T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

TOPKAPI SARAYI MÜZESİ KÜTÜPHANESİ, EMANET HAZİNESİ 48 NUMARALI MUSHAFIN BEZEME ÖZELLİKLERİ

Rıdvan AK

Yüksek Lisans Tezi

İstanbul, 2018

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

TOPKAPI SARAYI MÜZESİ KÜTÜPHANESİ, EMANET HAZİNESİ 48 NUMARALI MUSHAFIN BEZEME ÖZELLİKLERİ

Rıdvan AK

Danışman: Yrd.Doç.Dr. Şehnaz BİÇER ÖZCAN

Yüksek Lisans Tezi

İstanbul, 2018

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : **Rıdvan AK**

Anasanat Dalı : **GELENEKSEL TÜRK SANATLARI**

Tezin Adı : **Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi 48 Numaralı Mushafın Bezeme Özellikleri**

Jüri Komisyonu tarafından 23/03/2018 tarihinde yapılan **Tez/Sergi/Proje/Esermetni** savunma sınavında başarılı bulunan tez; kapsam, nitelik ve şekil yönünden **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman	**Kurumu**	**İmza**
Yrd. Doç. Dr. Şehnaz BİÇER ÖZCAN	Marmara Üniversitesi G.S.F	
Asıl Jüri Üyeleri		
Prof. Dr. Fatma Banu MAHİR	M.S.G.S.Ü Fen Edebiyat Fak.	
Yrd.Doç. Seher AŞICI	Marmara Üniversitesi G.S.F.	
Yedek Jüri Üyeleri		
Yrd. Doç. Metin Erkan KAFKAS	Marmara Üniversitesi G.S.F.	
Doç. Dr. Melek HİDAYETOĞLU	Selçuk Üniversitesi G.S.F.	

Adı geçen öğrencinin 27/03/2018 tarihindeki mezuniyeti, yukarıdaki bilgileri ve jüri komisyonu kararı Enstitü yönetim Kurulu'nun 19/04/2018 tarih ve 2018/VI-7 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Oktay ÇOLAK
Müdür

ÖZET

Sanat kişilerin katkıları ile bereketlenen bir ögedir. Geçmişte devlet yöneticilerinin katkıları da Tezyini sanatlar açısından çok önemli bir yer teşkil etmiştir. Yöneticilerin İslam çatısı altında olması özellikle Mushaf üretiminde bu teşviklerin önünü açmıştır. Sanatkârlara olan destek sonucu Tezyini sanatlar gelişmiş ve çeşitlenerek üretimleri çoğalmıştır. Hatta yazma eserlerin özellikle mushafların, zamanında devletlerarasında en değerli hediye olması ne kadar ihtimam gördüğünün kanıtıdır. Sanata olan bu desteğe Türk medeniyetinin katkısı olduğu kadar farklı coğrafyaların da üzerine eklemeleri olmuştur. Türkler haricinde sanata olan desteğin en büyüğü Safevi devleti tarafından sağlanmıştır. Zamanında Şahların sanat ve sanatçıya verdiği değer gelişmenin en önemli kısmını teşkil eder. Tezyini sanatlar içerisinde yer alan tezhip sanatı da bu gelişmeler ile ilerlemiş, incelmiş ve çeşitlenmiştir. Çalışmamın konusu olarak seçtiğim Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi 48 numaralı mushaf Safevi şahlarının verdiği destek ile tezhip sanatının ne denli geliştiğine çok güzel bir örnektir. Eser H.980-95 (M.1572-86) tarihli ve 49,5 - 31,3 cm ebatlarındadır. Hattatı döneminin en ünlüsü Şirazlı Abdulkadir el- Huseynî, müzehhibi ise, Muhammed bin Taceddin Haydardır. Eserin her sayfası karşılıklı tam sayfa bezemelidir. Bezemelerin tasarım özelliğine bakıldığına mushaf bezemelerinde şimdiye kadar görülmemiş bir örnektir. Mushaf tezyininde hiç görülmeyen tasarım kurgularına ve sonsuzluk anlayışına bu eserde hiç olmadığı kadar yer verilmiştir. Özelikle Osmanlı yazmalarında çok nadir görülen falname bu eserde 12 sayfa kadar geniş bir anlatım bulmuştur. Bu özellik bile yazmanın ne kadar nadide bir eser olduğunu göstermektedir. Mushafın tasarım kurgusu tarafımızca sekiz ayrı grup içerisinde değerlendirilip incelenmiştir. Bunun haricinde motif zenginliği ve teknikleri açıklanarak eserin genel bir tanıtımı yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, TSMK, Mushaf, Tezyini Sanatlar, Tezhip, Safevi, Şiraz.

ABSTRACT

Art is an element that is got fruitful with the contributions of individuals. In the past, the contribution of the state administrators constituted a very significant place for Tezyini (ornament art) in terms of arts. The fact that the administrators are under the Islamic frame has opened these incentives especially in the production of Mushaf. The end result of the support to the artisans was that this art was developed and diversified and their productions were increased. In fact, the fact that the manuscripts especially the mushafs (the manuscripf of Qur'an) were the most valuable gifts among the states in time shows its value and how it was coddled at that time. The support for this art, were developed by the different geographies as much as the Turkish civilization. Apart from the Turks, the Safavid government provided this art with the largest of the support. The value that the Shahs give importance to these arts and artists in time constitutes the most important part of the development. The art of illumination, which is included in the ornament arts, has progressed, elaborated and diversified with these developments. The mosaf which is numbered as 48 in Topkapı Palace Museum Library, which I chose as my topic of study, is a very nice example of how the art of illumination has developed with the support given by Safawis. The work is in the dimensions of 49.5 - 31.3 cm, H.980-95 (M.1572-86). The calligraphist of the mosaf is Shirazi Abdulkadir al-Huseynî who is the most famous of Shirazi Abdulkadir al-Huseynî in that period, the illuminator of the book is Muhammad bin Taceddin Haydar. Each page of the work is a complete full page ornament. When the design features of the beauties is examined, mushaf is an example of unprecedented work that has not been seen until now. In this work, the design fiction and eternity concept were depicted in this work in a unprecedented way. In particular, falname, which is very rare in Ottoman writing, has found a narrative as wide as 12 pages in this work. Even this feature shows how rare it is to write. The design of the mushaf was evaluated and examined by eight different groups. In addition to this, motif richness and techniques are explained and a general presentation of the work was made.

Key Words: Topkapi Palace Museum Library, Mushaf, Tezyini Sanatlar, Safevi, Shiraz.

ÖNSÖZ

Safeviler, 16 ve 17.yüzyıllarda Orta Asya ile Osmanlı arasında bulunan bölgede kurulmuştur. Osmanlıyla farklı mezheplerde olmaları ve bölgeye hâkimiyet kurma istekleri bakımından, birçok kez karşı karşıya gelmişlerdir. Farklılıklarına nazaran her iki devletin tek birleşim noktası İslâm dini olmuştur. İslâmiyet'in ana kaynağı olan Kuran-ı Kerim ise, bütün Müslüman âlemini birleştirdiği gibi onları da birleştirmiş ve aralarında bir köprü görevi almıştır. Mushaflara verdikleri bu kıymet sonucu da mushaf yazma geleneği ve ona değer katma açısından bezeme sanatı gelişmiştir.

Şahların yazma eserlere olan ilgisi, devletin birçok bölgesinde saray desteği olmadan özel üretim yapan atölyelerin gelişmesini sağlamıştır. Bu gelişmedeki en önemli sebeplerden bir diğeri ise, yazma eserlerin dönemin en kıymetli hediyesi olmasıdır. Ayrıca varlıklı aileler ile saray erkânından birçok kişinin yazma esere verdiği kıymet sonucu özel kütüphaneleri bulunmaktadır. Bu eserler devletler ve görevliler arasında hediyeleşme yolu ile el değiştirmiş ve kişilerin aralarındaki münasebetleri çoğaltmıştır. Saraylara gelen elçiler, Sultanlar veya Şahlara, ilk olarak çok sayıda yazma eser sunarak, onlara verdikleri değeri göstermeye çalışmışlar ve karşı taraftan da çok ihtimam görmüşlerdir. Safeviler, Osmanlı ile birçok konuda anlaşamamasına rağmen, Osmanlıya hediye edilen bu yazma eserler kütüphanelerimizde oldukça geniş ve önemli bir yerde bulunmaktadır.

Tezimiz, bu dönemde Şiraz'da muhtemelen hediye olarak üretilmiş bir Mushaf'ın, sayfa tasarımlarının ve desenlerin kurgularının incelendiği, motif ve renk analizlerinin yapıldığı bir araştırmadır. Araştırmamızın amacı, sahada çalışan kişilere yardımcı olması ve sanatımızın gelişmesine katkı sağlamasıdır.

Araştırmamda beni her yönden destekleyen, karamsarlığa kapıldığım anlarda dahi, yol gösterip yardımcı olan kıymetli eşim ve meslektaşım Sıddıka Berat AK'a, sanat hayatımın her anında yanında olan ailemin tüm fertlerine, tezimi yazarken ve Topkapı Sarayı ile yaşadığım problemlerde beni sabırla dinleyen, destek olan, bana

inanan ve yardımcı olan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Şehnaz BİÇER ÖZCAN'a, tuğra çözümlemesinde yardımını esirgemeyen Yrd. Doç. Ali Rıza ÖZCAN'a, Hat yazılarının özellikleri hususunda yardımları için kıymetli dostum Nurullah ÖZDEM'e, Farsça çeviriler için Arş. Gör. Mehmet Enes TEMİZ'e, en önemlisi de hayatı boyunca okumam ve kendimi geliştirmem konusunda beni teşvik eden rahmetli babam Mehmet AK'a şükranlarımı sunar teşekkürü bir borç bilirim.

Konya 2018 **Rıdvan AK**

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ **Sayfa No.**

1.1. Konunun Çerçevesi ……. 1

1.2. Kaynak ve Araştırma …… 3

1.3. Yöntem ……. 4

1.4. Terminoloji ……... 6

2. SAFEVİ KÜLTÜR ÇEVRESİ …… 12

2.1. Kütüphaneler ……... 18

2.1.1. Tebriz Kütüphanesi ……..…. 19

2.1.2. Kazvin Kütüphanesi …….. 21

2.1.3. İsfahan Kütüphanesi ……..… 22

2.1.4. Herat Kütüphanesi ……..…….. 23

2.1.5. Şiraz Kütüphanesi ……..……... 25

2.1.6. Diğer Kütüphaneler ……..……. 27

2.2. Kitap Sanatları …….. 28

2.2.1. Cilt ……. 28

2.2.2. Hat ……..…… 29

2.2.2.1. Abdulkadir el- Hüseynî ……. 31

2.2.3. Minyatür ……. 32

2.2.4. Tezhip ……. 35

2.2.4.1. Muhammed bin Taceddin Haydar …….. 46

3. KATALOG ……. 49

4. YAZMANIN SAYFA DÜZENİ …… 397

4.1. Kenar Suları

4.1.1. Üçgen Paftalı Kenarsuları ……... 399

4.1.2. Halkârlı Kenarsuları ……400

4.1.3. Geometrik Paftalı Kenarsuları …… 401

4.1.4. İnce Arasuyu İle Bölünmüş Kenarsuları …… 403

4.1.5. Cetvele Bitişik Paftalı Kenarsuları ……. 405

4.1.6. Orta Alanda Paftalanan Kenarsuları …….. 406

4.1.7. İplikler İle Bölünmüş Kenarsuları …….. 408

4.1.8. Dendan Paftalı Kenarsuları ……409

4.2. Güller ……..…… 411

4.2.1. Aşere Gülü ……... 412

4.2.2. Hamse Gülü ...…….. 412

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ …….. 413

6. UYGULAMALAR ……..... 420

7. KAYNAKÇA …….. 424

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1 : Üçgen Paftalı Kenarsuları ……..….. 399

Tablo 2 : Halkârlı Kenarsuları …… 400

Tablo 3 : Geometrik Paftalı Kenarsuları …… 402

Tablo 4 : İnce Arasuyu İle Bölünmüş Kenarsuları …….. 404

Tablo 5 : Cetvele Bitişik Paftalı Kenarsuları ……. 405

Tablo 6 : Orta Alanda Paftalanan Kenarsuları ……...……. 406

Tablo 7 : İplikler İle Bölünmüş Kenarsuları …….. 408

Tablo 8 : Dendan Paftalı Kenarsuları …….. 409

Tablo 9 : Motif Farklılıkları …… 415

1.1. KONUNUN ÇERÇEVESİ

Tezimizin konusu“Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Emanet Hazinesi 48 Numaralı Mushafın Bezeme Özellikleri”dir. Eserimiz kütüphanenin arşivinde bulunan en nadide eserlerden biridir ve özellikle iç sayfalarının basımı ve anlatımı hiç yapılmamıştır. Mushaf h.980-95, m.1572-86 yıllarında arasında Şiraz'da hazırlanan bir eser olup hangi şekilde Topkapı Sarayı'na nasıl ulaştığı bilinmemektedir.

Eserin özellikle ilk sayfaları daha önceleri Lale Uluç tarafından "Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar, XVI. yüzyıl Şiraz Elyazmaları" kitabında ve Zeren Tanındı tarafından Kültür Bakanlığınca basılan "Hat ve Tezhip" kitabının "Başlangıcından Osmanlıya Tezhip Sanatı" isimli yayınlarında anlatılmıştır. Bu eserlerde mushafın tarihsel süreci, müzehhibi ve hattatından bahsedilmiştir. Kitaplarda içeriklerinin anlatılmasına karşın bezeme anlayışı ve sanatkârların özelliklerine çok değinilmemiştir. Yazmanın sanatsal içeriği birkaç sayfadan ibaret olmayıp her sayfası ihtişamlı bir şekilde karşılıklı ve tam sayfa tezhipdir. Ancak müzeden sadece 60 sayfasını alabildiğimiz bu eserin yine de bu sayfaları ilk defa görülmüş ve yayınlanmıştır. Mushaf tasarlanma şekli ve ince işçiliği ile Safevi dönemi yazmalarına ışık tutması açısından önemlidir.

Tezimizin Giriş bölümünde, Konunun Çerçevesi, Kaynak ve Araştırmalar, Yöntem ve Terminoloji kısımları anlatılırken, ikinci bölümde, Safevi Kültür Çevresi başlığı altında dönemin kütüphaneleri ile o dönemin sanatları incelenmiştir. Dönem incelemelerini yaparken sanat ile kısıtlı kalmayıp, dönemin içeriği anlatılmıştır. Özellikle şahların yoğun desteğini alan sanatlar açısından devlet yönetimi ve o zamanki sosyal hayatı ile sanatçı ve sanat çevresini etkileyen olaylardan da bahsedilmiştir. Ayrıca konu anlatımı yapılırken Safevi döneminde adını duyurmuş sanat şehirlerinden de bahsettik. Çünkü eserin çıktığı dönemi irdelemek için eserimizin menşei olan Şiraz haricinde Tebriz, Kazvin, İsfahan, Herat gibi şehirlerdeki sanat ortamı ve anlayışına da değindilmiştir.

Safevi kültür çevresinden bahsederken sadece tezhip sanatı açısından bahsetmektense dönemde çok öne çıkmış hat, minyatür ve cilt sanatlarından da kısa bilgiler verilmiştir. Bu bilgiler, sanatların onaltıncı yüzyılda İran sahasında hangi özellikleri ile öne çıktığını kavramak ve sosyal hayat içerisinde nasıl bir konumda olduğunu açıklamaktadır.

Tezin katalog kısmında ise, mushafın sayfaları ayrı ayrı incelenmiş, sayfalarda yazı alanı, koltuk, cetvel, varsa sûrebaşı ve kenarsuyu şeklinde bölümlemeler farklı başlıklar altında değerlendirilmiştir. Katalog kısmını incelerken eserde kenarsuyu bezemeleri açısından tasarım benzerliği olduğunu kavrayarak bu konuda bir sınıflandırma yapılmıştır. Bu ayrım yapılırken kenarsuyundaki tasarımların pafta ayrımları ve benzerlikleri temel alınmıştır. Sınıflandırma ve ayrımlar sonucu yazmanın sayfa düzeni 8(sekiz) ayrı başlıkta incelenmiştir. Her başlık kendi içerisinde değerlendirilmiş ve ortak özellikleri konusunda anlatımlar yapılmıştır. Son olarak değerlendirme ve sonuç kısmında konunun detayları anlatılarak tez tamamlanmıştır.

1.2. KAYNAK ve ARAŞTIRMA

Araştırma konumuz olan Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan, Emanet Hazinesi 48 Numaralı Mushafıtır. Eser araştırmacılar tarafından değerlendirmeye alınmış ancak çok fazla incelenmemiştir. Eser hakkında ilk bilgi Lale Uluç tarafından 2006 yılında yazılmış olan"Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar, XVI. yüzyıl Şiraz Elyazmaları" kitabında bulunmaktadır. Daha sonrasında 2009 yılında Zeren Tanındı'nın Kültür Bakanlığınca basılan "Hat ve Tezhip" kitabının "Başlangıcından Osmanlıya Tezhip Sanatı" isimli yazısında değinilmiştir.

Araştırmamıza başlarken Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinden izin alınmış ve eserin fotoğraflarını dijital ortamda ayrı ayrı incelenmiştir. Müze yetkilileri eserin bütün sayfalarını tarafımıza vermediğinden farklı ve en güzel sayfalar seçilerek tez kapsamına alınmıştır. Yazmanın tamamı karşılıklı tam sayfa bezemeli olduğundan seçilecek sayfaların kararında zorlanılmıştır. Çünkü seçilen sayfalar hem eserin bütünlüğünü anlatabilmesine, hem de içerisindeki en özellikli bezenmiş sayfalar olmasına özen gösterilmiştir.

Sayfa seçimleri sonrası sayfaların ayrıntılı ve detaylı incelemeleri tamamlanmıştır. Sonrasında eserin tarihçesi için kaynak araştırması yapılmıştır. Ağırlıklı olarak kısımda Safevi sanatının dönem özellikleri hem Türkçe hem de yabancı kaynaklarda minyatür sanatını temel alınarak incelenmiştir. Minyatürler tarihi olayları anlatması sebebiyle, araştırmacılar tarafından daha fazla incelenmiş ve tezhip sanatıda ağırlıklı olarak minyatür sanatının anlatımı içerisinde yer almıştır. Bu sebeple dönemi tezhip sanatı açısından değerlendiren çok az kaynak bulunmaktadır.

Sonuç olarak eserde özellikle tarihsel anlatımı yaparken başvurduğum kaynakların çoğu minyatür kitapları olmuştur. Kaynak olarak kitapların haricinde tezler ve makaleler incelenerek kaynak çalışması tamamlanmıştır.

1.3. YÖNTEM

Mushafın incelenmesi yapılırken ilk olarak kataloglama yapılmıştır. Kataloglarda sayfalar ayrı ayrı ele alınmış ve incelenmiştir. Sayfalar incelenirken varakların çoğunun bezeme özellikleri birbiri ile aynı olduğundan bu kısımda sırasıyla yazı alanı, koltuklar, varsa sûrebaşı, cetvel ve kenarsuları ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Yazı alanınında özellikle hat çeşitlerine dikkat edilmiş ve yazıların zemin renkleri ile zemin üzerine yapılan bezemeler ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu anlatım sırasında hatların sûre ve ayet detayları da verilmiştir.

Koltuk anlatımları yapılırken zemin renkleri ile bezeme özelliklerine değinilmiştir. Koltuk paftalamalarında ise zeminin nasıl paftalandığı ve paftalamada kullanılan teknik hakkında detaylı bilgiler verilmiştir.

Sûrebaşları eserde her sayfada bulunmadığı için bulunduğu sayfalarda alt başlıklar halinde anlatımı yapılmıştır. Zemin renkleri üzerlerindeki hattın özellikleri, paftalamalar ve bezemeler detaylı bir şekilde incelenmiştir. Sonrasında eğer mevcutta var ise, koltuk çevresindeki ince arasularının özellikleri ve renkleri hakkında bilgi verilmiştir.

Eserdeki cetveller bezeme özellikleri açısından birbirinin aynıdır. Özellikle iç sayfalarındaki cetvel kısmında renk farklılıkları haricinde bir değişiklik yapılmamıştır.

Kenarsuları katalog kısmında en fazla yer alan bölümdür. Bu sebeple kenarsuları temel alınarak eser tasnif edilmiştir. Tasnif sırasında bezemelerdeki paftaların yapılış şekilleri bu ayrımları belirlemiştir. Bu kısımdaki incelemeler sonucu ayrım şu şekilde yapılmıştır.

1. Üçgen Paftalı Kenarsuları
2. Halkârlı Kenarsuları
3. Geometrik Paftalı Kenarsuları
4. İnce Arasuyu İle Bölünmüş Kenarsuları
5. Cetvele Bitişik Paftalı Kenarsuları
6. Orta Alanda Paftalanan Kenarsuları
7. İplikler İle Bölünmüş Kenarsuları
8. Dendan Paftalı Kenarsuları

Yazmanın sayfa düzeninin ayrımı yapıldıktan sonra her maddenin altında ortak özelliklerinden bahsedilmiştir. Ayrıca varakların pafta ayrımlarının çizimleri tablolar halinde ayrıntılı bir şekilde görsellerle detaylandırılmıştır. Bu şekilde yazmanın bezeme ayrıntıları detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

TERMİNOLOJİ

Anahtarlı Zencerek: Zencerek yapılırken, aralıklı olarak dikine çizilen çizgilerin boşluklarından dolanıp devam eden zencerek çeşididir.

Arasuyu: Cetvel içerisinde olan her iki tarafı tahrirli altın ya da renk zemin üzerine bezeme yapılmış kısımdır.

Aşere Gülü: Genellikle kenarsuyunda bulunan, on ayette bir konan yazı etrafına yapılan bezemedir.

Cetvel: Hat yazılarının etrafında bulunan, içerisinde iplikler, kuzular ve arasularının bulunduğu bölümdür.

Çift İplik: Genellikle arasuyu içerisinde yapılan, iki ayrı dal üzerine uygulanmış desendir.

Çift Tahrir: Klasik tezhipte kullanılan hatâyî grubu motiflerin, motif çizgilerinin boş bırakılıp çizgi içlerinin boyandığı motif çeşididir.

Degrade: Motif zeminlerinde kademeli bir şekilde, açık renkten koyu renge ya da koyu renkten açık renge doğru uygulanan renklendirmedir.

Dendan: Farsça diş anlamına gelen dendan, motif ya da paftaların etrafına yapılmış küçük kubbelerin yan yana gelmesi ile oluşan bezemedir.

Durak: Mushaflarda her ayetin sonunda bir nefes miktarı durulması amacıyla yapılan bezemelerdir.

Falnâme: Özellikle İran coğrafyasında yaygın olan yazma eserlerin sonuna eklenen gelecekten haber alma amacıyla kullanılan tekniğin anlatıldığı yazı kısmıdır.

Halkâr: Altın ya da renk ile yapılan bezeme çeşididir. Altın sulu bir şekilde gölgeli kullanılıp etrafına altın tahrir çekilmesi ile oluşmaktadır.

Hamse Gülü: Genellikle kenarsuyunda bulunan, ayette bir konan yazı etrafına yapılan bezemedir.

Hatâyî: Doğada bulunan herhangi bir çiçeğin dikine kesitinin alınması ile oluşan tezhip motifidir.

Hatâyî Grubu

Motifler: İçerisinde hatâyî, penç, yaprak, goncagül ve yarı üsluplaştırılmış çiçeklerin olduğu gruptur.

Hat: Arap harfleri ile güzel yazı yazma sanatıdır.

Hattat: Hat yazılarını hocasından meşk ederek öğrenen yazan kişidir.

Hurde: Kelime anlamı küçük olan hurde, özellikle rûmî motifinin içine yapılmış küçük rûmîler için kullanılan bir terimdir.

İğne Perdah: Altın sürülmüş zemin üzerine, ucu küt bir nesneyle yapılan parlak çukurlardır.

İplik: Bezeme alanında yapılan ince renkli ya da altın çizgilerdir.

İplik Çekme: Bezeme alanında yapılan renk ya da altın ile uygulanan ince çizgilerin yapım aşamasıdır.

Kenarsuyu: Cetvel ile kâğıt sınırı arasında bezemeleri içerisine alan kısımdır.

Kitabeli Zencerek: Genellikle arasularında yapılan dendanlardan oluşan birbirine bitişik ve içerisine bezemenin yapıldığı paftalardır.

Koltuk: Kıt'alar ya da mushaflarda, hatlar arasında kalan dörtgen şeklinde bezeme için ayrılmış bölümdür.

Köşebent: Desenin dört köşesinde bulunan genellikle dendanlı olan paftadır.

Kuzu: Cetvelin dışında bulunan ipliklerden genellikle 1 milimetre uzaklıkta olan etrafı tahrirsiz renk çizgisidir.

Lapis: Kıymetli taşlardan olan Lapis Lazuli taşının renginde olan lacivert renkteki boyadır.

Muhakkak: Hat sanatında bulunan bir yazı çeşididir.

Mushaf: Kur'an-ı Kerim.

Müzehhip: Tezhip yapan kişidir.

Nesih: Hat sanatında bulunan bir yazı çeşididir.

Pafta: Bezeme içerisinde farklı zemin renklerinde olan, dendanlar ile ayrılmış içerisi bezemeli alandır.

Penç: Doğada bulunan herhangi bir çiçeğin kuş bakışı çizilmesi ile oluşan tezhip motifidir.

Reyhanî: Hat sanatında bulunan bir yazı çeşididir.

Rûmî: Tarihi Orta Asya'ya kadar uzanan hatta kuşkanadından esinlenerek türemiş olduğu düşünülen motif çeşididir.

Salbek: Bezeme içerisinde bulunan dendanlı paftalara bağlı olarak çıkıntı yapmış, içerisinde bezeme olan paftadır.

Sarılma Rûmî: Rûmî motifinin üzerine daha küçük rûmîlerin sarılması ile oluşan rûmî motifidir.

Secâvent: Kur'an-ı Kerim okunurken tilavetin nerelerde durulacağını ifade eden harflerdir.

Serbest Fırça Tekniği: Desen uygulanırken, eskiz yâda çizim yapmadan tamamen göz kararı ile yapılan bezemelerdir. Fazlaca ustalık ve deneyim gerektirmektedir.

Serlevha: Yazma eserlerde karşılıklı olarak tasarlanmış eserin ilkyazı alanıdır.

Sencide Rûmî: Kısmen simetrisi olan rûmî çeşididir.

Sülyen: Bezeme sanatlarında kullanılan turuncu ile sarı renk arasındaki bir tonda olan renktir.

Şikâf Halkâr: Altın ile yapılan halkârın boya ile uygulanan çeşididir.

Tahrir: Motiflerin ya da paftaların etrafına yapılan sınır çizgisidir.

Tahrir Çekme: Cetvel veya bezeme alanında yapılan renk ya da altın ile uygulanan paftalar ya da motif etrafına yapılmış ince çizgilerdir.

Tarama Halkâr: Altının fırça yardımı ile ince ince taranması ile oluşan halkâr çeşididir.

Tezhip: Arapça altınlamak manasına gelen kelimenin sanatsal anlamı, yazma eserlerde altın ve boya kullanılarak yapılan bezemelerdir.

Unvan Sayfası: Yazma eserlerde serlevha sonrası yada serlevha olmadan başlanan ilk sayfadır. Bu sayfada yazının üst kısmına yapılan bezemeye ise, "Unvan Sayfası Tezhibi" denir.

Üç İplik: Genellikle arasuyu içerisinde yapılan, üç ayrı dal üzerine uygulanmış desendir.

Üstübeç: Bezeme sanatlarında kullanılan beyaz renkteki boyadır.

Zahriye: Arapça "zahr" kelimesinden türemiş olduğundan arkalık, sırtlık gibi manâlara gelmektedir. Yazma eserlerde ana metnin sırt kısmı olduğundan bu isimle anılmaktadır. Bezemelerin ilk olarak başladığı bölümdür.

Zemini Boyalı

Klasik Tezhip: Tezhip motiflerinin boyanıp tahrirlendikten sonra zemin kısmının renk ile doldurulması şeklinde uygulanan tezhip tekniğidir.

Zencerek: Arasularında kullanılan iç içe geçmiş saç örgüsü benzeri bezemedir.

Zer-ender-zer: Altın içerisine altın demektir. Farklı renklerdeki yada aynı renkteki altının mat – parlak olarak kullanılması ile oluşan klasik tezhip tekniğidir.

2. SAFEVİ DEVRİ KÜLTÜR SANAT ÇEVRESİ

Safevî Devleti, İran coğrafyasında yaklaşık iki yüz elli sene hüküm sürmüştür (1501-1760). Batıda Osmanlılar, kuzeybatıda Gürcü ve Ermeniler, kuzeyde Ruslar, kuzeydoğuda Özbekler, doğuda Afganlar, güneyinde İran Körfezi ve Umman Denizinin bulunduğu alanda güçlü bir devlet kurmuşlardır. Bölge olarak savaşlar ve fetihlerin devamlı olduğu ve ülkeler arası el değiştirmelerin yaşandığı bir coğrafyadır.

Bu sebeple dönemin kültür ve sanat çevresi geçmiş dönemlerden gelen eser ve bilgi birikimi ile kendi döneminin sanatlarını harmanlayarak ortaya çıkmış bir dönemdir. Dolayısıyla dönemin tam anlamı ile anlaşılabilmesi için geçmiş dönemlere de değinilmesi gerekir.

Safevi sanatına etki eden en önemli dönem muhtemelen Timur dönemidir. Timur'un 1370 yılında kurduğu "Timur İmparatorluğu" Asya'da bir kasırga gibi esti ve kısa bir zamanda Moskova'dan Delhi'ye, İzmir'e, Filistin'den Çin'e kadar bir coğrafyaya yayıldı. Timur göçebe olan halkını yerleşik hayata geçirmekle kalmayıp bu kültürün yüzyıllar boyunca var olan sanatını ve sanatkârlarını destekleyerek, estetik ve mimari eserlerin yer aldığı şehirlerde zengin bir kültür mirası bıraktı.[1] Timurlularda sanata karşı alaka Timur'un 1393'de Bağdat'ı alışından sonra bütün sanatkârları Semerkant'a nakletmesiyle başlar.[2]

Timur'dan sonra gelenler, resmi teşvik hususunda daha az gayret göstermediler; ama sanat merkezi, Semerkant'tan Herat'a geçti. 1433'de ölen, heyecanlı sanat koruyucusu Şehzade Baysungur, İran minyatür üslubuna çok bariz milli bir istikamet veren, hat ve tezhip sanatlarının da programlarını yenileştiren bir kitap sanatları atölyesi kurdu.[3] Hatta Timur devletinin son hükümdarı olan Hüseyin Baykara devrinde Herat mektebi ve saray kütüphanesi başında bulunan Bihzad sayesinde

[1] Şehnaz Biçer Özcan, **Timur Devri Herat Tezhip Ekolü(Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi)**, İstanbul, 2007, s.4
[2] Uğur Derman, **İslâm Kültür Mirasında Hat San'atı**, 1.Baskı, İstanbul: IRCICA, 1992, s.186.
[3] Ernst Kühnel, **Doğu İslam Medeniyetlerinde Minyatür**, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1952, s.28.

Timurluların en parlak ve en zengin dönemini yaşadı. Aynı akademi 1507 yılı sonlarında Özbekler tarafından şehrin zapt edilmesi üzerine ortadan kalkmıştır.[4]

Baykara zamanında Herat Kütüphanesinin başında olan Üstad Kemalettin Bihzad, Özbekler tarafından 1507 Timurluların egemenliğine son vermesinden sonra da burada kalmıştır. Bihzad kütüphanenin ortadan kalkması ile zor zamanlar geçirmiştir.[5] Fakat bu durum uzun sürmemiş ve Şah İsmail'in Herat'ı alması ile Safeviler döneminde de Tebriz'deki saray kütüphanesinden baş sorumlu olmuştur. Her iki sultanda ünlü sanatçıya teveccüh göstermekten geri kalmamıştır.[6]

15.yüzyılın ortalarına doğru Güney İran'da Timurilerin yerine önce Karakoyunlu Türkmenler, sonrasında Akkoyunlu Türkmenler hâkim olmuştur. [7] Karakoyunlu devletinin hâkimiyeti uzun soluklu olmamış ve hemen ardından Akkoyunlu devletinin hükümdarlığı başlamıştır. Bu sebeple birçok tarihçi ve sanat tarihçisi bu döneme, bölgeye hâkim olan Türk boylarından dolayı "Türkmen Dönemi" demektedir.

Türkmenler Timurluları örnek alarak Tebriz, Bağdat ve Şiraz'da oluşturdukları atölyelerde yerli ve yabancı sanatçıları çalıştırmışlardır. Akkoyunlu Uzun Hasan Şiraz'daki atölyeye birçok sanatçıyı davet etmiştir. Uzun Hasan'ın oğlu Halil zamanında ise minyatür sanatı gelişmiş ve bir üslup haline gelmiştir. Bu üslup Timurî Herat etkisinin de hissedildiği yeni bir tavır oluşturmuştur.[8]

Timurluların son hükümdarı Sultan Hüseyin'in ölümünün ardından Maveraünnehir'den gelen Özbekler, kültür başkenti Herat'ı işgal ederek Timur Devletine son vermişlerdir(1507).Çok geçmeden İran'ın batı bölgesinde güçlenen Safeviler, Horasan bölgesine ulaşmış ve Safevi Şahı İsmail tarafından1507 yılında Herat

---

[4] Şehnaz Biçer Özcan, **Timur Devri Herat Tezhip Ekolü(Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi)**, s.38

[5] Filiz Çağman,"Bihzâd",Diyanet İslam Ansiklopedisi, C.6. Ankara: **Türkiye Diyanet Vakfı**, 1992, s.147.

[6] Celal Esad Arseven, **Türk Sanatı, İstanbul**: Cem Yayınevi, 1984, s.44.

[7] Zeren Tanındı, "Başlangıcından Osmanlıya Tezhip Sanatı", Ali Rıza Özcan (Ed.) **Hat ve Tezhip Sanatı** içerisinde. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009, s.258.

[8] Abdurrahman Deveci, "Akkoyunlu Türkmen Döneminin Minyatür Çalışmaları". **Türk Yurdu**. Sayı.324, Ağustos 2014.

ele geçirilmiştir. Fetihten sonra Şah, bazı Heratlı sanatçılar ile bezemeli kitap gibi taşınabilir eserleri başkent Tebriz'e getirmiştir.[9]

Şah İsmail'in (1501 - 1524) batı ve doğu İran topraklarını yeniden bir araya getirmesinden sonra Safevi payitahtı olan Tebriz'deki saray kütüphanesinde Şiraz ve Tebriz'deki Timuri ve Türkmen gelenekleri ile Herat'taki Timurî geleneklerinin birleştirilip bir sentez oluşturulduğunu tüm araştırmacılar kabul etmektedir.[10]

Şah İsmail, Tebriz'e getirdiği eserler ve sanatçılar ile birlikte başkentte saray kütüphanesini kurmuş ve hayatı boyunca sanata ve sanatçıya olan desteğini sürdürmüştür.

1514 yılında Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran Seferi ile Tebriz ele geçirilmiştir. Tebriz'in fethinden sonra Şah İsmail'in sarayında çalışan Herat ve Tebrizli nakkaşlar İstanbul sarayına gönderilmiştir. Böylece Herat - Tebriz ve İstanbul kütüphane üslupları harmanlanarak bu dönemin müstesna eserleri hazırlanmıştır.[11]

Mustafa Âli'nin naklettiği bir rivayete göre Yavuz Sultan Selim'in 1514 Tebriz seferi sırasında Şah İsmail, meşhur hattat Şah Mahmud Nîşâbûrî ile Bihzad'ı bir mağaraya saklamış, savaştan bozguna uramış olarak döndükten sonra ilk önce onları aramış ve buldunca Allah'a şükretmiştir.[12]Bu olay bile o dönemin hükümdarlarının sanata ve sanatçıya ne kadar ehemmiyet verdiğinin bir göstergesidir.

Tebriz, Osmanlı Devleti'nin yönetimine girdikten sonra Şah Tahmasp, Safevi devletinin idare merkezini 1555'de Kazvin'e taşımıştır. Şah İsmail'in seferden saklayarak kurtardığı sanatkârlar ile beraber Kazvin'de yeni bir kütüphane kurmuştur.

Son Timurî başkenti Herat'a vali olarak gönderilmiş olan Şah İsmail'in en büyük oğlu Şehzade Tahmasp henüz Tebriz elden çıkmadığı vakitlerde başkente

---

[9] Serpil Bağı, Filiz Çağman, Günsel Renda, Zeren Tanın, **Osmanlı Resim Sanatı**.1.Baskı. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2006, s.55.

[10] Lale Uluç, " 16. Yüzyılda Osmanlı - Safevi Kültürel İlişkileri". **Doğubatı Üç Aylık Düşünce Dergisi**. Sayı.54, Ekim 2010, s.36.

[11] Çiçek Derman,"Tezhip: Safevi Dönemi Tezhip Üslûbu", **Diyanet İslam Ansiklopedisi**. C.41. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2012, s.67.

[12]Filiz Çağman,"Bihzâd",**Diyanet İslam Ansiklopedisi**, C.6. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1992, s.147.

dönerken eski Timurî sarayının kütüphanesinde çalışan nakkaşları da beraberinde getirmiştir.

Şah İsmail'in kendi de ressam ve özellikle Nestalik yazı yazan halefi Tahmasp, saray atölyesini daha da genişletmiştir. Erken Safevi sanatlarını Timurlu Herat'ın ve Türkmen Tebriz'in geleneklerini, teknik mükemmelliğin ve duygusal ifadenin zirvesine çıkaracak şekilde birleştirmiştir.[13] Kendisi de sanata meraklı olan Şah sayesinde bu dönem özellikle Minyatür ve Hat sanatları açısından altın bir dönemdir.

Şah Tasmasp orta yaşlarından sonra kendini İslamiyet'e adamış ve sanata olan ilgisini kaybetmiştir. Şah bir yandan kendi sanat faaliyetlerini sonlandırırken diğer taraftan saray atölyesi eski şatafatlı günlerini kaybetmiştir.[14]

Erken dönem Safevi Sanatında, Şah Tahmasp'ın kendini dine adaması öncesinde ve kendinden sonra başa gelen Şah Abbas'ın hükümranlığı süresince her iki Şah Minyatür, Hat ve Tezhip gibi sanatların gelişmesine her daim destek olmuş ve teşvik etmişlerdir. Bu gelişimin sebeplerinden biri de her iki şahın bir sanat dalıyla uğraşmaları ve sanata olan meraklarıdır.

Kazvin'den sonra Şah Abbas tarafından başkent 1598 yılında İsfahan'a taşınmıştır. Şah başkent değişimi ile sanatçılarla birlikte kütüphaneyi de merkeze getirmiştir. Bu tarihten sonra özellikle mimari yapılara önem veren Şah bu yapıların duvarlarını hat yazıları ve bezemelerle süsletmiştir.[15]

İsfahan, 1597 tarihinde Şahlığın merkezi olmasından sonra aktif bir ticaret ve sanat merkezi haline gelmiştir. Özellikle Şah Abbas'ın mimari faaliyetlere önem vermesi sonucu yoğun bir imar hareketi başlamıştır.[16]

---

[13] Robert Hillenbrand, **İslam Sanatı ve Mimarlığı**. Çiğdem Kafesçioğlu (çev.). 1.Baskı. İstanbul: Homer Kitabevi ve Yayıncılık, 2005. s.244.
[14] Hillenbrand, s.247.
[15] Filiz Çağman, Zeren Tanındı, **Topkapı Sarayı İslam Minyatürleri**. İstanbul: Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları, 1979. s.47.
[16] A. Engin Besaç, "İran: Sanat", **Diyanet İslam Ansiklopedisi**. C.22. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2000. s.503.

Şah Abbas'ın imar faaliyetleri sadece kendi tarafından yapılmamış, saray erkânını da eserler yapması hususunda teşvik etmiştir. Bu sebeple yaşanan yoğun imar hareketi, saray kütüphanesinin daha fazla çalışmasına sebep olmuştur. Yapılar üzerine nakşedilecek yazı ve bezemelerin tasarımı kütüphanenin daha yoğun çalışarak gelişmesine sebebiyet vermiştir.

Şah Abbas'tan sonra gelen hükümdarlar devrinde eski sanat anlayışı devam etmekle beraber özellikle Avrupai tesirlerle yabancı sanat zevki kendisini önemli ölçüde hissettirmiştir. [17]

Buna ilaveten Şah Abbas'ın saltanat döneminde Osmanlılar'da olduğu gibi Safevi dünyasında da resmi tarih yazımına ağırlık verilmiş ve resimli tarih yazmaları üretilmiştir.[18]

Bu devirde özellikle Minyatür sanatı öne çıkmış ve birçok eser üretimi yapılmıştır. Minyatür sanatının bu kadar öne çıkmasının sebebi Şahların verdiği özel önem ile birlikte Câmi'nin Yusuf ile Züleyhası, Firdevsi'nin Şahnamesi, Nizami'nin Hamsesi gibi eserlerin fazlaca üretilmesi ile bağlantılıdır.

Minyatürlü yazmalarda tezhip sanatına gösterilen ehemmiyet sonucu zengin eserler hazırlanmıştır. Tezhip sanatı minyatürlü yazmalarda yer yer minyatürleri tamamlayıcı olmakla beraber kimi zaman minyatürlerden daha fazla dikkat çektiği görülür. Yazmalarda yapılan tezhipler, eserin Zahriye, Serlevha, Unvan sayfası ve Minyatürlerin kenarlarında eseri zenginleştirici niteliktedir. Tezhip, minyatür ve hat sanatının ahenkli beraberliği neticesinde ortaya çıkan eserler ince işçilik, kompozisyon ve renk seçimi açısından önemlidir. Tezhiplerin genelinde, sarı altın ve lacivert renk başroldedir.[19]

Safeviler devri kompozisyonlarında diğer üsluplarda görülmeyen üsluplaştırılmış insan ve hayvan motifleri sıkça işlenmiştir. Genelde tezhip ve minyatür

[17] Beksaç, s.458.
[18] Uluç, 16. Yüzyılda Osmanlı - Safevi Kültürel İlişkileri, s.50.
[19] Şehnaz Biçer, **Eski Yıldız Kütüphanesi'ndeki Timur, Osmanlı ve İran(Safevi) Minyatürlü Yazmaların Tezhiplerinin Mukayesesi**. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995. s.14.

sanatının bir arada uygulandığı Safevi dönemi üslubunda sanatkâr imzasına önem verilmiş ve desenin görünen bir yerine yazılmıştır. [20]

Bu dönem el yazmaları XVI. yüzyıl Osmanlı klasik dönem el yazmalarında olduğu gibi birkaç tezhipli sayfa ile başlamaktadır. Eserlerde ilk sayfada büyük bir yıldız veya madalyon motifi yer alır. Bunun ortasında kim için yapıldığını gösteren Temellük Kitabesi bulunur. Kimi zamanda bir dua yer alır. Madalyonlu sayfalarda büyük madalyonun alt ve üst kısmında salbekler yerleştirilmiştir. Daha sonra gelen bir yâda birkaç sayfalarda ise sayfanın tamamını kaplayan klasik levha tezhipleri bulunmaktadır. [21] Yine Safevi tezhiplerinin en belirgin özelliği bulut motifinin tezhip sanatında yoğun olarak kullanılmasıdır.

Safevilerde Zahriyeler detaylı ve çokça kullanılmıştır. Serlevhalarda Fatiha sûresi ikiye bölünerek karşılıklı yazılmış ve bezenmiştir. Özellikle desenlerde görülen bulut motifi ve kitabeli arasuları bu dönemin vazgeçilmez unsuru olmuştur. Bezemelerde birbirini takip eden desenlerde sonsuzluk ilkesi vazgeçilmez bir unsurdur.

Tarihsel süreçte diğer devletlerin yazmaları ile Safevi yazmaları arasındaki en önemli farklılık, eserin sonuna eklenen Falnamelerdir. Falnamelerin en yaygın türü Kur'an'a dayalı olarak hazırlanan eserlerdir. "Falü'l-Kur'an" adıyla anılan bu eserlere, müstakil olarak veya bazı yazma Kur'an nüshalarının sonuna eklenmiş halde rastlanır. Arapça, Farsça veya Türkçe olarak yazılan Falnamelerde birçok çeşit bulunmaktadır. Bunlardan harflerin yorumuna dayalı falnamede gerekli dualar okunduktan sonra Kur'an-ı Kerim açılır. Sağ sayfasında ilk karşılaşılan ayetin ilk harfinin Kur'an'ın hangi ayetlerine delalet ettiği belirtilerek bu ayetlerin manaları falda esas alınır.[22]

Diğer dönemlerde(Osmanlı, Selçuklu vb.) Mushaflarında çok nadir hatta hiç kullanılmamış olan Falname, Safevî Mushaflarının vazgeçilmez bir öğesidir. Bu sayfalar karşılıklı birer sayfa olduğu gibi yine karşılıklı üç hatta dört sayfa olabilmektedir.

---

[20] Gülnur Duran, "Tezhip", **Diyanet İslam Ansiklopedisi**. C.41. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2012. s.67.
[21] Nermin Özcan, **Safevi Devri Tezhip Sanatı(İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki Eserlerin İncelenmesi).** Sanatta Yeterlilik Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998. s.65.
[22] Mustafa Uzun, "Falnâme", **Diyanet İslam Ansiklopedisi**. C.12. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1995, s.145

Yazma eserlerin bu kadar kıymet görmesi sonucu devletlerarası hediyeleşme aracı olarak da kullanılmıştır. Elçiler vasıtası ile gönderilen hediyeler en kıymetli ve hürmet gören hediyelerdendir. Osmanlı arşivinde ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde padişahlara hediye gelen birçok kıymetli yazma eser mevcuttur. Bu alışveriş ile bir nevi ülkeden ülkeye sanatkârlar arasında iletişim kurularak kütüphaneler arası bilgi paylaşımı yaşanmıştır.

2.1. KÜTÜPHANELER

Safevi devri sanat çevresinde sanat üretimi açısından kütüphanelerin yadsınamaz bir önemi vardır. Kütüphaneler bugünkü anlamıyla bildiğimiz gibi sadece kitap muhafaza etmekten çok daha fazla görevler üstlenmektedir. Bu görevlerden en önemlisi kitap üretilip çoğaltılan bir fabrika niteliğinde olmalarıdır. Kütüphaneler, Hat, Tezhip ve Minyatür gibi sanatları ifa eden birçok sanatçıyı bünyesinde bulundurmuşlardır.

Gıyaseddin Baysungur'a sunulmak üzere hazırlanmış bir belgede, nakkaşlar için daha önce temeli atılmış olan kütüphanenin bitirildiği ve nakkaşlarla kâtiplerin artık orada oturdu bilgisinden Timurlular'da bu iş yerine "kütüphane" denildiği öğrenilmektedir. Aynı ismin Safevilerde ve Özbeklerde de sultanın veya bir şehzâdenin hamiliğindeki atölyeler için de kullanıldığı görülmektedir. Ancak yine Safevi sarayında bu tür atölyelere "nakkaşhâne" denildiğine işaret eden bilgiler de mevcuttur.[23]

Kütüphaneler Safevi Şahlarının özel ihtimam gösterdikleri yerlerdir. Şahların sanata olan bu ilgisi, saray çevresi ile yerli halkında ilgi ve alakasını arttırmıştır. Hatta bu ilgi ve merak Safevi Devleti sınırlarını aşarak Hindistan'da Babürlülerden Osmanlı Devletine kadar birçok civar bölge ile devlet ricalinin de ilgisine mazhar olmuştur. Sanata ve kütüphanelere olan bu yoğun ilginin sonucu olarak, sadece başkentte değil

[23] Zeren Tanındı, "Kütüphane", **Diyanet İslam Ansiklopedisi**. C.32. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2006, s.331.

diğer gelişmiş şehirlerde de serbest kütüphane ve kütüphane kurulmasını sağlamıştır. Ayrıca Safevi Devletinin birkaç kez başkent değişmesi de sanat ve kitaba olan ilgiyi çoğaltmış ve daha geniş kitlelere yaymıştır.

Aslında 16. yüzyıl Safevi Devletinde yaşayan halk bu sanatlara hiç ilgisiz ve bilgisiz değildi. Çünkü İran coğrafyasında Safevilerden önce bulunan devletlerde (Timurlular, Akkoyunlular, Karakoyunlular vb.) yine benzer kütüphaneler bulunmaktaydı. Fakat kütüphanelerin en gelişmiş hali ve bu kadar yaygınlaşması Safevi Devrinde yaşanmıştır.

Safevi devrinde kütüphanelerin sanat anlayışı, dönemine ve bulunduğu şehre göre değişmiştir. Kütüphanelerin bulunduğu Tebriz, Herat, Meşhed, Kazvin, Şiraz, İsfahan vb. merkezlerin dönem dönem her birinin kendi sanat anlayışı, bezeme özellikleri ve farklı renklerin kullanıldığı kendine has özellikleri olmuştur.

Bu devirde ayrıca göçmen müzehhipler oluşmuş ve kütüphane haricinde eser satıp hürmet görmüşlerdir. Göçmen sanatkârlar nerede eserini satıp geçinebiliyorsa oraya göç etmiş ve bildiklerini gezdiği bölgelere götürmüştür. Üslup, renk, işçilik gibi özelliklerin farklı yerlere yayılması sonucu İslam sanatlarında gelişme göstermiştir.[24]

2.1.1. TEBRİZ KÜTÜPHANESİ

Safevi Devletinin ilk başkenti olduğundan dolayı saray üslubu ilk Tebriz'de başlamıştır. Şah İsmail tarafından başkent yapılarak ilk saray kütüphanesi burada kurulmuştur.

Önemli kitap hamisi olan Akkoyunlu şehzadesi Sultan Halil bin Uzun Hasan'ın, Şiraz valiliği yaptığı 1470'li yıllarda oluşan kitap sanatları özellikleri, 16.

[24] Çiçek Derma, **Basılmamış Ders Notları.**

yüzyıl başında Akkoyunlulardan Safevilere geçişin arifesinde Safevi başkenti Tebriz'de karşımıza çıkan kitap sanatları üslubunun ana temelini teşkil eder.[25]

1510'da Şah İsmail, önceden Timur başkenti olan Herat'ı zapt etmiştir. Böylece içlerinde Timur sarayının ünlü musavviri Bihzad'ın da bulunduğu sanatkârlar ile birlikte Herat saray kütüphanesi Şah İsmail'in eline geçmiştir.[26] Şah daha sonra sanatkârları ve elyazmalarını, Tebriz'e saray kütüphanesine getirerek Bihzad'ı Tebriz saray kütüphanesinin başına geçirmiştir.

Bihzad'ın Tebriz saray kütüphanesinin başına geldiği döneme ait olan eserler şüphelidir. Maalesef Şah İsmail döneminde Tebriz'de yapılmış olması gereken ve kesinlikle orada yapıldığı bilinen hemen hiçbir yazma yoktur. Ancak Sultan Halil Yakup'un Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan H.762 envanter numaralı Nizami Hamse'sindeki bir kısmının minyatürlerin bu devirde tamamlanmış olması muhtemeldir.[27]

Safevi Şahı İsmail'in aralarında müzehhiplerin de olduğu Horasan – Herat'lı kimi kitap sanatçılarını 16. yüzyıl başında Tebriz'e göçürmesi ve bu kişilere Akkoyunlu sanatçıların da katılımıyla Tezhip sanatı incelmiş, zarif ve nakışçı bir üslup olmuştur.[28]

Başkent olan Tebriz'in, Safeviler hâkimiyetinden Osmanlılara geçtiği zaman aralığında orada üretildiği düşünülen eserlerden yola çıkarak Tezhip sanatkârlarının oluşturduğu tasarımlarda, Herat üslubunun geometrik ve keskin hatlı tasarımlardan uzaklaşarak kavisli ve dendanlı paftalar kullanıldığı görülmektedir.

---

[25] Lale Uuç, Türkmen **Valiler, Şirazlı ustalar, Osmanlı OkurlarXVI. Yüzyıl Şiraz Elyazmaları**. 1.Baskı. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.57

[26] Uluç, Türkmen Valiler, **Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI. yüzyıl Şiraz Elyazmaları**, s.68.

[27] Güner İnal, **Türk Minyatür Sanatı**. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi, 1976, s.136.

[28] Zeren Taındı, "Başlangıcından Osmanlıya Tezhip Sanatı", Ali Rıza Özcan (Ed.) **Hat ve Tezhip** Sanatı içerisinde. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009, s.266.

2.1.2. KAZVİN KÜTÜPHANESİ

Kazvin, Elbruz dağlarının güney eteklerinde, Tahran'ın 150 km. kuzey-batısında ve denizden 1290m. Yükseklikte bulunan bir şehirdir.

Safeviler zamanında Kazvin, batısında Osmanlılara kuzeydoğusunda ise Özbeklere karşı önde gelen savaşçılar için bir üs konumundaydı. Bu sebeple Tebriz Osmanlıların eline geçtiğinde Şah Tahmasp idare merkezini buraya taşımıştır.[29]

Tebriz'de bulunan saray kütüphanesi, başkentin Kazvin'e taşınması ile orada devam etmiştir.[30] Çaldıran seferi sonrasında elde kalan sanatkârlar ve her biri sanat eserleri olan el yazmaları Kazvin'deki yeni saray kütüphanesine taşınmıştır. Kütüphane ve sanatkârların Kazvin'e taşınması Tebriz'den gelen yeni sanatkârlar ile mevcutta orada bulunan diğer sanatkârların birbiri ile karışımından oluşan farklı bir anlayış meydana gelmiştir.

Kazvin'de hazırlandığı bilinen elyazmalarının çok az sayıda olması sebebiyle, Kazvin dönemindeki saray üslubunun gelişimini takip etmek zordur. Bu nedenle, Safevi saray üslubunun 1550 sonrasındaki gelişimi en rahat Şah Tahmasp'ın yeğeni Sultan İbrahim Mirza için Meşhed valisi olduğu dönemde hazırlanan Abdurrahman Cami'nin "Heft Evreng" isimli kitabının nüshasında izlenebilir. Eserde üç ayrı şehirde (Kazvin, Meşhed ve Herat) çalışmış olan beş ayrı hattatın yazdığı ve 1556 ile 1565 arasına tarihlenmiş toplam sekiz ketebe bulunmaktadır. Minyatürlerden bazılarında ve eserin tezhipli serlevhasında sanatçı imzaları yer almaktadır. Adı geçen sanatçıların bazılarının

[29] Marcel Bazın, "Kazvin", **Diyanet İslam Ansiklopedisi**. C.25. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2002, s.155.
[30] Safevi başkentinin Tebriz'den Kazvin'e taşındığı tarih bilinmesine karşın sarayın kütüphanesinin taşındığı tam tarih Lale Uluç'un "**Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar, XVI. yüzyıl Şiraz Elyazmaları**" isimli kitabında Martin B. Dickson ve Stuart Cary Welch'in "The Houghton Shahnameh" isimli kitabından aktardığı üzere tam olarak bilinmemektedir.

Şah Tahmasp'ın Tebriz Sarayı'ndaki kütüphane ile bağlantıları dönemin kaynaklarında belirtilmiştir.[31]

Şah Abbas, Kazvin'de oturduğu sıralarda, eskiden Sultan İbrahim Mirza'nın hizmetinde bulunan Şirazlı Şeyh Muhammed'i sarayda resim yapmakla görevlendirmiş ve anlatıldığına göre üstat da İran'da Avrupa tablolarını ilk defa olarak taklit etmiştir.[32]

Sonuç olarak Kazvin saray üslubu, orada bulunan sanatkârlar ile Tebriz'den gelen sanatkârların birlikte oluşturduğu karma bir üsluptur. Bu üslup özellikle minyatür sanatında kendini daha fazla hissettirmiştir. 16.yüzyıl sonlarına doğru Kazvin'de başlayan tek sayfa üzerine az renklerle yapılan Minyatürler bir nevî Avrupai üslup yapılmışken, tezhip sanatı daha çok minyatürler içerisinde yâda kenarında halkâr olarak kendini göstermiştir. Bu tavrın başlangıcı Kazvin olmasına rağmen tavrın asıl gelişimi başkentin İsfahan'a alınması ile yaşanmıştır.

2.1.3. İSFAHAN KÜTÜPHANESİ

Merkezi İran platosunu sulayan Zâyenderûd nehrinin sol sahilinde ve Yahûdiye'ye yaklaşık 2 mil mesafedeki eski Gaba / Gay, Gey şehrinin yerine kurulmuştur.[33]

İsfahan, Şah İsmail'den sonra Elkas Mirza isyanı ile ortaya çıkan olumsuz şartlar karşısında Şah I.Abbas'ın başkenti buraya taşımasıyla birlikte parlak devrine başlamıştır.1597'de şahlık merkezi olması kesinlik kazanan şehir bu tarihten sonra aktif bir ticaret ve imar faaliyetine sahne olmuştur.[34]

---

[31] Uluç, Türkmen Valiler, **Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI. yüzyıl Şiraz Elyazmaları**, İstanbul, s.75 - 77.
[32] Kühnel, s.37.
[33] Osman Gazi Özgüdenli, "İsfahan", **Diyanet İslam Ansiklopedisi**. C.22. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2000, s.497.
[34] Beksaç, s.503.

Şah I.Abbas yeni başkenti için yoğun bir imar faaliyetine girmiştir. Saray kütüphanesi sanatkârlar ve sanat eserleri ile İsfahan'a taşınmıştır. Şah ve etrafında bulunan saray erkânı tarafından şehir inşaat alanına çevrilmiş ve birçok eser yapılmaya başlanmıştır. Bu sebeple sanatkârlara, yapılan eserlere hak edilecek yazı ve bezeme siparişleri verilmiştir.

İsfahan'da Avrupai resim üslubunun etkisi ile yeni tek sayfa minyatür anlayışı gelişmeye başlamıştır. Genellikle normal halk yaşamını örnekleyen bu eserler çoğunlukla tek renk yapılmış ve fırça darbelerinin verdiği zenginlikle öne çıkmıştır. Bu anlayış sebebiyle tezhip sanatı ya minyatürün içerisinde bir alanda ya da dışında halkâr olarak görülür.

2.1.4. HERAT KÜTÜPHANESİ

Günümüzde Afganistan sınırları içerisinde olan ülkenin batısında Herîdud ırmağının kenarında bulunan şehirdir.

Önce Timurlu, sonra Safevi yönetimindeki Herat, zaman zaman Özbek kontrolüne geçmesine, burayı yöneten valilerin şiddetli çekişmelerine rağmen iki yüz yıldan fazla kitap sanatlarının örneklerinin kesintisiz hazırlandığı yer olmuştur.[35]

Herat kültür ve sanat bakımından en önemli dönemini Timurlular zamanında yaşamıştır. Herat Ekolü denilen bu dönem kendinden sonra gelen birçok medeniyeti etkilemiştir. Bu etki sadece kitap sanatları ile kalmadan bezemelerin uygulandığı birçok alanda etkisini gösterir.

Herat halıcılık, ciltçilik, hat sanatı, tezhip, bakır işlemeciliği, ipek dokumacılığı ve minyatür sanatının geliştiği bir yer olarak şöhret buldu. Sultan Şahruh'un oğlu Baysungur, burada çeşitli sanat dallarında yüzü aşkın sanatkârın çalıştığı büyük bir

[35] Tanındı, **1400. Yılında Kur'an-ı Kerim içerisinde**. s.105.

atölye kurdu. Böylece Herat, sarayın destek ve himayesiyle kültür ve sanat faaliyetlerine merkez olmuş, tezhip, cilt, minyatür ve hat sanatlarında yine Herat Ekolü diye adlandırılan yeni bir üslup doğmuştur. En olgun ve verimli çağını Sultan Hüseyin Baykara zamanında yaşamıştır.[36]

Baykara zamanındaki bu destek 1510 yılında Şah İsmail'in Herat'ı almasıyla bitmemiş Şah tarafından desteklenmeye devam etmiştir. Hatta o dönemin en başarılı sanatkârlarından olan Bihzad'ı Herat'tan alarak Tebriz'deki saray kütüphanesinin başına getirmiştir.

Herat menşeli Mushaf nüshaları, Serlevha Fatiha ve Bakara sûreleriyle başlar. Kimi örneklerde bu sûrelerden önceki sayfada yer alan tezhipli şemselerin salbekleri içerisinde ayetler, kimi nüshaların sonunda Esma-i Hüsna yazılıdır. Tezhipler, beyaz geçme iplikler, çok ince dallar üzerinde sıralanan minicik çiçekler, kırmızı zeminli paftaların dizili olduğu siyah zemine çiçekli dar ara kenar suları serlevha tezhiplerinde uzun kenarda yıldız biçimli hâşiye tasarımlarıyla yerleşik bir atölyenin özgün tasarımlı örnekleridir. Sûrebaşlarında ve sayfa kenarlarındaki güllerin tasarımları ise sadedir.[37]

15.yüzyıl sonu ile 16. yüzyıl başları Herat tezhibinin belirleyici iki unsuru olarak tasarımlarda çok güçlü geometrik düzen kullanılmıştır.[38]

Kitap sanatlarında bir ekol olan Herat şehrinin 1510'dan sonra önemini kaybetmeye başlaması üzerine burada yapılan çalışmalar Tebriz'e ve Buhara'ya kayarak yeni bir kimlik içerisinde devam etmiştir. Böylece Tebriz'de oluşan yeni okul zaman içerisinde Safeviler'in himayesinde Acem sanatının özelliklerine bürünerek farklı bir görünüm kazanmıştır.[39]

Sonuç olarak Tebriz saray kütüphanesinde görülen kavisli ve dendanlı paftalar yerine Herat'ta Türkmen Devri tezhip anlayışının yansıması ile oluşan geometrik

---

[36] Recep Uslu, "Herat", **Diyanet İslam Ansiklopedisi**. C.17. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1998, s.217.
[37] Zeren Tanındı, **1400. Yılında Kur'an-ı Kerim** içerisinde, s.106.
[38] Çiçek Derman, **Basılmamış Ders Notları**.
[39] İnci Ayan Birol, **Türk Tezyini Sanatlarında Desen Tasarımı, Çizim Tekniği ve Çeşitleri**. 1.Baskı. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 2008, s.40.

paftalardan oluşan bir tasarım hâkimdir. Paftalar arasında ayrım olarak kullanılan ipliklerin büyük çoğunlukla beyaz olarak kullanılması üslup özelliğidir.

2.1.5. ŞİRAZ KÜTÜPHANESİ

İran platosunun güneyinde Fars idari bölgesinin ortasında, İran körfezini kuzeyde İsfahan, Kum, Hemedan ve Rey, doğuda Yezd ve Kirman gibi şehirlere bağlayan tarihi ticaret yolu üzerinde denizden yaklaşık 1.600 m. yükseklikte ve Zağros dağları arasındaki bir düzlükte yer almaktadır.[40]

14. yüzyılda İncü ve Muzafferi gibi hanedanların payitahtı olduğu dönemlerde, zamanın en önemli yazmaları doğal olarak burada üretilmiştir. 15. yüzyıl başlarından itibaren sadece bir eyalet merkezi olduğu dönemlerde bile, bu şehirde zaman zaman saltanatın başkentinde üretilenlerden daha üstün vasıflı eserler hazırlanabilmiş ve bunlar dönemlerinin en önemli elyazmaları olarak değerlerini günümüze kadar korumuştur.[41]

Şiraz Timurlular döneminden itibaren Karakoyunlu ve Akkoyunlu Türkmenler zamanında da sanat merkezi görevini sürdürmüştür. 1503 yılında Safevilerin Şiraz'a hâkim olmaları da sanat merkezi olmalarını etkilememiştir. Safeviler zamanında hiçbir zaman başkent olmaması ve saray kütüphanesinin buraya taşınmamasına rağmen sanat eseri üretimi başkente nazaran bir hayli fazladır. Özellikle bu üretim o zamanın önemli hediyeleri arasında olan yazma eserler üzerinden devam etmiştir.

1440'lı yıllarda Şiraz'da resimli el yazmalarının ticari boyutlarda üretilmeye başlandığını gösteren ipuçları vardır. Şiraz bu yararlı işlevi 15. yüzyılın sonuna kadar bir Türkmen elyazması merkezi olarak, sonra da Safeviler'in idaresinde 16. yüzyıl boyunca sürdürmüştür. 1440 ile 1600 yılları arasında Şiraz'da üretilen resimli el yazmalarının sayısının, aynı dönem boyunca İran'ın geri kalan kesimlerinin tümünde

[40] Özgüdenli, s.182.
[41] Uluç, **Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI. yüzyıl Şiraz Elyazmaları**, s.63.

üretilen toplam resimli elyazmalarının bir buçuk misline varacak kadar çok olması Şiraz'ın elyazmalarını ticari amaçla ürettiğinin kanıtı niteliğindedir.[42]

16. yüzyıl Şiraz yazmalarındaki ketebelerden neredeyse hiçbirinde bir hami ismine rastlanmaz. Şiraz elyazmalarında hami adının yer almaması, Şiraz'da lüks elyazmaların dahi sipariş üzerine yapılmadığını, aksine bunların ilk önce bir atölyede hazırlandığını ve sahiplerinin mülklerine daha sonra geçtiğini gösteriyor olabilir. Öte yandan özellikle de şehrin üretim kapasitesinin büyüklüğü dikkate alındığında, bu yazmaların üst düzey yöneticilere hediye olarak sunulmak maksadıyla sipariş edilmiş olduğu için, herhangi bir hami adının maksatlı olarak zikredilmediği sonucuna varılabilir. [43] Bu husus muhtemelen doğrudur. Çünkü Lale Uluç'un "Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI. yüzyıl Şiraz Elyazmaları" isimli kitabının muhtelif bölümlerinde belirttiği üzere Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan 16.yüzyıl eserlerinin yaklaşık yarısının Şiraz kaynaklı olması bu durumu ispatlamaktadır.

1580 ile 1590 yılları arasındaki on yıllık süreç Şiraz'da resimli el yazmalarının en verimli, zengin ve yaratıcı dönemidir. Aynı zamanda şehirdeki değerli malzeme kullanılarak hazırlanan gösterişli ve büyük boy el yazmalarının üretiminin doruğa ulaştığı dönemdir. Bu dönemde hazırlanan çok sayıda gösterişli Şiraz yazmasında Safevi saray yazmalarındakilere benzer ciltler, pahalı malzemeler, altın, gümüş, lapis lazuli gibi kıymetli malzemeden elde edilen boyalar kullanılmıştır. Bu yazmaların tüm yaprakları aharlı ve zerefşanlıdır, karşılıklı çift sayfa takdim ve bitiş tasvirleri yer alır, yine karşılıklı çift sayfalarda serlevhaları ya da metinlerin baş sayfalarında Unvan tezhipleri, bazen de her ikisi birden bulunur. Tezhipli ya da resimli sayfalarda zaman zaman metin sütunlarının araları tezhiplenip, yazılı alan beyne's-sütur olarak, sayfa kenarları ise altın ile halkâr tekniğinde bezenerek sayfaların süsleme düzeyi daha da yükseltilmiştir.[44]

---

[42] Uluç, **Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI. yüzyıl Şiraz Elyazmaları**, s.22.
[43] Uluç, **Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI. yüzyıl Şiraz Elyazmaları**, s.463.
[44] Lale Uluç, "Zülkadirli Şiraz Valilerinin Son Döneminden Resimli bir Yusuf ve Züleyha Nüshası", M.Baha Tanman (Ed.) **Nurhan Atasoy'a Armağan** içerisinde. İstanbul: Lale Yayıncılık, 2014, s.388 - 389.

Dönemin sonlarına doğru Şiraz'da elyazmalarının üretimi devam etmesine rağmen yüzyılın başlarındaki malzeme kalitesi düşmeye başlamıştır. Artık daha çok ticari bir eşya hükmüne giren yazma eserleri eski kalitesini kaybetmeye başlamıştır.

2.1.6. DİĞER KÜTÜPHANELER

Safevi yönetiminde başkentler olan Tebriz, Kazvin ve İsfahan'daki saray kütüphanesi haricinde Herat ve Şiraz'da önemli yazma eser üretim yerleridir. Bunun sebebi, eyaletlerin başında bulunan şehzade yâda bölge yöneticisi tarafından destek ve teşvik görmeleridir. Bundan dolayı elyazması üretimi sadece bu bölgelerle sınırlı kalmamıştır. Meşhed, Sebzevar, Tun, Asterabat, Baherz gibi bölgelerin isimleri de bazı yazmalarda geçtiği için o bölgelerde de yazma eser üretildiğini bilmekteyiz.

Sonuç olarak Safevi döneminde elyazması üretimi birçok yerde hem yöneticilerin ve saray erkânının elyazmalarına olan ilgisi dolayısıyla hem de dönemin en güzel ve ihtişamlı hediyesi olan yazma eserlere olan talep ile birçok bölge ve şehir yazma eser üretimi ile iştigal olmuştur.

Bu bölgelerdeki sanatçılar gerek bölgeler arası gerekse komşu devletlerarası (Osmanlı, Babür, Özbek) atölyelerde gezmiş ve bildiklerini aktararak oradan yeni bir şeyler öğrenmişlerdir. Bu gezgin sanatçılar vasıtası ile bölgeler arası iletişim güçlenmiş ve birbirlerini etkilemişlerdir.[45]

[45] Tanındı, **1400. Yılında Kur'an-ı Kerim** içerisinde, s.104.

2.2. KİTAP SANATLARI

Safevi dönemi kitap sanatları başkentler ve onların haricinde birçok kentte olan kütüphaneler yoluyla gelişmiştir. Özellikle başkentler olan Tebriz, Kazvin ve İsfahan'da olan saray kütüphaneleri kitap sanatlarının uygulandığı merkezlerdir. Bu merkezlerde kitap sanatları olan Cilt, Hat, Tezhip ve Minyatür gibi sanatlar haricinde halıcılık, çinicilik, değerli taş yontucular, işlemeciler, taş yontucular vb. gibi zanaatkârlarda bulunurlardı.

2.2.1. CİLT SANATI

Bir mecmua veya kitabın yapraklarını dağılmadan ve sırası bozulmadan bir arada tutabilmek için yapılan koruyucu kapağa cilt (cild) denilmekte ve Arapça "deri" anlamına gelen bu ismin, genellikle ciltlerin bu işe en uygun malzeme olan deriden yapılmaları sebebiyle verildiği bilinmektedir. [46]

Safevi dönemi cilt sanatı kendinden önce gelen Timur, Karakoyunlu ve Akkoyunlu dönemi ciltlerinin etkisinin devam ettiği bir dönem olmuştur. Bu etki Safevi kütüphanelerindeki mücellitlerin katkısı ile daha incelikli ve zarif eserlerin öne çıkmasına neden olmuştur.

Timurlular zamanında (1370- 1506) ortaya çıkan "Herat Üslubu" ismiyle anılan bu yeni tavır o dönemde en büyük sanat merkezi olan Herat ile diğer önemli sanat merkezleri Şiraz ve İsfahan'da Türk, Moğol ve İranlı ustalar tarafından geliştirilmiştir. En güzel örnekleri Timur ve torunlarının sarayları ile ünlü vezir Ali Şir Nevai'nin sarayında yapılmış olan bu ciltlerde, şemselerle köşebentlerin içleri ve aralarında kalan boşluklar bitkisel motiflerle doldurulmuştur. Ayrıca uygun yerlere

[46] Ahmet Saim Arıtan, "Ciltçilik", **Diyanet İslam Ansiklopedisi**. C.7. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1993, s.551.

insan, kuş, yılan, aslan gibi hayvan ve ejderha, zümrüdü- anka gibi efsanevi yaratık figürleri yerleştirilmiş ve bunların aralarına da Bulut motifi serpiştirilmiştir. Kapak içlerinde ise katı' tekniğinin yaygın olarak kullanıldığı görülür. Bu tarz ciltlere Timurlular yanında Celayirli, Karakoyunlu, Akkoyunlu, Safevi ve erken dönem Osmanlı ciltleri arasında da rastlanmaktadır.[47]

16. Yüzyıl Safevi mücellitlerinin tasarladıkları ciltler çok az farklılıklarla hatta bazen tamamen aynısı olmak üzere birden fazla eserde kullandıkları görülmektedir. Osmanlı mücellitlerinin yaptığı gibi elyazması eser üretiminin yoğun olduğu 16.yüzyıl Safevi mücellitleri tamamen yeni, özgün tasarımlarla uğraşmak yerine, kaplamada veya renklendirmeye küçük değişiklikler yaparak, aynı ciltleri farklı kitapların kapakları için tasarlamak yolunu seçmişlerdir.[48]

Safevi döneminde 16. Yüzyılda üretilen saray yazmalarının ciltleri genellikle lake tekniği ile yapılmıştır. Lake tekniğiyle bezenmiş dış kapaklara sahip Safevi Saray yazmalarının ciltlerinin iç kapaklarında da genellikle lake tekniği ile bezelidir. Bu teknikle bezenmiş yazmalarda, cilt iç kapaklarının üzerindeki en erken örnekleri görülen ormanda çiçekli ağaçlar arasında gezinen ya da mücadele eden gerçek ve mitolojik(Simurg, Ejder ve Ki'lin gibi) hayvanları gösteren sahneler, Safevi saray çevresinde lake tekniği ile bezenmiş cilt üst kapaklarında, 1590 sonrası alışılagelen açık havada cereyan eden saray eğlencelerinin yerini almıştır.[49]

2.2.2. HAT SANATI

Hat sanatında önemli bir adım atmış olan Yâkut-ı Musta'sımî'i (ö.698/1298) Aklâm-ı Sitte'yi devrine göre düzenlemiştir. Bu düzenleme kendinden sonraki

[47] Arıtan, "Ciltçilik", **Diyanet İslam Ansiklopedisi**. C.7, s.552.
[48] Zeren Tanındı, "Topkapı Sarayı Kitap Hazinesi'nin Nadide Eserlerinden Bir Diğeri: Hazine 2166 Numaralı Safevi Albümü Hakkında". **Sanat Tarihi Yıllığı** Sayı.25, 2013, s.194.
[49] Uluç, Türkmen Valiler, **Şiraz'la Ustalar, Osmanlı Okurlar, XVI. Yüzyıl Şiraz Elyazmaları**, s.70 - 81.

dönemlerde hem Anadolu hem de İran sahasında muvaffakiyetle takip edilmiştir. İran'da Yâkut üslubu, Safeviler dönemine kadar sürdü ve sonra Nesta'lik adındaki yazıyı andıran bir karaktere büründü.[50]

Safevi yazmalarında genel olarak görülen yazı çeşitleri Sülüs, Nesih ve Ta'liktir. Özellikle Ta'lik yazı tamamen İran coğrafyasından çıkmış ve aynı bölgede gelişmiştir.

Ta'lik yazı çeşidi İran'da geliştikten sonra kısa zamanda diğer İslâm ülkelerine yayıldı ve en güzel şekilde yakın coğrafyada bulunan İran, Türkiye, Afganistan ve Müslüman Hint'te yazıldı.[51]

Yazı sanatının Safeviler döneminde gelişmesinin sebeplerinden en önemlisi Şahların sanat olan ilgisidir. Bu destek ile birlikte saray kütüphanelerinde yazılmış olan yazmaların artması, Hat sanatının gelişmesinde önemli bir adım olmuştur. Bunun haricinde dönem içerisinde yapılan abidevî yapıların üzerlerine yazılacak yazıların hazırlanması da önemli bir etkendir. Safevi döneminde yazı sanatının uygulama sahası sadece yazma eserler ve yapılar üzerinde kalmamıştır. Safevi dönemi halıcılığında da içerisinde yazı bulunan tasarımlar bulunmaktadır. Bu halılar haricinde ahşap, metal, çini gibi birçok alanda da yazı kullanımı görülmektedir.

Bu dönemin ünlü sanatkârlarından biri Şah Mahmud Nişâburidir. "Zerrin Kalem" ünvanıyla tanınan Şah Mahmud adından da anlaşılacağı üzere Nişaburludur. İlk nesta'lik meşkini dayısı Abdî Nîşabûrî'den aldı. Daha sonra Ali Meşhedî'nin hat derslerine devam ederek yazısını geliştirmiştir. Ali Herevî ve Muhammed Handan gibi üstatların yazıları üzerine yaptığı incelemelerin ardından kendi tarzını ortaya koymuştur. Nesta'lik ve hurdesiyle yazdığı güzel eserler İslam ülkelerinde büyük ilgi görmüştür. Sünnî Müslüman olduğundan dolayı Yavuz Sultan Selim'in Tebriz seferi sırasında Şah İsmail'in Osmanlı'ya kaçmasında şüphelenerek Bihzad'la birlikte mağaraya sakladığı 3 sanatkârdan biridir. Öğrencileri arasında Selim Nişâburi,

[50] Ali Aalparslan, "İslam Yazıları", Ali Rıza Özcan (Ed.) **Hat ve Tezhip Sanatı** içerisinde. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009, S.32 - 33.
[51] Aparslan, S.38 - 39.

Muhammed Tebrîzî, Muhammed Hüseyin Bâharzi Sultan Mahmud Türbetî ve Kudbeddin Yezdî sayılabilir.[52]

Dönemin önemli hattatları arasında XVI. yüzyılın ortalarında Şah Mahmûd Nîsâbûrî, ikinci yarısında Melik Deylemî, Rüstem Ali, Muhip Ali, Abdullah-ı Şîrâzî, Şah I.Abbas devrinin önemli isimleri ise Baba Şah İsfahânî, Abdülbâkî-i Tebrizî, Ali Rızâ-yi Abbâsî ve Nesta'lik yazıyı güzelliğinin zirvesine ulaştıran Mîr İmâd zikredilebilir.[53]

2.2.2.1. Abdulkadir el- Hüseynî

Tezimizin konusu olan Topkapı Sarayı Müzesi Emanet Hazinesi 48 numarada kayıtlı Mushaf Abdulkadir el- Hüseynî tarafından yazılmıştır. Döneminin ünlü hattatlarından olan Şirazlı Abdulkadir el - Hüseynî sadece Kur'an nüshaları istinsah etmiştir. Kadı Ahmed'in adını Ruzbihan müzehhiple bir arada zikrettiği bu hattat Şiraz'da dönemin yazıtlarının çoğunu yazmış olan müstensihler arasında zikredilir. Bu önemli hattatın istinsah ettiği bilinen sekiz eseri vardır. Bunlardan ikisi Türk ve İslam Eserleri Müzesinde 503 ve 504'de ve diğeri ise Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi K.103 envanter numaralıdır.

Hattatın imzasını taşıyan diğer dört Mushaf ise yurtdışındadır. Bunlar Londra'da Sotheby's müzayedesinde 24 Nisan 1994'te satılan sahipsiz bir Mushaf, yine Londra Khalili koleksiyonunda Qur.248 envanterli nüsha ve diğer iki eser ise, Meşhed Asithane-i Kuds Kütüphanesinde bulunmaktadır. Meşhed'de bulunan bu iki mushafta yazmaların bir sonraki sahibi olan "Abdullah Kutubşah Dekkani"nin mührü bulunmaktadır. David James Meşhed'de bu iki eserin mühürden yola çıkarak eserlerin

[52] Muhittin Serin, "Şah Mahmûd Nîşâbûrî", Diyanet İslam Ansiklopedisi. C.38. Ankara: **Türkiye Diyanet Vakfı**, 2010. s.256.
[53] Beksaç, **DİA**, s.458 - 459.

Hindistan'ın Dekkan şehrinde hazırlandığını öne sürmüş ve Abdulkadir el- Huseynî'nin bir süre orada çalıştığını belirtmiştir.[54]

2.2.3.MİNYATÜR

Safevi döneminde en öne çıkan sanat dalı Minyatür sanatı olmuştur. Yöneticileri her biri minyatür sanatına ilgi duymuş ve desteklerini azaltmamışlardır. Bunun sonucunda da bu sanatta çok değişik ve farklı üsluplar ortaya çıkmıştır. Minyatür sanatı, başkent değişimleri ile saray kütüphanesinin taşınması sonucu birçok bölgede etkisini göstermiştir. Bu etki sadece başkentlerle sınırlı kalmayarak bölgelerin her birinin kendi içerisinde diğerinden farklılaşan bir sanat üslubu oluşturmuştur. Üslup oluşurken doğal olarak kendinden önce gelen Timurîler, Karakoyunlular ve Akkoyunlular gibi devletlerin sanat anlayışlarından da etkilenmişlerdir.

İran Minyatür sanatında, İlhanlılar zamanında onların saraylarında çalışan Uygur ressamlarının getirdiği Uzak Doğu ve Orta Asya resminin tesiri altına almasıyla ve daha sonraki devirlerde de Türk ressamların hâkim bir rolü olmuştur. XV. yüzyılın ilk yarısında Herat'ta Şahruh'un Saray'ında Uygur ressamları büyük bir anlayış ve ustalıkla Çin, Uygur ve İran resmini birbirleri ile kaynaştırmışlardır.[55]

Şah İsmail'in Herat'ı ele geçirmesinden sonra başkent Tebriz'deki saray kütüphanesinin başına getirdiği o dönemin ünlü musavviri ve müzehhibi Bihzad ile birlikte kütüphanede üretilen minyatürlerde kendine has bir üslup gelişmiştir.

XV. yüzyılda ve daha devamlı olarak XVI. yüzyıl başından itibaren kendileri de Türk olan Safeviler'in sarayında gelişen İran Minyatür Sanatı, Rıza Abbasî ve diğer nakkaşlar elinde batı resminin etkilerine kapılmakla beraber çok ince bir natüralizmle yeni bir üslup geliştirmiştir. Ortaçağda hep görüldüğü gibi bunların asıl konuları milli

[54] Uluç, **Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI. yüzyıl Şiraz Elyazmaları**, s.370.
[55] Oktay Asanapa, **Türk Sanatı**. 6.basım. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1984, s.366.

edebiyattan alınmadır. Gerçek hayat pek seyrek görülür. Kompozisyonda bazı sayılı sahneler tertip ederek çeşitli figürleri bunların içerisine yerleştirme yolu benimsenmiştir. Mesela Hüsrev'in Şirin'i dağda bir su birikintisinde yıkanırken görmesi tatmin edici bir kompozisyon halinde tespit edilince artık buna bağlı kalınarak sadece kaliteyi yükseltmek için incelikler ve düzeltmelerle yetinilmiştir.[56]

Safevi dönemi minyatür sanatında Firdevsî'nin Şehnâmesi, Nizami'nin Hamsesi fazlaca yapılmış ve Safevilerle her dönemde değer görmüştür. Yazmanın hem ülkemiz hem de dünya müzelerinde birçok örneği bulunmaktadır. Bu eserler haricinde Sadi'nin Külliyatı, yine Sadi'nin Gülistan ve Bostan'ı, Camî'nin Yusuf ile Züleyhası, yine Camî'nin Heft Evreng'i, Hüsrev Dehlevî'nin Hamse'si gibi eserler de bolca ve çeşitli şekillerde yapılmıştır. Hatta birçok bölgedeki kütüphanelerde yapılma farklı tavır ve üslupta örnekleri mevcuttur.

Tebriz saray üslubu Türkmen ve Timur minyatür anlayışlarının kaynaşması ile oluşmuştur. En karakteristik özelliği yüzyılın sonlarına kadar devam eden devrin modası olan " Tac-ı Haydari" denilen kırmızı serpuşlardır. Bunun yanında zengin renk skalası, aşırı yüzey süslemeciliği, kalabalık ve gösterişli kompozisyonları ve son derece itinalı işçiliğiyle dikkati çeker.[57]

Tebriz saray kütüphanesinin başına geçen Bihzad birçok öğrenci yetiştirmiştir. Bunlar arasında Horasanlı şehzade Sultâniyeli Mir Musavvir'i, İsfahanlı Mir Zeynelabidin'i ve yine Horasanlı Aga Mirek'i sayabiliriz. Bu ressamlar aynı zamanda hat sanatçısıydı. Herat anıtlarının üzerlerindeki yazılarını bugün bile görmekteyiz. Ağa Mirek'in öğrencisi olan Mir Nakkaş, Şah Tahmasp zamanında saray resim atölyesinin başına getirilmiştir.[58]

Bihzad kompozisyonları ve renklerinin ahengi ile kendini gösteren bir sanatçıdır. Bunun yanında eserlerinde kadın figürüne pek az rastlanır. Öğrencisi olan

[56] Aslanapa, s.366.
[57] Çağman, Tanındı, s.42.
[58] Arseven, s.45.

Aga Mirek ise, bilhassa kanatlı peri tasvirleri ile şöhret kazanmıştır. Bu hususta Herat'ta oldukça muazzam başarılar elde etmiştir.[59]

Tebriz'de hazırlanmış ve günümüze ulaşmış en önemli eser, 1527 tarihli "Houghton Şehnâmesi" adıyla tanınan bir "Firdevsî Şehnâmesi" nüshasıdır. Eserin Sultan Muhammed, Mir Musavvir, Âgâ Mirek, Dost Muhammed, Mirza Ali, Mîr Seyyid Ali, Muzaffer Ali, Şeyh Muhammed, Abdüssamed gibi sanatçıların fırçasından çıkma büyük boyutlu minyatürleri, canlı kompozisyonları ile Herat Timurlu üslubuyla Tebriz Akkoyunlu üslubunun gösterişli bir devamı olarak değerlendirilmektedir.[60]

Şah Tahmasp dönemin bir diğer önemli şahsiyeti yine Bihzad'ın öğrencisi olan Sultan Muhammed'dir. Saray kütüphanesinin başına geçerek laleli minyatürü ve halı desenlerindeki av sahnelerini geliştirerek uygulamıştır. İmzasını taşıyan eser sayısı pek azdır. Sultan Muhammed'in yetiştirdiği en değerli öğrencisi Heratlı Üstad Muhammedî'dir. Tavır ve üsluplarının benzerliğinden çoğunlukla birbirine karıştırılmıştır. Ayrıca aynı dönem Merv'li Bibiceh adında bir kadın sanatkârda resimdeki üstün kabiliyeti ile şöhret kazanmıştır.[61]

Tebriz'in Osmanlılar tarafından hâkimiyet altına alınmasından sonra saray kütüphanesi 1548'de Kazvin'e taşınmıştır. Bu dönemde minyatür sanatı açısından önemli farklılıklar mevcuttur. Bunların en önemlisi yeni tip bir figür ortaya çıkmıştır. Son derece zarif olan figürlerde yuvarlak genç erkek tipleri dikkati çeker. Yanaklarından uzanan zülüfler, çekik kaş ve gözler, ince bir boyun ile geniş omuzlar, ince bel, küçük el ve ayaklar bu figürün belirgin nitelikleridir. Manzarada ise, kuvvetli ve plastik kaya formasyonları ile tepelerin bombeli siluetlerinde Herat okulunun etkisi sezilir. Genellikle iri bir çınar ağacı bu manzaraların en göze çarpanıdır.[62]

Şah I.Abbas zamanında başkentin Kazvin'den İsfahan'a taşınması ile birlikte saray kütüphanesinde farklı gelişmeler yaşanmıştır. Batı medeniyetleri ile ticaretin gelişmesi sonucu Batı Resim Sanatının etkileri Safevi minyatürlerinde görülmeye

[59] Kühnel, s.32.
[60] Banu Mahir, "Minyatür", Diyanet İslam Ansiklopedisi. C.30. Ankara: **Türkiye Diyanet Vakfı**, 2005, s.120.
[61] Kühnel, s.32 - 33 - 34 - 35.
[62] İnal, s.138.

başlamıştır. Batı'da yapılan tablo eserler yerine İran'da tek sayfa murakkaa üzerine yapılan bir ya da birkaç renkten oluşan minyatürler yaygınlaşmıştır. Bu zamana kadar efsanevi olaylar ve hatıraları konu alan minyatürlerin yerine günlük yaşantının örnek alındığı eserler ortaya konmuştur. Ayrıca portre resimler ile murakkaaların birbirine eklenmesi ile oluşan albümlerde dönemin üslubu olmuştur.

Yeni moda olan tek sayfa minyatürlerin o dönem hiç kuşkusuz en önemli temsilcisi "Aga Rıza"dır. Desenlerinde ilk dikkati çeken daha öncesinde aldığı Hat eğitiminin fırça kabiliyetine verdiği etkidir. İnçe fırça darbeleri ile kıvraklığı öne çıkar. Ayrıca dönemin bir diğer özelliği Buhara sarayındaki Özbeklerden İran sahasına geçmiş olan kaba ve dağınık sarık şeklidir. Aga Rıza XVI. yüzyıl ortalarına doğru saray kütüphanesinin başına geçmiş olan ayrıca güreş meraklısı olan Heratlı Mir Seyyid Ali'nin hocası olması muhtemeldir. Şah I.Abbas eskiden Sultan İbrahim Mirza'nın hizmetinde bulanan Şiraz'lı Şeyh Muhammed'i sarayda resim yapmakla görevlendirmiş ve anlatıldığına göre bu üstat da İran'da Avrupa tablolarını ilk defa taklit eden kişi olmuştur.[63]

İsfahan'da en önemli sanatçılardan bir diğeri Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde eserleri bulunan "Rıza Abbas-î"dir. Şah Abbas'ın ölümünden sonra varlığını sürdüren saray kütüphanesinde meşhur olmuş diğer musavvirler arasında Muhammed Kasım, Sadıkî Beğeni ve Muin Musavvir gelir.[64]

2.2.4. TEZHİP SANATI

Safevi dönemi tezhip sanatı, başkentler olan Tebriz, Kazvin ve İsfahan'daki saray kütüphaneleri ile onların haricindeki Şiraz, Herat, Meşhed gibi şehirlerdeki özel kütüphaneler aracılığı ile gelişmiştir. Bölgeler ve dönemler arasında gözle görülür farklar bulunur.

[63] Kühnel, s.37 - 41.
[64] Çağman, Tanındı, s.47.

Günümüze kadar yapılmış olan araştırmalarda Safevi dönemi minyatür sanatı açısından fazlaca işlenmiş ve irdelenmiş iken, maalesef tezhip sanatı açısından o kadar detaylı bir araştırma yapılmamıştır.

Safevi yazmaları genel olarak karşılıklı tam sayfa zahriye ile başlamaktadır. Bu dönemde bazı önemli yazmaların içerisinde çift hatta üçer tane karşılıklı tam sayfa zahriye yapıldığı da olmuştur. Bazen zahriyenin önünde içerisinde ayetlerin bulunduğu temellük kitabeli zahriye yapıldığı örneklerde mevcuttur. Zahriyelerin tasarımları genellikle birbirini takip eden paftalar ile oluşturulan ulama bir desen şeklindedir.

Zahriyenin hemen ardından eğer yazma Mushaf ise, Fatiha sûresinin bulunduğu Serlevha gelir(Resim 1). Serlevhada Fatiha sûresi ortadan ikiye bölünerek bir kısmı ilk sayfaya diğer kısmı ise tam karşı sayfasına yazılmıştır. Bu yazım şekli, Safevi Mushaflarının karakteristik özelliği konumundadır. Serlevhanın benzemelerinde arasuyunun iç kısımda dendanlı şemse şeklinde yazının bulunduğu bir pafta ile alt ve üstünde bulunan dendanlı salbekler ile başlanmıştır. Yazının içerisinde bulunduğu paftada yazı haricindeki kısımda yazıyı kaybedecek ve bastıracak kadar yapılan Tezhip yine dönemin özelliğidir. Arasuyunun iç kısmında yazının bulunduğu dendanlı pafta ile salbekler haricindeki alana yine dendanlı köşebentler yapılmıştır. Özellikle bu kısımda bulut motifi kullanımı Safevi devrinde fazlalaşmış ve bir nevî üslup olmuştur.

Resim 1: Serlevha örneği (TİEM. Envanter No: 247.)[65]

Cetvelin içerisinde bulunan arasuyunda kitabeli zencerek kullanımı yine bu dönemin yaygın tercihidir (Resim 2). Arasuyunun her iki tarafında bulunan farklı kalınlık ve renklerdeki iplikler ile kenarsuyuna geçiş yapılır.

Resim 2: Arasuyu örneği (TİEM. 422).[66]

Kenar suyu genellikle belli bir paftanın yansıması alınarak devam ettirilmesi şeklindedir (Resim 3). Bu kuralı yalnız köşe noktalar bozmaktadır. Köşe kısımların

[65] **1400.Yılında Kuran-ı Kerim** kitabından alınmıştır.
[66] **1400.Yılında Kuran-ı Kerim** kitabından alınmıştır.

bezemesi paftanın ve desenin genel renk dengesine dikkat edilerek tasarlanmıştır. Ayrıca bu dönemde kenarsuyunun uzun kısmının orta noktasında kubbe şeklinde bir pafta kullanımı görülür (Resim 4). Bu pafta kenar suyunun bezemesinden farklı olarak bulut motifi ya da diğer motiflerden büyükçe katmanlı ve içerinde tarama yapılmış olan hatâyî motifi ile tasarlanmıştır. Bu motif Safevi yazmalarında önemli bir özellik olup çoğu yazmanın bezemesinde kullanılmıştır.

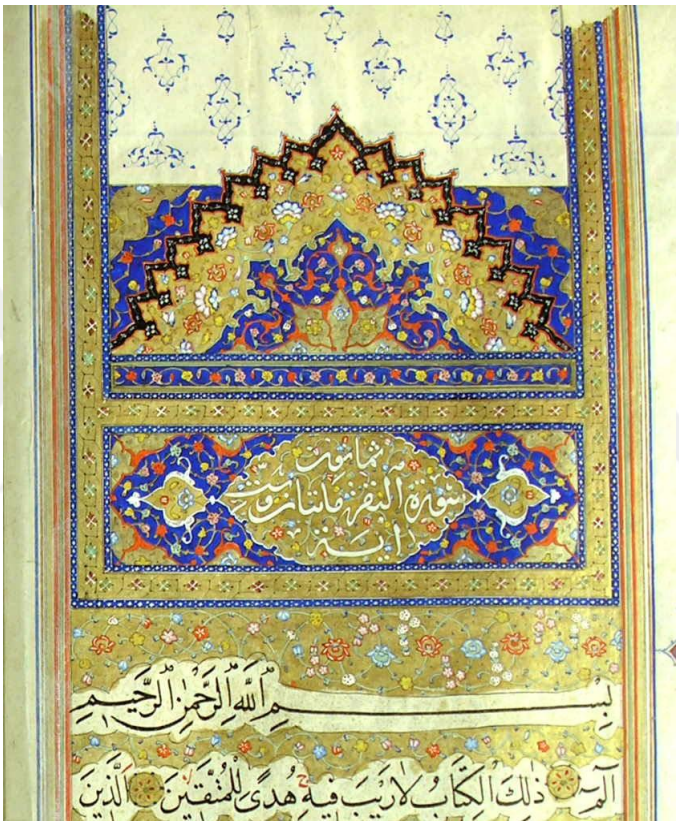
Resim 3: Kenarsuyu örneği (TSMK. A.3559).[67]

Resim 4: Kenarsuyunda kubbe örneği (TSMK. A.3559).[68]

[67] **Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI.Yüzyıl Şiraz Elyazmaları** kitabından alınmıştır.
[68] **Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI.Yüzyıl Şiraz Elyazmaları** kitabından alınmıştır.

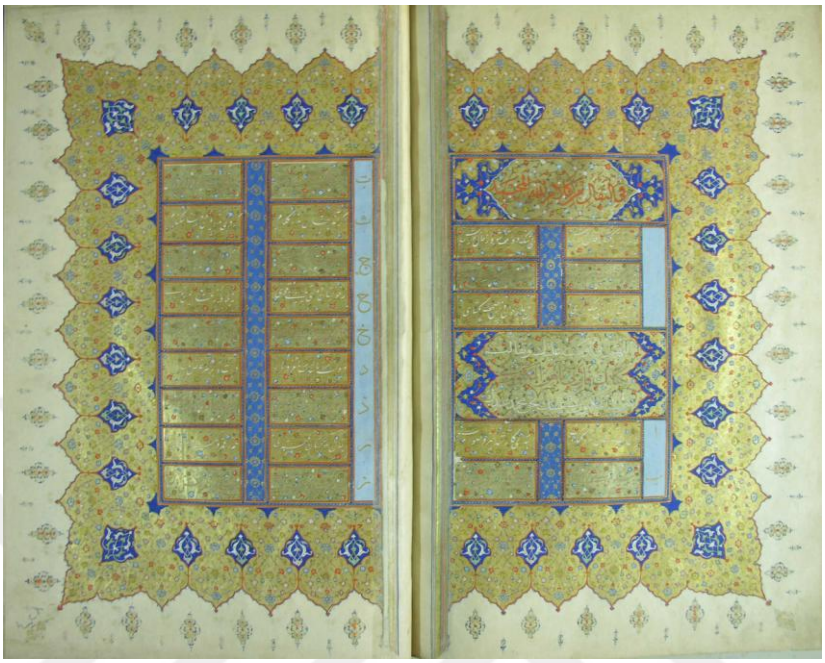
Serlevhadan hemen sonra Mushaf ise Bakara sûresinin ilk ayetlerinin bulunduğu, Mushaf değil ise, yazmanın ilk yazılarının bulunduğu kısma Unvan Sayfası Tezhibi yapılmıştır (Resim 5). Yazının en üst kısmında olan alanda, dikdörtgen şeklinde bir sûrebaşı tezhibi bulunmaktadır. Bu kısımda Mushaflarda ayetin nerede nazil olduğu bilgiler yazılmıştır. Bu kısmın hemen üstünde cetvel ve onun da üzerinde kubbe şeklinde bir paftalı alan bulunmaktadır. Yazı ve koltuk tezhibini çevreleyen cetvelin dış kısmına bazen klasik Tezhip yapılmış, bazen de yapılmamıştır.

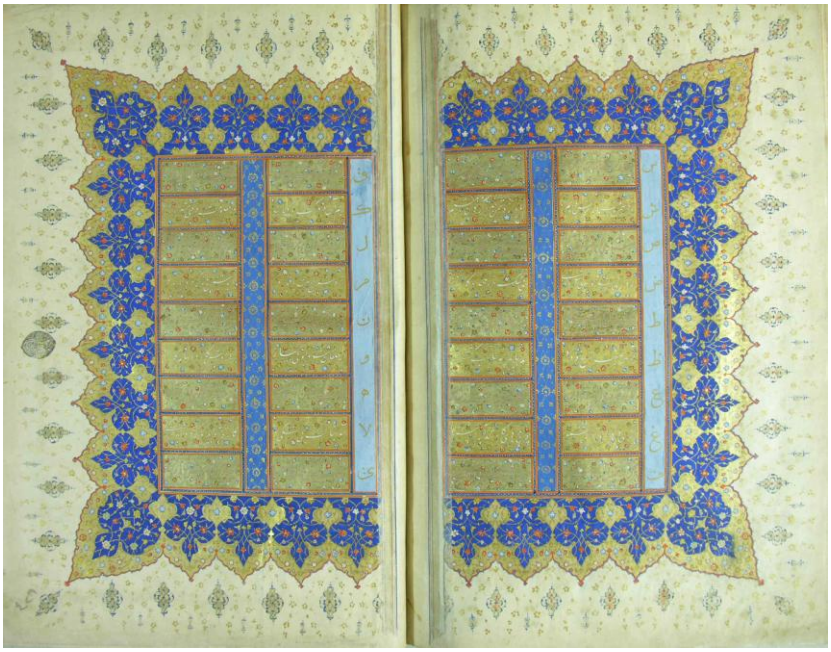
Resim 5: Unvan sayfası örneği (SK. Sultan Ahmed I. 22).

Safevi yazmalarının çoğunun sonunda gelecekten haber ya da umut almaya çalışılan Falnameler bulunmaktadır (Resim 6-7). Maalesef o dönemde müneccimlik ve gelecekten haber alma isteği İslamiyet'e uymamasına rağmen çok yaygındı. Hatta Şahların sarayda bulundurdukları müneccimleri bile mevcuttu. Yazmalarda bulunan bu Falnameler bazen karşılıklı tam sayfa ya da birkaç sayfa karşılıklı olarak yazılmış ve bezenmiştir. Özellikle İslam âleminin genelinde bir kural olmamasına rağmen Mushaf

bezemelerinde üslup birliği bulunmaktadır. Fakat Safevi yazmalarında bulunan Falnameler bu kuralın dışında kalmaktadır.

Resim 6: Falname başlangıç sayfası (SK. Sultan Ahmed I. 22).

Resim 7: Falname devam sayfası (SK. Sultan Ahmed I. 22).

Safevi Tezhip sanatı kendinden önce gelen sanat hamilerinin bulunduğu Timurîler, Karakoyunlular ve Akkoyunlular gibi devletlerin sanat anlayışının etkisi ile oluşmuştur. Mesela Timurlular dönemi saray kütüphanesinin bulunduğu ve Tezhip sanatının muazzam geliştiği şehir olan Herat, Safeviler'in eline geçtiği zaman dahi Timur Tezhip sanatı etkisini devam ettirmiştir. Buna benzer etki diğer kentler içinde geçerlidir.

Safevi devletinin ilk payitahtı olan Tebriz'de 16.yüzyılın başlarında hazırlanan kitapların tezhiplerinde Akkoyunlu Türkmen geleneğinin sürdüğü görülmektedir. Şah I. İsmail'in aralarında müzehhiplerinde bulunduğu Horasanlı - Heratlı kimi kitap sanatçılarını Tebriz'e getirmesiyle, Tebriz Saray Kütüphanesindeki Akkoyunlu sanatçılarında katılımıyla bu kentte incelmiş, zarif ve nakışçı bir Tezhip üslubu oluşmuştur.[69]

Tebriz saray kütüphanesinde yapılan Tezhip tasarımlarında keskin ve geometrik hatlardan çok kavisli ve dendanlı paftaların birleşmesi ile oluşan tasarımlar tercih edilmiştir. Bu tasarım anlayışı Safevi döneminin genelinde tercih edilen bir kurgu olmuştur. Ayrıca bu tasarımlardaki ince işçilikte gözden kaçmayacak bir özelliktir.[70]

Timurlular devrinde saray kütüphanesinin bulunduğu Herat, Safeviler yönetimine girdiğinde sanatkârların çoğu başkent Tebriz'deki saray kütüphanesine gönderilmiştir. Buna rağmen Herat'ta kalan sanatkârlar vasıtasıyla yazma eser üretimi devam etmiştir.

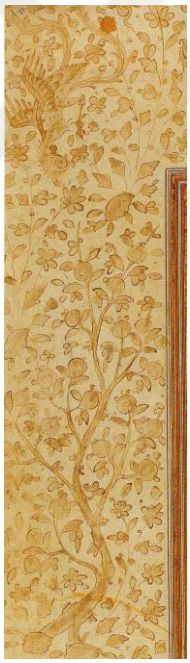
Dönemin Şiraz'ındaki tezhip anlayışı, saraya bağlı olmayan kütüphaneler yoluyla gelişmiştir. Günümüzde elyazma eser kütüphanelerinde tasvirli, tezhipli ve güzel ciltli kitapların çoğu Safeviler döneminde Şiraz'da hazırlandıkları bilinmektedir. Bezemeli kitap geleneğini 300 yıl kesintisiz serbest çalışan bir atölye geleneği içinde sürdüren başka bir kent İslam dünyasında yoktur ve en verimli dönemini 16.yüzyılın

[69] Tanındı, **1400. Yılında Kur'an-ı Kerim** içerisinde s.104.
[70] Tebriz'den sonra başkent olan Kazvin'de Lale Uluç'un belirtti gibi dönemin özelliklerini gösterebilecek fazla eser bulunmamaktadır. Bu sebeple farklı bir Tezhip anlayışı olup olmadığı hususunda tam bir yargıya varamamaktayız.

ikinci yarısında bu kentte üretilen bezemeli kitaplar, konusu edebiyat olanlar ve Kuran-ı Kerim nüshalarıdır.[71]

16.yüzyıl Şiraz yazmalarındaki ketebelerden neredeyse hiçbirinde bir hami ismine rastlanmaz. Bunun sebebi üretilen elyazmalarının sipariş üzerine hazırlanmadan önceden hazırlanıp yazma isteyen kişilerin beğenisine sunulmasıdır. Dolayısıyla Şiraz'da üretilen elyazmaları bir nevî ticari bir ürün haline gelmiştir.[72]

Şiraz'da halkâri çokça tercih edilmiş klasik bir tekniktir (Resim 8-9). Daha çok çerçeve şeklinde kullanılmıştır. Halkâriden sonra bezemede bolca zerefşana yer verilmiştir. Dönemin başlarında büyük ebatta yazma yokken Şiraz'da büyük ebatlı yazmaların üretimi çoğalmıştır. Tahmini 40 - 50 cm büyüklüktedir. Zemini kaplayan ağır bezemelerin yanında çift tahrir uygulaması karşımıza çıkmaktadır.[73]

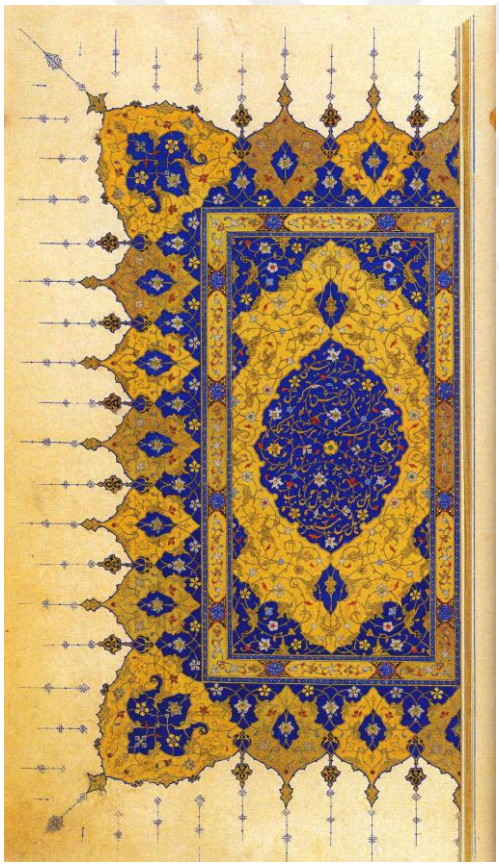
Resim 8: TSMK. H.1476.[74]

Resim 9: TSMK. H.1084.[75]

[71] Tanındı, **1400. Yılında Kur'an-ı Kerim** içerisinde,, s.107.
[72] Uluç, **Türkmen Valiler, Şiraz'la Ustalar, Osmanlı Okurlar, XVI. Yüzyıl Şiraz Elyazmaları**, s.463.
[73] Çiçek Derman, **Basılmamış Ders Notları**.
[74] **Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI.Yüzyıl Şiraz Elyazmaları** kitabından alınmıştır.
[75] **Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI.Yüzyıl Şiraz Elyazmaları** kitabından alınmıştır.

16.yüzyılın ilk yarısında en önemli Şirazlı sanatçı Ruzbihan Müzehhiptir. İmzası 1514- 1560 yılları arasındaki dört yazmanın tezhibinde bulunmaktadır.[76] Tahran Museum of Ancient Iran'da bulunan Kuran-ı Kerim nüshasındaki "Ruzbihan bin Hacı Naim ed-Din el kâtip" imzasından babasının o dönemin tanınmış hattatlarından olduğu bilinmektedir. 1515-20 yıllarına tarihlenen Oxford Sadi'sinde(Resim 10) bulunan altın zeminli bulutlar ile adeta âlemli kubbeleri andıran, üzerleri tığlı taç motifinden yapılmış sınırlandırılmamış kenarsuyu, daha ileriki yıllarda aşırı popüler hale gelmiştir. Ruzbihan'ın atölye gelenekleri, Akkoyunlu döneminden Safevi dönemine kesintisiz devam etmiş olan bir grup Şirazlı müzehhibin arasında olduğuna işaret etmektedir. Bu sanatçılar Akkoyunlu dönemi tezhibinin inceliklerinin yanı sıra kullandıkları yeni tasarımlarla Safevi dönemi Şiraz tezhibinin yaratıcısı olmuşlardır.[77]

Resim 10: Ruzbihan imzalı Oxford Sadi'si (Obl Fraser 73).[78]

[76] Bknz: 1.Berlin Islamisches Museum ms.16016 envanter kayıtlı 1514 tarihli Hüsrev Dehlevî divanı, 2. Obl Fraser 73(Oxford Sadi'si), 1515-20 yılları arasında hazırlanmış bir Sadi'nin Külliyatı, 3.Tahran Museum of Ancient İran'da bulunan 1523-24 tarihli bir Kuran nüshası, 4. TSMK H.1500 envanter numaralı, 1560 civarına tarihlenen bir Firdevsî Şehnamesidir.

[77] Uluç, **Türkmen Valiler, Şiraz'la Ustalar, Osmanlı Okurlar, XVI. Yüzyıl Şiraz Elyazmaları**, s.97 - 98.

[78] **Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI.Yüzyıl Şiraz Elyazmaları** kitabından alınmıştır.

1595 senesinde Şiraz elyazmalarının kalitesinde kökten değişiklik yaşanır. Tezhipli alanlar büyük bir oranda azalır ve önceki on yılda üretilen lüks el yazmalarının belirleyici unsurları olan zerefşanlı sayfalar, bölüm başlarındaki tezhipli çift sayfalar, metin sütunlarının aralarınızda tezhiplenip yazılı alanın beyne's-sütur olarak bezenmesi ve sayfa kenarlarındaki halkâr tekniğindeki süslemeler ortadan kalkar. Altın yerine sarı boya kullanılmaya başlanır ve renklerin çeşitliliği ve boya kalitesi azalır.[79]

Safevi Şiraz el yazmalarının renk, kompozisyon ve boyut açılarından en görkemli örneklerinin verildiği 1580- 90 yılları arasındaki dönem, aynı zamanda sonun başlangıcı olmuştur. Daha 1600'lü yıllara gelmeden, büyük bir olasılıkla Zülkadirli valilerin bölgeden ihraç edilmelerinin hemen ardından, Şiraz yazmaları onları başka merkezlerde üretilenlerden ayıran niteliklerini hızla yitirmeye başlayarak sıradanlaşmıştır.[80]

Sonuç olarak Safevi döneminin saray kütüphaneleri olan Tebriz, Kazvin ve İsfahan ile Herat, Şiraz, Meşhed gibi yerleşim biriminde üretilen yazma eserler çoğunlukla ticari bir ürün olarak hazırlanmış ve beğeniye sunulmuştur. Bu bölgeler arasında Tezhip tasarım anlayışında belirgin farklılıklar olsa da başkentin yer değiştirmeleri ile taşınan sanatkârlar ve sanat eserleri ile gezgin sanatkârların olması sebebi ile bu farklar azalmıştır. Hatta dönemin sonlarına doğru bölgeler arası farklar neredeyse ayrımı yapılamayacak kadar belirsizdir.

Dönemin en belirgin motif özelliklerinden ilki Çin kaynaklı olarak sanatımıza girmiş olan "Bulut" motifidir (Resim 11-12). Bu motif Türkmen tezhibi zamanında çok nadir olarak kullanılmış olmasına rağmen yoğun kullanımı ile dönemin özelliği olmuştur. Bulut motifi çoğunlukla "Dolantı Bulut" şeklinde kullanılmıştır. İlk kullanım zamanlarında ince motifler ile titiz işçilik arasında altın zeminli veya renkli olarak kaba ve iri bir şekilde kullanılmıştır. Dönem sonlarına doğru daha incelmiş ve ilk zamanlardaki küt ve tombul kullanım yerini ince ve uzun kullanıma bırakmıştır. Klasik tezhipte bulut motifi, hatâyî grubu motifler ile kullanılmıştır. Rûmî ile kullanımı yoktur.

[79] Uluç, **Türkmen Valiler, Şiraz'la Ustalar, Osmanlı Okurlar, XVI. Yüzyıl Şiraz Elyazmaları**, s.429.
[80] Uluç, **Türkmen Valiler, Şiraz'la Ustalar, Osmanlı Okurlar, XVI. Yüzyıl Şiraz Elyazmaları**, s.467.

Ayrıca Timur devrinde tığlarda yoğun kullanılan rûmî motifi yerini dolantı bulut motifine bırakmıştır.

Resim 11: TSMK. R.924.[81]

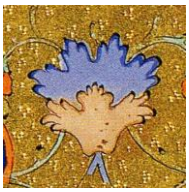

Resim 12: TİEM 1984.[82]

Safevi döneminin bir diğer özgün özelliği motiflerde kullanılan stilize insan ve hayvan başlarıdır. Vakvak üslubu denilen bu kullanım Tezhip Sanatındaki en özgün ve farklı kullanımdır. Vakvak üslubunda hatâyî grubu motiflerin tasarımı aynen yapılmış ve sadece hatâyî ve penç motiflerinin yerine hayvan ya da insan kafaları uygulanmış tasarımlardır. Bu uygulama Mushaflarda sûret kullanımı hoş görülmediğinden Kuran-ı Kerim harici eserlerde görülmektedir.

Safevi yazmalarının bir diğer özelliği ise kenar sularının orta noktasındaki kubbe şeklindeki tezhibin içerisinde bulunan üst üste birkaç katmandan oluşan hatâyî motifidir(Resim 13-14). Bu motif klasik tezhipte kullanılan diğer motiflerin 3 katı büyüklüğünde kullanılmıştır. Diğer motiflerden iri olmasına rağmen her katmanın uçtan içe doğru yapılan taramaları genel tasarımda öne çıkmasını engelleyerek ahenkli bir uyum sağlamıştır.

[81] **Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI.Yüzyıl Şiraz Elyazmaları** kitabından alınmıştır.
[82] **Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI.Yüzyıl Şiraz Elyazmaları** kitabından alınmıştır.

Resim 13: TSMK. E.H.67[83]

Resim 14: TSMK. H.750[84]

Bu dönemde cetvele çok önem verilmiş ve cetvellerde bolca iplik kullanımı yaygınlaşmıştır. Birbiri ardına farklı ölçülerde farklı renklerde kullanılan iplikler cetvel boyutunu daha genişletmiştir. Ayrıca cetvel içerisindeki arasuyunda kitabeli zencerek kullanımı da oldukça yaygındır.

Sanatkâr imzasının en fazla görüldüğü dönem Safevi dönemi olmuştur. Yazılan yazma eserlerde Hattat imzası her daim bulunmaktadır. Yalnız Osmanlı dönemindeki müzehhip ve musavvirlerin imzalarını atmama geleneği Safevilerde yoktur. Sanatkârlar eserin en görünür yerine çekinmeden imzalarını atmışlardır.

Bu dönemde en çok kullanılan renk koyu lacivert ile altın olmuştur. Bunların yanında koyu yeşil, altının her tonu, kırmızı, eflatun, limonküfü, mor ve yavruağzı renk kullanımı zengindir.

Dönemin bilinen müzehhipleri arasında Ruzbihan Müzehhib, Nakkaş Bihzad İbrâhimî, Muhammed bin Taceddin Haydar, Zeynelabidin Tebrizî, Sa'deddin Müzehhib, Abdullah Şirazî, Mahmuh Müzehhib gibi sanatkârlar bulunmaktadır.

2.2.4.1. Muhammed bin Taceddin Haydar

Eserin müzehhibi Muhammed bin Taceddin Haydardır. Sanatkârın hakkında pek bilgi sahibi olmasak da bezemesini yaptığı eserlere bakıldığında, çok geniş bir

[83] **Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI.Yüzyıl Şiraz Elyazmaları** kitabından alınmıştır.
[84] **Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI.Yüzyıl Şiraz Elyazmaları** kitabından alınmıştır.

tasarım ufku olduğunu görebiliriz. Taceddin Haydar'ın bezemesini yaptığı bilinen iki mushaf TSMK.'da bulunmaktadır.(EH.67 ve EH.48)(Resim 15). Bu yazmaların haricinde yurtdışında bazı müzelerde sayfa halinde bulunan Şahname minyatürlerinin etrafına yaptığı bezemeli sayfalar da mevcuttur. Bu sayfalar Boston'da Museum of Fine Arts bünyesinde BMFA 14.691-692 numaralarda kayıtlı 1562 – 83 tarihli şahname minyatürlerinin bezemeleridir(Resim 17).[85]

Bu eserler haricinde Türk ve İslam eserleri müzesinde TİEM.379 envanter numarasında kayıtlı eserin müzehhibi de Taceddin Haydar'dır (Resim 16). Şiraz menşeli eser H.1000 / M. 1591-92 yılları arasında Hattat İbn Kâsım Daî Abdlvehhab bin Şirazî tarafından yazılmıştır.

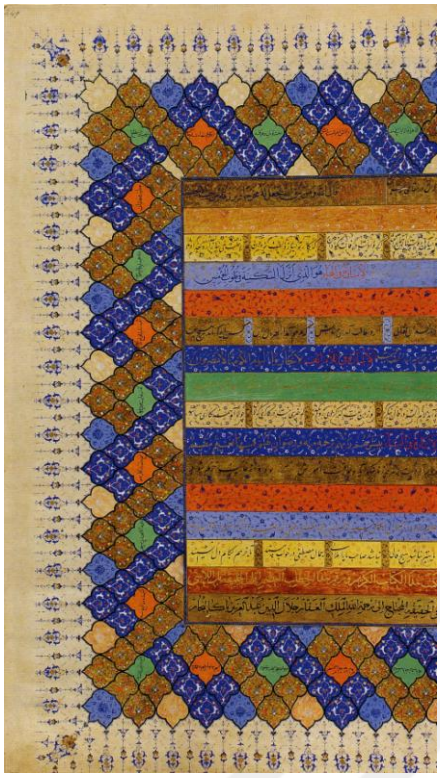
Mushaf 27,8 x 43,2 cm ebadında olup krem renkli kâğıt üzerine üstübeç ve siyah renkte mürekkepler ile nesih hattıyla yazılmıştır. Zahriye, Serlevha, Unvan sayfası ve Falname bulunan eser Mahmud bin Fazlullah bin Mahmud tarafından Aziz Mahmud Hüdai Camii'ne vakfedilmiştir. Aziz Mahmud Hüdai Dergâhı'ndan da 7 Ağustos 1923'de müze bünyesine katılmıştır.[86]

Taceddin Haydar'ın en göze çarpan özelliği bezemeleri sayfaların bitim kısmına kadar devam ettirmesidir. Onun müzehhep sayfalarında kâğıt rengi neredeyse hiç gözükmeyecek kadar azdır. Müzehhibin başka bir farklılığı da çift tahrir tekniğini fazlaca kullanmasıdır. Bilinen eserlerinin tamamında bu teknik ustaca ve çok farklı çeşitlerde kullanılmıştır.

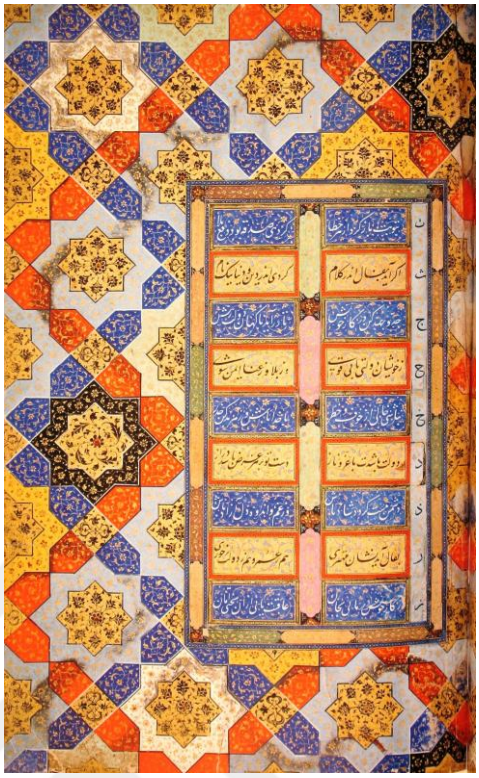
Sanatçının 1561 – 62 tarihli Topkapı Kuran nüshasında(E.H.67) kullanmış olduğu üst üste birkaç katmandan oluşan hatâyî motifi bu tarihten sonraki yirmi yıl içinde giderek Şiraz tezhibinin vazgeçilmez unsurlarından biri haline gelmiştir(Resim 13-14). 1580'li yıllara gelindiğinde hemen hemen tüm Şiraz yazmalarında rastlanır hale gelmiştir.[87]

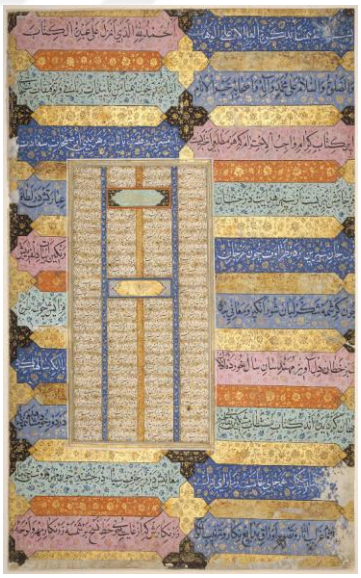
[85] Uuç, **Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar,Osmanlı okurlar 16.yy Şiraz Elyazmaları**, s.338.
[86] Tanındı, **1400. Yılında Kur'an-ı Kerim** içerisinde,, s.342.
[87] Uluç, **Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı okurlar 16.yy Şiraz Elyazmaları**, s.353.

Resim 15: TSMK. E.H.67[88]

Resim 16: TİEM. 379.[89]

Resim 17: BMFA. 14.692

[88] **1400. Yılında Kuran-ı Kerim** kitabından alınmıştır.
[89] **1400. Yılında Kuran-ı Kerim** kitabından alınmıştır.

3.KATALOG

Eser adı: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi 48 envanter numaralı eserdir.

Eserin Tarihi: H. 980 - 95, M. 1572 - 86.

Eserin Ebatları: 49,5 x 31,3 cm.

Eserin Hattatı: Abdülkadir el - Hüseynî

Eserin Müzehhibi: Muhammed bin Taceddin Haydar Müzehhib Şirazî

Eserin Sayfa Sayısı: 254 varaktır.(Bu varak sayısı için sadece bezemeli sayfalar temel alınmıştır.)

Yukarıda bilgilerini vermiş olduğumuz eserin elimizde 60 adet sayfası bulunmaktadır. Bu sayfalardaki tasarım incelemesini yaparken daha anlaşılır olması bakımından içten dışa doğru bir inceleme sistematiği kullanılmıştır. Yani sayfaların en içinde kalan yazı ile yazının zemin bölümden başlanarak, koltuklar, cetvel ve arasuyu ile devam edilmiştir. Sonrasında eserin göz alıcı kısmı olan kenar suyu ile anlatımımızı bitirmiş bulunmaktayız.

Yazmada bezemeler yapılırken “serbest fırça tekniği” dediğimiz bir uygulama yapılmıştır. Sadece konusunda üstat olan kişilerin yapabileceği bu uygulama, sanatkârın simetriye bağlı kalmayarak kendi göz terbiyesi ile desen geçirmesi yapmadan bezeme yapmasıdır. Eserin birçok yerinde bu uygulama yapıldığından eserde çizime yer verilmemiştir.

KATALOG NO: 1

Resim 18: Varak 2a

İç Kısım: Zahriyenin iç kısmı rahmetli Ahmet Saim Arıtan'ın[90] tabiri ile dört kollu yıldız motifli ile sekiz kollu yıldız motiflerinin sıralı bir şekilde dizilmesinden oluşur(Resim 19). Sekiz kollu yıldızların zemini altın ve lapis renk ile boyanmıştır. Dört kollu yıldızların zemini ise, bir satırda limonküfü, pembe, limonküfü, açık mavi iken diğer satırda ise, parlak turuncu, açık yeşil, bordo (hâreli kırmızı) şeklinde yerleştirilmiştir.

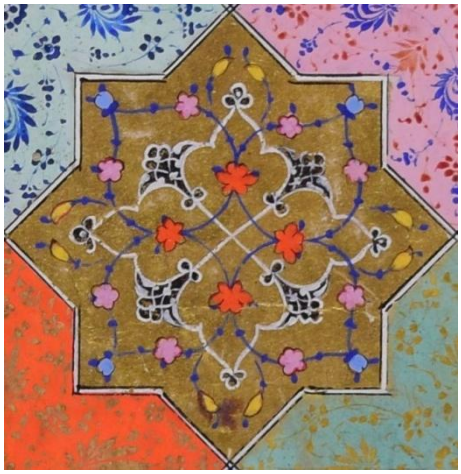
Lapis zeminli sekiz kollu yıldızların üzerine, altın kullanılarak hatâyî grubu motifler çift tahrir tekniğinde bezenmiştir(Resim 19). Altın motifler yapıldıktan sonra üzerine beyaz hurde rûmîler yapılmıştır. Hurde rûmîlerin zeminleri ise, siyah ile doldurulmuştur. Bu kuralı sol üstte bulunan sekiz kollu yıldız bozmaktadır. Çünkü onda hem çift tahrirler hem de hurde rûmîler altın ile yapılmıştır.

Resim 19: Lapis zeminli sekiz kollu yıldızın iki farklı kullanımı.

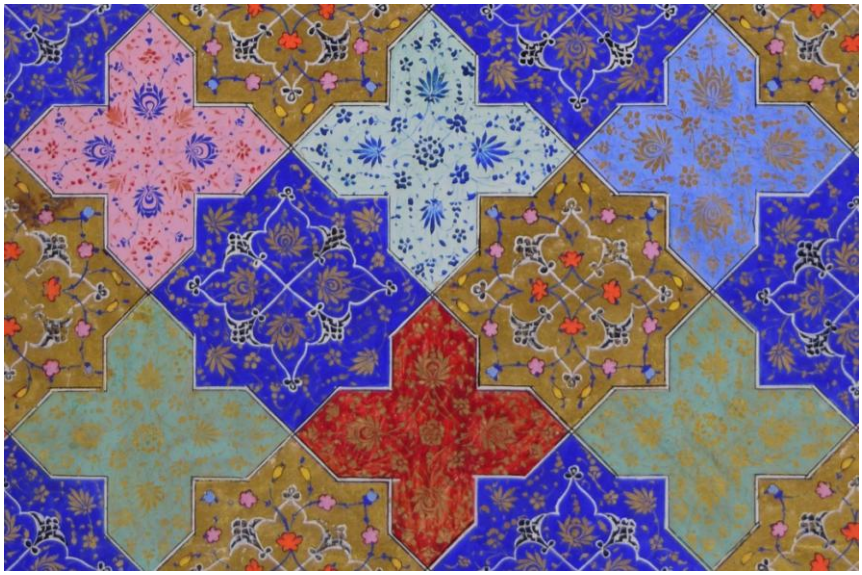
Altın zeminli sekiz kollu yıldızlarda, lapis zeminli sekiz kollu yıldızın desenindeki hurde rûmîler aynı renkte kullanılmıştır(Resim20). Hurde rûmîler bitirildikten sonra hatâyî grubu motifler, klasik zemini boyalı tezhip tekniği ile uygulanmıştır. Yalnız zemini boyalı tezhipte dalların her iki tarafına tahrir atılırken burada dallara sadece lapis renk sürülmüştür.

[90] Ahmet Saim Arıtan, **Konya Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan Selçuklu ve Selçuklu Uslûbunu Taşıyan Cild Kapakları**. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1992, s.19

Resim 20: Altın zeminli sekiz kollu yıldız.

Dört Kollu yıldızların tamamında hatâyî grubu motifler çift tahrir tekniği ile uygulanmıştır(Resim21). Pembe zeminli dört kollu yıldızda, kırmızı renkli çift tahrir lapis renkli çift tahrirden önce yapılmıştır. Limonküfü zeminli dört kollu yıldızın üzerine yapılan desen lacivert renkte uygulanmıştır. Bundan sonraki sayfalarda göreceğimiz örneklerde bordo renkteki zemin, altın üzerine kırmızı renk sürülerek oluşturulmuş ve bu uygulama zeminin hâreli bir şekilde görünmesini sağlamıştır. Bordo (hâreli kırmızı), açık yeşil, parlak turuncu ve açık mavi renkteki zeminlerde kullanılan çift tahrir sadece altın renkte yapılmıştır.

Resim 21: Dörtkollu ve sekiz kollu yıldızlar.

Sekiz kollu ve dört kollu yıldızların birleşim yerlerinin hepsine beyaz iplik çekilmiştir. Aynı beyaz iplik yıldızların en dış kısmını çevreleyerek bir nevî cetvel görevi de görmektedir. Beyaz ipliklerin her iki tarafına tahrir çekilmiştir. Yalnız bu tahrir çok ustalıklı olmamış bazı yerlerde taşmış, hatta bazı yerlere muhtemelen unutulmuş ve çekilmemiştir.

Kenarsuyu: Bu kısımda arasuyu gibi kenar suyu yapılmıştır. Çift iplik olan kenar suyunun zemini lapis renktedir. Üzerine işlenen çift ipliğin bir ipliği beyaz diğer ipliği altın renkte hatâyî grubu motifler ile çift tahrir tekniğinde yapılmıştır.

Resim 22: Varak 2a kenarsuyu.

Sonuç olarak sayfada zemin renkleri sürülmüş, sonrasında desenler bitirilmiş ve cetveller çekilmiştir. Yalnız sayfadaki desen yapılıp bitirildikten sonra, uzun kenardan desenin küçük bir kısmını da içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

KATALOG NO: 2

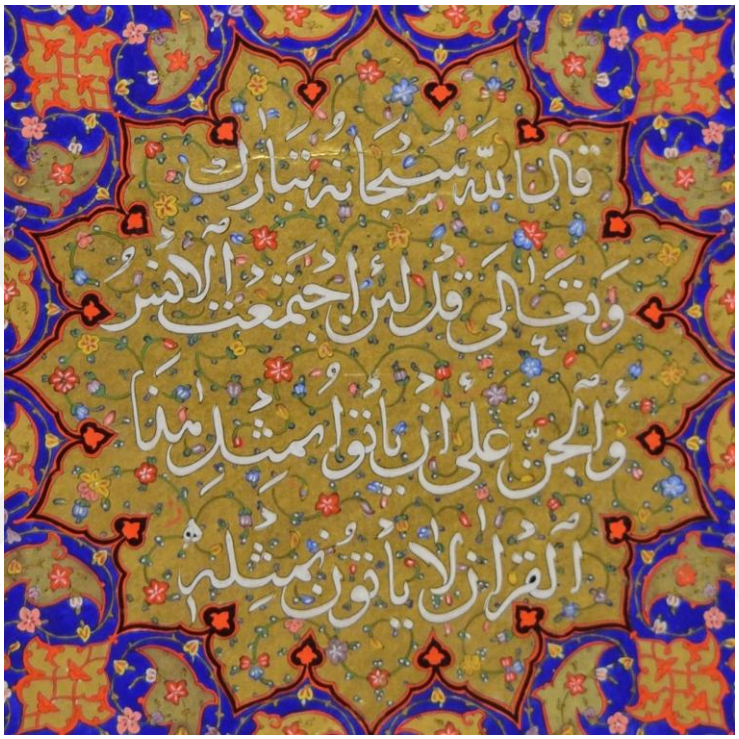
Resim 23: Varak 2b

KATALOG NO: 3

Resim 24: Varak 3a

Yazı Alanı: Varakların iç kısımlarında altın zemin üzerine beyaz renkte "Reyhanî" hat ile harekeler yazılmış ve tahrirlenmiştir(Resim 25). Yazı haricinde altın zemin üzerine klasik tezhip yapılmıştır. Tezhiplerin dalları yeşil ile renklendirilmiştir ve motif zeminlerinde sarı, eflatun, açık mavi, turuncu, açık mor ve gülkurusu renkler kullanılmıştır.

Resim 25: Varak 3a yazı alanı.

İç kısım: Altın yazı alanının dışında sırası ile turuncu, siyah ve turuncu renklerde dendanlı iplikler çekilmiştir. Bu ipliklerin uçlarına altın zeminli tahrirli turuncu renkte rûmîler ile salbekler yapılmıştır(Resim 26). Yazı alanı dışındaki iplikler ile salbeklerin dışında lapis zeminli paftalar bulunmaktadır. Bu lapis zemin üzerine klasik tezhip yapılmıştır. Lapis paftaların dışı ise, altın zemin üzerine hâtâyî grubu motifler kullanılarak zer-ender-zer teknikle bezenmiştir. Altın zeminin dışında ebat olarak iki boyda ve üst üste lapis renk zeminli paftalar oluşturulmuştur. Bu paftaların her ikisinde de tahrirli turuncu renkteki rûmîler yapılmıştır(Resim 27). Lapis zeminli büyük paftanın iç kısmında ise turuncu rûmîler ile oluşturulmuş paftanın zeminine açık

mavi ve krem renkler uygulanmıştır. Bu paftaların hepsini içerisine alan altın zeminli alanın dışına turuncu renk ile dendanlı iplikler yapılmıştır.

Resim 26: Altın zeminli pafta.

Resim 27: Lapis zeminli pafta.

İç kısımda turuncu renkteki dendanlı iplikler ile altın paftanın dışındaki daire şeklindeki arasuyu arasında kalan bölüme lapis renkte zemin yapılmıştır. Lapis zemin üzerine ise, altın renkte çift tahrirler uygulanmıştır(Resim 28). Daire şeklindeki arasuyununda krem rengi, kırmızı, turuncu ve açık mavi zeminlerin üzerleri altın çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu arasuyunun her iki tarafına siyah iplikler çekilmiştir.

Resim 28: Lapis zeminli kısım ve daire arasuyu.

Daire arasuyu ile cetvel arasında kalan köşe kısımlara altın zeminli paftalar yapılmıştır(Resim 29). Altın paftaların dışına turuncu renkte iplikler çekilmiştir ve ipliklerden sonra altın zemin üzerine açık yeşil ve beyaz renkte rûmîler yapılıp tahrirlenmiştir. Bu kısımda altın zeminli paftalar haricinde kalan lapis renkteki zeminin üzeri altın çift tahrirler ile bezenmiştir.

Resim 29: Altın zeminli pafta.

Sûrebaşı: Varakların alt ve üst kısımda içerisinde yazı bulunan sûrebaşı yapılmıştır(Resim 30). Sûrebaşının yazıları beyaz renkte yazılmış ve tahrirlenmiştir. Yazı haricinde kalan kısıma altın zemin üzeri klasik tezhip ile uygulanmıştır ve etrafı turuncu renk iplik ile çevrilmiştir. Tezhiplerin dalları ise, yeşil renktedir. Ttezhip motif zeminleri turuncu, açık mavi, eflatun, pembe ve sarı renktedir. Yazı alanının sağ ve sol kısmında altın zeminli salbekler yapılmıştır. Salbeklerin içerisine beyaz renkte çift tahrirler dışına ise, siyah ve turuncu iplikler çekilmiştir. Sûrebaşının köşebentleri altın zeminli olup üzerine tahrirli beyaz renk rûmîler ile bezeme yapılmıştır. Altın zeminli köşebentlerin etrafına, her iki tarafı tahrirli turuncu renkte iplikler çekilmiştir. Köşebent ve altın salbekler arasına kalan kısımda lapis zemin üzerine klasik tezhip yapılmıştır. Klasik tezhip motif zeminleri turuncu, sarı, eflatun ve beyaz renktedir.

Resim 30: Varak 2b - 3a sûrebaşı.

Yazı alanı ve köşebentler dışına lapis renk ve siyah renkte ince arasuları yapılmıştır(Resim 30). Arasularının her iki tarafı altın renkte iplikler ile çevrelenmiştir. Lapis renk zeminli ince arasuyu üzerine beyaz renk ile "+ ve :"lar yapılmıştır. Siyah renk zeminli ince arasuyu üzerine ise, "<"lar uygulanmıştır. Bu iki ince arasuyu sonrası kitabeli zencerek yapılmıştır. Kitabelerde turuncu, açık mavi ve krem renkte zeminlerin üzeri altın çift tahrirler ile bezenmiştir. İç kısımdaki lapis ve siyah renklerdeki ince arasuları kitabeli zencereklerin dışında da yapılmıştır.

Cetvel: Yazı alanı ve sûrebaşlarının dışında kalan cetvel, her iki tarafı tahrirli altın iplik ile başlamıştır. Altın iplik sonrası her iki tarafı tahrirli turuncu ve altın iplik çekilmiştir. Altın iplik sonrası lapis renkte ince arasuyu üzerine beyaz renk ile noktalar yapılmıştır. Lapis renk zeminli ince arasuyu dışına ise, kenarsuyu yapıldıktan sonra ince siyah bir kuzu çekilmiştir.

Kenarsuyu: Varakların cetvel dışında kalan kenarsuyu zeminleri altın ile kaplanmıştır. Altın zemin üzerine halkâr deseni yapılmış ve lapis renkte tahrirlenmiştir(Resim31). Halkâr motiflerinin bazılarına yeşil, kırmızı ve siyah renkte çok hafif bir şekilde gölgelendirme yapılmıştır. Halkâr yapıldıktan sonra boşlukta kalan kısımlar lapis renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Yazmanın 3a numaralı varağının kenarsuyu bezemesinin üst kısmında halkâr ve altın zemin silinip üzerine mühür vurulmuştur(Resim 32).Bu mühür 3. Mustafa'nın tuğrasıdır.

Resim 31: Varak 2b - 3a'nın halkâr kısmı.

Resim 32: Varak 3a'daki 3.Mustafa'nın tuğrası.

KATALOG NO: 4

Resim 33: Varak 3b

KATALOG NO: 5

Resim 34: Varak 4a

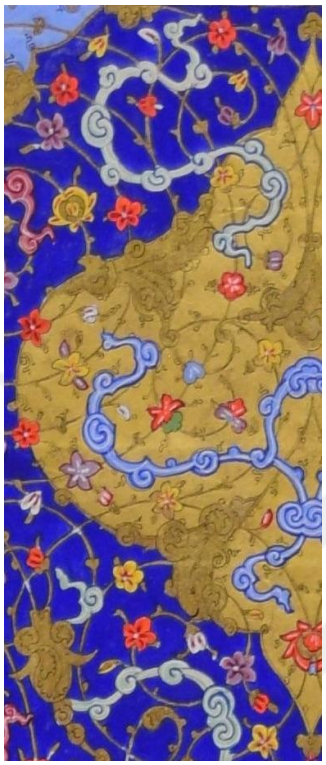
Yazı Alanı: Serlevha olan bu sayfalar da Fatiha sûresi varak 3b'de başlar ve varak 4a'nın sonunda biter. Fatiha sûresi Reyhanî yazı ile üstübeç renk kullanılarak yazılmış ve tahrirlenmiştir. Yazının haricindeki alana altın zeminli klasik tezhip yapılmıştır(Resim 35). Bu altın zemini çevreleyen turuncu renkteki iplik yazıdan önce uygulanmıştır. Tezhipte dallar yeşil boya ile yapılmış ve her iki tarafı da tahrirlenmiştir. Motiflerde turuncu, mor, açık mavi sarı ve kırmızı kullanılmıştır. Sarı haricindeki bütün motiflerin iç kısımlarına beyaz degrade uygulanmıştır. Sarı renkte ise degradeler koyu sarı ile yapılmıştır. Yazıda durak kullanılmamış fakat tam orta noktasına denk gelen alanda bırakılan boşluğa, müzehhip durak şeklinde mor bir penç yapmıştır. Bu penç hem desen başlangıcında kullanılmış hem de durak niyetine yapılmıştır.

Resim 35: Varak 3b yazı alanı.

Yazının altın zeminini çevreleyen kare ile daire arasında bir formu olan ortadaki madalyonun etrafında, turuncu, siyah, açık mavi ve beyaz ile dendanlı iç içe paftalar oluşturulmuştur(Resim35). Dendanlı paftalar, birbirine simetrik ve yönleri farklı şekilde yan yana getirilmiştir. Paftaların her birinin içerisinde rûmî ile paftalar oluşturulmuştur ve bunların dışa bakan paftaların zemini siyah, içtekininse açık mavidir. Rûmîler turuncu renkte olup her iki tarafı tahrirlenmiştir. Bu rûmîlerin dalları, dendanlı paftaların etrafında dolanarak iplik görevini görmektedir. Dışa bakan siyah zeminli dendanlı paftanın etrafında beyaz sencide rûmî ile paftalar yapılmıştır. Beyaz ve tahrirli olan rûmîler aynı zamanda dendanların iç ve dış kısmında dolanarak iplik olarak

kullanılmıştır. Bu beyaz iplik siyah ve limonküfü zeminli rûmîlerin içerisinden geçmektedir.

İç Kısım: Yazı alanının alt ve üst kısmında sarılma rûmîler ile oluşturulmuş salbekler bulunmaktadır(Resim36). Sarılma rûmîler altın renkte olup etrafına siyah renkte tahrirlenmiştir. Salbeğin içerisinde lapis ve açık mavi renklerde bir bulut motifi bulunmaktadır. Ayrıca üst tarafında bir kısmı paftanın dışında bir kısmı paftanın içerisinde olan limonküfü renginde bir bulut motifi daha bulunmaktadır. Salbeğin zemin rengi altın olup, üzerine klasik tezhip yapılmıştır. İçerisinde bulunan hatâyî grubu motiflerde turuncu, mor, yeşil, pembe, açık mavi ve sarı renkler kullanılmıştır. Motiflerde bütün renklerin degradelerinde beyaz renk kullanılmış sadece sarı renkte olan motifte turuncu renk kullanılmıştır.

Resim 36: Altın zeminli salbek.

Cetvelin içerisinde madalyon ve salbekler haricinde kalan alanda cetvele bitişik on dört adet altın sarılma rûmîler ile oluşturulmuş paftalar bulunmaktadır(Resim37). Bunlardan dördünün zemini altın diğerlerinin açık mavidir. Altın zeminli paftalar, madalyon ile salbeğin orta noktasında bulunur ve cetvele bitişiktir. Mavi zeminli paftalardan büyük ebatlı olanlar salbeklerin sağ ve sol tarafında cetvelin alt ve üst kısımlarına bitişiktir. Mavi zeminli küçük paftalar ise, altın zeminli paftalar ile madalyonun orta noktasında bulunan alanda cetvele bitişik şekildedir.

Resim 37: Yazı alanı ile cetvel arasında kalan kısım.

Altın zeminli sarılma rûmîler ile oluşturulmuş paftanın içerisinde pembe - bordo, açık mavi - lapis ve limonküfü renginde bulutlar bulunmaktadır(Resim38). Bulutların bir kısmı pafta içerisinde bir kısmı da dışındadır. Pafta içerisinde bulunan hatâyî grubu motiflerin renkleri turuncu, beyaz, açık mavi, mor, yeşil, pembe ve sarı renktedir. Sarı ve beyaz renkteki motifler haricindeki tüm motiflerin degradeleri beyaz renktedir. Sarı motiflerin degradesi turuncu, beyaz motiflerin degradesi ise bordo renktedir. Motiflerin dalları altın renkte ve tahrirlidir. Motiflerden arda kalan kısımda, birçok altın tirfil bulunmaktadır.

Resim 38: Cetvele bitişik altın zeminli pafta.

Salbeğin üst kısmında bulunan açık mavi zeminli paftalar yine altın renkli ve tahrirli sarılma rûmîlerden oluşturulmuştur(Resim 39). Paftanın içerisinde açık pembe - bordo renkte bulut motifi bulunmaktadır. Motifin bir kısmı pafta içerisinde bir kısmı da dışındadır. Pafta içerisine, hatâyî grubu motifler ile zemini boyalı klasik tezhip yapılmıştır. Motiflerin renklerinde turuncu, beyaz, sarı ve mor renk kullanılmıştır. Turuncu ve mor renklerin degradeleri beyaz, sarı renkli motifin degradesi kırmızıdır. Beyaz motiflerin degradesi ise açık kahverengindedir.

Resim 39: Cetvele bitişik açık mavi zeminli pafta.

Madalyonun hemen yanında olan açık mavi renkteki küçük paftanın içerisinden pembe - bordo renkteki bulutun bir kısmı geçmektedir(Resim 40). Ayrıca içerisinden altın renkte her iki tarafı siyah tahrirli bir dal dolanmaktadır.

Resim 40: Cetvele bitişik açık mavi zeminli pafta.

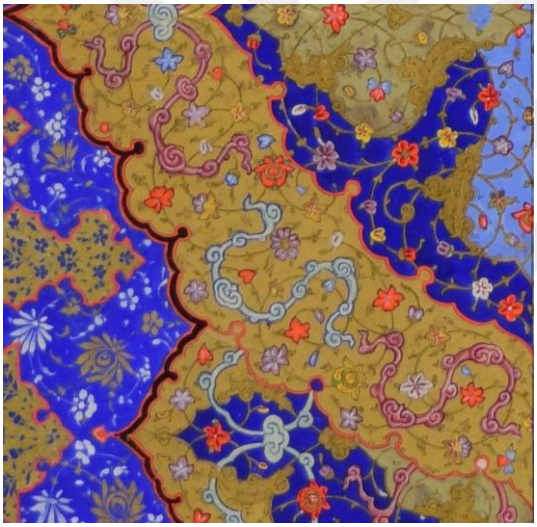
Cetvelin ile yazı alanı arasındaki paftalar ile madalyon ve salbek haricinde kalan alanın zemininin tamamı lapis renktedir. İçerisinde açık mavi- lapis, pembe - bordo, limonküfü renginde bulutların bir kısmı bulunur. Bu alan içerisinde hatâyî grubu motifler ile zemini boyalı klasik tezhip yapılmıştır. Motiflerde renk olarak turuncu, beyaz, mor ve sarı renk kullanılmıştır. Dallar altın renkte olup her iki tarafı da tahrirlidir.

Cetvel: Cetvelin arasuyunda kitabeli zencerek yapılmıştır. Kitabelerin zemin renklerinde turuncu, lapis, açık mavi ve açık yeşil kullanılmıştır(Resim 41). Renklerin hepsinin üzerine yapılan bezemede, altın ile hatâyî grubu motifler çift tahrir tekniğinde uygulanmıştır. Kitabelerin iç ve dış kısmına sırası ile altın renkte iplik, siyah zeminli ince arasuyu, altın iplik, lapis zeminli ince arasuyu ve son olarak tekrar altın iplik yapılmıştır. Cetvel ile kâğıdın birleşimi arasında kalan alanda arasuyunduan sonra sırası ile turuncu iplik, altın ince iplik ve lapis zeminli ince arasuyu bulunur. Lapis zeminli ince arasuyundan sonra altın renkte anahtarlı zencerek bulunur. Zencereğin noktaları bordo ve açık yeşil ile yapılıp tahrirlenmiştir. Ayrıca içerisinde oluşan dörtgen formların zeminleri çok hafif şekilde açık yeşil ve açık renk bordo ile boyanmıştır. Zencereğin bitiminde ince turuncu bir kuzu bulunmaktadır. Cetvelde kuzu haricindeki bütün ipliklerin her iki tarafına tahrir atılmıştır. Ayrıca cetvel yazmanın dış kısmındaki çift tahrirlerden ve paftalı bezemelerden sonra yapılmıştır.

Resim 41: Cetvel içerisindeki kitabeli zencerek.

Dış Kısım: Dış kısımda klasik bir şekilde simetrisi alınarak katlanmış cetvele bitişik paftalı desen bulunmaktadır. Sayfanın orta kısmında kâğıdın bitim noktasına bakan kubbe şeklinde bir çıkıntı bulunmaktadır(Resim 42). Bu kısım içten dışa dört paftalı bölümden meydana gelir. En içteki açık mavi pafta ile hemen üzerindeki altın zeminli pafta altın renkte sarılma rûmîler ile oluşturulmuştur. Bu alanların dışında

turuncu renkte tahrirsiz dendanlı pafta bulunmaktadır. İç kısımdaki paftalı alanda rûmîler haricindeki kısıma hatâyî grubu motifler ile klasik tezhip, zemini altın olanlara ise zer-ender-zer bezeme yapılmıştır. Bu paftaların en dışında kalan altın zeminli paftada pembe - bordo ve limonküfü renginde bulutlar bulunmaktadır. Bulutlar haricinde kalan zemine ise zer-ender-zer yapılmıştır.

Resim 42: Kenarsuyunun orta noktasındaki kubbe bölümü.

Kubbe haricindeki kenar suyu kısmı simetrisi alınmış ve çoğaltılmış bölümden oluşur. Bu kısım cetvelden yukarı doğru üç paftalı alandan oluşur. Bunlar sırası ile altın sarılma rûmîler ile oluşturulmuş altın pafta, yine altın sarılma rûmîlerden oluşan lapis renkte pafta ve en dışta turuncu ve dendanlı iplikl pafta ile bitirilmiştir. Bu simetrisi alınan alan içerisinde altın sarılma rûmîler haricinde bir paftadan diğerine geçen pembe - bordo ve limonküfü renkte iki bulut bulunmaktadır. Rûmîler ve bulutlar haricinde lapis zeminli alanda klasik tezhip, altın zeminli alanda ise zer-ender-zer tezhip yapılmıştır. Kubbeli alanda ve simetrisi alınan alanda çiçek renkleri açık mavi, mor, turuncu, sarı,

yeşil ve beyaz renkte kullanılmıştır. Dalların hepsi altın olup her iki tarafı da siyah renkte tahrirlidir.

Resim 43: Kenarsuyu kısmı.

Kubbeli alan ve simetrisi alınan alanın bitimindeki dendanlar sırası ile turuncu, siyah ve tekrar turuncu renkte yapılmıştır. Bu dendanlı alanların renkleri en dışta bulunan çift tahrir kısımdan sonra yapılmıştır.

Kenarsuyunda klasik tezhipli alanın dış kısmında iki farklı ebatta zeminleri altın paftalar bulunmaktadır(Resim 44). Bu paftalar yan yana sıralanmış ve üzerlerine lapis renkte hatâyî grubu motifleri çift tahrir tekniğinde uygulanmıştır. Ayrıca bu paftaların haricinde bütün kâğıt lacivert renkte olup altın ve beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu kısımdaki altın paftaların etrafına turuncu renkte iplik yapılmıştır. Bu iplik tahrirsiz ve zemindeki çift tahrir deseninden sonra yapılmıştır.

Resim 44: Kenarsuyu ile kâğıt bitimi arasındaki altın paftalar.

Ayrıca sayfadaki cetvel ile kâğıt birleşim yeri arasında kalan bölüm lapis renktedir. Bu kısım altın ve beyaz renkte kenar suyunun etrafındakilerden ebat olarak daha büyük hatâyî grubu motifler ile bezenmiştir.

Resim 45: Cetvel ile kâğıt birleşim yeri arasında kalan kısım.

Sonuç olarak bu sayfaların bezemesi ve işçilik kalitesi çok iyi olan bir sayfadır. Usta bir sanatkârın elinden çıkmış olduğu çok bellidir. Maalesef bu işçilik kalitesi eserin her sayfasında yoktur. Bunun haricinde Fatiha sûresinin başlangıcının olduğu 3b sayfasının uzun kenar ve üst kenarı ile 4a sayfasının ise üst kısmından bezemelerin bir kısmını da içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

KATALOG NO: 6

Resim 46: Varak 4b

Yazı Alanı: Yazmanın bu sayfasında Besmele-i Şerif sonrasında Bakara sûresinin ilk dokuz ayeti bulunmaktadır. Bu ayetler şu şekildedir.

الم

ذَلِكَ الْكِتَابُ لاَ رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

والَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ وَبِالآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ

أُوْلَئِكَ عَلَى هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُوْلَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ

خَتَمَ اللّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عظِيمٌ

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللهِ وَبِالْيَوْمِ الآخِرِ وَمَا هُم بِمُؤْمِنِينَ

يُخَادِعُونَ اللّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلاَّ أَنفُسَهُم وَمَا يَشْعُرُونَ

Okunuşu ve anlamları ise:

1. Elif, lâm, mim.

2. Zâlikel kitâbu lâ reybe fîh(fîhi), huden lil muttekîn(muttekîne).

Bu, kendisinde şüphe olmayan kitaptır. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir.

3. Ellezîne yu’minûne bil gaybi ve yukîmûnes salâte ve mimmâ razaknâhum yunfikûn(yunfikûne).

Onlar gaybe inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden de Allah yolunda harcarlar.

4. Vellezîne yu’minûne bi mâ unzile ileyke ve mâ unzile min kablik(kablike) ve bil âhireti hum yûkınûn(yûkınûne).

Onlar sana indirilene de, senden önce indirilenlere de inanırlar. Ahirete de kesin olarak inanırlar.

5. Ulâike alâ huden min rabbihim ve ulâike humul muflihûn(muflihûne).

İşte onlar Rab'lerinden (gelen) bir doğru yol üzeredirler ve kurtuluşa erenler de işte onlardır.

6. İnnellezîne keferû sevâun aleyhim e enzertehum em lem tunzirhum lâ yu’minûn(yu’minûne).

Küfre saplananlara gelince, onları uyarsan da, uyarmasan da, onlar için birdir, inanmazlar.

7. Hatemallâhu alâ kulûbihim ve alâ sem’ıhim, ve alâ ebsârihim gışâvetun, ve lehum azâbun azîm(azîmun).

Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gözleri üzerinde de bir perde vardır. Onlar için büyük bir azap vardır.

8. Ve minen nâsi men yekûlu âmennâ billâhi ve bil yevmil âhıri ve mâ hum bi mu’minîn(mu’minîne).

İnsanlardan, inanmadıkları halde, "Allah'a ve ahiret gününe inandık" diyenler de vardır.

9.Yuhâdiûnallâhe vellezîne âmenû, ve mâ yahdeûne illâ enfusehum ve mâ yeş’urûn(yeş’urûne).

Bunlar Allah'ı ve mü'minleri aldatmaya çalışırlar. Oysa sadece kendilerini aldatırlar da farkında değillerdir.

Eserin başlangıç kısmı olan Unvan Sayfasının besmelesi lapis renk zemin üzerine altındır(Resim 47). Besmele ve alt kısımdaki ayetin muhakkak hattı kenarlardaki cetvel ve koltukların üzerine çıkmaktadır. Mushaf içerisindeki yazıların hepsinde hiçbir şekilde tashih yapılmamıştır. Altın muhakkak yazıların zemininde beyaz renkteki çift tahrirler yazılardan sonra yapılmıştır. Yazının secâventleri ise turuncu renkte ve hem yazı hem de desenden sonra yapılmıştır.

Resim 47: Varak 4b'nin yazı alanı.

Muhakkak yazıların arasında kalan siyah renkteki nesih yazının zemini altındır. Nesih yazının zeminine lapis ve bordo renkte çift tahrirler ile bezemeler yapılmıştır. Yazının secâvendleri ise bezemelerden de sonra yapılmıştır ve turuncu renktedir.

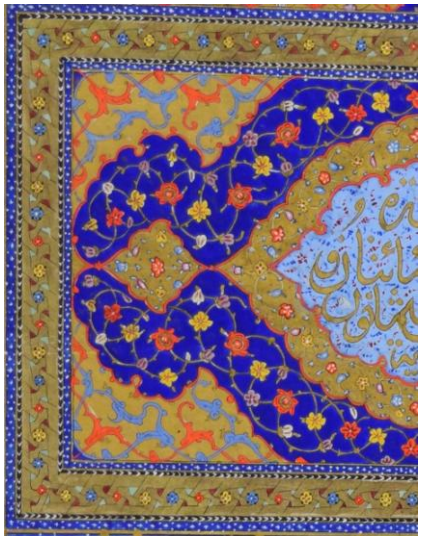
Koltuklar: Sayfada iki muhakkak yazının arasındaki nesih yazının her iki tarafında koltuk tezhibi bulunmaktadır(Resim 48). Koltuk bölümünün ortasında ve köşelerinde üçgen şeklinde paftalar bulunmaktadır. Üçgen paftaların zeminleri turuncu renktedir ve zreine altın ile çift tahrirler yapılmıştır. Bu bezeme koltuk kenarlarında bulunan altın ipliğin üzerindedir.

Resim 48: Varak 4b'nin koltuk kısmı.

Üçgen paftanın haricinde kalan eşkenar dörtgen şeklindeki alana zer-ender-zer tezhip yapılmıştır. Yalnız zer-ender-zerde olan dalların altın olması kuralı, burada beyaz renkte uygulanmıştır. Bu paftalardan bazılarının altın zemininde dökülmeler mevcuttur. Bu dökülmelerin altından koltuğun turuncu zemini gözükmektedir. Ayrıca turuncu ile altın zemini birbirinden ayıran siyah iplik, nesih yazı zeminine taşma yapmıştır.

Cetvel: Unvan sayfasının cetveli muhakkak yazı ve koltuk etrafındaki altın iplik ile başlar. Cetvel boyutu sayfanın üst kısmına kadar uzanmaktadır. Altın iplik sonrasında sırası ile her iki tarafı tahrirli açık yeşil, altın, turuncu, altın ve açık mavi renklerde iplikler yapılmıştır. Bu renkli ipliklerin ardından kalınca bir altın arasuyu ve sonrasında ise, iki adet altın iplik bulunmaktadır. Bu ipliklerden sonra bordo, altın ve lapis renkte kuzu bulunmaktadır.

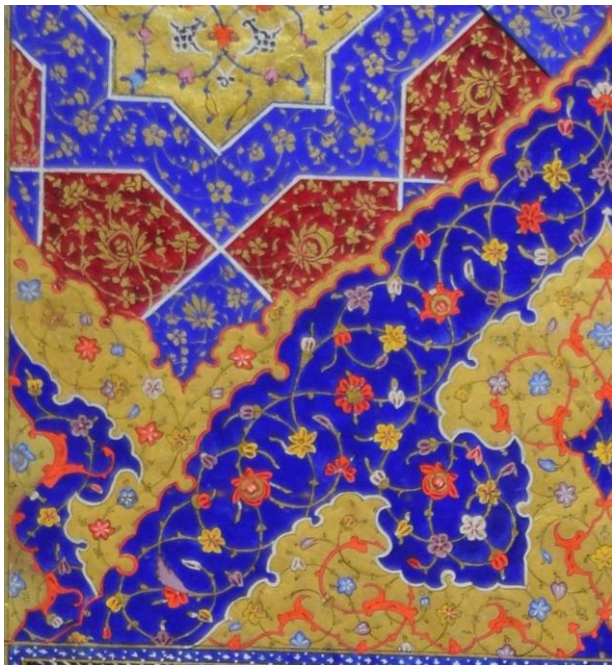
Sûrebaşı: Eserde sadece bu sayfada sûrebaşı tezhibi yapılmıştır. Sûrebaşının en iç kısmında dendanlı bir madalyan bulunmaktadır(Resim 49). Madalyonun içerisinde açık mavi zemin üzerinde altın ile yazı yazılmış ve tahrirlenmiştir. Ayrıca yazı zeminine lapis ve bordo renkte çift tahrirler yapılmıştır. Açık mavi zeminin dış kısımlarına dendanlı turuncu iplik çekilmiş ve tahrirlenmiştir. Turuncu ipliğin dışında altın zemin üzerine zer-ender-zer tezhip yapılmıştır. Zer-ender-zer tezhibin dışına da dendanlı ve tahrirli turuncu iplik çekilmiştir. Madalyonun sağ ve sol kısmındaki salbeklerde altın zemin üzerine zer-ender-zer tekniği ile klasik tezhip yapılmış ve turuncu iplik çekilerek tahrirlenmiştir. Burada motiflerde turuncu, sarı, açık mavi ve bordo renk kullanılmıştır. Sûrebaşının köşebentlerinde altın zemin üzerine, turuncu ve açık mavi rûmîler yapılıp tahrirlenmiştir. Köşebendin bitiş kısmı dendanlı ve tahrirli turuncu iplik ile yapılmıştır. Madalyon, salbekler ve köşebentlerden arta kalan kısımda zemini boyalı klasik tezhip yapılmıştır. Bu kısımdaki motifler turuncu, sarı, beyaz ve pembe renkte uygulanmıştır.

Resim 49: Sûrebaşı kısmı.

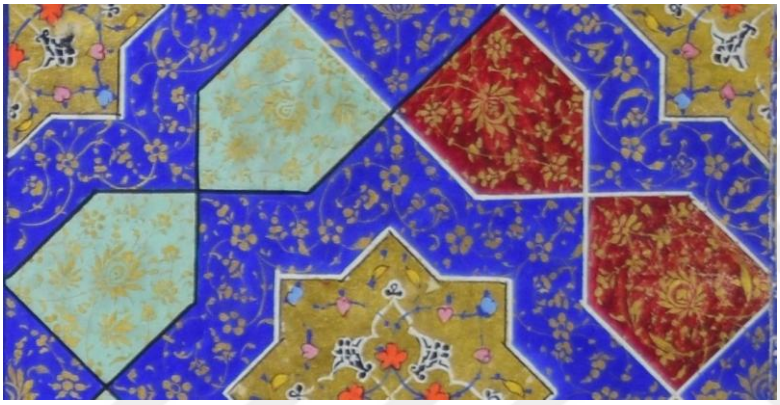
Madalyon ve köşebentlerin dışında altın iplik bulunmaktadır. Bu altın ipliğin dışında da arasuyu bulunmaktadır. Arasuyu zencerek şeklinde yapılmış ve orta noktalarına açık mavi, sarı ve turuncu renkte pençler yerleştirilmiştir. Pençlerin aralarına denk gelen kısımlar ile alt ve üstlerinde olan üçgenimsi alanlar açık yeşil ve bordo renkte boyanmıştır. Bu arasuyunun her iki tarafında siyah zemin üzerinde beyaz renkte " > " işaretleri bulunan ince arasuyu bulunmaktadır. Siyah zeminli arasuyundan hemen sonra, ince altın iplik ve lapis zeminli ince arasuyu yapılmıştır. Lapis zeminli ince arasuyunun üzerinde beyaz renkte " + " ve " - "ler bulunmaktadır.

Sûrebaşı üstünde kubbe şekilde etrafları dendanlı paftalar bulunmaktadır. Bu paftaların iç kısmında tahrirli turuncu renkte rûmîler yapılmıştır. Rûmî haricindeki alanda altın zemin üzerine zer-ender-zer teknikte klasik tezhip uygulanmıştır. Motifler renkleri ise, açık mavi, sarı, beyaz ve liladır. Altın zeminli paftanın dış kısmına her iki tarafıda tahrirli beyaz iplik çekilmiştir. Beyaz ipliğin dışına, zemini boyalı klasik tezhip yapılmıştır. Tezhipte kullanılan motiflerde ise turuncu, sarı, beyaz ve lila rengi tercih edilmiştir. Klasik tezhibin en dış kısmında her iki tarafı tahrirli turuncu iplik bulunmaktadır. Turuncu ipliğin hemen dışında ise, kalınca bir altın iplik sonrasında da turuncu renkte tahrirli iplik mevcuttur.

Resim 50: Sûrebaşında kubbe kısım.

Kenarsuyu: Kenarsuyunda sekiz kollu yıldız ve dört kollu yıldızlar ile oluşturulmuş geometrik bezeme uygulanmıştır(Resim 51). Sekiz kollu yıldızlara altın üzerine beyaz hurde rûmîler yapılmış ve rûmîlerin iç kısımları siyah ile renklendirilmiştir. Rûmîler uygulandıktan sonra altın zemin üzerine klasik tezhip yapılmıştır. Yalnız klasik tezhip yapılan kısımda dallar tahrirsiz lapis renkte uygulanmıştır. Klasik tezhibin motif renkleri ise turuncu, sarı, açık mavi ve liladır. Altın paftanın dışındaki sekiz kollu yıldızın içerisi lapis renkte boyanmıştır. Lapis zemin üzerine ise, altın çift tahrirler yapılmıştır.

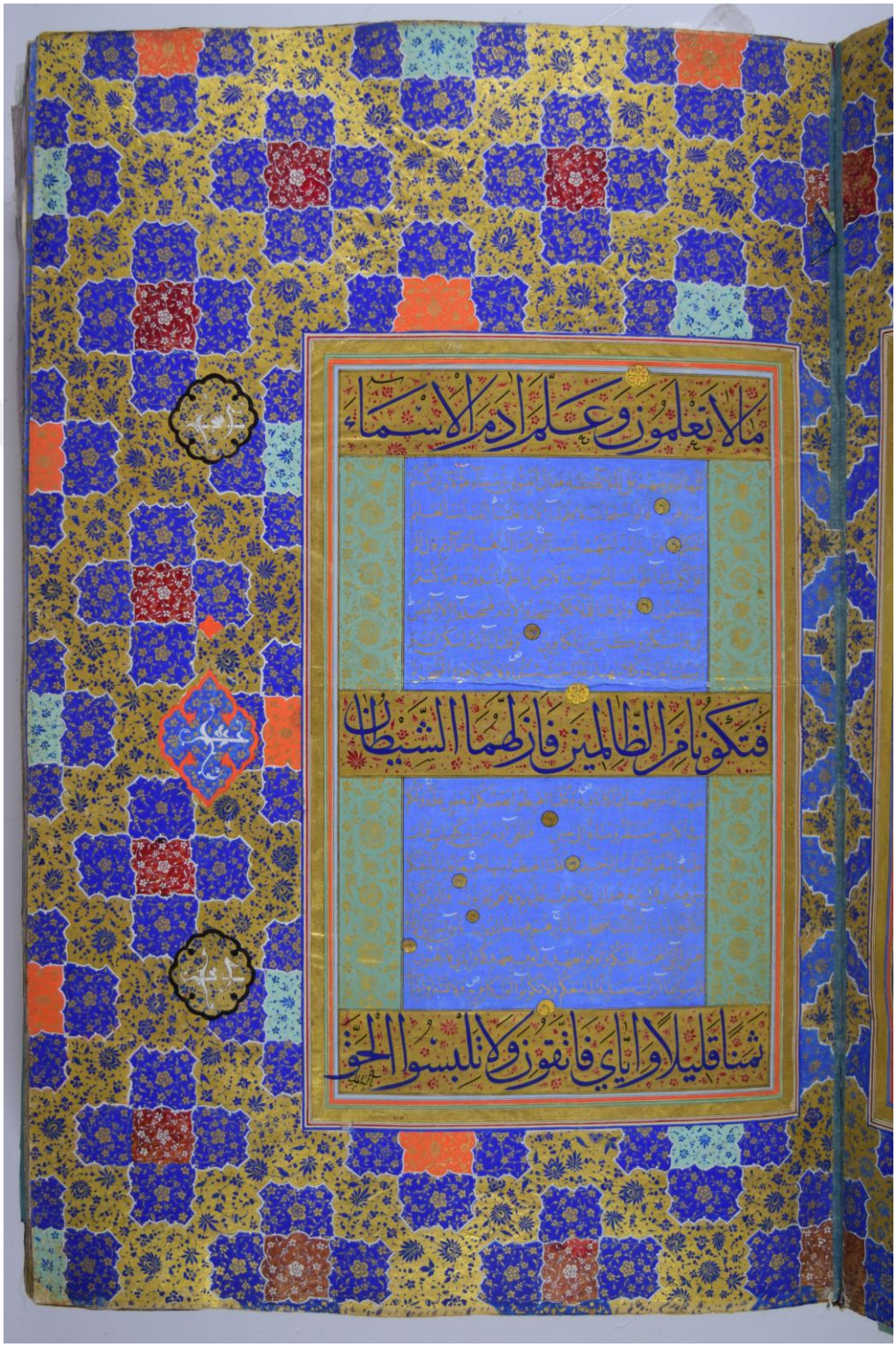
Resim 51: Kenarsuyu bezemesi.

Kenarsuyundaki dört kollu yıldızların kesişme noktaları lapis renkte olup altın çift tahrir ile bezenmiştir. Yıldızın diğer dört kollarının zemini ise karşılıklı aynı renkte olmak şartıyla açık yeşil ve altın üzerine kırmızı renk ile boyanmıştır. Her iki zemin üzerine altın çift tahrir yapılmıştır.

Altın paftanın hemen dışına beyaz iplik çekilmiş ve her iki tarafı tahrirlenmiştir. Diğer paftaların ayrımları ise tahrirsiz beyaz ve siyah iplikler ile yapılmıştır. Bu bezeme, sayfanın tamamını kaplamaktadır.

Kenarsuyundaki bezemenin üzerinde kalan bölüme hamse gülü yapılmıştır. Bu gül lapis zeminli ve turuncu dendanlı iplikler ile çevrilidir. Lapis zemin üzerine üstübeç renkle hamse yazılmıştır. Yazı haricinde kalan kısıma da altın ile çift tahrirler yapılmıştır. Unvan Sayfasının yapıldığı kâğıt üst kenar ve uzun kenardan bezemeleride içine alacak şeklide kesilmiştir.

KATALOG NO: 7

Resim 52: Varak 6a

Yazı Alanı: Yazmanın bu sayfası, Bakara sûresinin 30. ayetinin son kısmı ile başlar ve 42. ayetin ilk kısımlarında ayetler yarım bırakılarak yazılmıştır. Bu ayetlerin yazımı ve anlamları şöyledir:

مَا لاَ تَعْلَمُونَ

وَعَلَّمَ آدَمَ الأَسْمَاء كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلاَئِكَةِ فَقَالَ أَنبِئُونِي بِأَسْمَاء هَؤُلاء إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

قَالُواْ سُبْحَانَكَ لاَ عِلْمَ لَنَا إِلاَّ مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

قَالَ يَا آدَمُ أَنبِئْهُم بِأَسْمَآئِهِمْ فَلَمَّا أَنبَأَهُمْ بِأَسْمَآئِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُل لَّكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنتُمْ تَكْتُمُونَ

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلاَئِكَةِ اسْجُدُواْ لآدَمَ فَسَجَدُواْ إِلاَّ إِبْلِيسَ أَبَى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ

وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلاَ مِنْهَا رَغَداً حَيْثُ شِئْتُمَا وَلاَ تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الْظَّالِمِينَ

فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُواْ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ

فَتَلَقَّى آدَمُ مِن رَّبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

قُلْنَا اهْبِطُواْ مِنْهَا جَمِيعاً فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَن تَبِعَ هُدَايَ فَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ

وَالَّذِينَ كَفَرواْ وَكَذَّبُواْ بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

وَآمِنُواْ بِمَا أَنزَلْتُ مُصَدِّقاً لِّمَا مَعَكُمْ وَلاَ تَكُونُواْ أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ وَلاَ تَشْتَرُواْ بِآيَاتِي ثَمَناً قَلِيلاً وَإِيَّايَ فَاتَّقُونِ

وَلاَ تَلْبِسُواْ الْحَقَّ

30….mâ lâ tâ'lemûn(tâ'lemûne).

31. Ve alleme âdemel esmâe kullehâ summe aradahum alel melâiketi fe kâle enbiûnî bi esmâi hâulâi in kuntum sadikîn(sadikîne).

Allah Âdem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti. Sonra onları meleklere göstererek, "Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi bana bunların isimlerini bildirin" dedi.

32. Kâlû subhâneke lâ ilme lenâ illâ mâ allemtenâ inneke entel alîmul hakîm(hakîmu).

Melekler, "Seni bütün eksikliklerden uzak tutarız. Senin bize öğrettiklerinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Şüphesiz her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin" dediler.

33. Kâle yâ âdemu enbi'hum bi esmâihim, fe lemmâ enbeehum bi esmâihim, kâle e lem ekul lekum innî a'lemu gaybes semâvâti vel ardı ve a'lemu mâ tubdûne ve mâ kuntum tektumûn(tektumûne).

Allah şöyle dedi: "Ey Adem! Onlara bunların isimlerini söyle." Adem, meleklere onların isimlerini bildirince Allah, "Size, göklerin ve yerin gaybını şüphesiz ki ben bilirim, yine açığa vurduklarınızı da, gizli tuttuklarınızı da ben bilirim demedim mi?" dedi.

34. Ve iz kulnâ lil melâiketiscudû li âdeme fe secedû illâ iblîs(iblîse), ebâ vestekbere ve kâne minel kâfirîn(kâfirîne).

Hani meleklere, "Âdem için saygı ile eğilin" demiştik de İblis hariç bütün melekler hemen saygı ile eğilmişler, İblis (bundan) kaçınmış, büyüklük taslamış ve kâfirlerden olmuştu.

35. Ve kulnâ yâ âdemuskun ente ve zevcukel cennete ve kulâ minhâ ragaden haysu şi'tumâ ve lâ takrabâ hâzihiş şecerete fe tekûnâ minez zâlimîn(zâlimîne).

Dedik ki: "Ey Adem! Sen ve eşin cennete yerleşin. Orada dilediğiniz gibi bol bol yiyin, ama şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz."

36. Fe ezellehumâş şeytânu anhâ fe ahrecehumâ mimmâ kânâ fîh(fîhi), ve kulnâhbitû ba'dukum li ba'din aduvv(aduvvun), ve lekum fil ardı mustekarrun ve metâun ilâ hîn(hînin).

Derken, şeytan ayaklarını oradan kaydırdı. Onları içinde bulundukları konumdan çıkardı. Bunun üzerine biz de, "Birbirinize düşman olarak inin. Sizin için yeryüzünde belli bir süre barınak ve yararlanma vardır" dedik.

37. Fe telekkâ âdemu min rabbihî kelimâtin fe tâbe aleyh(aleyhi), innehu huvet tevvâbur rahîm(rahîmu).

Derken, Adem (vahy yoluyla) Rabbinden birtakım kelimeler aldı, (onlarla amel edip Rabb'ine yalvardı. O da) bunun üzerine tövbesini kabul etti. Şüphesiz o, tövbeleri çok kabul edendir, çok bağışlayandır.

38. Kulnâhbitû minhâ cemîa(cemîan), fe immâ ye'tiyennekum minnî hudenfe men tebia hudâye fe lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn(yahzenûne).

"İnin oradan (cennetten) hepiniz. Tarafımdan size bir yol gösterici (peygamber) gelir de kim ona uyarsa, onlar için herhangi bir korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir" dedik.

39. Vellezîne keferû ve kezzebû bi âyâtinâ ulâike ashâbun nâr(nârı), hum fîhâ hâlidûn(hâlidûne).

İnkâr edenler ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte bunlar cehennemliktir. Onlar orada ebedî kalacaklardır.

40.Yâ benî isrâîlezkurû ni'metiyelletî en'amtu aleykum ve evfû bi ahdî ûfi bi ahdikum ve iyyâye ferhebûn(ferhebûne).

Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimeti hatırlayın. Bana verdiğiniz sözü yerine getirin ki ben de size verdiğim sözü yerine getireyim. Yalnız benden korkun.

41. Ve âminû bi mâ enzeltu musaddikan li mâ meakum ve lâ tekûnû evvele kâfirin bih(bîhî), ve lâ teşterû bi âyâtî semenen kalîlen ve iyyâye fettekûni.

Elinizdeki Tevrat'ı tasdik edici olarak indirdiğimize (Kur'an'a) iman edin. Onu inkâr edenlerin ilki olmayın. Âyetlerimi az bir karşılığa değişmeyin ve bana karşı gelmekten sakının.

42. Ve lâ telbisûl hakka…

Eserin iç sayfalarında yazılar, üç adet tek satır muhakkak ve aralarında yedişer satır nesih yazı şeklindedir. Muhakkak hatlar tahrirsiz lacivert renk ile altın renkli zemin üzerine yazılmıştır(Resim 53). Yazıların harekeleri ise, siyah renk ile yapılmıştır. Muhakkakların durakları penç şeklinde sarı renkte yapılmış ve yazının etrafını çevreleyen altın ipliğin üzerine çıkmıştır. Duraklar yazıdan sonra uygulanmıştır. Ayrıca muhakkak yazının zemini, hatâyî grubu motifler ile çift tahrir tekniğinde bezenmiştir. Bu bezemeler yazıdan sonra boşluk doldurmak amacı ile yapılmıştır. Yazının harekeleri bu bezmelerden sonra uygulanmıştır.

Muhakkak yazıların arasında bulunan nesih yazılar açık mavi zemin üzerine altın ile yazılmıştır. Yazının harekeleri beyaz renk ile yazı yazıldıktan sonra yapılmıştır. Bu kısmın durakları ise, altın olup sadece tahrirlenmiştir ve başka da bezemesi yoktur. Ayrıca bu duraklar yazılar yazıldıktan sonra yapılmıştır. Üst kısımda olan nesih yazının başlangıcı, kenarındaki koltuk ile yazı alanı arasındaki altın iplik üzerinde olduğundan nesih yazı ipliklerden de sonra yazılmıştır.

Resim 53: Varak 6a'nın yazı alanı.

Üst kısımdaki Açık mavi zeminli nesih yazının alt kısmında ve ortadaki muhakkak yazının hemen üzerinde bir kat oluşmuştur(Resim 53). Restorasyon geçirmeyen sayfanın saklama koşulları ya da kullanımdan kaynaklı bir iz olma ihtimali vardır.

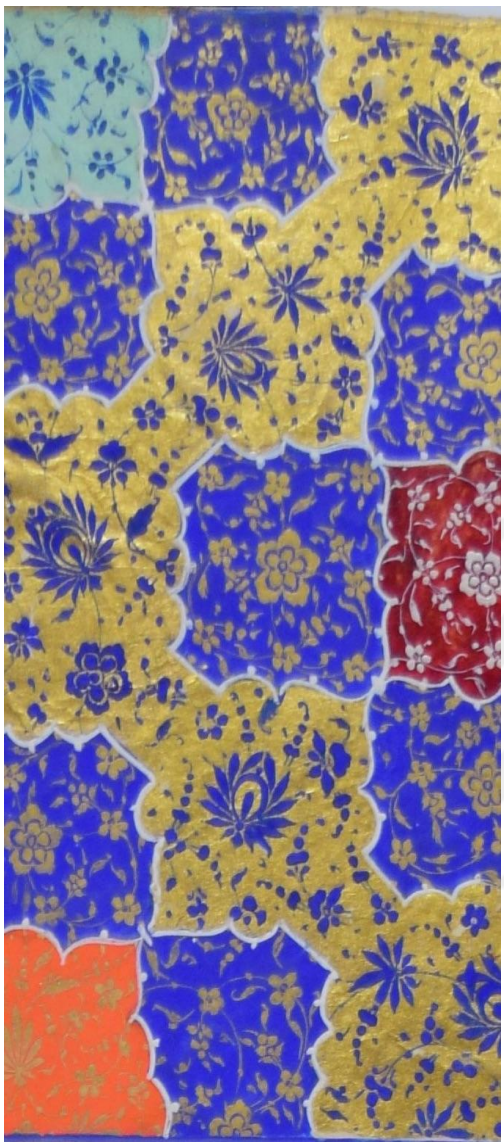
Koltuklar: Eserin tamamında muhakkak yazıların arasında kalan boşluklara koltuk tezhipleri yapılmıştır(Resim 54). Bu sayfada açık yeşil zemine boyanmış kâğıdın üzerine altın ile hatâyî grubu motifler çift tahrir tekniğinde bezenmiştir. Altın bezemeler çift iplik şeklinde yapılmıştır. Bu bezemelerin etrafına, altın renkte iplik yapılmış ve her iki tarafıda tahrirlenmiştir. Koltuğun bazı bölümlerinde motifler, bezemeleri çevreleyen altın ipliğin üzerine çıkmıştır. Buda desenin ipliklerden sonra yapıldığını göstermektedir.

Resim 54: Varak 6a koltuk kısmı.

Cetvel: Eserin cetvelinde dönemin özelliği olarak bolca renk kullanılmıştır. Yazı kısmından dışarı doğru farklı kalınlıklarda altın, açık mavi, altın, turuncu, altın ve açık yeşil renktedir. Bütün renklerin her iki tarafı tahrirlidir. Açık yeşil renkten sonra, altın zeminli kalınca bir arasuyu bulunmaktadır. Arasuyuna her hangi bir bezeme yapılmamıştır yalnız üst kısmın orta noktasında münhaniye benzeyen iki adet bezeme çizilmiştir. Altın arasuyunudan sonra beyaz bir iplik çekilmiştir. Arasuyu ve ipliklerden sonra aralıklı olarak bordo ve lapis renkte kuzular çekilmiştir. En dıştaki lapis renkli kuzu kenarsuyunda yapılan zemin renkleri ve bezemelerinden sonra çekilmiştir.

Kenarsuyu: Kenarsuyunda kareye benzer dendanlı paftalar bulunmaktadrı. Bu paftalar yanyana ve üst üste gelerek bir nevî karelerden artı şeklinde bir pafta oluşturulmuştur(Resim 55). Artı şeklindeki paftalar birbirine bitişik olmadan aralarında boşluklar bırakılarak sıralanmıştır. Bu artı şeklindeki paftalardan cetvele bitişik olanları yarım şekildedir. Cetvelin üst ve alt kısmında iki, uzun tarafında ise üç adet yarım pafta yerleştirilmiştir. Kâğıdın bitim noktasında da yine yarım artılar kullanılmıştır.

Artı paftaların cetvelin alt ve üst kısımlarında bulunan iki, uzun kenardaki üç kesişim noktaları farklı renklerde boyanmıştır. Bu kesişim noktalarının zemin renklerinden biri turuncu ve diğeri açık yeşil renktedir. Turuncu zeminli paftaya altın, açık yeşil zeminli paftaya ise lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Artı paftaların kesişme noktaları haricindeki kısımları lapis renk zeminlidir. Lapis zeminin üzerine altın renkte hatâyî grubu motifler ile çift tahrir yapılmıştır.

Kenar suyunun orta kısımlarında bulunan artı bezemelerin kesişim noktalarının zemini altın üzerine bordo renktedir. Bu zeminin üzerine beyaz renkte hatâyî grubu motifler ile çift tahrir yapılmıştır. Alt ve üstteki diğer paftaların zemin rengi ise lapistir. Lapis renkteki zemin üzerine altın renkte çift tahrir yapılmıştır.

Resim 55: Varak 6a kenarsuyu kısmı.

Kenarsuyundaki paftaların haricinde kalan alan altın zeminlidir. Bu zemin üzerine lapis renk ile çift tahrirler yapılmıştır. Kenarsuyundaki paftaların her tarafına beyaz iplik çekilmiştir. Bu beyaz iplik zemin rengi ve desen ile cetvelden sonra çekilmiştir.

Bu varakta yapılan desenin tamamı hatâyî grubu motifler ile çift tahrir tekniği kullanılarak yapılmıştır. Cetvel yazı ve koltuk etrafını tam bir dikdörtgen şeklinde dolanır. Ayrıca kâğıt uzun kenarından motiflerin bir kısmını da içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

Kenarsuyunun cetvel ile kâğıt sınırı arasında kalan bölümünde alt alta iki adet gül yapılmıştır(Resim 56). Güllerden ilki lapis zeminli ve turuncu dendanlı iplikler ile çevrilidir. Lapis zemin üzerine üstübeç renkle hamse yazılmıştır. Yazı haricinde kalan kısıma altın ile çift tahrirler yapılmıştır.

Hamse gülünün hemen altında ise altın zeminli ve siyah renkte dendanlar ile çevrelenmiş aşere gülü bulunmaktadır. Yazı üstübeç renkte yazılmış ve zemin kısmı lapis renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu güller mushafın devamında birçok sayfada, bir veya birkaç adet bulunmaktadır ve bezeme özellikleri her birinde aynıdır.

Resim 56: Varak 6a'nın kenarsuyundaki gül örnekleri.

KATALOG NO: 8

Resim 57: Varak 7a

Yazı Alanı: Yazmanın bu sayfasında Bakara sûresinin 56. ayetinin son kısımları ile başlanmış ve 63. ayetin ortalarına kadar olan kısmı ile bitirilmiştir. Bu kısmın okunuşu ve anlamı şöyledir.

تَشْكُرُونَ

وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَى كُلُواْ مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِن كَانُواْ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُواْ هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُواْ مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَداً وَادْخُلُواْ الْبَابَ سُجَّداً وَقُولُواْ حِطَّةٌ نَّغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُواْ قَوْلاً غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُواْ رِجْزاً مِّنَ السَّمَاء بِمَا كَانُواْ يَفْسُقُونَ

وَإِذِ اسْتَسْقَى مُوسَى لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِب بِّعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْناً قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ كُلُواْ وَاشْرَبُواْ مِن رِّزْقِ اللّهِ وَلاَ تَعْثَوْاْ فِي الأَرْضِ مُفْسِدِينَ

وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَى لَن نَّصْبِرَ عَلَى طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنبِتُ الأَرْضُ مِن بَقْلِهَا وَقِثَّآئِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَا قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَى بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ اهْبِطُواْ مِصْراً فَإِنَّ لَكُم مَّا سَأَلْتُمْ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَآؤُوْاْ بِغَضَبٍ مِّنَ اللّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُواْ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَواْ وَّكَانُواْ يَعْتَدُونَ

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُواْ وَالَّذِينَ هَادُواْ وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحاً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّ

56….teşkurûn(teşkurûne).

57. Ve zallelnâ aleykumul gamâme ve enzelnâ aleykumul menne ves selvâ kulû min tayyibâti mâ razaknâkum ve mâ zalemûnâ ve lâkin kânû enfusehum yazlimûn(yazlimûne).

Bulutu üstünüze gölge yaptık. Size, kudret helvası ile bıldırcın indirdik. "Verdiğimiz rızıkların iyi ve güzel olanlarından yiyin" (dedik). Onlar (verdiğimiz nimetlere nankörlük etmekle) bize zulmetmediler fakat, kendilerine zulmediyorlardı.

58. Ve iz kulnâdhulû hâzihil karyete fe kulû minhâ haysu şi'tum ragaden vedhulûl bâbe succeden ve kûlû hıttatun nagfir lekum hatâyâkum ve senezîdul muhsinîn(muhsinîne).

Hani, "Şu memlekete girin. Orada dilediğiniz gibi, bol bol yiyin. Kapısından eğilerek tevazu ile girin ve "hıtta!" (Ya Rabbi, bizi affet) deyin ki, biz de sizin hatalarınızı bağışlayalım. İyilik edenlere ise daha da fazlasını vereceğiz" demiştik.

59. Fe beddelellezîne zalemû kavlen gayrellezî kîle lehum fe enzelnâ alellezîne zalemû riczen mines semâi bimâ kânû yefsukûn(yefsukûne).

Derken, onların içindeki zalimler, sözü kendilerine söylenenden başka şekle soktular. Biz de haktan ayrılmaları sebebiyle o zalimlere gökten bir azap indirdik.

60. Ve izisteskâ mûsâ li kavmihî fe kulnâdrib bi asâkel hacer(hacere) fenfeceret minhusnetâ aşrete aynâ(aynen), kad alime kullu unâsin meşrebehum kulû veşrebû min rızkıllâhi ve lâ ta'sev fîl ardı mufsidîn(mufsidîne).

Hani, Mûsâ kavmi için su dilemişti. Biz de, "Asanı kayaya vur" demiştik, böylece kayadan on iki pınar fışkırmış, her boy kendi su alacağı pınarı bilmişti. "Allah'ın rızkından yiyin, için. Yalnız, yeryüzünde bozgunculuk yaparak fesat çıkarmayın" demiştik.

61. Ve iz kultum yâ mûsâ len nasbira alâ taâmin vâhidin fed'u lenâ rabbeke yuhric lenâ mimmâ tunbitulardu min baklihâ ve kıssâiha ve fûmihâ ve adesihâ ve basalihâ, kâle e testebdilûnellezî huve ednâ billezî huve hayr(hayrun), ihbitû mısran fe inne lekum mâ seeltum ve duribet aleyhimuz zilletu vel meskenetu ve bâu bi gadabin minallâh(minallâhi), zâlike bi ennehum kânû yekfurûne bi âyâtillâhi ve yaktulûnen nebiyyîne bi gayril hak(hakkı), zâlike bi mâ asav ve kânû ya'tedûn(ya'tedûne).

Hani, "Ey Mûsâ! Biz bir çeşit yemeğe asla katlanamayız. O halde, bizim için Rabbine yalvar da, o bize yerden biten sebze, kabak, sarımsak, mercimek, soğan versin" demiştiniz. O da size, "İyi olanı düşük olanla değiştirmek mi istiyorsunuz? Öyle ise inin şehre! İstedikleriniz orada var" demişti. Böylece zillet ve yoksulluk onları kapladı. Onlar, Allah'ın gazabına uğradılar. Bunun sebebi, onların; Allah'ın âyetlerini inkâr

ediyor, peygamberleri de haksız yere öldürüyor olmaları idi. Bütün bunların sebebi ise, isyan etmek ve aşırı gitmekte oluşlarıydı.

62. İnnellezîne âmenû vellezîne hâdû ven nasârâ ves sâbiîne men âmene billâhi vel yevmil âhiri ve amile sâlihan fe lehum ecruhum inde rabbihim, ve lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn(yahzenûne).

Şüphesiz, inananlar (Müslümanlar) ile, Yahudiler, Hıristiyanlar ve Sâbiîlerden (her bir grubun kendi şeriatında) "Allah'a ve ahiret gününe inanan ve salih ameller işleyenler için Rableri katında mükafat vardır; onlar korkuya uğramayacaklar, mahzun da olmayacaklardır" (diye hükmedilmiştir).

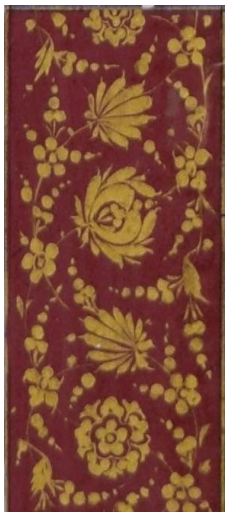
63. Ve iz ehaznâ mîsâkakum ve refa'nâ fevkakumut tûr(tûra)…

Sayfada muhakkak yazılar lapis renkte zemine altın ile yazılmıştır(Resim 58). Yazılar bazı noktalarda kenar çizgisinin dışına taşmış ve yazıldıktan sonra zeminlerine beyaz renkte çift tahrirler yapılmıştır. Ortadaki muhakkak yazının orta noktasında küçük bir alanda kâğıt deformasyonu olmuştur(Resim 58).

Resim 58: Varak 7a'nın yazı alanı.

Ortadaki nesih yazılar altın zemin üzerine siyah mürekkep ile yazılmıştır. Yazıların üzerilerindeki secâvend durakları beyaz mürekkep ile siyah renkteki nesih yazıdan sonra yazılmıştır. Duraklar yazı yazıldıktan sonra bezenmiştir. Bu durakların açık mavi zemini üzerine spiral çizilip etrafına siyah tahrir çekilmiş ve en dışına küçük açık mavi noktalar konmuştur.

Koltuklar: Nesih yazıların her iki tarafındaki dört adet durak çift iplik şeklinde bezenmiştir(Resim 59). Karşılıklı simetrik olmamalarına rağmen benzerlikleri fazladır. Bezemeler hatâyî grubu motifler ile çift tahrir tekniğinde yapılmıştır. Desen koltuk kenarlarındaki altın ipliklerden sonra yapılmış ve bazı noktalarda iplik üzerine taşmalar yapmıştır.

Resim 59: Varak 7a'nın koltuk kısmı.

Cetvel: Cetvel diğer bütün iç sayfalardaki cetvel ile aynıdır sadece renk farklılıkları bulunmaktadır. En içte muhakkak yazılar ile koltukları da çevreleyen altın iplik vardır. Bu ipliğin üzerine koltuk zemin rengi, muhakkak yazının zemin rengi ve bazı noktalarda muhakkak yazının yaptığı taşmalar mevcuttur. Özellikle yazının taşan kısımlarında iplik harflerin kenarında bırakılmış ve sonrasında devam ettirilmiş. Altın iplik sonrasında sırası ile açıkmavi, altın, turuncu, altın ve açık yeşil iplikler vardır. Yalnız renkli olan iplikler altın ipliklerin iki katı genişliğindedir. Açık yeşil iplik sonrası zemini altın olan arasuyu kısmı bulunmaktadır. Arasuyunda desen yapılmamış bir nevî sadece altın zeminle bırakıldığından göze bir ferahlık vermiştir.

Resim 60: Varak 7a'nın cetvel kısmı.

Arasuyu sonrasında beyaz bir iplik çekilmiştir. İplik sonrasında bordo ve lapis renkte kuzular mevcuttur. Kuzuların aralarında kâğıdın asıl rengi muhafaza edilmiştir. Yalnız en son kuzu kenarsuyu desenleri bitirildikten sonra yapılmıştır. Lapis kuzunun işçiliği çok iyi olmamakla beraber bazı noktalarda çekilirken oluşan taşmalardan dolayı kalınlığı artmıştır.

Kenar suyu: Kenar suyunun bezemesinin tasarımı oldukça özgün ve farklıdır. Kâğıdın orta noktasından simetrik olan desen dikiş noktasından bu orta noktasına çizilmiş birbirlerinde belirli aralıkta olan arasularından oluşmaktadır(Resim 61). Kâğıdın orta noktasından simetrisi alındığı için dikiş yerinden kâğıdın uzun kenarına doğru oluşan ard arda üçgenler şeklindedir. Bir nevî kenarsuyu deseni yapılıp yazı ve cetvel üzerine uygulanmış gibi görünmektedir. Kenar suyunda, kâğıdın dikiş yerinin ortasından dışa doğru sırasıyla dokuz adet arasuyu yapılmıştır. Bunların aralarındaki boşluk kısımlara da halkâr desenleri uygulanmıştır.

Resim 61: Varak 7a'nın kenarsuyu bezeme örneği.

Arasuları kitabeli zencerek şeklinde yapılmış ve zemin renklerinden önce tahrirsiz beyaz bir iplik çekilmiştir. Zemin renkleri ise, sırası ile açık mavi, açık yeşil, turuncu ve altın üzerine bordo renktedir. Ara birleşim noktalarında dörtlü penç şeklinde bir pafta yapılmış ve onun da zemin rengi altın bırakılmıştır. Kitabelerden arda kalan zeminde ise siyah renk bulunmaktadır. Bu zemin renkleri kenarda bulunan beyaz ipliğin üzerine yapılmıştır. Zeminde bulunan siyah zeminin üzerinde beyaz iplik gözükmektedir. Kenarlardaki beyaz iplikten sonra halkâr ile arasularının aralarına siyah bir iplik çekilmiştir. Renkli (şikaf) halkâr ile kitabeli zencerekteki turuncu zeminin üzerinde bulunan altın desen, siyah iplikten sonra yapılmıştır(Resim 62). Diğer bütün desenler siyah iplikten önce uygulanmıştır.

Arasuyundaki açık mavi zeminli kitabe ile altın zeminli dörtlü penç şeklindeki pafta da lapis renkte çift tahrirler bulunmaktadır. Altın zeminli dörtlü penç şeklindeki paftaların içerisine beşli penç şeklinde çift tahrirler yapılmıştır. Açık yeşil zeminli kitabe bordo çift tahrir, bordo zeminli kitabe ise beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Turuncu zeminli kitabede de altın ile çift tahrir yapılmıştır.

Resim 62: Varak 7a'nın kenarsuyu bezemesi.

Kenarsuyunda iki çeşit halkâr yapılmıştır. Biri altın zemin üzerine renkli (şikaf) halkâr, diğeri ise lapis renkteki zemin üzerine altın tarama halkârdır(Resim 62). Şikaf halkârda tahrir ve dallar lapis renk ile uygulanmıştır. Motiflerde tahrirlerden sonra açık yeşil, açık mavi ve kırmızı renkler ile gölgelendirmeler yapılmıştır. Tarama halkârda motiflerde uçlardan motifin göbek kısmına doğru, yapraklarda ise daldan uç kısımlara doğru taramalar yapılmıştır. Ayrıca kenarsuyunun orta noktasında desenin üstünde bir adet aşere gülü bulunmaktadır. Gülün bezeme özellikleri diğer sayfalardakilerle aynıdır.

Sonuç olarak bu sayfanın bezeme kalitesi serlevha ve zahriyedeki bezemeden çok uzaktır. Neredeyse tezhip sanatında öğrenci olabilecek duumdaki bir kişinin yapmış olduğu işlere benzemektedir. İlk sayfalardaki fırça kabiliyetine sahip bir kişinin böyle bir sayfa yapması olanaksızdır. Bu durum yazmayı birkaç kişinin bezediği savımızı desteklemektedir. Ayrıca kâğıt, desenlerin küçük bir kısmını da içerisine alacak şekilde üç kenarıdan kesilmiştir. Bunun haricinde yazıların bulunduğu kısımlarda kâğıtta katlama izleri mevcuttur.

KATALOG NO: 9

Resim 63: Varak 8a

Yazı Alanı: Varak 8a sayfası Bakara sûresinin 74. ayetinin son kısımları ile başlamış ve yine Bakara sûresinin 84. ayeti ile bitmiştir. Bu ayetlerin ve anlamları ise şöyledir:

الْمَاء وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ وَمَا اللهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

أَفَتَطْمَعُونَ أَن يُؤْمِنُواْ لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلاَمَ اللهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِن بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

وَإِذَا لَقُواْ الَّذِينَ آمَنُواْ قَالُواْ آمَنَّا وَإِذَا خَلاَ بَعْضُهُمْ إِلَىَ بَعْضٍ قَالُواْ أَتُحَدِّثُونَهُم بِمَا فَتَحَ اللهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَآجُّوكُم بِهِ عِندَ رَبِّكُمْ أَفَلاَ تَعْقِلُونَ

أَوَلاَ يَعْلَمُونَ أَنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

وَمِنْهُمْ أُمِّيُّونَ لاَ يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلاَّ أَمَانِيَّ وَإِنْ هُمْ إِلاَّ يَظُنُّونَ

فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِندِ اللهِ لِيَشْتَرُواْ بِهِ ثَمَناً قَلِيلاً فَوَيْلٌ لَّهُم مِّمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَّهُمْ مِّمَّا يَكْسِبُونَ

وَقَالُواْ لَن تَمَسَّنَا النَّارُ إِلاَّ أَيَّاماً مَّعْدُودَةً قُلْ أَتَّخَذْتُمْ عِندَ اللهِ عَهْدًا فَلَن يُخْلِفَ اللهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ

بَلَى مَن كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ فَأُوْلَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

وَالَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لاَ تَعْبُدُونَ إِلاَّ اللهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَاناً وَذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُواْ لِلنَّاسِ حُسْناً وَأَقِيمُواْ الصَّلاَةَ وَآتُواْ الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلاَّ قَلِيلاً مِّنكُمْ وَأَنتُم مِّعْرِضُونَ

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لاَ تَسْفِكُونَ دِمَاءكُمْ وَلاَ تُخْرِجُونَ أَنفُسَكُم مِّن دِيَارِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنتُمْ تَشْهَدُونَ

74… mâu, ve inne minhâ lemâyehbitu min haşyetillâh(haşyetillâhi), ve mâllâhu bi gâfilin ammâ ta’melûn(ta’melûne).

75. E fe tatmeûne en yu’minû lekum ve kad kâne ferîkun minhum yesmeûne kelâmallâhi summe yuharrifûnehu min ba’di mâ akalûhu ve hum ya’lemûn(ya’lemûne).

Şimdi, bunların size inanacaklarını mı umuyorsunuz? Oysa içlerinden bir takımı, Allah'ın kelamını dinler, iyice anladıktan sonra, onu bile bile tahrif ederlerdi.

76. Ve izâ lekûllezîne âmenû kâlû âmennâ, ve izâ halâ ba’duhum ilâ ba’din kâlû e tuhaddisûnehum bi mâ fetehallâhu aleykum li yuhâccûkum bihî inde rabbikum e fe lâ ta’kılûn(ta’kılûne).

Onlar iman edenlerle karşılaşınca, "İman ettik" derler. Birbirleriyle baş başa kaldıklarında da şöyle derler: "Rabbinizin huzurunda delil olarak kullanıp sizi sustursunlar diye mi, Allah'ın (Tevrat'ta) size bildirdiklerini onlara söylüyorsunuz? (Bu kadarcık şeye) akıl erdiremiyor musunuz?”

77. E ve lâ ya’lemûne ennallâhe ya’lemu mâ yusirrûne ve mâ yu’linûn(yu’linûne).

Onlar bilmiyorlar mı ki, Allah onların gizli tuttuklarını da bilir, açığa vurduklarını da.

78. Ve minhum ummiyyûne lâ ya’lemûnel kitâbe illâ emâniyye ve in hum illâ yezunnûn(yezunnûne).

Bunların bir de ümmî takımı vardır; Kitab'ı (Tevrat'ı) bilmezler. Onların bütün bildikleri bir sürü kuruntulardır. Onlar sadece zanda bulunurlar.

79.Fe veylun lillezîne yektubûnel kitâbe bi eydîhim summe yekûlûne hâzâ min indillâhi li yeşterû bihî semenen kalîlâ(kalîlen), fe veylun lehum mimmâ ketebet eydîhim ve veylun lehum mimmâ yeksibûn(yeksibûne).

Vay o kimselere ki, elleriyle Kitab'ı yazarlar, sonra da onu az bir karşılığa değişmek için, "Bu, Allah'ın katındandır" derler. Vay ellerinin yazdıklarından ötürü onların haline! Vay kazandıklarından dolayı onların haline!

80. Ve kâlû len temessenen nâru illâ eyyâmen ma’dûdeh(ma’dûdete), kul ettehaztum indallâhi ahden fe len yuhlifallâhu ahdehu(ahdehû) em tekûlûne alâllâhi mâ lâ ta’lemûn(ta’lemûne).

Bir de dediler ki: "Bize ateş, sayılı birkaç günden başka asla dokunmayacaktır." Sen onlara de ki: "Siz bunun için Allah'tan söz mü aldınız? -Eğer böyle ise, Allah verdiği sözden dönmez-. Yoksa siz Allah'a karşı bilemeyeceğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz?”

81. Belâ men kesebe seyyieten ve ehâtat bihî hatîetuhu fe ulâike ashâbun nâr(nâri), hum fîhâ hâlidûn(hâlidûne).

Evet, kötülük işleyip suçu benliğini kaplamış (ve böylece şirke düşmüş) olan kimseler var ya, işte onlar cehennemliklerdir. Onlar orada ebedi kalacaklardır.

82.Vellezîne âmenû ve amilûs sâlihâti ulâike ashâbul cenneh(cenneti), hum fîhâ hâlidûn(hâlidûne).

İman edip salih ameller işleyenler ise cennetliklerdir. Onlar orada ebedi kalacaklardır.

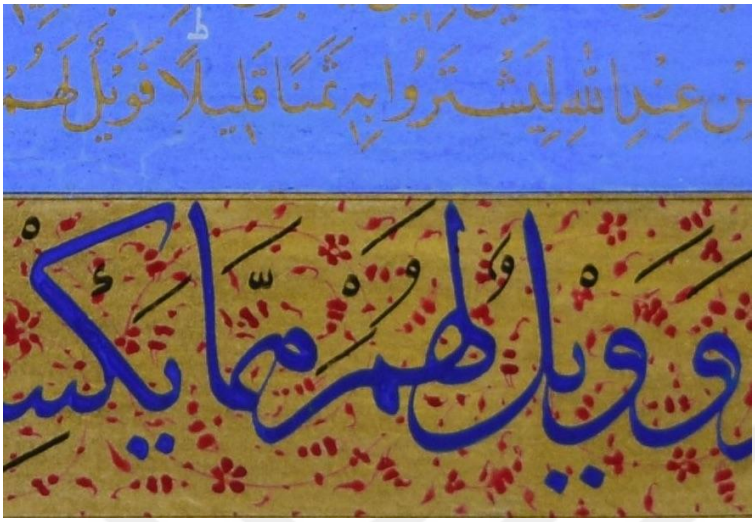
83. Ve iz ehaznâ mîsâka benî isrâîle lâ ta’budûne illâllâhe ve bil vâlideyni ihsânen ve zil kurbâvel yetâmâ vel mesâkîni ve kûlû lin nâsi husnen ve ekîmûs salâte ve âtûz zekât(zekâte), summe tevelleytum illâ kalîlen minkum ve entum mu’ridûn(mu’ridûne).

Hani, biz İsrailoğulları'ndan, "Allah'tan başkasına ibadet etmeyeceksiniz, anne babaya, yakınlara, yetimlere, yoksullara iyilik edeceksiniz, herkese güzel sözler söyleyeceksiniz, namazı kılacaksınız, zekatı vereceksiniz" diye söz almıştık. Sonra pek azınız hariç, yüz çevirerek sözünüzden döndünüz.

84. Ve iz ehaznâ mîsâkakum lâ tesfikûne dimâekum ve lâ tuhricûne enfusekum min diyârikum summe ekrartum ve entum teşhedûn(teşhedûne).

Hani, "Birbirinizin kanını dökmeyeceksiniz, birbirinizi yurtlarınızdan çıkarmayacaksınız" diye de sizden kesin söz almıştık. Sonra bunu böylece kabul etmiştiniz. Kendiniz de buna hâlâ şahitlik etmektesiniz.

Sayfada muhakkak yazılar lapis renk ile altın zemin üzerine yazılmıştır(Resim 64). Yazının bazı bölümleri ise nesih yazının açık mavi zeminine taşmıştır. Lapis yazılardan sonra bütün altın zemini kaplayan bordo renkteki çift tahrir desen yapılmıştır. Yazı ve desenden sonra siyah renkte harekeler uygulanmıştır. Yazının durakları altın zemini çevreleyen, altın iplik üzerine penç şeklinde yapılmış ve tahrirlenmiştir.

Resim 64: Varak 8a'nın yazı alanı.

Muhakkak yazıların arasındaki nesih yazı, altın ile açık mavi bir zemin üzerine yazılmıştır. Yazının secâvend durakları ise, beyaz renkte olup yazıdan sonra yapılmıştır. Ayetlerin durakları yazı satırından yukarıda yapılmış fakat durağ ınaltın zemini etrafını çevreleyen daire şeklindeki tahrirden küçük kalmıştır.

Koltuklar: Nesih yazıların kenarlarındaki koltukların zemini sarı renktedir(Resim 65). Zemin üzerinde kırmızı ve lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Bu bezeme, koltukları çevreleyen her iki tarafı tahrirli altın iplikten sonra yapılmıştır. Her iki rengin arasına siyah iplik çekilerek geometrik paftalar oluşturulmuştur.

Resim 65: Varak 8a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Muhakkak yazı ve koltukların dışında bulunan cetvel altın iplik ile başlar. Sonrasında sırası ile açık kahve, altın, turuncu, yine altın ve açık mavi renkte iplikler bulunmaktadır. Renkli iplikler altın ipliklerin iki katı genişliğindedir. Cetvelin

arasuyu altın renkte olup bezemesizdir. Arasuyunun zeminindeki altın, fırça ile sürme değil yapıştırma altındır ve bu durum kitap bezmelerinde ender görülen bir uygulamadır. Arasuyundan sonra iplik çekilmiş fakat içerisine renk sürülmeden kâğıdın zemin rengi korunmuştur. Cetvelin en dışında bordo ve lapis renkte iki adet kuzu vardır.

Kenarsuyu: Kenarsuyu bezemesinde işlemeli rûmîlerin oluşturduğu paftalar simetrik bir şeklide katlanarak desen oluşturmuştur(Resim 66). İşlemeli rûmîlerin kesişme noktalarında bulunan tepeliğin zemini turuncu renk ile diğer kesişme noktasına yapılan dendanlı paftanın zemini ise altın üzerine kırmızı renk yapılmıştır.

Turuncu zeminli işlemeli tepeliklerin etrafına siyah iplik çekilmiş ve üzerine altın çift tahrir yapılmıştır. Bordo zeminli dendanlı paftada ise beyaz çift tahrir yapılmış ve siyah iplikler sonra çekilmiştir.

Kenar suyundaki işlemeli rûmîlerden altın zeminli olanın dışına beyaz iplik çekilmiştir. Üzerine yapılan lapis renkte çift tahrir ise, beyaz iplikten sonra yapılmıştır. Turuncu tahrirli işlemeli rûmînin zemini ise açık yeşil renktedir. Bu rûmînin çift tahrirleri lapis renk ile yapılmış ve turuncu iplikler bezemeden sonra yapılmıştır. Hatta kenar suyundaki turuncu iplikler, açık yeşil zeminli işlemeli rûmîlerin etrafındaki beyaz ipliklerden de sonra yapılmıştır.

Resim 66: Varak 8a’nın kenarsuyu bezemesi.

İşlemeli rûmîlerden arda kalan lapis renkteki zeminde, altın ile çift tahrirler yapılmıştır. Bu desen işlemeli rûmîlerin dış tahrirlerinden önce uygulanmıştır. Kenar suyunun cetvel birleşim noktasına altın zeminli ve beyaz iplikli küçük daireler yapılmıştır ve dairenin içerisi küçük pençler ile bezenmiştir. Kâğıdın bitim noktasında ise altın renkli paftalar yapılmış ve etrafına beyaz iplik çekilmiştir. Bu paftaların içlerine lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır.

Ayrıca kenarsuyunda desenin üstünde birer adet hamse ve aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır.

Bu sayfadaki işçilik ilk sayfadaki işçiliklerden oldukça farklıdır. Ustalıktan biraz uzak olsa da varak 7a'daki işçilik kadar da iyi değildir. Bu sebeple şimdiye kadar gördüğümüz sayfaları kısaca değerlendirirsek yaklaşık dört farklı müzehhipten bahsedebiliriz.

KATALOG NO: 10

Resim 67: Varak 11a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfası Bakara sûresinin127. ayetinin son kısımları ile başlamaktadır ve 136. ayetin orta kısımları ile bitmektedir. Bu ayetler ve anlamları ise şöyledir:

وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِن ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَآ إِنَّكَ أَنتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولاً مِّنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنتَ العَزِيزُ الحَكِيمُ

وَمَن يَرْغَبُ عَن مِّلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلاَّ مَن سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ

إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

وَوَصَّى بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللّهَ اصْطَفَى لَكُمُ الدِّينَ فَلاَ تَمُوتُنَّ إَلاَّ وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ

أَمْ كُنتُمْ شُهَدَاء إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِن بَعْدِي قَالُواْ نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُم مَّا كَسَبْتُمْ وَلاَ تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

وَقَالُواْ كُونُواْ هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُواْ قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

قُولُواْ آمَنَّا بِاللّهِ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَقَ وَيَعْقُوبَ وَالأسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِن

127….veismâîl(ismâîlu) rabbenâ tekabbel minnâ inneke entes semîul alîm(alîmu).

128. Rabbenâ vec’alnâ muslimeyni leke ve min zurriyyetinâ ummeten muslimeten leke ve erinâ menâsikenâ ve tub aleynâ, inneke entet tevvâbur rahîm(rahîmu).

"Rabbimiz! Bizi sana teslim olmuş kimseler kıl. Soyumuzdan da sana teslim olmuş bir ümmet kıl. Bize ibadet yerlerini ve ilkelerini göster. Tövbemizi kabul et. Çünkü sen, tövbeleri çok kabul edensin, çok merhametli olansın."

129. Rabbenâ veb’as fîhim resûlen minhum yetlû aleyhim âyâtike ve yuallimuhumul kitâbe vel hikmete ve yuzekkîhim inneke entel azîzul hakîm(hakîmu).

"Rabbimiz! İçlerinden onlara bir peygamber gönder; onlara âyetlerini okusun, kitabı ve hikmeti öğretsin ve onları her kötülükten arındırsın. Şüphesiz, sen mutlak güç sahibisin, hüküm ve hikmet sahibisin."

130. Ve men yergabu an milleti ibrâhîme illâ men sefihe nefseh(nefsehu), ve lekadistafeynâhufîd dunyâ, ve innehu fîlâhireti le mines sâlihîn(sâlihîne).

Kendini bilmeyenden başka İbrahim'in dininden kim yüz çevirir? Andolsun, biz İbrahim'i bu dünyada seçkin kıldık. Şüphesiz o ahirette de iyilerdendir.

131. İz kâle lehû rabbuhû eslim kâle eslemtu li rabbil âlemîn(âlemîne).

Rabbi ona "Teslim ol" dediğinde "Âlemlerin Rabbine teslim oldum" demişti.

132. Ve vassâ bihâ ibrâhîmu benîhi ve ya’kûb(ya’kûbu), yâ beniyye innallâhestafâ lekumud dîne fe lâ temûtunne illâ ve entum muslimûn(muslimûne).

İbrahim bunu kendi oğullarına da vasiyet etti, Yakub da öyle: "Oğullarım! Allah sizin için bu dini (İslâm'ı) seçti. Siz de ancak müslümanlar olarak ölün" dedi.

133. Em kuntum şuhedâe iz hadara ya’kûbel mevtu, iz kâle li benîhi mâ ta’budûne min ba’dî kâlû na’budu ilâheke ve ilâhe âbâike ibrâhîme ve ismâîle ve ishâka ilâhen vâhidâ(vâhiden) ve nahnu lehu muslimûn(muslimûne).

Yoksa siz Yakub'un, ölüm döşeğinde iken çocuklarına, "Benden sonra kime ibadet edeceksiniz?" dediği, onların da, "Senin ilahına ve ataların İbrahim, İsmail ve İshak'ın ilahı olan tek bir ilâha ibadet edeceğiz; bizler ona boyun eğmiş müslümanlarız." dedikleri zaman orada hazır mı bulunuyordunuz?

134. Tilke ummetun kad halet, lehâ mâ kesebet ve lekum mâ kesebtum, ve lâ tus’elûne ammâ kânû ya’melûn(ya’melûne).

Onlar gelip geçmiş bir ümmettir. Onların kazandıkları kendilerinin, sizin kazandıklarınız sizindir. Siz onların yaptıklarından sorumlu tutulacak değilsiniz.

135. Ve kâlû kûnû hûden ev nasârâ tehtedû kul bel millete ibrâhîme hanîfâ(hanîfen), ve mâ kâne minel muşrikîn(muşrikîne).

(Yahudiler) "Yahudi olun" ve (Hıristiyanlar da) "Hıristiyan olun ki doğru yolu bulasınız" dediler. De ki: "Hayır, hakka yönelen İbrahim'in dinine uyarız. O, Allah'a ortak koşanlardan değildi."

136. Kûlû âmennâ billâhi ve mâ unzile ileynâ ve mâ unzile ilâ ibrâhîme ve ismâîle ve ishâka ve ya'kûbe vel esbâtı ve mâ ûtiye mûsâ ve îsâ ve mâ ûtiyen nebiyyûne min…

Sayfanın muhakkak yazı alanları lapis ile boyanmış ve yazılar tahrirsiz altın ile yazılmıştır. Muhakkak yazıların etrafındaki beyaz çift tahrirler yazıdan sonra bezenmiştir(Resim 68). Yazının beyaz secâvendleri de yazıdan sonra uygulanmıştır. Orta kısımdaki muhakkak yazının son kısmında, bir bölm koltuk zeminine kaymış durak bulunmaktadır. Durak penç şeklinde olup zemini sarı renkte ve etrafı siyah tahrirlidir. Ayrıca iç kısmında kırmızı foyalar yapılmıştır.

Orta alandaki nesih yazılar, altın zemin üzerine siyah renkte yazılmıştır. Secâvendler ise beyaz renkte olup nesih yazıdan sonra uygulanmıştır. Nesih yazı duraklarının etrafındaki tahrir tam daire formunda iken içerisindeki açık mavi boya tam daire formunda değildir. Duraklarda dış tahririn etrafında lapis renkte beş adet nokta bulunmaktadır. Ayrıca duraklar muhakkak ve nesih yazılar ile koltuktan sonra yapılmıştır.

Resim 68: Varak 11a'nın yazı alanı.

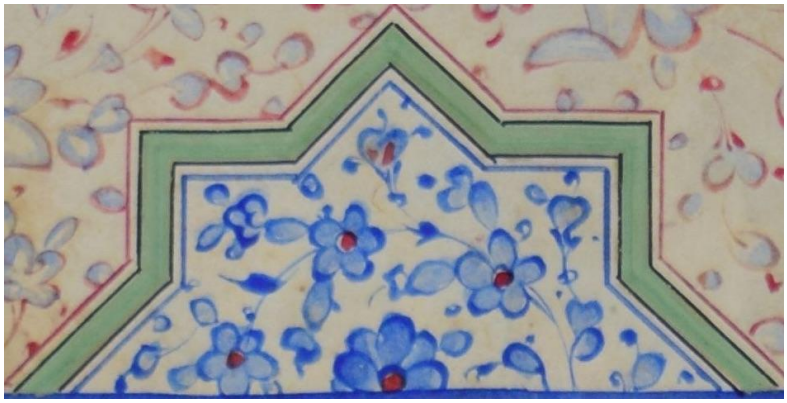
Koltuklar: Koltuk zeminleri çok canlı bir turuncu ile boyanmıştır(Resim69). Üzerine lapis renk ile çift tahrirler yapılmıştır. Bu kısmın bezemeleri koltuğu çevreleyen altın iplikten sonra yapılmıştır.

Resim 69: Varak 11a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Yazı ve koltuk çevreleyen altın iplikten sonra sırası ile turuncu, altın, açık yeşil, altın ve açık mavi renklerinde iplikler bulunmaktadır. Altın haricinde renk olan iplikler, altın ipliğin iki katı genişliktedir. Ayrıca her ipliğin de iki tarafı tahrirlidir.

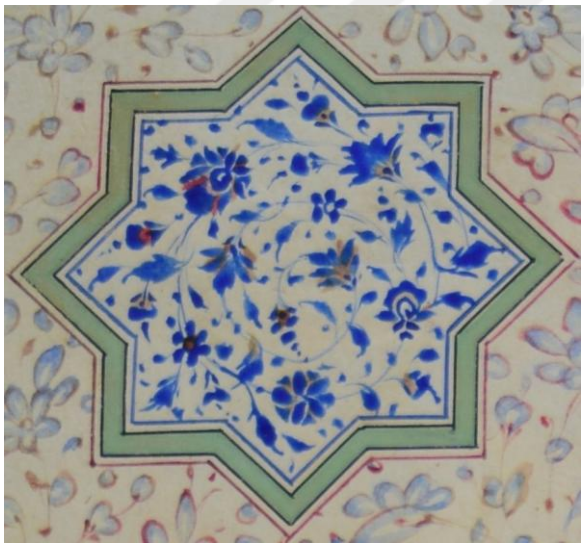
Arasuyu ise geniş ebatlı ve yapıştırma altın kullanılarak yapılmıştır. Bu kısımda her hangi bir bezeme bulunmamaktadır. Arasuyundaki altının bazı kısımlarında kararmalar mevcuttur. Arasuyunun dışına ise, ince siyah bir kuzu çekilmiştir. Cetvelin en dışında ise, bordo ve lapis renkte bir kuzu bulunmaktadır. Arasuyu ve ipliklerin kâğıt dikiş yerine yakın olan uzun kenarının tahrirleri çekilmemiş yada unutulmuştur.

Kenarsuyu: Kenarsuyunda cetvele bitişik dört adet yarım sekiz kollu yıldız, orta alanda beş adet sekiz kollu yıldız ve kâğıt bitim kısmında da dört adet yarım sekiz kollu yıldız bulunmaktadır. Sekiz kollu yıldızların hepsinin zemini beyaz renk ile boyanmıştır. Beyaz zemin etrafında içten dışa doğru mavi kuzu, heriki tarafı tahrirli açık yeşil renkte kalınca bir iplik ile en dışa ise, kırmızı renkte kuzu çekilmiştir. Yarım olan sekiz kollu yıldızlarda hatâyî grubu motifler ile halkâr yapılmıştır(Resim 70). Motiflerin zeminlerinde açık mavi renkte olup etrafına lapis renkte tahrirler atılmıştır. Motif can noktalarına ise, turuncu renkte noktalar konmuştur. Ayrıca halkâr desenleri iç kısımdaki mavi kuzudan sonra yapılmıştır.

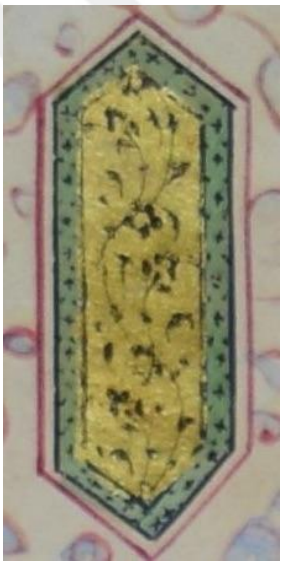

Resim 70: Varak 11a'nın cetvele ve kâğıt bitim kısmına bitişik sekiz kollu yıldız.

Orta noktalarda bulunan sekiz kollu yıldızların içleri çift tahrirler ile bezenmiştir(Resim 71). Motifler ve dallar lapis renkt olup bazı yerlerine kahverengi bazı yerlerine ise kırmızı renkte boyalar sürülmüştür. Bu desen paftaların iç kısmındaki mavi kuzudan sonra yapılmıştır.

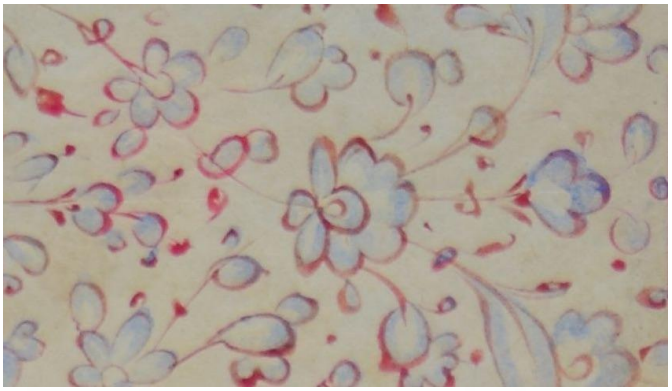
Resim 71: Orta alandaki sekiz kollu yıldız.

Resim 72: Altın zeminli pafta.

Sekiz kollu yıldızlardan hariç kalan alanda da dikdörtgen formda alt ve üst kısımları üçgen şeklinde dışa çıkıntılı olan paftalar bulunmaktadır(Resim72). Paftaların zeminleri altın olup kenarların tahrirlidir. Altın zemin üzerine siyah renkte çift tahrirler uygulanmıştır. Zeminin hemen dışında bulunan ince arasuyu açık yeşil zeminli olup her

iki tarafı tahrirlidir. Ayrıca arasuyunun içerisine "+ ve –" ler yapılmıştır. Arasuyunun hemen dışında ise kırmızı kuzu bulunmaktadır.

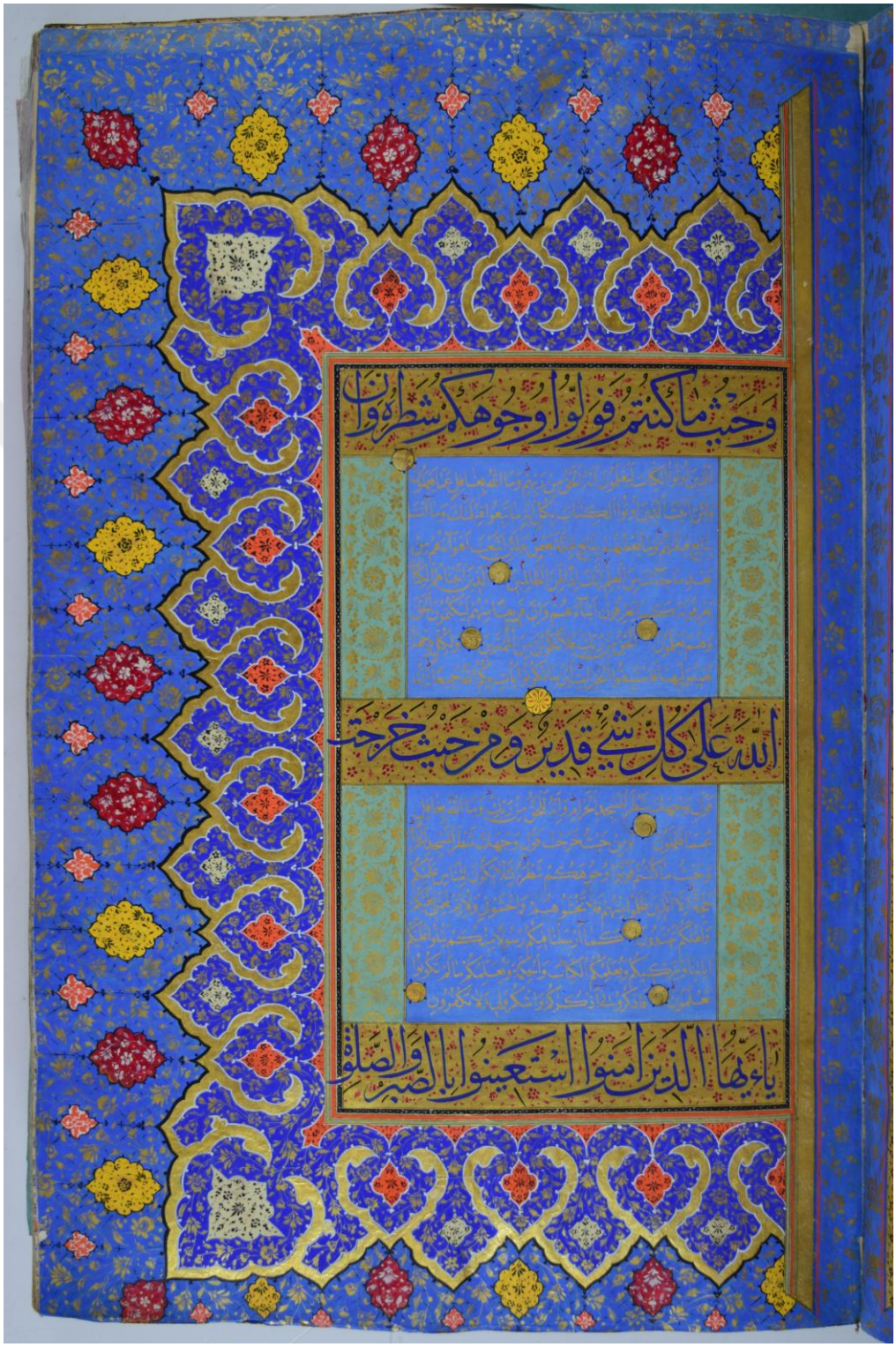

Resim 73: Varak 11a'nın halkâr kısmı.

Kenarsuyunda paftalı bezmeler haricinde kalan alan serbest halkâr deseni ile kaplanmıştır(Resim 73). Halkârın motif zeminleri açık mavi renkte olup kenarları kırmızı ile tahrirlenmiştir. Sayfanın bezemesi bitirildikten sonra kâğıdın üst kenarı ve uzun kenarındaki bezemelerin bir kısmınıda içerisine alacak şekilde kesilmiştir. Ayrıca bu sayfa ile karşısında bulunan 10b varağının bezemeleri farklıdır. Bu sebeple varak 11a mushafın başka hiçbir yerinde eşi bulunmayan tek örnektir.

Ayrıca kenarsuyunda bezemelerin üstünde bulunan birer adet hamse ve aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır.

KATALOG NO: 11

Resim 74: Varak 12a

Yazı Alanı: Yazmanın bu sayfası Bakara sûresinin 144. ayetinin son kısımları ile başlamaktadır ve 153. ayetin orta kısımları ile bitmektedir. Bu ayetlerin ve anlamları ise şöyledir:

وَحَيْثُ مَا كُنتُمْ فَوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوْتُواْ الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ وَمَا اللّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ

وَلَئِنْ أَتَيْتَ الَّذِينَ أُوْتُواْ الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَّا تَبِعُواْ قِبْلَتَكَ وَمَا أَنتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُم بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءهُم مِّن بَعْدِ مَا جَاءكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذاً لَّمِنَ الظَّالِمِينَ

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءهُمْ وَإِنَّ فَرِيقاً مِّنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ

وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيهَا فَاسْتَبِقُواْ الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُواْ يَأْتِ بِكُمُ اللّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِن رَّبِّكَ وَمَا اللّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنتُمْ فَوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ لِئَلاَّ يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلاَّ الَّذِينَ ظَلَمُواْ مِنْهُمْ فَلاَ تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلأُتِمَّ نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولاً مِّنكُمْ يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُواْ تَعْلَمُونَ

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُواْ لِي وَلاَ تَكْفُرُونِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اسْتَعِينُواْ بِالصَّبْرِ وَالصَّلاَةِ

144….ve haysu mâ kuntum fe vellû vucûhekum şatrah(şatrahu), ve innellezîne ûtûl kitâbe le ya’lemûne ennehul hakku min rabbihim ve mâllâhu bi gâfilin ammâ ya’melûn(ya’melûne).

145. Ve le in eteytellezîne ûtûl kitâbe bi kulli âyetin mâ tebiû kıbletek(kıbleteke) ve mâ ente bi tâbîın kıbletehum, ve mâ ba’duhum bi tâbîın kıblete ba’d(ba’dın), ve le initteba’te ehvâehum min ba’di mâ câeke minel ilmi inneke izen le minez zâlimîn(zâlimîne).

Andolsun, sen kendilerine kitap verilenlere her türlü mucizeyi getirsen de, onlar yine senin kıblene uymazlar. Sen de onların kıblesine uyacak değilsin. Onlar birbirlerinin kıblesine de uymazlar. Andolsun, eğer sana gelen bunca ilimden sonra onların arzu ve keyiflerine uyacak olursan, o takdirde sen de mutlaka zalimlerden olursun.

146. Ellezîne âteynâhumul kitâbe ya'rifûnehu kemâ ya'rifûne ebnâehum ve inne ferîkan minhum le yektumûnel hakka ve hum ya'lemûn(ya'lemûne).

Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (Peygamberi) oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Böyle iken içlerinden bir takımı bile bile gerçeği gizlerler.

147. El hakku min rabbike fe lâ tekûnenne minel mumterîn(mumterîne).

Hak (ancak) Rabbindendir. Artık, sakın şüpheye düşenlerden olma!

148. Ve li kullin vichetun huve muvellîhâ festebikûl hayrât(hayrâti), eyne mâ tekûnû ye'ti bikumullâhu cemîâ(cemîan), innallâhe alâ kulli şey'in kadîr(kadîrun).

Herkesin yöneldiği bir yön vardır. Haydi, hep hayırlara koşun, yarışın! Nerede olsanız Allah hepinizi bir araya getirir. Şüphesiz, Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter.

149. Ve min haysu harecte fe velli vecheke şatral mescidil harâm(harâmi), ve innehu lel hakku min rabbik(rabbike), ve mâllâhu bi gâfilin ammâ ta'melûn(ta'melûne).

(Ey Muhammed!) Nereden yola çıkarsan çık, (namazda) Mescid-i Haram'a doğru dön. Bu elbette Rabbinden gelen gerçek bir emirdir. Allah, sizin işlediklerinizden asla habersiz değildir.

150. Ve min haysu haracte fe velli vecheke şatral mescidil harâm(harâmi), ve haysu mâ kuntum fe vellû vucûhekum şatrahu li ellâ yekûne lin nâsi aleykum huccetun, illâllezîne zalemû minhum fe lâ tahşevhum vahşevnî ve li utimme ni'metî aleykum ve leallekum tehtedûn(tehtedûne).

(Ey Muhammed!) Nereden yola çıkarsan çık, yüzünü Mescid-i Haram'a doğru çevir. (Ey mü'minler!) Siz de nerede olursanız olun, yüzünüzü Mescid-i Haram'a doğru

çevirin ki, zalimlerin dışındaki insanların elinde (size karşı) bir koz olmasın. Zalimlerden korkmayın, benden korkun. Böylece size nimetlerimi tamamlayayım ve doğru yolu bulasınız.

151. Kemâ erselnâ fîkum resûlen minkum yetlû aleykum âyâtinâ ve yuzekkîkum ve yuallimukumul kitâbe vel hikmete ve yuallimukum mâ lem tekûnû ta'lemûn(ta'lemûne).

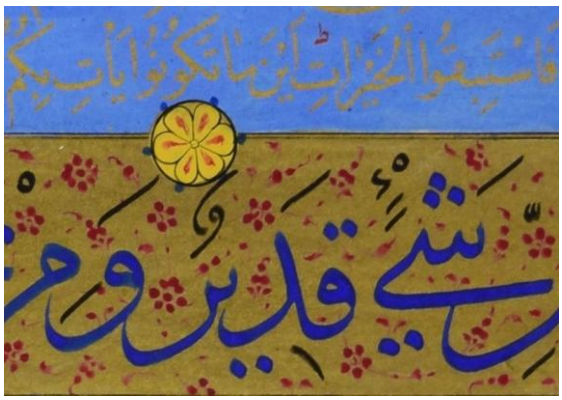
Nitekim kendi aranızdan, size âyetlerimizi okuyan, sizi her kötülükten arındıran, size kitap ve hikmeti öğreten, ayrıca bilmediklerinizi de öğreten bir peygamber gönderdik.

152. Fezkurûnî ezkurkum veşkurû lî ve lâ tekfurûn(tekfurûni).

Öyleyse yalnız beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin.

153. Yâ eyyuhâllezîne âmenustainû bis sabri ves salât(salâti)…

Sayfada muhakkak yazılar lapis renginde altın zemin üzerine yazılmıştır. Bu üç satır muhakkak yazıların secâvendleri turuncu ile yazıdan sonra yapılmıştır(Resim 75). Yazı zeminine işlenen çift tahrirler de yazıdan sonra bezenmiştir. Yazının harekeleri ise, siyah renkte olup yazı ile bezemelerden sonra yazılmıştır. Sadece ortadaki muhakkak yazıda bulunan durak yine satırın çok üstündedir. Sarı renkte zemini olan durak siyah tahrirlerle penç şeklinde işlenip kırmızı foyalar ile tamamlanmıştır. Muhakkak yazının cetvel dışına taştığı bölümler mevcuttur.

Resim 75: Varak 12a'nın yazı alanı.

Orta alandaki nesih yazılar açık mavi renkteki zemin üzerine altın ile yazılmıştır. Yazının secâvendleri bordo renktedir ve nesih yazıdan sonra yapılmıştır.

Nesih yazının durakları altın zeminli olup çevresi siyah renk ile tahrirlidir. Dış kısmına ise mavi noktalar konmuştur. Duraklar, koltuk zeminlerine ile muhakkak yazı zemininin üzerine taşma yapmıştır.

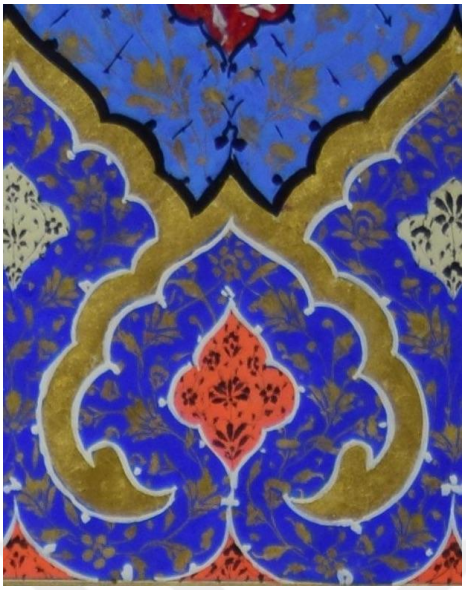
Koltuk: Koltuk desenlerinin zemin rengi açık yeşil olarak uygulanmıştır(Resim76). Desen ise, çift iplik olarak altın ile bezenmiştir. Çift tahrir bezemenin koltuk etrafını çevreleyen altın iplik üzerine çıktığı görülmektedir.

Resim 76: Varak 12a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Sayfanın cetveli muhakkak yazı ve koltukları çevreleyen altın iplik ile başlamıştır. Altın ipliğin ardından siyah zemin üzerine beyaz "+ ve :" lar olan ince arasuyu gelmektedir. İnce arasuyu sonrasında bir altın iplik daha bulunmaktadır. Sonrasında turuncu iplik gelir ve kâğıt dikim kısmına yakın olan kenara parelel bir şeklide kâğıt bitim noktasına kadar uzanır. Önceki renkler ve arasuyu dikdörtgen şekilde iken turuncu renk hepsini çevreleyip kenar kısımdan yukarı ve aşağıya doğru uzamıştır. Turuncudan sonra sırası ile altın, açık yeşil ve altın iplikler yapılmıştır. Bu ipliklerin her iki tarafı da tahrirlidir.

Altın renkteki arasuyu, kâğıdın dikim kısmında açık yeşil ipliğe bitişik yukarı ve aşağıya doğru uzanmaktadır. Arasuyun desensiz olup, yapıştırma altın kullanılarak yapılmıştır. Arasuyunun dışında ince siyah ile turuncu renkte iki adet kuzu bulunmaktadır.

Kenarsuyu: Kenarsuyu iç içe dendanlarla oluşturulan paftaların enine simetrisi alınarak yapılmış bir desendir(Resim 77). Dendanlı kısımlardan biri rûmî tepelik motifine benzemektedir. Paftalardan iç kısımda cetvele bitişik olan turuncu zeminli olanlarının üzerine lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Bu paftaların hemen dışında lapis zeminli içerisine altın ile çift tahrirler olan pafta bulunmaktadır. Lapis paftalar birbirinin devamıdır ve desenin ana hattını teşkil eder. Bu lapis paftalarda birinin içerisinde turuncu, diğerinde ise krem renkte başka bir pafta bulunmaktadır.

Resim 77: Varak 12a'nın kenarsuyu bezemesi.

Krem renk zeminli paftanın üzerine siyah renkte çift tahrirler yapılmıştır. Desende lapis dendanlı alanlar arası, kalınca bir altın zeminle ayrılmıştır. Bu altın zemin üzerine bir bezeme yapılmaması deseni rahatlatmıştır. Bu kısmın paftaları etrafına beyaz iplik çekilmiştir. Bu beyaz iplik cetvelden ve zeminler üzerindeki bezmelerden de sonra yapılmıştır. Desenin en dış kısmında bezemeyi kâğıdın zemininden ayıran siyah iplik bulunmaktadır. Siyah iplikten çıkan tığlar içerisinde dendanlı paftalar oluşturulmuştur.

Tığlardaki dendanlı paftalarda iki boyut mevcuttur(Resim 78). Bunlardan büyük ebatlı olan paftaların zemin renkleri bordo ve sarı ikeni küçük pafta ise turuncu zeminlidir. Sarı zeminli paftanın üzerine siyah çift tahrirler uygulanmıştır. Bordo zeminli pafta ise, beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Turuncu renkteki küçük paftaya da beyaz rûmîler işlenmiştir. Bu paftaları çevreleyen siyah iplik zemindeki bezemeden sonra yapılmıştır. Açık mavi renkteki zeminin üzerine ise altın renkte çift tahrirler yapılmıştır.

Resim 78: Varak 12a'nın kenarsuyu tığ kısmı.

Bu sayfadaki işçilik, eserin serlevha sayfasını baz alırsak çok kaliteli değildir. Aynı zamanda kâğıt, bezemenin bir kısmını da içerisine alacak şekilde üç kenardan kesilmiştir.

KATALOG NO: 12

Resim 79: Varak 12b

Yazı Alanı: Varak sayfası Bakara sûresinin 153. ayetinin son kısımları ile başlamakta ve 164. ayetin orta kısımları ile bitmektedir. Bu ayetler ve anlamları ise şöyledir:

إِنَّ اللّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

وَلاَ تَقُولُواْ لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاء وَلَكِن لاَّ تَشْعُرُونَ

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوفْ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الأَمَوَالِ وَالأنفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُم مُّصِيبَةٌ قَالُواْ إِنَّا لِلّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعونَ

أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِن شَعَآئِرِ اللّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ أَن يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى مِن بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَئِكَ يَلعَنُهُمُ اللّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ

إِلاَّ الَّذِينَ تَابُواْ وَأَصْلَحُواْ وَبَيَّنُواْ فَأُوْلَئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللّهِ وَالْمَلآئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

خَالِدِينَ فِيهَا لاَ يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلاَ هُمْ يُنظَرُونَ

وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ لاَّ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَاخْتِلاَفِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنزَلَ اللّهُ مِنَ السَّمَاء مِن مَّاء فَأَحْيَ

153….innallâhe meas sâbirîn(sâbirîne).

154. Ve lâ tekûlû li men yuktelu fî sebîlillâhi emvât(emvâtun), bel ahyâun ve lâkin lâ teş’urûn(teş’urûne).

Allah yolunda öldürülenlere "ölüler" demeyin. Hayır, onlar diridirler. Ancak siz bunu bilemezsiniz.

155. Ve le nebluvennekum bi şey’in minel havfi vel cûi ve naksın minel emvâli vel enfusi ves semerât(semerâti), ve beşşiris sâbirîn(sâbirîne).

Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele.

156. Ellezîne izâ esâbethum musîbetun, kâlû innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn(râciûne).

Onlar; başlarına bir musibet gelince, "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz" derler.

157. Ulâike aleyhim salâvâtun min rabbihim ve rahmetun ve ulâike humul muhtedûn(muhtedûne).

İşte Rableri katından rahmet ve merhamet onlaradır. Doğru yola ulaştırılmış olanlar da işte bunlardır.

158. İnnes safâ vel mervete min şeâirillâh(şeâirillâhi), fe men haccel beyte evı’temera fe lâ cunâha aleyhi en yettavvefe bi himâ ve men tetavvaa hayran, fe innallâhe şâkirun alîm(alîmun).

Şüphesiz, Safa ile Merve Allah'ın (dininin) nişanelerindendir. Onun için her kim hac ve umre niyetiyle Kâ'be'yi ziyaret eder ve onları da tavaf ederse bunda bir günah yoktur. Her kim de gönlünden koparak bir hayır işlerse şüphesiz, Allah onu bilir, karşılığını verir.

159. İnnellezîne yektumûne mâ enzelnâ minel beyyinâti vel hudâ min ba’di mâ beyyennâhu lin nâsi fîl kitâbi, ulâike yel’anuhumullâhu ve yel’anuhumul lâinûn(lâinûne).

İndirdiğimiz apaçık delilleri ve hidayeti Kitap'ta açıklamamızdan sonra onları gizleyenler var ya, işte onlara hem Allah lanet eder, hem de bütün lanet etme konumunda olanlar lanet eder.

160. İllellezîne tâbû ve aslahû ve beyyenû fe ulâike etûbu aleyhim, ve enet tevvâbur rahîm(rahîmu).

Ancak tövbe edip durumlarını düzeltenler ve gerçeği açıkça ortaya koyanlar (lanetlenmekten) kurtulmuşlardır. Çünkü ben onların tövbelerini kabul ederim. Zira ben tövbeleri çok kabul edenim, çok merhamet edenim.

161. İnnellezîne keferû ve mâtû ve hum kuffârun ulâike aleyhim la'netullâhi vel melâiketi ven nâsi ecmaîn(ecmaîne).

Fakat âyetlerimizi inkar etmiş ve kafir olarak ölmüşlere gelince, işte Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onların üstünedir.

162. Hâlidîne fîhâ, lâ yuhaffefu anhumul azâbu ve lâ hum yunzarûn(yunzarûne).

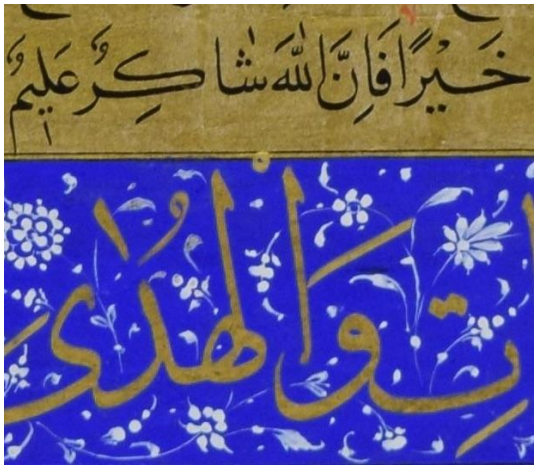
Onlar ebedî olarak lânet içinde kalırlar. Artık ne kendilerinden azap hafifletilir, ne de yüzlerine bakılır.

163. Ve ilâhukum ilâhun vâhid(vâhidun), lâ ilâhe illâ huver rahmânur rahîm(rahîmu).

Sizin ilahınız bir tek ilahtır. Ondan başka ilah yoktur. O Rahmân'dır, Rahîm'dir

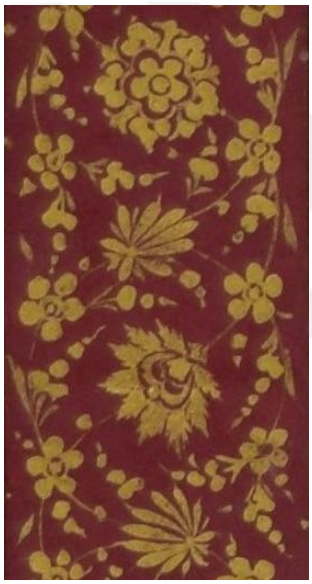
164. İnne fî halkıs semâvâti vel ardı vahtilâfil leyli ven nehâri vel fulkilletî tecrî fîl bahri bimâ yenfeun nâse ve mâ enzelallâhu mines semâi min mâin fe ahyâ…

Yazmanın 12b varağı karşılıklı olarak yapılmamış ve bu sayfa mushaf içerisinde tektir. Sayfanın muhakkak yazıları ve harekeleri altın ile lapis zemin üzerine yazılmıştır(Resim 80). Hatlar yazıldıktan sonra yazı haricindeki alan beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Yazı durakları diğer sayfalardaki duraklarla aynı anlayışla yapılmıştır.

Resim 80: Varak 12b'nin yazı alanı.

Muhakkak yazıların arasında kalan altın zemin üzerine siyah renke nesih hatla yazı yazılmıştır. Hattın harekeleri de siyah renktedir. Yazının secâvent harfleri turuncu renk ile yapılmış fakat birçoğu silinmeye yüz tutmuştur.

Koltuklar: Koltuk zeminleri bordo renkte olup üzerine altın renkte çift iplik çift tahrirler yapılmıştır(Resim 81). Bu çift tahrirler koltuğun etrafını çevreleyen altın iplik üzerine taşmalar yapmıştır.

Resim 81: Varak 12b'nin koltuk bezemesi.

Cetvel: Muhakkak hatlar ve koltukların dışından başlayan cetvel turuncu, açık yeşil ve açık mavi renkte iplikler ile başlamaktadır. Bu ipliklerin her iki tarafınıda çevreleyen tahrirli altın iplikler çekilmiştir. Açık mavi renkteki ipliğin dışında altın zeminli ve bezemesiz arasuyu bulunmaktadır. Arasuyunun altın zemini, yapıştırma altın olarak yapılmıştır. Altın arasuyu dışında ince siyah iplik sonrası bordo ve lapis renkte kuzu çekilmiştir.

Kenarsuyu: Cetvel ile kâğıt sınırı arasında kalan bölümde turuncu ince arasuyu ile geometrik paftalar oluşturulmuştur. Turuncu zeminli ince arasuyunun üzerine, siyah renkte "+ ve :"lar yapılmış ve etrafına beyaz iplikler çekilmiştir. İnce arasuyu ile ayrılmış paftalardan cetvele bitişik olan krem renk zeminli paftanın üzerine

açık yeşil renkte çift tahrirler yapılmıştır(Resim 82). Bu çift tahrirler ile turuncu ince arasuyu arasına ince bir iplik çekilmiştir.

Resim 82: Varak 12b cetvele bitişik yarım pafta.

Cetvele bitişik paftanın hemen üzeri ile kâğıt sınırı arasında kalan beyaz zeminli paftalarda iki farklı bezeme yapılmıştır. Bu paftalardan birinin üzeri, açık mavi renkte gölgelendirme sonrasında halkâr ile bezenmiştir(Resim 83).Halkârın motif tahrirleri ve dalları lapis renktedir. Halkâr ile turuncu ince iplik arasına lapis renkte iplik çekilmiştir. Halkârlı paftaların haricindeki beyaz zeminli paftaların üzerine ise, çift tahrirler uygulanmıştır(Resim 84). Bu çift tahrirlerin motif zeminlerine kırmızı renkte gölgelendirmeler yapılmıştır. Çift tahrir ile ince arasuyu arasına lapis renkte iplikler çekilmiştir.

Resim 83: Kenarsuyu lapis halkâr kısmı.

Resim 84: Kenarsuyu lapis çift tahrir kısmı

Kenarsuyundaki altın zeminli paftanın üzerine lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır(Resim 85). Yalnız bu kısımda kullanılan altın yapıştırma olarak kullanılmıştır. Altın zemindeki çift tahrirler ile turuncu ince arasuyu arasına, tahrirli beyaz renkte iplikler çekilmiştir. Sayfa, üst kısım ve uzun kenardan bezemelerin bir kısmınıda içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

Resim 85: Varak 12b’nin kenarsuyunda altın zeminli pafta.

Ayrıca kenarsuyunun orta alanında bezemelerin üst kısmında bir adet aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır.

KATALOG NO: 13

Resim 86: Varak 10b

KATALOG NO: 14

Resim 87: Varak 13a

Yazı Alanı: Yazmanın 10b sayfasındaki hat yazıları, 118. ayetin son kısımları ile başlamış ve 127. ayetin ilk kısımları ile bitmiştir. Bu ayetler şunlardır:

بَيَّنَّا الآيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلاَ تُسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ

وَلَن تَرْضَى عَنكَ الْيَهُودُ وَلاَ النَّصَارَى حَتَّى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَى اللهِ هُوَ الْهُدَى وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءهُم بَعْدَ الَّذِي جَاءكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللهِ مِن وَلِيٍّ وَلاَ نَصِيرٍ

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلاَوَتِهِ أُوْلَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمن يَكْفُرْ بِهِ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُواْ نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ

وَاتَّقُواْ يَوْماً لاَّ تَجْزِي نَفْسٌ عَن نَّفْسٍ شَيْئاً وَلاَ يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلاَ تَنفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَلاَ هُمْ يُنصَرُونَ

وَإِذِ ابْتَلَى إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِن ذُرِّيَّتِي قَالَ لاَ يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْناً وَاتَّخِذُواْ مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَـَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُم بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ قَالَ وَمَن كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُ قَلِيلاً ثُمَّ أَضْطَرُّهُ إِلَى عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ

118….beyyennal âyâti li kavmin yûkınûn(yûkınûne).

Bilmeyenler, "Allah bizimle konuşsa, ya da bize bir mucize gelse ya!" derler. Bunlardan öncekiler de tıpkı böyle, bunların dedikleri gibi demişti. Onların kalpleri (anlayışları) birbirine benziyor. Biz âyetleri, kesin olarak inanacak bir toplum için açıkladık.

119. İnnâ erselnâke bil hakkı beşîren ve nezîren, ve lâ tus’elu an ashâbil cahîm(cahîmi).

Şüphesiz biz seni hak ile; müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Sen cehennemlik olanlardan sorumlu tutulacak değilsin.

120. Ve len terdâ ankel yahûdu ve len nasârâ hattâ tettebia milletehum kul inne hudâllâhi huvel hudâ ve le initteba’te ehvâehum ba’dellezî câeke minel ilmi, mâ leke minallâhi min veliyyin ve lâ nasîr(nasîrin).

Sen dinlerine uymadıkça, ne Yahudiler ve ne de Hıristiyanlar asla senden razı olmazlar. De ki: "Allah'ın yolu asıl doğru yoldur." Sana gelen ilimden sonra, eğer onların arzu ve keyiflerine uyacak olursan, bilmiş ol ki, Allah'tan sana ne bir dost, ne bir yardımcı vardır.

121. Ellezîne âteynâhumul kitâbe yetlûnehu hakka tilâvetih(tilâvetihî) ulâike yu’minûne bih(bihî), ve men yekfur bihî fe ulâike humul hâsirûn(hâsirûne).

Kendilerine kitab verdiğimiz kimseler, onu gereği gibi okurlar. İşte bunlar ona inanırlar. Onu inkar edenlere gelince, işte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.

122. Yâ benî isrâîlezkurû ni’metiyelletî en’amtu aleykum ve ennî faddaltukum alel âlemîn(âlemîne).

Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetimi ve (bir zamanlar) sizi cümle âleme üstün tuttuğumu hatırlayın.

123. Vettekû yevmen lâ teczî nefsun an nefsin şey’en ve lâ yukbelu minhâ adlun ve lâ tenfeuhâ şefâatun ve lâ hum yunsarûn(yunsarûne).

Kimsenin kimse namına bir şey ödemeyeceği, hiç kimseden fidye alınmayacağı, kimseye şefaatin (aracılığın) yarar sağlamayacağı ve hiç kimsenin hiçbir taraftan yardım göremeyeceği günden sakının.

124. Ve izibtelâ ibrâhîme rabbuhu bi kelimâtin fe etemmehun(etemmehunne), kâle innî câiluke lin nâsi imâmâ(imâmen), kâle ve min zurriyyetî kâle lâ yenâlu ahdiz zâlimîn(zâlimîne).

Bir zaman Rabbi İbrahim'i bir takım emirlerle sınamış, İbrahim onların hepsini yerine getirmiş de Rabbi şöyle buyurmuştu: "Ben seni insanlara önder yapacağım." İbrahim de, "Soyumdan da (önderler yap, ya Rabbi!)" demişti. Bunun üzerine Rabbi, "Benim ahdim (verdiğim söz) zalimleri kapsamaz" demişti.

125. Ve iz cealnâl beyte mesâbeten lin nâsi ve emnâ(emnen), vettehizû min makâmı ibrâhîme musallâ(musallen) ve ahidnâ ilâ ibrâhîme ve ismâîle en tahhirâ beytiye lit tâifîne vel âkifîne ver rukkais sucûd(sucûdi).

Hani, biz Kâbe'yi insanlara toplantı ve güven yeri kılmıştık. Siz de Makam-ı İbrahim'den kendinize bir namaz yeri edinin. İbrahim ve İsmail'e şöyle emretmiştik: "Tavaf edenler, kendini ibadete verenler, rukû ve secde edenler için evimi (Kâbe'yi) tertemiz tutun."

126. Ve iz kâle ibrâhîmu rabbic'al hâzâ beleden âminen verzuk ehlehu mines semerâti men âmene minhum billâhi vel yevmil âhir(âhiri), kâle ve men kefere fe umettiuhu kalîlen summe adtarruhu ilâ azâbin nâr(nâri), ve bi'sel masîr(masîru).

Hani İbrahim, "Rabbim! Bu şehri güvenli bir şehir kıl. Halkından Allah'a ve ahiret gününe iman edenleri her türlü ürünle rızıklandır" demişti. Allah da, "İnkâr edeni bile az bir süre, (bu geçici kısa hayatta) rızıklandırır; sonra onu cehennem azabına girmek zorunda bırakırım. Ne kötü varılacak yerdir orası!" demişti.

127. Ve iz yerfeu ibrâhîmul kavâide minel beyti

Yazmanın 13a sayfası ise, 164. ayetin son kısımları başlamış ve 173. ayetin ilk kısımları ile bitmiştir. Bu ayetler şunlardır:

بِهِ الأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَآبَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخِّرِ بَيْنَ السَّمَاء وَالأَرْضِ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللّهِ أَندَاداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللّهِ وَالَّذِينَ آمَنُواْ أَشَدُّ حُبًّا لِّلّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُواْ إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلّهِ جَمِيعاً وَأَنَّ اللّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ

إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتُّبِعُواْ مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُواْ وَرَأَوُاْ الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الأَسْبَابُ

وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُواْ لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّؤُواْ مِنَّا كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللّهُ أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُم بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُواْ مِمَّا فِي الأَرْضِ حَلاَلاً طَيِّباً وَلاَ تَتَّبِعُواْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاء وَأَن تَقُولُواْ عَلَى اللّهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنزَلَ اللّهُ قَالُواْ بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءنَا أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لاَ يَعْقِلُونَ شَيْئاً وَلاَ يَهْتَدُونَ

وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُواْ كَمَثَلِ الَّذِي يَنْعِقُ بِمَا لاَ يَسْمَعُ إِلاَّ دُعَاء وَنِدَاء صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لاَ يَعْقِلُونَ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُلُواْ مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُواْ لِلّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنزِيرِ

164.…bihil arda ba’de mevtihâ ve besse fîhâ min kulli dâbbe(dâbbetin), ve tasrîfir riyâhı ves sehâbil musahhari beynes semâi vel ardı le âyâtin li kavmin ya’kılûn(ya’kılûne).

164. Ve minen nâsi men yettehızu min dûnillâhi endâden yuhıbbûnehum ke hubbillâh(hubbillâhi), vellezîne âmenû eşeddu hubben lillâh(lillâhi), ve lev yerâllezîne zalemû iz yeravnel azâbe, ennel kuvvete lillâhi cemîan, ve ennellâhe şedîdul azâb(azâbi).

Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insanlara yarar sağlayacak şeylerle denizde seyreden gemilerde, Allah'ın gökyüzünden indirip kendisiyle ölmüş toprağı dirilttiği yağmurda, yeryüzünde her çeşit canlıyı yaymasında, rüzgarları ve gökle yer arasındaki emre amade bulutları evirip çevirmesinde elbette düşünen bir topluluk için deliller vardır.

165. İz teberreellezînettubiû minellezînettebeû ve reavûl azâbe ve takattaat bihimul esbâb(esbâbu).

İnsanlar arasında Allah'ı bırakıp da ona ortak koşanlar vardır. Onları, Allah'ı severcesine severler. Mü'minlerin Allah'a olan sevgisi daha güçlü bir sevgidir.

Zulmedenler azaba uğrayacakları zaman bütün kuvvetin Allah'ın olduğunu ve Allah'ın azabının pek şiddetli olduğunu bir bilselerdi.

166. Ve kâlellezînettebeû lev enne lenâ kerraten fe neteberrae minhum kemâ teberraû minnâ kezâlike yurîhimullâhu a’mâlehum haserâtin aleyhim ve mâ hum bi hâricîne minen nâr(nâri).

Kendilerine uyulanlar o gün azabı görünce, kendilerine uyanlardan uzaklaşacaklar, aralarındaki bütün bağlar kopacaktır.

167. Yâ eyyuhen nâsu kulû mimmâ fîl ardı halâlen tayyiben, ve lâ tettebiû hutuvâtiş şeytân(şeytâni), innehu lekum aduvvun mubîn(mubînun).

Uyanlar şöyle derler: "Keşke dünyaya bir dönüşümüz olsaydı da onların şimdi bizden uzaklaştıkları gibi, biz de onlardan uzaklaşsaydık." Böylece Allah, onlara işledikleri fiilleri pişmanlık kaynağı olarak gösterir. Onlar ateşten çıkacak da değillerdir.

168. İnnemâ ye’murukum bis sûi vel fahşâi ve en tekûlû alâllâhi mâ lâ ta’lemûn(ta’lemûne).

Ey insanlar! Yeryüzündeki şeylerin helal ve temiz olanlarından yiyin! Şeytanın izinden yürümeyin. Çünkü o sizin için apaçık bir düşmandır.

169. Ve izâ kîle lehumuttebiû mâ enzelallâhu kâlû bel nettebiu mâ elfeynâ aleyhi âbâenâ e ve lev kâne âbâuhum lâ ya’kılûne şey’en ve lâ yehtedûn(yehtedûne).

O, size ancak kötülüğü, hayasızlığı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi emreder.

170. Ve meselullezîne keferû ke meselillezî yen’ıku bi mâ lâ yesmeû illâ duâen ve nidââ(nidâen), summun bukmun umyun fe hum lâ ya’kılûn(ya’kılûne).

Onlara, "Allah'ın indirdiğine uyun!" denildiğinde, "Hayır, biz, atalarımızı üzerinde bulduğumuz (yol)a uyarız!" derler. Peki ama, ataları bir şey anlamayan, doğru yolu bulamayan kimseler olsalar da mı (onların yoluna uyacaklar)?

171. Yâ eyyuhâllezîne âmenû kulû min tayyibâti mâ razaknâkum veşkurû lillâhi in kuntum iyyâhu ta'budûn(ta'budûne).

İnkar edenleri imana çağıran (peygamber) ile inkar edenlerin durumu, bağırıp çağırmadan başka bir şey duymayan hayvanlara seslenen (çoban) ile hayvanların durumu gibidir. Onlar sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Bundan dolayı anlamazlar.

172. İnnemâ harrame aleykumul meytete ved deme ve lahmel hınzîri…

Bu sayfadaki muhakkak yazılar altın ile lapis renkli zemin üzerine yazılmıştır(Resim 87). Yazı yazıldıktan sonra boş alanlara beyaz renkte çift tahrirler yapılmıştır. Yazının secâventleri ise turuncu renkte uygulanmıştır. Muhakkak yazının durakları diğer duraklar gibi sarı zeminli penç şeklinde olup siyah renkte tahrirlenmiştir.

Muhakkak yazıların arasında bulunan nesih yazı, altın zemin üzerine siyah renkte yazılmıştır. Nesih yazının secâventleri ise, turuncu renkte uygulanmıştır. Duraklar açık mavi renk zeminli ve siyah tahrirlidir. Siyah tahrirlerin etrafına ise, lapis renkte noktalar yapılmıştır.

Resim 88: Varak 10b – 13a'nın yazı alanı.

Koltuklar: Koltuk zeminleri açık mavi renkte boyanmıştır(Resim89). Bu zemin üzerine çift iplik şekilde hatâyî grubu motifler ile çift tahrir yapılmıştır. Koltuğun etrafında altın renkte her iki tarafıda tahrirli iplik bulunmaktadır.

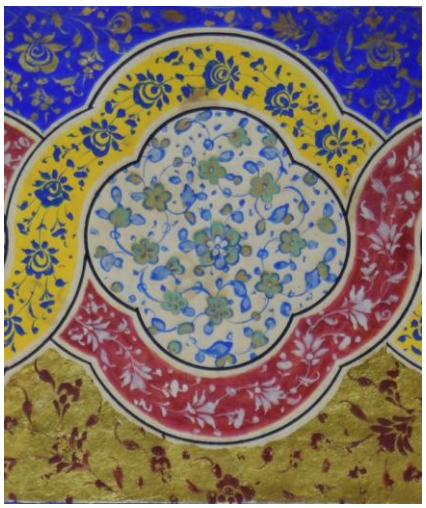
Resim 89: Varak 10b – 13a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Yazılar ve koltuklar etrafındaki altın iplik sonrası turuncu, altın, açık yeşil, altın ve açık mavi renkte iplik çekilmiştir. Bu ipliklerden renkli olanlar, altın iplikten daha kalın ebattadır ve her iki tarafı da tahrirlidir.

Arasuyu kısmı altın zeminli olup üzerine desen yapılmamıştır. Bu bölümdeki altın muhtemelen yapıştırma olarak kullanılmıştır. Çünkü arasuyunun dış kısmına bakıldığında kenar kısımlarında olan çapaklar sürme altında olmaz. Bu sebeple bu altının yapıştırma olduğu izlenimi vermektedir. Arasuyunun dışında zemindeki kâğıt rengi korunarak ve tahrir çekilerek iplik oluşturulmuştur. Cetvelin en dışında bordo renkte kuzu sonrası lapis renkte bir kuzu daha bulunmaktadır.

Kenarsuyu: Yazmanın bu sayfasında cetvel ile kâğıt sınırının ortasında bulunan alanda aralıklı şekilde dörtlü dendanlı paftalar yapılmıştır(Resim 90). Bu paftaların etrafından çift iplik desene benzer şeklinde iki ayrı arasuyu dolanmaktadır.

Orta alanda bulunan dörtlü dendanlı paftaların içlerine halkâr yapılmıştır(Resim 90 – 91). Bu paftalardan birine açık mavi ve açık yeşil ile gölgelendirme halkâr yapılmış ve lapis renkte tahrir çekilmiştir. Diğer paftaya ise, açık mavi ve kırmızı ile gölgelendirme halkâr yapılıp üzerine lapis renk ile tahrirlenmiştir. Bu paftalardan sadece kâğıdın orta noktasına denk gelen paftada açık yeşil ve turuncu renkte gölgelendirme halkâr yapılıp lapis renkte tahrir atılmıştır.

Dörtlü paftaların etrafındaki arasularından biri bordo, diğeri sarı zeminlidir(Resim90). Bordo zeminli olan arasuyunun üzerine beyaz renkte çift tahrirler yapılmıştır. Sarı zeminli arasuyunun üzeri ise, lapis renk çift tahrirle bezenmiştir. Her iki arasuyunun kenar kısımlarına beyaz tahrirsiz iplik yapılmış ve onunda dışına siyah iplik çekilmiştir.

Resim 90: Varak 10b – 13a'nın kenarsuyu bezemesi 1.

Kenarsuyunda cetvel ile orta alandaki desen arasına yapıştırma altın kullanılmıştır. Bu yapıştırma altın üzerine bordo renkte hatâyî grubu motifler ile çift tahrir yapılmıştır. Orta alandaki dendanlı bezeme ile kâğıt sınırında bulunan alanların zemini lapis renk ile boyanmıştır. Bu zemin üzerine altın ile çift tahtir yapılmıştır. Dendanlı paftaların etrafına yapılan siyah iplik bu bölgedeki desen üzerinden de geçmektedir.

Bu sayfanın işçiliği, diğer sayfalara nazaran en kötü işçilik olmuştur. Hele ki ilk sayfaları yapan bir kişinin böyle bir işçilik çıkarması mümkün değil gibi gözükmektedir. Bunun haricinde kâğıt, bezemelerinin bir kısmınıda içerisine alacak şekilde üç taraftan da kesilmiştir.

Resim 91: Varak 10b – 13a'nın kenarsuyu bezemesi 2.

Ayrıca mushafın varak 10b ile 13a sayfalarının kenarsuyu bezemelerin üstünde birer adet hamse ve aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır.

KATALOG NO: 15

Resim 91: Varak 18a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfası Bakara sûresinin 249. ayetinin bir bölümü ile başlamaktadır. Son kısım ise 255. ayetin ilk kısımları ile bitmektedir. Bu ayetlerin ve anlamları ise şöyledir:

شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَن لَّمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلاَّ مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرِبُواْ مِنْهُ إِلاَّ قَلِيلاً مِّنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُواْ مَعَهُ قَالُواْ لاَ طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنودِهِ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُّلاَقُو اللّهِ كَم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللّهِ وَاللّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ

وَلَمَّا بَرَزُواْ لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُواْ رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

فَهَزَمُوهُم بِإِذْنِ اللّهِ وَقَتَلَ دَاوُودُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاء وَلَوْلاَ دَفْعُ اللّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَّفَسَدَتِ الأَرْضُ وَلَكِنَّ اللّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ

تِلْكَ آيَاتُ اللّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِّنْهُم مَّن كَلَّمَ اللّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ وَلَوْ شَاء اللّهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِن بَعْدِهِم مِّن بَعْدِ مَا جَاءتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنِ اخْتَلَفُواْ فَمِنْهُم مَّنْ آمَنَ وَمِنْهُم مَّن كَفَرَ وَلَوْ شَاء اللّهُ مَا اقْتَتَلُواْ وَلَكِنَّ اللّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ أَنفِقُواْ مِمَّا رَزَقْنَاكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ لاَّ بَيْعٌ فِيهِ وَلاَ خُلَّةٌ وَلاَ شَفَاعَةٌ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ

اللّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ

249…şeribe minhu fe leyse minnî, ve men lem yat’amhu fe innehu minnî illâ menigterafe gurfeten bi yedih(yedihî), fe şeribû minhu illâ kalîlen minhum fe lemmâ câvezehu huve vellezîne âmenû meahu, kâlû lâ tâkate lenâl yevme bi câlûte ve cunûdih(cunûdihî), kâlellezîne yezunnûne ennehum mulâkûllâhi, kem min fietin kalîletin galebet fieten kesîraten bi iznillâh(iznillâhi), vallâhu meas sâbirîn(sâbirîne).

250. Ve lemmâ berazû li câlûte ve cunûdihî kâlû rabbenâ efrig aleynâ sabren ve sebbit ekdâmenâ vensurnâ alel kavmil kâfirîn(kâfirîne).

(Tâlût'un askerleri) Câlût ve askerleriyle karşı karşıya gelince şöyle dediler: "Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır, ayaklarımızı sağlam bastır ve şu kâfir kavme karşı bize yardım et."

251. Fe hezemûhum bi iznillâhi, ve katele dâvudu câlûte ve âtâhullâhul mulke vel hikmete ve allemehu mimmâ yeşâu, ve lev lâ def’ullâhin nâse, bâ’dahum bi ba’din le fesedetil ardu ve lâkinnallâhe zû fadlin alel âlemîn(âlemîne).

Derken, Allah'ın izniyle onları bozguna uğrattılar. Davud, Câlût'u öldürdü. Allah ona (Davud'a) hükümdarlık ve hikmet verdi ve ona dilediğini öğretti. Eğer Allah'ın; insanların bir kısmıyla diğerlerini savması olmasaydı, yeryüzü bozulurdu. Ancak Allah, bütün âlemlere karşı lütuf sahibidir.

252. Tilke âyâtullâhi netlûhâ aleyke bil hakk(hakkı), ve inneke le minel murselîn(murselîne).

İşte bunlar Allah'ın âyetleridir. Biz onları sana hak olarak okuyoruz. Şüphesiz sen, Allah tarafından gönderilmiş peygamberlerdensin.

253. Tilker rusulu faddalnâ ba’dahum alâ ba’d(ba’din), minhum men kellemallâhu ve rafea ba’dahum derecât(derecâtin), ve âteynâ îsâbne meryemel beyyinâti ve eyyednâhu bi rûhıl kudus(rûhıl kudusi), ve lev şâallâhu maktetelellezîne min ba’dihim min ba’di mâ câethumul beyyinâtu ve lâkinihtelefû fe minhum men âmene ve minhum men kefer(kefere), ve lev şâallâhu maktetelû ve lâkinnallâhe yef’alu mâ yurîd(yurîdu).

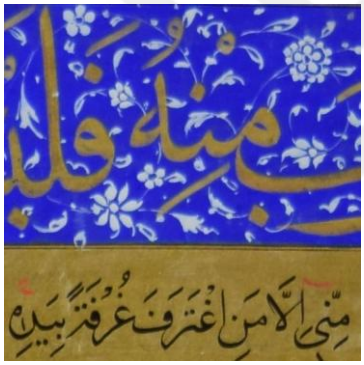
İşte peygamberler! Biz onların bir kısmını bir kısmına üstün kıldık. İçlerinden, Allah'ın konuştukları vardır. Bir kısmının da derecelerini yükseltmiştir. Meryemoğlu İsa'ya ise açık deliller verdik ve onu Ruhu'l-Kudüs (Cebrail) ile destekledik. Eğer Allah dileseydi, bunların arkasından gelen (millet)ler, kendilerine apaçık deliller geldikten sonra, birbirlerini öldürmezlerdi. Fakat ayrılığa düştüler. Onlardan inananlar da vardı, inkâr edenler de. Yine Allah dileseydi, birbirlerini öldürmezlerdi. Lakin Allah dilediğini yapar.

254. Yâ eyyûhellezîne âmenû enfikû mimmâ razaknâkum min kabli en ye’tiye yevmun lâ bey’un fîhi ve lâ hulletun ve lâ şefâah(şefâatun), vel kâfirûne humuz zâlimûn(zâlimûne).

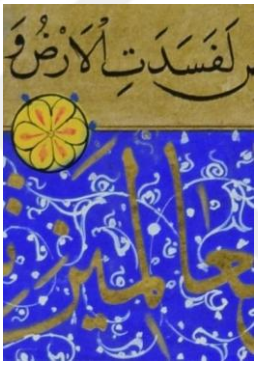
Ey iman edenler! Hiçbir alış verişin, hiçbir dostluğun ve hiçbir şefaatin olmadığı kıyamet günü gelmeden önce, size rızık olarak verdiklerimizden Allah yolunda harcayın. İnkâr edenler ise zalimlerin ta kendileridir.

255. Allâhu lâ ilâhe illâ huvel hayyul kayyûm(kayyûmu)…

Mushafın bu varağında muhakkak yazılar altın, zemin rengi üzerine lapis renktedir(Resim91). Muhakkak yazılardan alt ve üst kısımda olanın zeminine yapılan desen, beyaz renk ile çift tahrirdir. Orta kısımdaki muhakkak yazının zeminine ise, beyaz renkte hurde rûmîler yapılmıştır(Resim 92). Yazıların secâventleri, turuncu renk ile yazı ve desenden de sonra uygulanmıştır. Muhakkak yazının durakları önceki bezmelerin durakları ile aynıdır.

Resim 91: Varak 18a'nın yazı alanı 1.

Resim 92: Varak 18a'nın yazı alanı 2.

Orta alanda altın zemin üzerine siyah nesih yazı yazılmıştır. Yazının secâventleri ise, turuncu renkte yazıdan sonra yapılmıştır. Nesih yazının durakları ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır.

Koltuklar: Muhakkak yazılar arasında kalan koltukların zeminlerinde açık mavi renkte zemin bulunmaktadır(Resim 93). Bu zemin üzeri çift iplik bordo renkli çift tahrirler ile bezenmiştir. Desen koltuk etrafını çevreleyen altın ipliğin üzerine yapılmıştır.

Resim 93: Varak 18a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Yazılar ve koltukları çevreleyen altın iplik ile başlayan cetvel, turuncu, altın, lila ve altın iplik ile devam etmektedir(Resim 94). İpliklerin devamında siyah zemin üzerine beyaz renkte "+ ve :"lar olan ince arasuyu bulunmaktadır. Sonrasında altın iplik bulunmaktadır. İplik sonrası lapis renk zeminli yine "+ ve: "lar olan ince arasuyu sonrasında altın iplik yapılmıştır. Altın iplik sonrası arasuyunda kitabeli zencerek bulunmaktadır. Zencerekteki kitabeler açık yeşil, açık mavi ve turuncu renkte zeminlidir. Bu zemin renklerinin üzerine altın ile çift tahrirler yapılmıştır. Bu kitabelerin birleşim noktaları dörtlü penç şeklindedir ve zeminleri sarı renktedir. Kitabeli zencereğin dış kısmında da, iç kısımdaki gibi altın iplik, lapis renkteki ince arasuyu ve tekrar altın iplik bulunmaktadır.

Resim 94: Varak 18a'nın arasuyundaki kitabeli zencerek.

Sayfanın kâğıt dikim yeri ve ince arasuyu ile arasında kalan kısımda, kâğıdın üst ve alt tarafına kadar uzanan altın zeminli bir arasuyu bulunmaktadır. Arasuyu içerisine siyah renkte hatâyî grubu motifler ile çift tahrir yapılmıştır.

Kenarsuyu: Kenarsuyunun orta noktasında siyah zeminli ve üzerine beyaz renkte "+ ve :" ların bulunduğu ince arasuyu bulunmaktadır. Bu ince arasuyunun her iki tarafına altın iplik çekilmiştir. İnce arasuyunun altın iplikler sonrasında kalan bölmdeki zeminlerinin her ikisinin zeminide farklı renklerdedir. Cetvel ile ince arasuyu arasında kalan bölüm zemini lapis renkte, diğer kısım ise açık yeşil renktedir.

Kenarsuyunda cetvelin yanında ve ince arasuyuna bitişik olan kısmında altın zeminli dendanlı paftalar yapılmıştır(Resim 95). Bu altın paftanın iç kısmı, bordo zemin üzerine beyaz renkte rûmîler ile bezenmiş ve etraflarına siyah tahrir atılmıştır. Altın zeminli paftanın kalan kısımlarına ise, dalları lapis renkte olan klasik tezhip yapılmıştır. Bu kısmın motifleri ise, turuncu, beyaz, sarı ve pembe renktedir. Desenler bittikten sonra altın zemin dışına tahrirsiz beyaz iplik yapılmıştır. Lapis renkteki zemin üzerine

de altın ile çift tahrir yapılmıştır. Bu kısımdaki altın zeminler muhtemelen yapıştırma altın olarak uygulanmıştır.

Resim 95: Varak 18a'daki cetvele bitişik altın zeminli pafta.

İnce arasuyunun dışındaki alana da içerideki altın zeminli paftaların aynısı yapılmıştır(Resim 96). İç kısımlarda beyaz olan iplikler dış tarafta siyah iplik olarak uygulanmıştır. Açık yeşil zeminli dış kısım ise, altın çift tahrirler ile bezenmiştir. Eserdeki bu sayfa kâğıdın uzun kenarı ve alt tarafından kesilmiştir.

Resim 96: Varak 18a'da ince arasuyu ile kağıt sınırı arasında kalan altın zeminli pafta.

KATALOG NO: 16

Resim 97: Varak 26a

Yazı Alanı: Mushafın 26a varağında Âli İmran sûresinin 97. ayeti orta kısmından başlamış, 106. ayetin orta kısmı ile bitmiştir. Bu ayetler şunlardır:

مَن دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ الله غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللهِ وَاللهُ شَهِيدٌ عَلَى مَا تَعْمَلُونَ

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللهِ مَنْ آمَنَ تَبْغُونَهَا عِوَجًا وَأَنتُمْ شُهَدَاء وَمَا اللهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إِن تُطِيعُواْ فَرِيقًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُواْ الْكِتَابَ يَرُدُّوكُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ

وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنتُمْ تُتْلَى عَلَيْكُمْ آيَاتُ اللهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ وَمَن يَعْتَصِم بِاللهِ فَقَدْ هُدِيَ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ

وَاعْتَصِمُواْ بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعًا وَلاَ تَفَرَّقُواْ وَاذْكُرُواْ نِعْمَةَ اللهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنتُمْ أَعْدَاء فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُم بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنتُمْ عَلَىَ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ فَأَنقَذَكُم مِّنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَأُوْلَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

وَلاَ تَكُونُواْ كَالَّذِينَ تَفَرَّقُواْ وَاخْتَلَفُواْ مِن بَعْدِ مَا جَاءهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُوْلَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُواْ

97….men dahalehu kâne âminâ(âminen), ve lillâhi alen nâsi hiccul beyti menistetâa ileyhi sebîlâ(sebîlen), ve men kefere fe innallâhe ganiyyun anil âlemîn(âlemîne).

98. Kul yâ ehlel kitâbi lime tekfurûne bi âyâtillâhi, vallâhu şehîdun alâ mâ ta’melûn(ta’melûne).

De ki: "Ey kitab ehli! Allah yaptıklarınızı görüp dururken Allah'ın âyetlerini niçin inkâr ediyorsunuz?”

99. Kul yâ ehlel kitâbi lime tesuddûne an sebîlillâhi men âmene tebgûnehâ ivecen ve entum şuhedâu ve mâllâhu bi gâfilin ammâ ta’melûn(ta’melûne).

De ki: "Ey Kitab ehli! (Gerçeği) görüp bildiğiniz halde niçin Allah'ın yolunu eğri ve çelişkili göstermeğe yeltenerek inananları Allah'ın yolundan çevirmeye kalkışıyorsunuz? Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir.”

100. Yâ eyyuhâllezîne âmenû in tutîû ferîkan minellezîne ûtûl kitâbe yeruddûkum ba’de îmânikum kâfirîn(kâfirîne). 100. Ve keyfe tekfurûne ve entum tutlâ aleykum âyâtullâhi ve fîkum resûluh(resûluhu), ve men ya’tesim billâhi fe kad hudiye ilâ sırâtın mustakîm(mustakîmin).

Ey iman edenler! Kendilerine kitap verilenlerden herhangi bir gruba uyarsanız, imanınızdan sonra sizi döndürüp kâfir yaparlar.

101. Ve keyfe tekfurûne ve entum tutlâ aleykum âyâtullâhi ve fîkum resûluh(resûluhu), ve men ya’tesim billâhi fe kad hudiye ilâ sırâtın mustakîm(mustakîmin).

Size Allah'ın âyetleri okunup dururken ve Allah'ın Resûlü de aranızda iken dönüp nasıl inkâr edersiniz? Kim Allah'a sımsıkı bağlanırsa, kesinlikle o, doğru yola iletilmiştir

102. Yâ eyyuhâllezîne âmenûttekullâhe hakka tukâtihî ve lâ temûtunne illâ ve entum muslimûn(muslimûne).

Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten nasıl sakınmak gerekiyorsa öylece sakının ve siz ancak müslümanlar olarak ölün.

103. Va’tasımû bihablillâhi cemîân ve lâ teferrakû, vezkurû ni’metallâhi aleykum iz kuntum a’dâen fe ellefe beyne kulûbikum fe asbahtum bi ni’metihî ihvânâ(ihvânen), ve kuntum âlâ şefâ hufratin minen nâri fe enkazekum minhâ, kezâlike yubeyyinullâhu lekum âyâtihî leallekum tehtedûn(tehtedûne).

Hep birlikte Allah'ın ipine (Kur'an'a) sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmanlar idiniz de o, kalplerinizi birleştirmişti. İşte onun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz,

bir ateş çukurunun tam kenarında idiniz de o sizi oradan kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle apaçık bildiriyor ki doğru yola eresiniz.

104. Veltekun minkum ummetun yed'ûne ilel hayri ve ye'murûne bil ma'rûfi ve yenhevne anil munker(munkeri), ve ulâike humul muflihûn(muflihûne).

Sizden, hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten men eden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır.

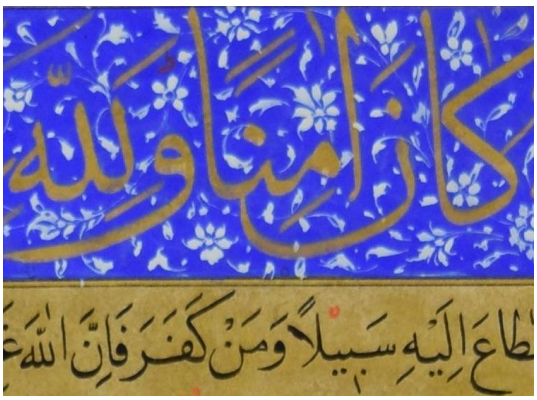
105. Ve lâ tekûnû kellezîne teferrakû vahtelefû min ba'di mâ câehumul beyyinât(beyyinâtu), ve ulâike lehum azâbun azîm(azîmun).

Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ayrılığa düşenler gibi olmayın. İşte onlar için büyük bir azap vardır.

106. Yevme tebyaddu vucûhun ve tesveddu vucûh(vucûhun), fe emmellezînesveddet vucûhuhum e kefertum ba'de îmânikum fe zûkûl

O gün bazı yüzler ağarır, bazı yüzler kararır. Yüzleri kararanlara, "İmanınızdan sonra inkâr ettiniz, öyle mi? Öyle ise inkâr etmenize karşılık azabı tadın" denilir.

Muhakkak yazılar lapis renkte zemin üzerine altın ile yazılmıştır(Resim 98). Yazı cetvelden önce, dıştaki lapis zeminli paftadan sonra uygulanmıştır. Yazı aynı zamanda koltuk zemin renginin de üzerindedir. Hat zeminindeki desen beyaz renkte ve yazıdan sonra yapılmıştır. Muhakkak yazılar koltuk zeminine ve cetvelin dışındaki zemine taşmıştır.

Altın zemin üzerine yazılmış olan nesih yazı siyah renkle yazılmıştır. Yazının secâvent harfleri turuncu renktedir. Duraklar ise, diğer sayfalardaki duraklar ile aynıdır.

Resim 98: Varak 26a'nın yazı alanı.

Koltuklar: Açık mavi zeminli koltukların desenleri bordo renkte çift iplik şeklindedir. Koltukların dışında siyah zemin üzerine beyaz renkte "+ ve:" ların yapıldığı ince arasuyu bulunmaktadır. Siyah ince arasuyunun dışında ise, her iki tarafı tahrirli altın iplik bulunmaktadır.

Resim 99: Varak 26a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Cetvelin iç kısmında altın iplik bulunmaktadır(Resim 100). İpliğin hemen dışında turuncu ve açık yeşil renk üzerinde siyah renkte "+ ve :" ların yapıldığı iki ince arasuyu mevcuttur. Bu ince arasuyularının her iki yanına kenarları tahrirli altın iplik çekilmiştir. Dış kısımda ise, siyah zemin üzerine beyaz renkte "+ ve :" ların bulunduğu ince arasuyu yapılmıştır. En dışta ise her iki tarafı tahrirli altın iplik bulunmaktadır.

İnce arasuları ile kâğıdın dikiş kısmı arasında kâğıtın üst kısmından alt kısmına doğru uzanan altın renkte arasuyu yapılmıştır. Arasuyunun içerisi siyah renkte tek iplik çift tahrirler ile bezenmiştir. Arasuyunun cetvel ile birleşim yerinde altın renkte iplik bulunmaktadır. Arasuyunun dış kısıma ise, ince siyah renkte ve beyaz renkte iki adet kuzu yapılmıştır.

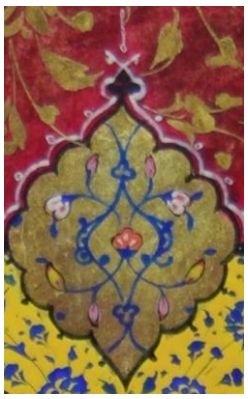
Resim 100: Varak 26a'nın cetvel ve arasuyu kısmı.

Kenarsuyu: Kenarsuyunda kâğıt orta noktadan siyah zemin üzerine beyaz renkte "+ ve :"lar ile işlenen ince arasuyu bulunmaktadır. İnce arasuyu ile cetvel arasında altın, lapis, krem rengi, sarı ve açık mavi renkli zeminlerde katlanmış simetrili bezemeler yapılmıştır(Resim 101). Bu bezemeler, bazı noktalarda ince arasuyunu keserek kubbe şeklinde kâğıt dışına çıkıntı yapmıştır. Cetvele bitişik yapılan altın zeminli alanın dışındaki dendanlar beyaz renktedir. Bu beyaz iplik cetvelin dışındaki altın iplik üzerine çıkmıştır. Altın zeminli paftanın iç kısmına lapis renk ile hurde rûmî yapılmıştır. Rûmîlerin haricinde kalan alanda klasik tezhip yapılmış lâkin dallar lapis renk ile uygulanmıştır. Desenin motif renkleri, turuncu, beyaz, pembe, sarı ve açık mavi şeklindedir. Bu bezemeler beyaz iplikten sonra yapılmıştır.

Resim 101: Varak 26a'nın cetvel ile ince arasuyu arasındaki bezemesi.

Beyaz iplikten sonra lapis zeminli ve dendanlı paftanın üzerine altın ile çift tahrir yapılmıştır. Bu çift tahrirler altın zeminli paftanın beyaz ipliğinden sonra uygulanmıştır. Lapis zeminin hemen dışında krem renkte zeminli üzerine siyah renkte "+ ve :" ların olduğu ince arasuyu dolanmaktadır. İnce arasuyunun hemen dışında siyah iplik bulunmaktadır. Bu iplik ile orta alandaki ince arasuyu arasında kalan kısımın zemin renklerinden bir bölümü sarı bir bölümü de açık mavi renktedir. Bu kısım lapis renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu çift tahrirler siyah iplikten sonra yapılmıştır.

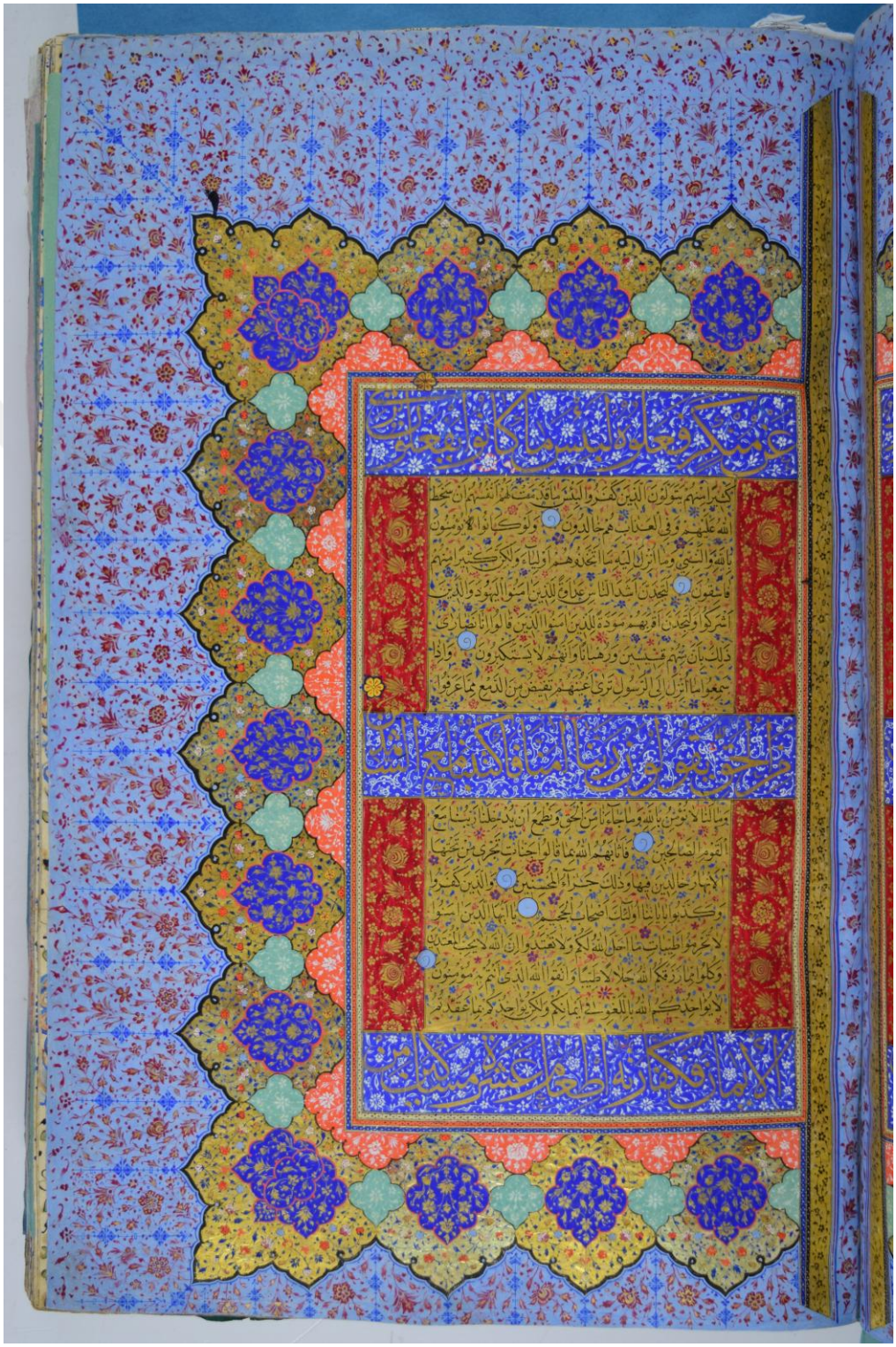
Resim 102: Varak 26a'nın ince arasuyu zerindeki altın pafta.

Orta alanda siyah renkteki ince arasuyunun üzerinde krem renkli ince arasuyunun yaptığı çıkıntılar arasındaki alana altın zeminli paftalar yapılmıştır(Resim 102). Altın paftaların üzerine lapis renkte hurde rûmîler yapılmıştır. Rûmî haricindeki kısma ise, klasik tezhip yapılmış fakat dallar lapis renkte işlenmiştir. Bu paftanın dış kısmına dendanlı siyah iplik yapılmıştır. Bu paftanın alt tarafında sarı ve açık mavi zeminli alan üzerine turuncu zeminli pafta uygulanmıştır. Aynı paftanın üzerine ise, siyah ile rûmî yapılmış ve yine siyah renk ile iplik çekilmiştir. Orta alandaki siyah ince arasuyunun hemen dışına beyaz kuzu yapılmıştır. Bu alan ile kâğıt bitimindeki alan arası, altın ile halkâr motifleri büyüklüğünde çift tahrir ile bezenmiştir(Resim 103). Bezeme yapılan kâğıdın alt kısmından bezemenin bir kısmınıda içerisine alan küçük bir kısım kesilmiştir.

Resim 103: Varak 26a'nın kenarsuyundaki altın çift tahrirler.

KATALOG NO: 17

Resim 104: Varak 48a

Yazı Alanı: Mushafın 48a varağı Mâide 79. ayetin ortaları ile başlamış ve 89. ayetin ortaları ile sonlanmıştır. Bu ayetler şunlardır:

عَن مُّنكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُواْ يَفْعَلُونَ

تَرَى كَثِيرًا مِّنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُواْ لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنفُسُهُمْ أَن سَخِطَ اللّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ

وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللهِ والنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاء وَلَكِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ

لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِّلَّذِينَ آمَنُواْ الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُواْ وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَّوَدَّةً لِّلَّذِينَ آمَنُواْ الَّذِينَ قَالُوَاْ إِنَّا نَصَارَى ذَلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَانًا وَأَنَّهُمْ لاَ يَسْتَكْبِرُونَ

وَإِذَا سَمِعُواْ مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَى أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُواْ مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ

وَمَا لَنَا لاَ نُؤْمِنُ بِاللهِ وَمَا جَاءنَا مِنَ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ أَن يُدْخِلَنَا رَبَّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ

فَأَثَابَهُمُ اللهُ بِمَا قَالُواْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاء الْمُحْسِنِينَ

وَالَّذِينَ كَفَرُواْ وَكَذَّبُواْ بِآيَاتِنَا أُوْلَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تُحَرِّمُواْ طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللهُ لَكُمْ وَلاَ تَعْتَدُواْ إِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

وَكُلُواْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللهُ حَلاَلاً طَيِّبًا وَاتَّقُواْ اللهَ الَّذِيَ أَنتُم بِهِ مُؤْمِنُونَ

لاَ يُؤَاخِذُكُمُ اللهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا عَقَّدتُّمُ الأَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ

79…an munkerin fealûhu lebi’se mâ kânû yef’alûn(yef’alûne).

80. Terâ kesîran minhum yetevellevnellezîne keferû le bi’se mâ kaddemet lehum enfusuhum en sehıtallâhu aleyhim ve fîl azâbi hum hâlidûn(hâlidûne).

Onlardan birçoğunun inkâr edenleri dost edindiklerini görürsün. Andolsun ki kendileri için önceden (ahirete) gönderdikleri şey; Allah'ın onlara gazap etmesi ne kötüdür! Onlar azap içinde ebedi kalıcıdırlar.

81. Ve lev kânû yu’minûne billâhi ven nebiyyi ve mâ unzile ileyhi mâttehazûhum evliyâe ve lâkinne kesîren minhum fâsikûn(fâsikûne).

Eğer Allah'a, Peygamber'e ve ona indirilene (Kur'an'a) inanıyor olsalardı onları (müşrikleri) dost edinmezlerdi. Fakat onlardan birçoğu fasık kimselerdir.

82. Le tecidenne eşedden nâsi adâveten lillezîne âmenûl yehûde vellezîne eşrakû, ve le tecidenne akrabehum meveddeten lillezîne âmenûllezîne kâlû innâ nasârâ zâlike bi enne minhum kıssîsîne ve ruhbânen ve ennehum lâ yestekbirûn(yestekbirûne).

(Ey Muhammed!) İman edenlere düşmanlık etmede insanların en şiddetlisinin kesinlikle Yahudiler ile Allah'a ortak koşanlar olduğunu görürsün. Yine onların iman edenlere sevgi bakımından en yakınının da "Biz hıristiyanlarız" diyenler olduğunu mutlaka görürsün. Çünkü onların içinde keşişler ve rahipler vardır. Onlar büyüklük de taslamazlar.

83. Ve izâ semiû mâ unzile ilâr resûli terâ a’yunehum tefîdu mined dem’ı mimmâ arafû minel hakk(hakkı), yekûlûne rabbenâ âmennâ fektubnâ meaş şâhidîn(şâhidîne).

Peygamber'e indirileni (Kur'an'ı) dinledikleri zaman hakkı tanımalarından dolayı gözlerinin yaşla dolup taştığını görürsün. "Ey Rabbimiz! İnandık. Artık bizi şahitlerle (Muhammed'in ümmeti) ile beraber yaz" derler.

84. Ve mâ lenâ lâ nu’minu billâhi ve mâ câenâ minel hakkı ve natmeu en yudhılenâ rabbunâ meal kavmis sâlihîn(sâlihîne).

"Rabbimizin, bizi salihler topluluğuyla beraber (cennete) koymasını umarken, Allah'a ve bize gelen gerçeğe ne diye inanmayalım?”

85.Fe esâbehumullâhu bimâ kâlû cennâtin tecrî min tahtihâl enhâru hâlidîne fîhâ ve zâlike cezâûl muhsinîn(muhsinîne).

Dedikleri bu söze karşılık Allah onlara, devamlı kalacakları, içinden ırmaklar akan cennetleri mükâfat olarak verdi. İşte bu, iyilik yapanların mükâfatıdır.

86. Vellezîne keferû ve kezzebû bi âyâtinâ ulâike ashâbul cahîm(cahîmi).

İnkâr edenlere ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince işte onlar cehennemliklerdir.

87. Yâ eyyuhâllezîne âmenû lâ tuharrimû tayyibâti mâ ehallallâhu lekum ve lâ ta'tedû innallâhe lâ yuhibbul mu'tedîn(mu'tedîne).

Ey iman edenler! Allah'ın size helal kıldığı iyi ve temiz nimetleri (kendinize) haram etmeyin ve (Allah'ın koyduğu) sınırları aşmayın. Çünkü Allah haddi aşanları sevmez.

88. Ve kulû mimmâ razakakumullâhu halâlen tayyiben vettekûllâhellezî entum bihî mu'minûn(mu'minûne).

Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden helal, iyi ve temiz olarak yiyin ve kendisine inanmakta olduğunuz Allah'a karşı gelmekten sakının.

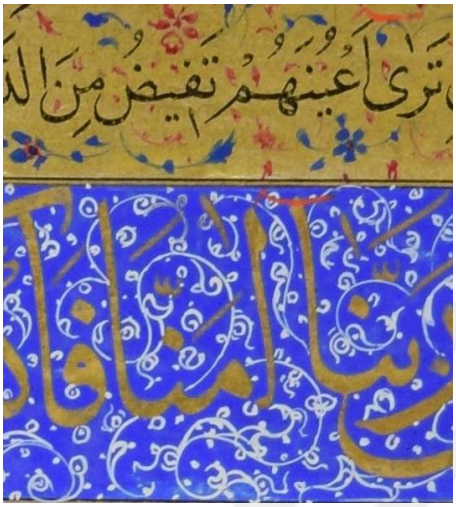
89.Lâ yuâhizukumullâhu bil lagvi fî eymânikum ve lâkin yuâhizukum bimâ akkadtumul eymân(eymâne), fe keffâratuhu it'âmu aşerati mesâkîne min

Sayfanın yazıları diğer sayfalarda olduğu gibi muhakkak hattır. Yazı altın ile lapis renkte zemin üzerine yazılmıştır. Hat bazı noktalarda hem koltuk zeminine hemde cetvel dışına taşmalar yapmıştır. En üstteki muhakkak yazının sonralarına doğru alt kısımda turuncu ile rûmî denemeleri yapılmış ve muhtemelen beğenilmediği için devam edilmemiştir(Resim 105). Yazı yazıldıktan sonra lapis zemin üzerine beyaz çift tahrirler uygulanmıştır. Sadece orta kısımdaki yazının zemininde çift tahrir yerine beyaz hurde rûmîler yapılmıştır(Resim 106). Yazının secâvent harfleri turuncu renktedir. Duraklardan üst satırda olanı cetvelin üzerinde, orta satırda olanı ise, koltuk zemini ve deseninin üzerindedir.

Resim 105: Varak 48a'nın yazı alanı.

Muhakkak yazının aralarında yazılan nesih yazılar altın üzerinde siyah renkte yazılmıştır. Bu kısımdaki nesih yazılar muhtemelen altın renkteki muhakkak yazılardan sonra uygulanmıştır. Yazının zeminlerindeki boşluk kısımda ise lapis ve bordo renkler ile çift tahrirler yapılmıştır. Duraklar ise diğer sayfalardaki duraklarla aynıdır.

Resim 106: Varak 48a'nın yazı alanı.

Koltuklar: Koltuk kısımlarında zemine altın üzerine kımızı renk sürülerek hareli bir görüntü verilmiştir(Resim 107). Zemin üzerine ise, altın renk ile hatâyî grubu motifler kullanılarak çift tahrir tekniğinde çift iplik arasuyu yapılmıştır. Koltuk deseni, koltuk zeminini çevreleyen altın iplikten sonra yapılmıştır.

Resim 107: Varak 48a'nın koltuk bezemesi.

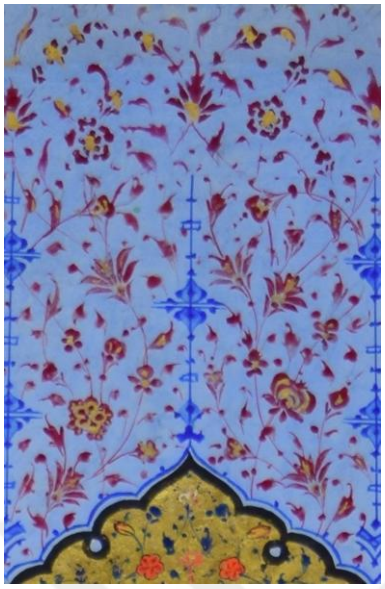
Cetvel: Eserin bu sayfasındaki cetvel üç adet ince arasuyu ile onların aralarına yapılmış altın ipliklerden oluşur. Cetvel iç kısımdaki altın iplik ile başlar. Hemen arkasından hem krem renkli hemde turuncu renkli zeminler üzerine siyah renk ile "+ ve :" lar yapılmıştır. İki arasuyunun arasında her iki tarafıda tahrirli altın iplik bulunmaktadır. Altın ipliğin dış kısmında lapis renk üzerine beyaz renkte "+ ve :" lar yapılmış ve sonrasında yine altın iplik yapılmıştır. Cetvelin kâğıt birleşim kısmında

lapis renkli ince arasuyu yerine siyah zeminli ince arasuyu yapılmıştır. Hemen yanına ise, altın zemin üzerinde siyah renkte çift tahrir yapılmış olan arasuyu bulunmaktadır. Bu arasuyu cetvelin sınırını aşıp kâğıt sınırına kadar uzamıştır. Arasuyunun hemen dışında ise siyah ince bir kuzu sonrası bordo ve lapis renkte kuzular bulunmaktadır.

Kenarsuyu: Sayfanın kenarsuyunda dendanlar vasıtasıyla oluşturulmuş paftaların dikine simetrilerinin alınması ile oluşan desen bulunmaktadır. Cetvele bitişik dendanlarla oluşturulmuş turuncu zeminli paftanın siyah iplikleri, üzerine yapılan desenden önce çekilmiştir. İplik sonrasında bir paftada rûmî ile çift tahrir yapılmış, diğerlerinde ise farklı tasarımlarla çift tahrirler uygulanmıştır. Turuncu paftanın hemen üzerinde açık yeşil renkte zeminli bir pafta bulunmaktadır. Bu paftanın siyah iplikleri çekildikten sonra beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Açık yeşil paftanın her iki yanına lapis zeminli pafta oluşturulmuş ve kenarına turuncu renkte iplik çekilmiştir. Bu iplik siyah iplikten sonra çekilmiş ve lapis zemin üzerine altın ile çift tahrir yapılmıştır. Lapis zeminli paftalar köşe kısımlara da denk gelmiştir. Bu kısımda lapis zemin içerisine, turuncu iplikli ve lapis zeminli başka bir pafta oluşturulmuştur. Renkli paftaların aralarında ve üst kısmında bulunan alanda ise, klasik tezhip yapılmış lakin dallar lapis renkte uygulanmıştır. Altın zemin üzerine yapılmış klasik tezhipte motif renkleri sarı, turuncu, açık mavi, beyaz ve kırmızı renktedir. Bu altın zeminin dış kısmına kalınca bir siyah dendanlı iplik çekilmiştir. Siyah ipliğin hemen dışına lapis renkte kuzu ile zemindeki desenin üzerinden geçen tığlar yapılmıştır.

Resim 108: Varak 48a’nın kenarsuyu bezemesi.

Kenarsuyunun en dışında tığların altında kalan bordo ve altın renkte motifler çift tahrir tekniğinde yapılmıştır(Resim 109). Bu motifler çift tahrir motiflerinden çok halkâr motiflerine benzemektedir. Sayfanın alt kısmı desenin bir kısmını da içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

Resim 109: Varak 48a'nın tığ bezemesi.

KATALOG NO: 18

Resim 110: Varak 57a

Yazı Alanı: Yazmanın bu sayfası En’âm sûresinin 103.ayetin orta kısmı ile başlamış ve 113. ayetin orta kısımları ile sonlanmıştır. Bu ayetler şunlardır:

الأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

قَدْ جَاءكُم بَصَآئِرُ مِن رَّبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَاْ عَلَيْكُم بِحَفِيظٍ

وَكَذَلِكَ نُصَرِّفُ الآيَاتِ وَلِيَقُولُواْ دَرَسْتَ وَلِنُبَيِّنَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

اتَّبِعْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ لا إِلَهَ إِلاَّ هُوَ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ

وَلَوْ شَاء اللّهُ مَا أَشْرَكُواْ وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا وَمَا أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ

وَلاَ تَسُبُّواْ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللّهِ فَيَسُبُّواْ اللّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ ثُمَّ إِلَى رَبِّهِم مَّرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ

وَأَقْسَمُواْ بِاللّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِن جَاءتْهُمْ آيَةٌ لَّيُؤْمِنُنَّ بِهَا قُلْ إِنَّمَا الآيَاتُ عِندَ اللّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا إِذَا جَاءتْ لاَ يُؤْمِنُونَ

وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُواْ بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ

وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلآئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَى وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلاً مَّا كَانُواْ لِيُؤْمِنُواْ إِلاَّ أَن يَشَاء اللّهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نِبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الإِنسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاء رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ

وَلِتَصْغَى إِلَيْهِ أَفْئِدَةُ الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ

103….ebsâru ve huve yudrikul ebsâr(ebsâra) ve huvel lâtîful habîr(habîru)

104. Kad câekum basâiru min rabbikum fe men ebsara fe li nefsihi ve men amiye fe aleyhâ, ve mâ ene aleykum bi hafîz(hafîzin).

Rabbinizden size gerçekleri gösteren deliller geldi. Artık kim gözünü açar hakkı idrak ederse kendi yararına, kim de (hakkın karşısında) körlük ederse kendi zararınadır. Ben başınızda bekçi değilim.

105. Ve kezâlike nusarriful âyâti ve li yekûlû dereste ve li nubeyyinehu li kavmin ya’lemûn(ya’lemûne).

Onlar, "Sen iyi ders almışsın" desinler diye ve bir de bilen bir toplum için onu (Kur'an'ı) açıklayalım diye âyetleri değişik biçimlerde işte böylece açıklıyoruz.

106. İttebi’ mâ uhıye ileyke min rabbike, lâ ilâhe illâ huve, ve a’rıd anil muşrikîn(muşrikîne).

Ey Muhammed! Sen, Rabbinden sana vahyedilene uy. Ondan başka hiçbir ilah yoktur. Allah'a ortak koşanlardan yüz çevir.

107. Ve lev şâallâhu mâ eşrakû, ve mâ cealnâke aleyhim hafîzâ(hafîzan), ve mâ ente aleyhim bi vekîl(vekîlin).

Allah dileseydi ortak koşmazlardı. Biz seni onların başına bir bekçi yapmadık. Sen onlara vekil (onlardan sorumlu) da değilsin.

108. Ve lâ tesubbûllezîne yed’ûne min dûnillâhi fe yesubbûllâhe adven bi gayri ilm(ilmin), kezâlike zeyyennâ li kulli ummetin amelehum summe ilâ rabbihim merciuhum fe yunebbiuhum bimâ kânû ya’melûn(ya’melûne).

Onların, Allah'ı bırakıp tapındıklarına sövmeyin, sonra onlar da haddi aşarak, bilgisizce Allah'a söverler. Böylece her ümmete yaptıklarını süslü gösterdik. Sonra dönüşleri ancak Rablerinedir. O, yapmakta olduklarını kendilerine bildirecektir.

109. Ve aksemû billâhi cehde eymânihim le in câethum âyetun le yu’minunne bihâ, kul innemâl âyâtu indallâhi ve mâ yuş’irukum ennehâ izâ câet lâ yu’minûn(yu’minûne).

Eğer kendilerine (başka) bir mucize gelirse mutlaka ona inanacaklarına dair en güçlü yeminleriyle Allah'a yemin ettiler. De ki: "Mucizeler ancak Allah katındadır. O mucizeler geldiği vakit de inanmayacaklarını siz ne bileceksiniz?”

110. Ve nukallibu ef'idetehum ve ebsârahum kemâ lem yu'minû bihî evvele merratin ve nezeruhum fî tugyânihim ya'mehûn(ya'mehûne).

Biz onların kalplerini ve gözlerini ters döndürürüz de ilkin ona iman etmedikleri gibi (mucize geldikten sonra da inanmazlar) ve yine onları azgınlıkları içinde bırakırız da bocalar dururlar.

111. Ve lev ennenâ nezzelnâ ileyhimul melâikete ve kellemehumul mevtâ ve haşernâ aleyhim kulle şey'in kubulen mâ kânû li yu'minû illâ en yeşâallâhu ve lâkinne ekserehum yechelûn(yechelûne).

Biz onlara melekleri de indirseydik, kendileriyle ölüler de konuşsaydı ve her şeyi karşılarında (hakikatın şahidleri olarak) toplasaydık Allah dilemedikçe yine de iman edecek değillerdi. Fakat onların çoğu bilmiyorlar.

112. Ve kezâlike cealnâ li kulli nebiyyin aduvven şeyâtînel insi vel cinni, yûhî ba'duhum ilâ ba'dın zuhrufel kavli gurûrâ(gurûran), ve lev şâe rabbuke, mâ fealûhu fe zerhum ve mâ yefterûn(yefterûne).

İşte böylece biz her Peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık. Bunlar aldatmak için birbirlerine yaldızlı laflar fısıldarlar. Rabbin dileseydi bunu yapamazlardı. O halde onları iftiralarıyla baş başa bırak.

113. Ve li tesgâ ileyhi ef'idetullezîne lâ yu'minûne….

Eserin yazı kısmında lapis zemin üzerinde altın renkte muhakkak yazı yazılmıştır(Resim 111). Muhakkak yazının en üst kısmındaki yazının sonları cetvelin altında kalmıştır. Hattın haricinde kalan alanda da sarı renkte çift tahrirler yapılmıştır. Yalnız orta kısımdaki yazının etrafındaki motifler beyaz renktedir. Çift tahrirler lapis zemin etrafını çevreleyen altın iplik üzerine taşmıştır. Yazının orta ve alt kısmına denk gelen duraklar, üstteki iplik ve nesih yazının zemininin üzerine çıkmıştır. Yazının secâvent harfleri ise, yazı ve bezemelerden sonra yapılmıştır.

Orta alanda altın zemin üzerine siyah nesih hattıyla yazı yazılmıştır. Nesih yazının zemininde ise, lapis renkte çift tahrirler ile bezeme yapılmıştır. Yazının secâvent harfleri turuncu renkte ve yazı ile çift tahrir üzerine yapılmıştır. Nesih yazı durakları diğer sayfalardaki duraklar ile aynıdır.

Resim 111: Varak 57a'nın yazı alanı.

Koltuklar: Koltuklarda zemin rengi altın renk üzerine kırmızı renk sürülerek hareli bir şeklide uygulanmıştır(Resim 112). Koltuk desenleri ise, altın renkte çift iplik şeklinde çift tahrir tekniği ile yapılmıştır. Bu çift tahrir desen koltuğu çevreleyen altın ipliğin üzerine taşmalar yapmıştır.

Resim 112: Varak 57a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Cetvelde üç sıra halinde farklı renklerde ince arasuyuları ile aralarında ve dışında bulunan her iki tarafı tahrirli altın ipliklerden oluşur(Resim 113). İnce arasuları sırası ile siyah, turuncu ve lapis renklerdedir. Siyah ve lapis renk üzerine beyaz ile, turuncu zeminli arasuyuna ise siyah renk ile "+ ve :"lar yapılmıştır. Her birinin arasına her iki tarafıda tahrirli altın iplik yapılmıştır.

Cetvelin kâğıt dikiş kısmında, üst ve alt tarafa kadar uzanan altın zeminli arasuyu bulunmaktadır. Bu arasuyunda siyah renk ile çift tahrirler yapılmıştır. Altın arasuyunun hemen dışında siyah renkte ince bir kuzu bulunmaktadır.

Resim 113: Varak 57a'nın cetvel kısmı.

Kenarsuyu: Bu bölüm kâğıdın ortasından geçen sarı renkteki ince arasuyu ile ikiye ayırarak iki kısımdan oluşmaktadır. İç kısım dendanlarla oluşturulmuş bir paftanın iç içe yerleştirilmesi ile uygulanmıştır(Resim 114). Bu paftalar kâğıdın dikiş kısmına yakın taraftan köşeye doğru ve cetvelin uzun kenarının orta noktasından köşe kısmına gelecek şekilde yapılmıştır. Bu kısımdaki sarı ince arasuyu üzerine siyah renkle "+ ve :"lar yapılmış ve her iki tarafına tahrirli altın iplik çekilmiştir..

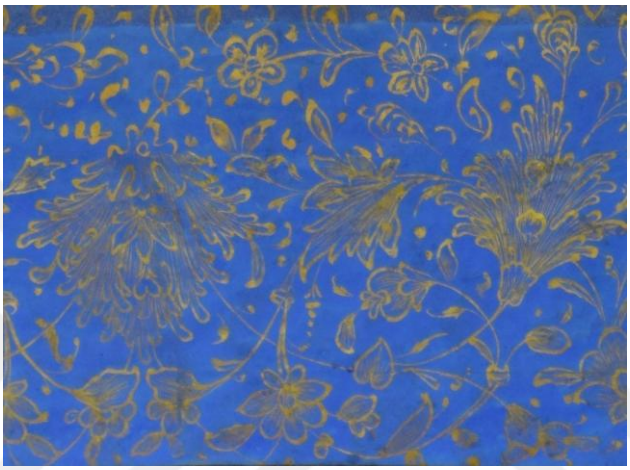
Resim 114: Varak 57a'nın ince arasuları arasında kalan bezemesi.

Kenarsuyunda açık mavi zeminli paftanın üzeri lapis renkte çift tahrirler bezenmiştir. Açık mavi zeminin salbeğinde ise, açık mavi zemin üzerine siyah rûmîler yapılmıştır. Altın zeminli paftanın üzerine siyah çift tahrirler uygulanmış fakat motifler turuncu, sarı, açıkmavi ve beyaz renkte klasik tezhip motifleri şeklinde bezenmiştir. Altın zeminli paftanın içerisinde cetvel ile ince arasuyuna bitişik krem renkte pafralar yapılmıştır. Bu paftaların üzerine siyah renkte rûmîler uygulanmıştır.

Turuncu zeminli paftada ise, beyaz renkte çift tahrir yapılmıştır. Turuncu paftanın salbeği sarı zeminli olup, üzeri siyah rûmîler ile bezenmiştir. Bu paftanın içerisinde cetvel ve sarı arasuyuna bitişik beyaz iplikli paftalar bulunmaktadır. Aynı paftanın zemini siyah renkte yapılıp üzerine yine beyazla rûmîler uygulanmıştır.

Turuncu zeminli paftanın hemen ardından lapis zeminli pafta bulunmaktadır. Paftanın üzeri altın çift tahrirlerle bezenmiştir. Bu çift tahrirler turuncu zemin etrafındaki beyaz iplik ile lapis zeminin dışındaki turuncu iplikten önce yapılmıştır. Lapis zeminli paftanın salbeğinin zemini turuncu renktedir ve üzerine beyaz rûmîler uygulanmıştır. Lapis zemin yanında cetvel ile sarı ipliğe bitişik olan paftanın zemini krem renkli olup üzerine altın ile çift tahrir yapılmış ve turuncu iplik ile çevrilmiştir.

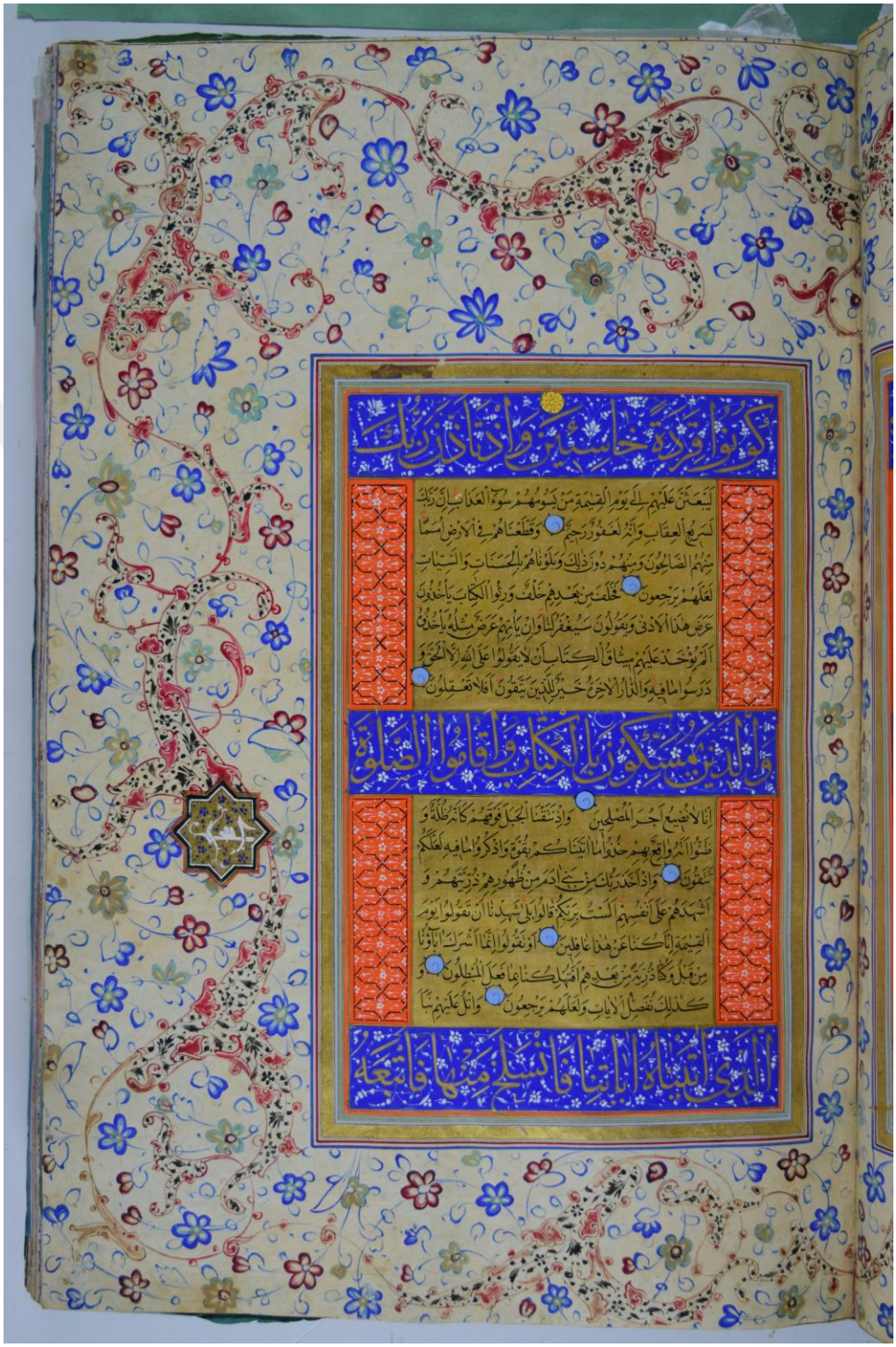
Krem renkteki zeminli paftanın üzerine altın ile çift tahrirler yapılmıştır(Resim 113). Paftanın salbeği altın zeminli paftanın üzerinde bulunur ve krem renk zeminlidir. Salbeğin üzerinde siyah renk ile rûmîler yapılıp yine siyah renk ile etrafına iplik çekilmiştir. Krem renk zemin üzerinde cetvel ve sarı ipliğe bitişik paftanın zemini siyah renktedir. Siyah zeminli bu paftanın üzerine beyaz renkte rûmîler ile bezenme yapılmış ve yine beyaz renk ile etrafına iplik çekilmiştir. Bu renkteki paftalar cetvel ile sarı renk ince arasuyunun arasında bulunur ve birbirlerini takip ederler.

Resim 114: Varak 57a'nın halkâr kısmı.

Sarı renkte ince arasuyu ile kâğıdın bitiş kısmı arasında bulunan alanda lapis renkte zemin üzerine sadece altın ile tarama halkâr yapılmıştır(Resim 114). Bezeme yapılan sayfanın alt kısmı desenin küçük bir kısmını da içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

KATALOG NO: 19

Resim 115: Varak 68a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfasındaki yazılar A'râf sûresinin 166. ayetinin son kısımlarıyla başlamış ve 175. ayetin büyük bir kısmının yazımı ile sonlanmıştır. Bu ayetler şunlardır:

كُونُواْ قِرَدَةً خَاسِئِينَ

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَن يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ

وَقَطَّعْنَاهُمْ فِي الأَرْضِ أُمَمًا مِّنْهُمُ الصَّالِحُونَ وَمِنْهُمْ دُونَ ذَلِكَ وَبَلَوْنَاهُمْ بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

فَخَلَفَ مِن بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُواْ الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَذَا الأدْنَى وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا وَإِن يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مُّثْلُهُ يَأْخُذُوهُ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِم مِّيثَاقُ الْكِتَابِ أَن لاَّ يِقُولُواْ عَلَى اللهِ إِلاَّ الْحَقَّ وَدَرَسُواْ مَا فِيهِ وَالدَّارُ الآخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلاَ تَعْقِلُونَ

وَالَّذِينَ يُمَسَّكُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُواْ الصَّلاَةَ إِنَّا لاَ نُضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ

وَإِذ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ وَظَنُّواْ أَنَّهُ وَاقِعٌ بِهِمْ خُذُواْ مَا آتَيْنَاكُم بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُواْ مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِن بَنِي آدَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنفُسِهِمْ أَلَسْتَ بِرَبِّكُمْ قَالُواْ بَلَى شَهِدْنَا أَن تَقُولُواْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ

أَوْ تَقُولُواْ إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِن قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِّن بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ

وَكَذَلِكَ نُفَصِّلُ الآيَاتِ وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِيَ آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ

166….kûnû kıradeten hâsiîn(hâsiîne).

167. Ve iz teezzene rabbuke le yeb'asenne aleyhim ilâ yevmil kıyâmeti men yesûmuhum sûel azâb(azâbi), inne rabbeke le serîul ıkâbi ve innehu le gafûrun rahîm(rahîmun).

Hani Rabbin, elbette kıyamet gününe kadar onlara azabın en kötüsünü tattıracak kimseleri göndereceğini bildirmişti. Şüphesiz Rabbin, elbette cezayı çabuk verendir. Şüphesiz O çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

168. Ve katta’nâhum fîl ardı umemâ(umemen), minhumus sâlihûne ve minhum dûne zâlike ve belevnâhum bil hasenâti ves seyyiâti leallehum yerciûn(yerciûne).

Biz onları yeryüzünde parça parça topluluklara ayırdık. Onlardan iyi kimseler vardır. İçlerinden öyle olmayanları da vardı. Belki dönüş yaparlar diye de onları güzellikler ve kötülükler ile sınadık.

169. Fe halefe min ba’dihim halfun verisûl kitâbe ye’huzûne arada hâzel ednâ ve yekûlûne se yugferu lenâ ve in ye’tihim aradun misluhu ye’huzûhu, e lem yu’haz aleyhim mîsâkul kitâbi en lâ yekûlû alâllâhi illâl hakka ve deresû mâ fîhî, ved dârul âhıratu hayrun lillezîne yettekûn(yettekûne),e fe lâ ta’kılûn(ta’kılûne).

Derken, onların ardından yerlerine Kitab'a (Tevrat'a) varis olan (kötü) bir nesil geldi. Şu geçici dünyanın değersiz malını alır ve "(nasıl olsa) biz bağışlanacağız" derlerdi. Kendilerine benzeri bir mal gelse onu da alırlar. Allah hakkında, gerçek dışında bir şey söylemeyeceklerine dair onlardan Kitap'ta söz alınmamış mıydı? Onun içindekileri okumamışlar mıydı? Hâlbuki Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için ahiret yurdu daha hayırlıdır. Hiç düşünmüyor musunuz?

170. Vellezîne yumessikûne bil kitâbi ve ekâmûs salâte innâ lâ nudîu ecrel muslihîn(muslihîne).

Kitaba sımsıkı sarılanlara ve namazı dosdoğru kılanlara gelince, şüphesiz biz, iyiliğe çalışan (erdemli) kimselerin mükafatını zayi etmeyiz.

171. Ve iz netaknâl cebele fevkahum keennehu zulletun ve zannû ennehu vâkıun bihim, huzû mâ âteynâkum bi kuvvetin vezkurû mâ fîhi leallekum tettekûn(tettekûne).

Hani dağı sanki bir gölgelikmiş gibi onların üstüne kaldırmıştık da üzerlerine düşecek sanmışlardı. (Onlara:) "Size verdiğimiz Kitab'a sımsıkı sarılın ve onun içindekileri hatırlayın ki, Allah'a karşı gelmekten sakınasınız" demiştik.

172. Ve iz ehaze rabbuke min benî âdeme min zuhûrihim zurriyyetehum ve eşhedehum alâ enfusihim, e lestu birabbikum, kâlû belâ, şehidnâ, en tekûlû yevmel kıyâmeti innâ kunnâ an hâzâ gâfilîn(gâfilîne).

Hani Rabbin (ezelde) Âdemoğullarının sulplerinden zürriyetlerini almış, onları kendilerine karşı şahit tutarak, "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" demişti. Onlar da, "Evet, şahit olduk (ki Rabbimizsin)" demişlerdi. Böyle yapmamız kıyamet günü, "Biz bundan habersizdik" dememeniz içindir.

173. Ev tekûlû innemâ eşreke âbâunâ min kablu ve kunnâ zurriyyeten min ba'dihim, e fe tuhlikunâ bimâ fealel mubtilûn(mubtilûne).

Yahut "Bizden önce babalarımız Allah'a ortak koşmuşlar. Biz onlardan sonra gelen bir nesiliz. Şimdi bâtılcıların işlediği yüzünden bizi helak mı edeceksin?" dememeniz içindir.

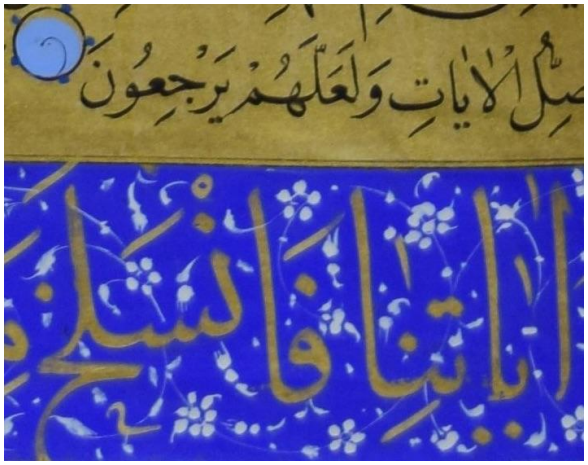
174. Ve kezâlike nufassılul âyâti ve leallehum yerci'ûn(yerci'ûne).

Hakka dönsünler diye işte âyetleri böylece ayrı ayrı açıklıyoruz.

175. Vetlu aleyhim nebeellezî âteynâhu âyâtinâ fenseleha minhâ fe etbeahuş…

Eserin bu sayfasındaki muhakkak hat, altın ile lapis renkli zemin üzerine yazılmıştır(Resim 115). Yazı ve altın harekelerin bazı kısımları koltuk ve nesih yazı zeminine taşmalar yapmıştır. Lapis zemin üzerinde yazının haricinde kalan alana beyaz renk ile çift tahrirler uygulanmıştır. Bu desen, yazılar yazıldıktan sonra bezenmiştir. Muhakkak yazının turuncu renkteki secâvent harfleri yazı ve harekelerden sonra yapılmıştır. Duraklar ise, diğer sayfadaki duraklar ile aynıdır ve yazı satırının üzerindedir.

Muhakkak yazıların aralarında bulunan altın zemin üzerine, siyah renk ile nesih hattıyla ayetler yazılmıştır. Yazının secâvent harfleri turuncu renk ile nesih yazı yazıldıktan sonra uygulanmıştır. Bu kısmın durakları ise, önceki sayfalar ile aynıdır.

Resim 115: Varak 68a'nın yazı alanı.

Koltuklar: Turuncu zeminli koltuklarda, muhakkak yazı yazıldıktan sonra siyah iplik ile geometrik paftalar yapılmıştır(Resim 116). Bu paftaların üzerine ise beyaz renkte çift tahrirler uygulanmıştır.

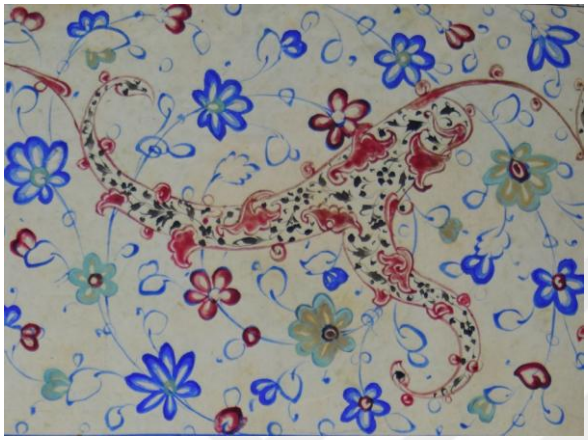
Resim 116: Varak 68a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Muhakkak yazı ve koltukların etrafını çevreleyen iki tarafıda tahrirli altın iplik ile cetvel başlamaktadır. Bu altın iplik sonrasında sırası ile turuncu, altın, açık yeşil, altın ve açık mavi iplikler sonrası arasuyuna geçilir. İpliklerin her iki tarafı tahrirli olup, renk olanları altın ipliklerin iki katı büyüklüktedir. Arasuyunun zemini altın yapılmış ve üzerine bezeme uygulanmıştır. Altın zemin kenarlarındaki çapaklara bakılırsa muhtemelen yapıştırma altın yapılmıştır. Arasuyunun bazı bölümlerin zeminlerinde kararmalar mevcuttur. Arasuyunun dışına siyah iplik çekilmiştir. Siyah iplik sonrası sırası ile bordo ve lapis kuzu yapılmıştır.

Kenarsuyu: Cetvel ile kâğıt sınırı arasına iri işlemeli rûmîler ve hatâyî grubu motifler ile halkâr yapılmıştır. Desende ilk olarak kırmızı renk ile işlemeli rûmîler yapılmıştır. İşlemeli rûmîlerin bazı kısımları sarılma rûmîler şeklinde tasarlanmıştır. Bu

sarılma kısımlarının içleri dalgalı şekilde kırmızı boya ile boyanmıştır. Kırmızı renkteki rûmîlerden sonra iç kısımlarına siyah renk ile çift tahrirler yapılmıştır.

Zemine yapılan halkâr ise, cetvelin en dışındaki kuzudan sonra lapis, kırmızı, açık yeşil ve altın renkler kullanılarak bezenmiştir(Resim 117). Halkârda ilk önce açık mavi gölgeler yapılıp, sonrasında kalınca lapis tahrirler çekilmiştir. Mavi pençlerin can noktaları açık yeşil ve altın renktedir. Açık yeşil renkteki motiflerde ise, önce lapis tahrirler çekilmiş ve sonrasında altın üzerine açık yeşil gölgelendirme yapılmıştır. Bordo gölgeli kırmızı motiflerde mavi tahrirler önce, bordo gölgeler ise sonra uygulanmıştır.

Resim 117: Varak 68a'nın halkâr kısmı.

Ayrıca mushafın varak 10b ile 13a sayfalarında bezemelerin üstünde birer adet hamse ve aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır.

Sayfanın tamamının bezemelerine bakılarak ilk sayfalardaki ustalıktan uzak bir uygulama olduğunu görebiliriz. Özellikle halkâr kısmında yapılan motiflerin gölgeleri çoğunlukla tahrirlerin dışına taşmıştır. Bu taşmalar müzehhibin çok başarılı olmadığının kanıtıdır. Ayrıca sayfanın kâğıdı bezemelerin az bir kısmını da içerisine alarak uzun kenar ve alt taraftan kesilmiştir.

KATALOG NO: 20

Resim 118: Varak 82a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfası, Yûnus sûresi 11. ayet ile başlamakta ve 20. ayetin çok kısa şekilde ilk kısımları ile sonlanmaktadır. Bu ayetler şöyledir:

لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُم بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذِينَ لاَ يَرْجُونَ لِقَاءنَا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ

وَإِذَا مَسَّ الإِنسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَآئِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَن لَّمْ يَدْعُنَا إِلَى ضُرٍّ مَّسَّهُ كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِن قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُواْ وَجَاءتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا كَانُواْ لِيُؤْمِنُواْ كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ

ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلاَئِفَ فِي الأَرْضِ مِن بَعْدِهِم لِنَنظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لاَ يَرْجُونَ لِقَاءنَا ائْتِ بِقُرْآنٍ غَيْرِ هَذَا أَوْ بَدِّلْهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ مِن تِلْقَاء نَفْسِي إِنْ أَتَّبِعُ إِلاَّ مَا يُوحَى إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

قُل لَّوْ شَاء اللّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلاَ أَدْرَاكُم بِهِ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِّن قَبْلِهِ أَفَلاَ تَعْقِلُونَ

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللهِ مَا لاَ يَضُرُّهُمْ وَلاَ يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلاء شُفَعَاؤُنَا عِندَ اللهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللهَ بِمَا لاَ يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلاَ فِي الأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلاَّ أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُواْ وَلَوْلاَ كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

وَيَقُولُونَ

11….lin nâsiş şerresti’câlehum bil hayri le kudiye ileyhim eceluhum, fe nezerullezîne lâ yercûne likâenâ fî tugyânihim ya’mehûn(ya’mehûne).

12. Ve izâ messel insâned durru deânâ li cenbihî ev kâiden ev kâimâ(kâimen), fe lemmâ keşefnâ anhu durrahu merre ke’en lem yed’unâ ilâ durrin messehu, kezâlike zuyyine lil musrifîne mâ kânû ya’melûn(ya’melûne).

İnsana bir sıkıntı dokundu mu, gerek yan üstü yatarken, gerek otururken, gerekse ayakta iken (her halinde bu sıkıntıdan kurtulmak için) bize dua eder. Ama biz onun bu sıkıntısını ondan kaldırdık mı, sanki kendisine dokunan bir sıkıntı için bize hiç

yalvarmamış gibi geçer gider. İşte o haddi aşanlara, yapmakta oldukları şeyler, böylece süslenmiş (hoş gösterilmiş)tir.

13. Ve lekad ehleknâl kurûne min kablikum lemmâ zalemû ve câethum rusuluhum bil beyyinâti ve mâ kânû li yu’minû, kezâlike neczil kavmel mucrimîn(mucrimîne).

Andolsun, sizden önceki nice nesilleri peygamberleri, kendilerine apaçık deliller getirdikleri halde (yalanlayıp) zulmettikleri vakit helâk ettik. Onlar zaten inanacak değillerdi. İşte biz suçlu toplumu böyle cezalandırırız.

14. Summe cealnâkum halâife fîl ardı min ba’dihim li nanzura keyfe ta’melûn(ta’melûne).

Sonra, nasıl davranacağınızı görelim diye, onların ardından yeryüzünde sizi onların yerine getirdik.

15. Ve izâ tutlâ aleyhim âyâtunâ beyyinâtin kâlellezîne lâ yercûne likâena'ti bi kur'ânin gayri hâzâ ev beddilhu, kul mâ yekûnu lî en ubeddilehû min tilkâi nefsî, in ettebiu illâ mâ yûhâ ileyye, innî ehâfu in asaytu rabbî azâbe yevmin azîm(azîmin).

Âyetlerimiz kendilerine apaçık birer delil olarak okunduğunda, (öldükten sonra) bize kavuşmayı ummayanlar, "Ya (bize) bundan başka bir Kur'an getir veya onu değiştir" dediler. De ki: "Onu kendiliğimden değiştirmem benim için olacak şey değildir. Ben ancak bana vahyolunana uyarım. Eğer Rabbime isyan edecek olursam, elbette büyük bir günün azabından korkarım.”

16. Kul lev şâallâhu mâ televtuhû aleykum ve lâ edrâkum bihî, fe kad lebistu fîkum umuran min kablihî, e fe lâ ta’kilûn(ta’kilûne).

De ki: "Eğer Allah dileseydi, ben size onu okumazdım, Allah da size onu bildirmezdi. Ben sizin aranızda bundan (Kur'an'ın inişinden) önce (kırk yıllık) bir ömür yaşadım. Hiç düşünmüyor musunuz?”

17. Fe men azlemu mimmenifterâ alâllâhi keziben ev kezzebe bi âyâtihî, innehû lâ yuflihul mucrimûn(mucrimûne).

Artık, Allah'a karşı yalan uydurandan veya O'nun âyetlerini yalanlayandan daha zâlim kimdir? Şüphe yok ki (böyle) suçlular asla kurtuluşa ermezler.

18.Ve ya'budûne min dûnillâhi mâ lâ yedurruhum ve lâ yenfeuhum ve yekûlûne hâulâi şufeâunâ indallâh(indallâhi), kul e tunebbiûnallâhe bimâ lâ ya'lemu fîs semâvâti ve lâ fîl ard(ardı), subhânehu ve teâlâ ammâ yuşrikûn(yuşrikûne).

Allah'ı bırakıp, kendilerine ne zarar, ne de fayda verebilecek şeylere tapıyorlar ve "İşte bunlar Allah katında bizim şefaatçılarımızdır" diyorlar. De ki: "Siz, Allah'a göklerde ve yerde onun bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz!? O, onların ortak koştukları şeylerden uzaktır, yücedir."

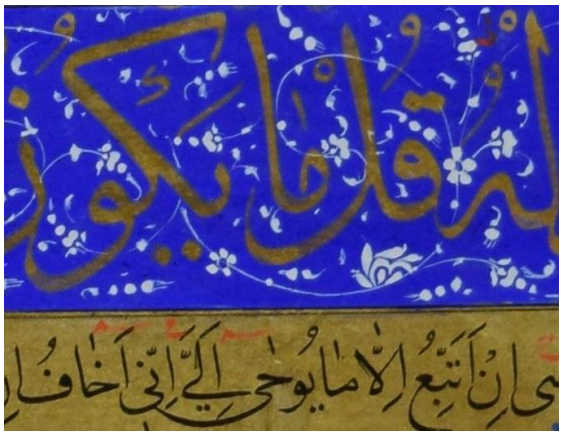
19. Ve mâ kânen nâsu illâ ummeten vâhideten fahtelefû, ve lev lâ kelimetun sebekat min rabbike le kudiye beynehum fîmâ fîhi yahtelifûn(yahtelifûne).

İnsanlar (başlangıçta tevhit inancına bağlı) tek bir ümmet idiler; sonra ayrılığa düştüler. Eğer (azabın ertelenmesiyle ilgili olarak ezelde) Rabbinden bir söz geçmiş olmasaydı, ayrılığa düştükleri hususlarda aralarında derhal hüküm verilir (işleri bitirilir)di.

20. Ve yekûlûne…

Sayfadaki muhakkak yazılar lapis zemin üzerine altın ile yazılmıştır(Resim 119). Yazı bazı noktalarda özellikle son kısımlarda, cetvel ve koltuk üzerindeki desen üzerine taşmıştır. Bu sayfada yazı kısmında diğer sayfalara nazaran bazı değişiklikler vardır. Diğer sayfalarda yazı ipliklerin hep üstünde iken, bu sayfada bazı kısımlarda üstte bazı kısımlarda altta kalmıştır. Mesela üst kısımdaki muhakkak yazının başlangıç kısımlarındaki “sin” harfi nesih yazı ile arasında kalan altın ipliğin altındadır. Ayrıca koltuk desenleri diğer sayfalarda yazıdan sonra yapılmasına rağmen alt kısımdaki muhakkak yazı, desenin üzerine uygulanmıştır.

Muhakkak yazının etrafına yapılan beyaz çift tahrirler lapis zemin üzerine altın yazıdan sonra bezenmiştir. Hattın secâvent harfleri ise, en son turuncu renkte yapılmıştır. Orta kısımda siyah renk ile yazılan nesih yazının zemini altındır. Yazının secâvent harfleri ise, yine turuncu renk ile yazılmıştır. Yazı kısmındaki duraklar da, diğer sayfalarla aynıdır.

Resim 119: Varak 82a'nın yazı alanı.

Koltuklar: Açık mavi renkteki zemin üzerine bezenen koltuk, çift iplik şeklinde bordo renkte yapılmıştır(Resim 120). Desen hatâyî grubu motifler ile çift tahrir tekniğinde uygulanmıştır. Koltuk desenleri bazı noktalarda çevresindeki altın iplik üzerindedir. Fakat desenin yazının altında kalması bu sayfaya kadar görülmemiş bir uygulamadır.

Resim 120: Varak 82a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Muhakkak yazı ve koltuğu çevreleyen altın iplik ile cetvel başlamaktadır. İplik sonrası sırası ile turuncu, altın, açık yeşil, altın ve açık mavi renklerde iplikler ile arasuyu gelmektedir. Renkli iplikler, altın ipliklerden iki kat kalın yapılmıştır. Bu ipliklerin her iki tarafı da tahrirlidir.

Arasuyu altın zeminli olup diğer sayfalarda olduğu gibi bezemesizdir. Arasuyunun hemen dışında sırası ile ince bir siyah kuzu, kalınca bordo ve lapis kuzu bulunmaktadır. Lapis renkteki kuzu kenarsuyundaki lapis renkte çift tahrirlerden sonra

çekilmiştir. Cetvelin kâğıt dikiş kısmına yakın olan uzun kenarında, cetvel kısmı üzerinde ayrılma ve ciddi bir yırtık mevcuttur.

Kenarsuyu: Kenarsuyu birbirinden aralıklı oluşturulmuş dendanlı paftalar ile boşluk kısımlarında bulunan bezemelerden oluşur(Resim 121). Dendanlı paftalar kâğıdın üst kısa kenar ve uzun kenarda daha büyük iken alt kısımda yer azlığı sebebiyle daha küçük yapılmıştır. Paftanın içerisi kırmızı renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Zeminde ise, lapis renk ile çift tahrirler uygulanmıştır. Dıştaki çift tahrir motiflerinde, önce zemine sulu altın sürülmüş ve üzerine lapis renk ile desen yapılmıştır. Motif zeminlerindeki altın her motife uygulanmadan kullanılmıştır. Kenarsuyundaki çift tahrirler yapıldıktan sonra dendanlı paftaların etrafına siyah tahrirler çekilmiştir. Son olarak kâğıt alt kısımdan kesilmiştir.

Resim 121: Varak 82a'nın dendanlı pafta alanı ve çift tahrir bezemeleri.

KATALOG NO: 21

Resim 121: Varak 87a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfası Hûd sûresinin 6. ayetinin son kısmı ile başlamış ve 16. ayetin ortaları ile bitmiştir. Bu sûreler şöyledir:

مُّبِينٍ

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاء لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً وَلَئِن قُلْتَ إِنَّكُم مَّبْعُوثُونَ مِن بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُواْ إِنْ هَذَا إِلاَّ سِحْرٌ مُّبِينٌ

وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِلَى أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ لَّيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُ أَلاَ يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُواْ بِهِ يَسْتَهْزِؤُونَ

وَلَئِنْ أَذَقْنَا الإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ لَيَئُوسٌ كَفُورٌ

وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ نَعْمَاء بَعْدَ ضَرَّاء مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ

إِلاَّ الَّذِينَ صَبَرُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ أُوْلَئِكَ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ

فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَى إِلَيْكَ وَضَآئِقٌ بِهِ صَدْرُكَ أَن يَقُولُواْ لَوْلاَ أُنزِلَ عَلَيْهِ كَنزٌ أَوْ جَاء مَعَهُ مَلَكٌ إِنَّمَا أَنتَ نَذِيرٌ وَاللّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُواْ بِعَشْرِ سُوَرٍ مِّثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ وَادْعُواْ مَنِ اسْتَطَعْتُم مِّن دُونِ اللّهِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُواْ لَكُمْ فَاعْلَمُواْ أَنَّمَا أُنزِلَ بِعِلْمِ اللّهِ وَأَن لاَّ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ فَهَلْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ

مَن كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لاَ يُبْخَسُونَ

أُوْلَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الآخِرَةِ إِلاَّ النَّارُ

6….mubîn(mubînin).

7. Ve huvellezî halakas semâvâti vel arda fî sitteti eyyâmin ve kâne arşuhu alâl mâi li yebluvekum eyyukum ahsenu amelâ(amelen), ve le in kulte innekum meb’ûsûne min ba’dil mevti le yekûlennellezîne keferû in hâzâ illâ sihrun mubîn(mubînun).

O, hanginizin amelinin daha güzel olacağı konusunda sizi imtihan için, henüz Arş'ı su üstünde iken gökleri ve yeri altı gün içinde (altı evrede) yaratandır. Böyle iken

"Ölümden sonra şüphesiz diriltileceksiniz" desen, inkarcılar "Mutlaka bu apaçık bir büyüdür" derler.

8. Ve le in ahharnâ anhumul azâbe ilâ ummetin ma'dûdetin le yekûlunne mâ yahbisuhu, e lâ yevme ye'tîhim leyse masrûfen anhum ve hâka bi him mâ kânû bihî yestehziûn(yestehziûne).

Andolsun, biz onlardan azabı belirli bir süreye kadar geciktirsek, o zaman da mutlaka "Onu ne alıkoyuyor?" derler. İyi bilin ki, azap onlara geleceği gün, kendilerinden bir daha uzaklaştırılmaz ve alay etmekte oldukları şey, kendilerini çepeçevre kuşatmış olur.

9. Ve le in ezaknâl insâne minnâ rahmeten summe neza'nâhâ minhu, innehu le yeûsun kefûr(kefûrun).

Eğer insana tarafımızdan bir rahmet (nimet) tattırır da, sonra bunu ondan çekip alırsak, şüphesiz o ümitsiz ve nankör oluverir.

10. Ve le in ezaknâhu na'mâe ba'de darrâe messethu le yekûlenne zehebes seyyiâtu annî, innehu le ferihun fahûr(fahûrun).

Ama kendisine dokunan bir sıkıntıdan sonra, ona bir nimet tattırırsak mutlaka, "Kötülükler benden gitti" diyecektir. Çünkü o şımarık ve böbürlenen biridir.

11. İllâllezîne saberû ve amilûs sâlihât(sâlihâti), ûlâike lehum magfiratun ve ecrun kebîr(kebîrun).

Ancak sabredip salih amel işleyenler böyle değildir. İşte onlar için bağışlanma ve büyük bir mükâfat vardır.

12. Fe lealleke târikun ba'da mâ yûhâ ileyke ve dâikun bihî sadruke en yekûlû lev lâ unzile aleyhi kenzun ev câe meahu melek(melekun), innemâ ente nezîr(nezîrun), vallâhu alâ kulli şey'in vekîl(vekîlun).

(Ey Muhammed!) Belki de sen, (müşriklerin) "Ona bir hazine indirilseydi veya beraberinde bir melek gelseydi ya!" demelerinden dolayı sana vahyolunanlardan bir

kısmını gözardı edeceksin ve o yüzden göğsün daralacak. Fakat sen, ancak bir uyarıcısın. Allah ise her şeye vekildir.

13. Em yekûlûnefterâhu, kul fe'tû bi aşri suverin mislihî mufterayâtin ved'û menisteta'tum min dûnillâhi in kuntum sâdikîn(sâdikîne).

Yoksa "onu (Kur'an'ı) uydurdu" mu diyorlar? De ki: "Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi Allah'tan başka gücünüzün yettiklerini de (yardıma) çağırıp, siz de onun gibi uydurma on sûre getirin."

14. Fe illem yestecîbû lekum fa'lemû ennemâ unzile bi ilmillâhi ve en lâ ilâhe huve, fe hel entum muslimûn(muslimûne).

Eğer size (bu konuda) cevap veremedilerse, bilin ki o (Kur'an) ancak Allah'ın ilmiyle indirilmiştir ve O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. Artık müslüman oluyor musunuz?

15. Men kâne yurîdul hayâted dunyâ ve zînetehâ nuveffi ileyhim a'mâlehum fîhâ ve hum fîhâ lâ yubhasûn(yubhasûne).

Kim yalnız dünya hayatını ve onun zinetini isterse, biz onlara yaptıklarının karşılığını orada tastamam öderiz. Orada onlar bir eksikliğe uğratılmazlar.

16. Ulâikellezîne leyse lehum fil âhırati illân nâr(nâru)

Muhakkak yazı lapis renk ile altın zemin üzerine yazılmıştır. Yazılara hiçbir şekilde tahrir çekilmemiştir(Resim 122). Muhakkak hattı, cetvel ve koltuk zemini üzerine taşmalar yapmıştır. Altın zemin etrafına ince altın iplik çekilmiştir. Yalnız bu ipliğin bazı tahrirlerinin bazı bölümlerinde silinmeler görülmektedir. Alt ve stteki yazının zeminlerine, yazıdan sonra kırmızı renkte çift tahrirler çekilmiştir. Orta kısım ise, yine hat yazısı sonrası açık yeşil renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu kısımdaki bazı motiflerin zeminlerine kırmızı renk ile gölgelendirmeler yapılmıştır. Hatta bu gölgelendirmelerden bazıları yine orta kısımdaki "vav" harflerinin gözlerine de yapılmıştır. Yazıların siyah renkteki harekeleri zemine yapılan desenlerden sonra yapılmıştır.

Muhakkak hatların aralarında kalan açık mavi renkteki zemin üzerine, nesih hattıyla altın yazı yazılmıştır. Nesih hattın harekeleri ise yine altın ile uygulanmıştır. Nesih hattın secâvent harfleri kırmızı - bordo renkte yazıdan sonra yapılmıştır.

Resim 122: Varak 87a'nın yazı alanı.

Koltuklar: Sayfanın koltukları iki farklı renkte zemin üzerine iç içe yapılmıştır(Resim 122). İç kısım, dikdörtgen şekilde altın zemin üzeri, gülkurusu renkte tek iplik çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu paftanın hemen dışına altın iplik çekilmiştir. İpliğin dışında ise, siyah zemin üzerine beyaz renkte "+ ve :"lar bulunan ince arasuyu bulunmaktadır. İnce arasuyunun dışında sarı zeminli bir iplik vardır. Sonrasında sarı zeminli koltuk üzerine ise, lapis renkte tek iplik çift tahrirler ile uygulanmıştır. Koltuğun dış kısmında, yazı zeminlerininde etrafını dolaşan altın iplik bulunmaktadır.

Resim 122: Varak 87a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Cetvel kısmı dört adet altın iplik ile ipliklerin aralarında bulunan farklı renklerde üç adet ince arasuyu şeklindedir(Resim 123). Bu ince arasuları altın ipliklerin genişliğinin iki katı kadardır. İnce arasuları içten dışa sırası ile lapis, turuncu ve açık yeşil renktedir. Bu ince arasularının hepsinin üzerine "+ ve :"lar yapılmıştır. Bu bezemeler lapis zemin üzerine beyaz renkte, turuncu ve açık yeşil zemin üzerine ise siyah renktedir. Turuncu ve açık yeşil renkteki ince arasuyu kâğıdın dikiş kısmına yakın

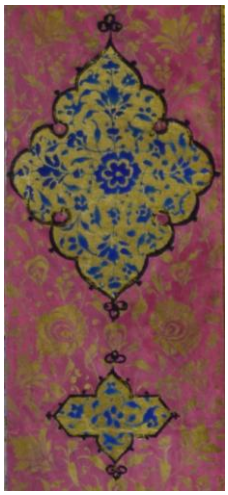
bölümden üst ve alt kısmına doğru uzamıştır. Bu renkli ince arasuyunun hemen yanında altın renkte arasuyu yapılmıştır. Altın zeminli arasuyunun üzerine ise, siyah renkte tek iplik çift tahrirler yapılmıştır. Arasuyunun hemen dışında, ince siyah renkte kuzu ve lapis renkte bir kuzu daha bulunmaktadır.

Resim 123: Varak 87a'nın cetvel kısmı.

Kenarsuyu: Yazmanın bu sayfası orta alandan sarı ince arasuyu ile ikiye bölünmüştür. İnce arasuyunun sarı zemini üzerinde lapis renkte "+ ile :"lar yapılmış ve her iki tarafına da altın renkte iplikler çekilmiştir. İç kısım, bir nevî geometrik bezeme benzeri dendanlı iç içe geçen farklı renklerdeki paftalardan oluşmaktadır. Bu paftaların hepsinde hatâyî grubu motifler ile çift tahrirler yapılmıştır. Bu çift tahrirlerin dış kısmında ise, etrafındaki dendanlara paralel çift tahrirlerle aynı renkte ince tahrir çekilmiştir. Paftalar siyah, turuncu ve lapis renkte zemin üzerine altın, açık mavi zemin üzerine lapis, altın zemin üzerine ise, hem gülkurusu ve lapis renkte çift tahrirler uygulanmıştır. Çift tahrirlerin tamamı yapıldıktan sonra zeminleri birbirinden ayıran beyaz iplikler çekilmiştir.

Resim 124: Varak 87a'nın cetvel ile ince arasuyu arasında kalan bezemesi.

Sarı zeminli ince arasuyu ile kâğıt sınırının orta kısmında, siyah tahrirlerle birbirine balanan altın zeminli ve dendanlı paftalar bulunmaktadır(Resim 125). Bu altın zemin muhtemelen yapıştırma altındır. Zemin sonrasında lapis renkte çift tahrirler yapılıp siyah renkte iplikler çekilmiştir. Paftalar haricinde gülkurusu renkteki zemin üzerine sadece altın ile çift tahrirler yapılmıştır. Bu çift tahrirler paftaların etrafında dolaşan siyah renkteki tahrirlerden önce uygulanmıştır. Ayrıca kâğıt üst kısa kenar ve uzun kenardan bezemelerinde bir kısmını içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

Resim 125: Varak 87a'nın kenarsuyu kısmı.

KATALOG NO: 22

Resim 126: Varak 107a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfasındaki hatlar, Nahl sûresinin 67. ayetinin son kısımları ile başlamış ve 76. ayetin orta kısımları ile bitmiştir. Bu sûreler şu şekildedir:

وَالأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

وَأَوْحَى رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ

ثُمَّ كُلِي مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلاً يَخْرُجُ مِن بُطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاء لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

وَاللّهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفَّاكُمْ وَمِنكُم مَّن يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لاَ يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا إِنَّ اللّهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ

وَاللّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الْرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُواْ بِرَآدِّي رِزْقِهِمْ عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَاء أَفَبِنِعْمَةِ اللّهِ يَجْحَدُونَ

وَاللّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ أَزْوَاجِكُم بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ اللّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللّهِ مَا لاَ يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِّنَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ شَيْئًا وَلاَ يَسْتَطِيعُونَ

فَلاَ تَضْرِبُواْ لِلّهِ الأَمْثَالَ إِنَّ اللّهَ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ

ضَرَبَ اللّهُ مَثَلاً عَبْدًا مَّمْلُوكًا لاَّ يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَمَن رَّزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوُونَ الْحَمْدُ لِلّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ

وَضَرَبَ اللّهُ مَثَلاً رَّجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ لاَ يَقْدِرُ

67….vel a’nâbi tettehîzûne minhu sekeren ve rızkan hasenen, inne fî zâlike le âyeten li kavmin ya’kılûn(ya’kılûne).

68. Ve evhâ rabbuke ilân nahli enittehızî minel cibâli buyûten ve mineş şeceri ve mimmâ ya’rişûn(ya’rişûne).

Rabbin bal arısına şöyle ilham etti: "Dağlardan, ağaçlardan ve insanların yaptıkları çardaklardan (kovanlardan) kendine evler edin.”

69. Summe kulî min kullis semerâti feslukî subule rabbiki zululen, yahrucu min butûnihâ şarâbun muhtelifun elvânuhu fîhi şifâun lin nâs(nâsi), inne fî zâlike le âyeten li kavmin yetefekkerûn(yetefekkerûne).

"Sonra meyvelerin hepsinden ye de Rabbinin sana kolaylaştırdığı (yaylım) yollarına gir." Onların karınlarından çeşitli renklerde bal çıkar. Onda insanlar için şifa vardır. Şüphesiz bunda düşünen bir (toplum) için bir ibret vardır.

70. Vallâhu halakakum summe yeteveffâkum ve minkum men yureddu ilâ erzelil umuri li keylâ ya'leme ba'de ilmin şey'a(şey'en), innallâhe alîmun kadîr(kadîrun).

Allah sizi yarattı. Sonra sizi öldürecek. İçinizden kimileri de, bilgili olduktan sonra hiçbir şeyi bilmesin diye ömrünün en düşkün çağına ulaştırılır. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, (her şeye) hakkıyla gücü yetendir.

71. Vallâhu faddale ba'dakum alâ ba'dın fîr rızk(rızkı), femâllezîne fuddılû bi râddî rızkıhim alâ mâ meleket eymânehum fe hum fîhi sevâun, e fe bi ni'metillâhi yechadûn(yechadûne).

Allah rızık konusunda kiminizi kiminizden üstün kıldı. Üstün kılınanlar rızıklarını ellerinin altındakilere vermezler ki rızıkta hep eşit olsunlar. Şimdi Allah'ın nimetini mi inkâr ediyorlar?

72. Vallâhu ceale lekum min enfusikum ezvâcen ve ceale lekum min ezvâcikum benîne ve hafedeten ve razakakum minet tayyibât(tayyibâti), e fe bil bâtıli yu'minûne ve bi ni'metillâhi hum yekfurûn(yekfurûne).

Allah size kendi cinsinizden eşler var etti. Eşlerinizden de oğullar ve torunlar verdi ve sizi temiz şeylerden rızıklandırdı. Öyleyken onlar batıla inanıyorlar da Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar?

73. Ve ya'budûne min dûnillâhi mâ lâ yemliku lehum rızkan mines semâvâti vel ardı şey'en ve lâ yestetîûn(yestetîûne).

Allah'ı bırakıp da, kendilerine göklerden ve yerden hiçbir rızık sağlayamayan ve buna gücü de yetmeyen şeylere tapıyorlar.

74. Fe lâ tadribû lillâhil emsâle, innallâhe ya’lemu ve entum lâ ta’lemûn(ta’lemûne).

Artık Allah'a (şanına uymayan) benzetmeler yapmaya kalkmayın. Çünkü Allah bilir siz bilmezsiniz.

75. Daraballâhu meselen abden memlûken lâ yakdiru alâ şey’in ve men razaknâhu minnâ rızkan hasenen fe huve yunfiku minhu sırren ve cehren, hel yestevûn(yestevûne), elhamdulillâhi, bel ekseruhum lâ ya’lemûn(ya’lemûne).

Allah, hiçbir şeye gücü yetmeyen ve başkasının malı olan bir köle ile, kendisine verdiğimiz güzel rızıktan gizli ve açık olarak Allah yolunda harcayan kimseyi misal verir. Bunlar hiç eşit olur mu? Hamd Allah'a mahsustur, fakat onların çoğu bilmezler.

76. Ve daraballâhu meselen raculeyni ehaduhumâ ebkemu lâ yakdiru…

Sayfanın muhakkak hatla yazılan yazıları altın zemin üzerine lapis renktedir. Yazıların bazi bölümleri, koltuk zemini ve cetvelin üzerine taşmıştır. Yazının zemini kırmızı renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu bezemelerden sonra yazının siyah renkteki harekeleri yapılmıştır. Muhakkak yazının orta kısmının sonlarında bir elif harfi koltuk zemini ve deseninin üzerine denk gelmektedir.

Muhakkak yazıların iç kısımlarına açık mavi renkteki zemin üzerine altın ile nesih yazı yazılmıştır. Nesih yazının secâvent harfleri bordo renk ile uygulanmıştır.

Resim 126: Varak 107a’nın yazı alanı.

Koltuklar: Koltuklar lapis renkteki zemine altın ile çift iplik çift tahrirler şeklinde bezenmiştir(Resim 127). Bu kısımdaki altın çift tahrirler koltuğu çevreleyen altın ipliğin üzerine taşmıştır. Orta kısımdaki muhakkak yazının sonlarındaki bir "elif" harfi lapis renkteki koltuk ve üzerindeki altın desenin de üzerindedir.

Resim 127: Varak 107a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Muhakkak yazı ve koltukları çevreleyen altın iplik ile cetvel başlamaktadır. Sonrasında her iki tarafıda tahrirli sırası ile turuncu, altın, açık yeşil, altın ve açık mavi renkte iplikler ile devam etmektedir. Cetvele taşan muhakkak yazıların bazı kısmı, bu ipliklerin üzerinde iken açık mavi renkteki iplik ise bir noktada yazı üzerindedir.

İpliklerden sonra altın zeminli arasuyu gelmektedir. Arasuyunda hiçbir bezeme bulunmamaktadır. Altın zeminli arasuyunun dışında, siyah renkte ince bir kuzu yapılmıştır. Sonrasında ise, kalınca bordo ve lapis renkte birer kuzu çekilmiştir.

Kenarsuyu: Kenarsuyu, cetvele bitişik yarım paftalarla tam karşı kısmında bulunan kâğıt sınırına bitişik aynı paftalar ile ara noktalarında belli bir mesafede bulunan paftadan oluşmaktadır. Cetvel kenarı ve karşısındaki dendanlı paftalar turuncu ve açık yeşil renk zeminlidir(Resim 128 – 129). Turuncu renkli paftalarda lapis renkte çift tahrir yapılmıştır. Açık yeşil zeminli paftalar ise, kırmızı renkte çift tahrirlerle bezenmiştir.

Resim 128: Varak 107a'nın kenarsuyu bezemesi 1.

Resim 129: Varak 107a'nın kenarsuyu bezemesi 2.

Orta alanda bulunan dendanlı alanlar, lapis ve açık mavi renkte paftalardan oluşmaktadır(Resim 130). Lapis renkteki paftanın üzerine altın ile çift tahrirler yapılmıştır. Açık mavi zeminli paftanın üzeri ise, siyah renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Orta alandaki paftalardan kâğıdın alt kısmına denk gelenleri mesafe kısa olduğundan diğer paftalardan daha küçük yapılmıştır.

Paftalardan arda kalan kısımda kâğıt rengi üzerine lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır(Resim 130). Çift tahrirler bittikten sonra bütün paftaların etrafına siyah tahrir çekilmiştir. Bu siyah tahrir cetvelin en dışındaki lapis kuzununda üzerindedir. Ayrıca kâğıt alt kısımdan bezemelerin az bir kısmınıda içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

Resim 130: Varak 107a'nın lapis zeminli paftası.

Ayrıca mushafın varak 107a sayfasında bezemelerin üstünde birer adet hamse ve aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır.

KATALOG NO: 23

Resim 131: Varak 109a

Yazı Alanı: Yazmanın bu sayfası Nahl sûresinin 107. ayetinin son kısmı ile başlamış ve 119. ayetin ilk kısmı ile sonlanmıştır. Bu ayetler şunlardır:

الْكَافِرِينَ

أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ

لاَ جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرونَ

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُواْ مِن بَعْدِ مَا فُتِنُواْ ثُمَّ جَاهَدُواْ وَصَبَرُواْ إِنَّ رَبَّكَ مِن بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ

يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَن نَّفْسِهَا وَتُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ

وَضَرَبَ اللهُ مَثَلاً قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُّطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِّن كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللهِ فَأَذَاقَهَا اللهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُواْ يَصْنَعُونَ

وَلَقَدْ جَاءهُمْ رَسُولٌ مِّنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ

فَكُلُواْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللهُ حَلالاً طَيِّبًا وَاشْكُرُواْ نِعْمَتَ اللهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَلَحْمَ الْخَنزِيرِ وَمَآ أُهِلَّ لِغَيْرِ اللهِ بِهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلاَ عَادٍ فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

وَلاَ تَقُولُواْ لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلاَلٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُواْ عَلَى اللهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللهِ الْكَذِبَ لاَ يُفْلِحُونَ

مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُواْ حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِن قَبْلُ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِن كَانُواْ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُواْ

107….el kâfirîn(kâfirîne).

108. Ulâikellezîne tabeallâhu alâ kulûbihim ve sem’ihim ve ebsârihim, ve ulâike humul gâfilûn(gâfilûne).

İşte onlar, Allah'ın; kalplerini, kulaklarını ve gözlerini mühürlediği kimselerdir. İşte onlar gafillerin ta kendileridir.

109. Lâ cereme ennehum fîl âhırati humul hâsirûn(hâsirûne).

Hiç şüphesiz onlar, ahirette ziyana uğrayanların da ta kendileridir.

110. Summe inne rabbeke lillezîne hâcerû min ba'di mâ futinû summe câhedû ve saberû inne rabbeke min ba'dihâ le gafûrun rahîm(rahîmun).

Sonra şüphesiz ki Rabbin, eziyete uğratıldıktan sonra hicret eden, sonra Allah yolunda cihad edip sabreden kimselerin yanındadır. Şüphesiz Rabbin bundan sonra da çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

111. Yevme te'tî kullu nefsin tucâdilu an nefsihâ ve tuveffâ kullu nefsin mâ amilet ve hum lâ yuzlemûn(yuzlemûne).

Herkesin nefsi için mücadele ederek geleceği, kendilerine zulmedilmeksizin herkese yaptığının karşılığının eksiksiz ödeneceği günü düşün.

112. Ve daraballâhu meselen karyeten kânet âmineten mutmainneten ye'tîhâ rızkuhâ ragaden min kulli mekânin fe keferet bi en'umillâhi fe ezâkahallâhu libâsel cûi vel havfi bimâ kânû yasnaûn(yasnaûne).

Allah şöyle bir memleketi misal verdi: Orası güven ve huzur içinde idi. Oraya her taraftan bolca rızık gelirdi. Fakat Allah'ın nimetlerine nankörlük ettiler; bu yüzden yaptıklarına karşılık Allah onlara şiddetli açlık ve korku ızdırabını tattırdı.

113. Ve lekad câehum resûlun minhum fe kezzebûhu fe ehazehumul azâbu ve hum zâlimûn(zâlimûne).

Andolsun, onlara içlerinden bir peygamber geldi de onu yalanladılar. Böylece zulmederlerken azap onları yakalayıverdi.

114. Fe kulû mimmâ razakakumullâhu halâlen tayyiben veşkurû ni'metallâhi in kuntum iyyâhu ta'budûn(ta'budûne).

Artık Allah'ın size helâl ve temiz olarak verdiği rızıklardan yiyin. Eğer yalnız ona ibadet ediyorsanız, Allah'ın nimetine şükredin.

115. İnnemâ harrame aleykumul meytete ved deme ve lahmel hınzîri ve mâ uhılle li gayrillâhi bihî, fe menıdturra gayra bâgın ve lâ âdin fe innallâhe gafûrun rahîm(rahîmun).

Allah size ancak leş, kan, domuz eti ve Allah'tan başkası adına kesileni haram kıldı. Ama kim mecbur olur da istismar etmeksizin ve zaruret ölçüsünü aşmaksızın yemek zorunda kalırsa şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

116. Ve lâ tekûlû limâ tesıfu elsinetukumul kezibe hâzâ halâlun ve hâzâ harâmun li tefterû alâllâhil kezibe, innellezîne yefterûne alâllâhil kezibe lâ yuflihûn(yuflihûne).

Dilleriniz yalana alışageldiğinden dolayı, Allah'a karşı yalan uydurmak için, "Şu helâldir", "Şu haramdır" demeyin. Şüphesiz, Allah'a karşı yalan uyduranlar, kurtuluşa eremezler.

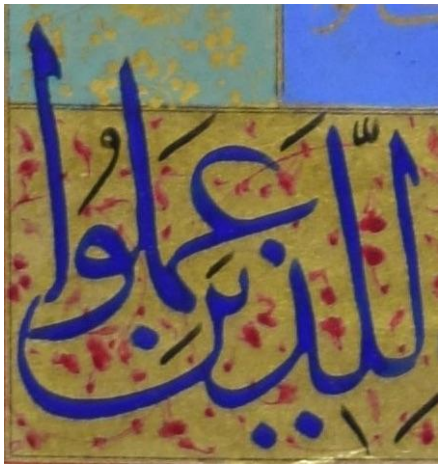
117. Metâun kalîlun ve lehum azâbun elîm(elîmun).

(Dünyada elde ettikleri) az bir yararlanmadır. Halbuki (ahirette) onlara acıklı bir azap vardır.

118. Ve alâllezîne hâdû harramnâ mâ kasasnâ aleyke min kablu, ve mâ zalemnâhum ve lâkin kânû enfusehum yazlimûn(yazlimûne).

Daha önce sana anlattıklarımızı yahudi olanlara da haram kılmıştık. Biz (bununla) onlara zulmetmedik, fakat onlar kendilerine zulmediyorlardı.

119. Summe inne rabbeke lillezîne amilû…

Sayfanın muhakkak yazıları lapis renkte altın zemin üzerine yazılmıştır(Resim 132). Yazı cetvel sınırı, koltuk zemini ve deseninin üzerine taşmalar yapmıştır. Bu taşmalar daha önceki sayfalarda olmadığı kadar fazladır. Hattın harekeleri siyah renktedir. Altın zemin üzerindeki muhakkak yazının boşluk alanlarına yapılan bezemeler de kırmızı renkte ve yazıdan sonra uygulanmıştır.

Resim 132: Varak 109a'nın yazı alanı.

Muhakkak yazıların ortalarında bulunan açık mavi zemin üzerine nesih yazı altın ile yazılmıştır. Yazının kırmızı secâvent harfler altın harekelerin altındadır.

Koltuklar: Bu kısmın deseni altın ile açık yeşil zemin üzerine çift iplik şeklindedir(Resim 133). Desen ise, hatâyî grubu motifler ile çift tahrir tekniğinde bezenmiştir. Koltuk deseni bazı noktalarda koltuğu çevreleyen altın iplik üzerine taşmıştır.

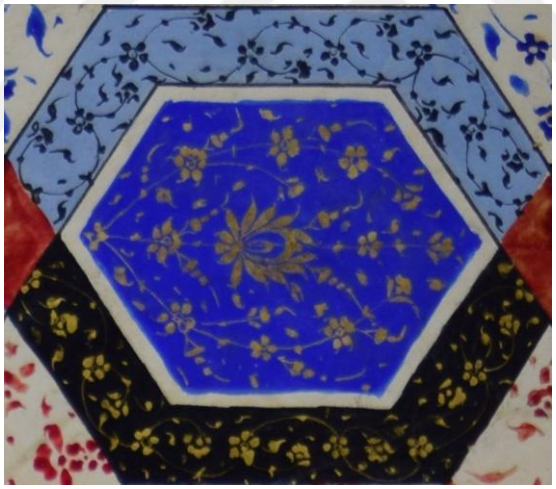
Resim 133: Varak 109a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Cetvel muhakkak yazı çevresi ve koltuk etrafını çevreleyen altın iplik ile başlamaktadır. Altın iplikten sonra turuncu, açık yeşil ve açık mavi renkte iplik yapılmıştır. Bu renkli arasularının her iki tarafında da tahrirli altın iplik bulunmaktadır. Renkli ipliklerin bir kısmı, muhakkak yazıların cetvel üzerine taşan harflerinin üzerinde

iken bazıları da altındadır. Örneğin iplikler, turuncu ve açık yeşil yazıların kenarında bitirilmiş iken, açık mavi iplik "ya" harfinin üzerinden geçmiştir.

Cetveldeki arasuyu ise diğer sayfalardaki arasuyu gibi altın zeminli ve bezemesizdir. Arasuyundan hemen sonra siyah renkte ince bir kuzu sonrası kalınca bordo ve lapis renkte kuzular bulunmaktadır.

Kenarsuyu: Kenarsuyu cetvel ile kâğıt sınırı arasındaki alanın ortasında birbirinin üzerinden geçen iki farklı renkteki arasuyu ile onların içleri ve dışlarındaki desenlerden oluşmaktadır. Arasuları siyah ve açık mavi zeminli olup, aralarında geometrik paftalar olacak şekilde birbiri üzerinden dolanmıştır. Siyah zeminli arasuyunda altın ile tek iplik çift tahrir desen yapılmıştır. Açık mavi zeminli olan arasuyunda ise, tek iplik siyah çift tahrir yapılmıştır. Arasularının kesişim kısımları ise, kırmızı renk ile boyanmıştır.

Resim 134: Varak 109a'nın kenarsuyu bezemesi 1.

Arasularının iç kısımlarında kalan bölümler açık yeşil, altın, lapis ve turuncu zeminle kaplanmıştır. Açık yeşil zemin üzerine kırmızı renk ile çift tahrir yapılmıştır. Lapis zeminli paftanın üzerine ise, altın çift tahrir uygulanmıştır(Resim 134). Lapis zemin ile arasuları arasında bir nevî iplik görünümünde bir boşluk boyanmadan kâğıt renginde bırakılmıştır. Altın zeminli paftanın üzerine ise, bordo renk ile çift tahrirler yapılmıştır(Resim 135). Turuncu zeminli pafta ise, beyaz renk ile yine çift tahrirler ile

bezenmiştir(Resim 136). Bu kısımdaki desen siyah arasuyu ile turuncu zemin etrafındaki siyah tahririn üzerindedir.

Resim 135: Varak 109a'nın kenarsuyu bezemesi 2.

Cetvel ile arasuları arasında kalan alana kâğıt zemini üzerine kırmızı renk ile çift tahrirler yapılmıştır. Çift tahrirler cetvelin en dışındaki lapis kuzunun altında kalmıştır. Arasuları ile kâğıt bitiş çizgisinin arasında kalan bölümde ise, kâğıt rengindeki zemin üzerine lapis renkte çift tahrirler uygulanmıştır. Her iki renkteki çift tahrirler arasularından önce yapılmıştır.

Resim 136: Varak 109a'nın kenarsuyu bezemesi 3.

Ayrıca mushafın varak 109a sayfasında bezemelerin üstünde birer adet hamse ve aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır.

KATALOG NO: 24

Resim 137: Varak 110a

Yazı Alanı: Yazmanın bu sayfasında yazılar İsra sûresinin ilk ayeti ile başlamış ve 12. ayetin ilk kısımları ile son buluştur. Bu ayetler şunlardır:

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلاً مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ البَصِيرُ

وَآتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ أَلاَّ تَتَّخِذُواْ مِن دُونِي وَكِيلاً

ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا

وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا

فَإِذَا جَاء وَعْدُ أُولاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَّنَا أُوْلِي بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُواْ خِلاَلَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُولاً

ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاكُم بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا

إِنْ أَحْسَنتُمْ أَحْسَنتُمْ لِأَنفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَإِذَا جَاء وَعْدُ الآخِرَةِ لِيَسُوؤُواْ وُجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُواْ الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُواْ مَا عَلَوْاْ تَتْبِيرًا

عَسَى رَبُّكُمْ أَن يَرْحَمَكُمْ وَإِنْ عُدتُّمْ عُدْنَا وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يِهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا

وأَنَّ الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِالآخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

وَيَدْعُ الإِنسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الإِنسَانُ عَجُولاً

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ فَمَحَوْنَا

1. Subhânellezî esrâ bi abdihî leylen minel mescidil harâmi ilâl mescidil aksallezî bâraknâ havlehu li nuriyehu min âyâtinâ, innehu huves semîul basîr(basîru).

Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz o, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.

2. Ve âteynâ mûsâl kitâbe ve cealnâhu huden li benî isrâîle ellâ tettehızû min dûnî vekîlâ(vekîlen).

Mûsâ'ya Kitab'ı (Tevrat'ı) verdik ve onu, "Benden başkasını vekil edinmeyin" diyerek, İsrailoğullarına bir rehber yaptık.

3. Zurriyyete men hamelnâ mea nûh(nûhin), innehu kâne abden şekûrâ(şekûran).

Ey kendilerini Nûh ile birlikte (gemide) taşıdığımız kimselerin çocukları! Gerçek şu ki, o çok şükreden bir kuldu.

4. Ve kadaynâ ilâ benî isrâîle fîl kitâbi le tufsidunne fîl ardı merrateyni ve le ta’lunne uluvven kebîrâ(kebîren).

Biz, Kitap'ta (Tevrat'ta) İsrailoğullarına, "Yeryüzünde muhakkak iki defa bozgunculuk yapacaksınız ve büyük bir kibre kapılarak böbürleneceksiniz" diye hükmettik.

5. Fe izâ câe va’du ûlâhumâ beasnâ aleykum ibâden lenâ ulî be’sin şedîdin fe câsû hılâled diyâr(diyâri), ve kâne va’den mef’ûlâ(mef’ûlen).

Nihayet bu iki bozgunculuktan ilkinin zamanı gelince (sizi cezalandırmak için) üzerinize, pek güçlü olan birtakım kullarımızı gönderdik. Onlar evlerinizin arasına kadar sokuldular. Bu, herhâlde yerine gelmesi gereken bir va'd idi.

6. Summe radednâ lekumul kerrate aleyhim ve emdednâkum bi emvâlin ve benîne ve cealnâkum eksere nefîrâ(nefîren).

Sonra onlara karşı size tekrar egemenlik verdik. Mallar ve çocuklarla sizi güçlendirdik; sayınızı daha da çoğalttık.

7. İn ahsentum ahsentum li enfusikum ve in ese’tum fe lehâ, fe izâ câe va’dul âhırati li yesûû vucûhekum ve li yedhulûl mescide kemâ dehalûhu evvele merratin ve li yutebbirû mâ alev tetbîrâ(tetbîren).

İyilik ederseniz kendinize iyilik etmiş olursunuz, kötülük yaparsanız yine kendinize yapmış olursunuz. İkinci bozgunculuğun zamanı gelince, yüzünüzü kara

etsinler, daha önce girdikleri gibi yine mescide (Beyt-i Makdis'e) girsinler ve ellerine geçirdikleri her şeyi yerle bir etsinler diye (üzerinize yine düşmanlarınızı gönderdik.)

8. Asâ rabbukum en yerhamekum, ve in udtum udnâ, ve cealnâ cehenneme lil kâfirîne hasîrâ(hasîren).

Umulur ki Rabbiniz size merhamet eder. Eğer yine eski duruma dönerseniz, biz de (cezaya) döneriz. Biz cehennemi kâfirlere bir zindan yapmışızdır.

9. İnne hâzâl kur’âne yehdî lilletî hiye akvemu ve yubeşşirul mu’minînellezîne ya’melûnes sâlihâti enne lehum ecren kebîrâ(kebîren). 10. Ve ennellezîne lâ yu’minûne bil âhırati a’tednâ lehum azâben elîmâ(elîmen).

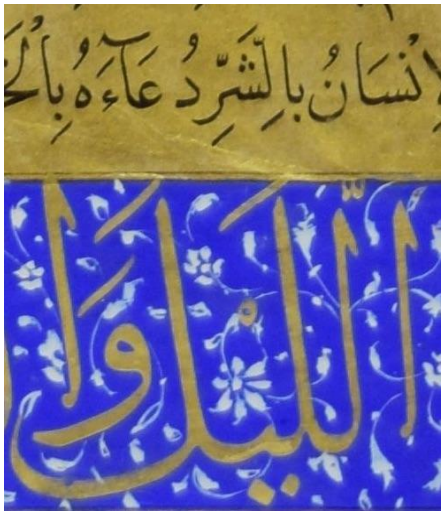
(9 - 10.) Gerçekten bu Kur'an en doğru olan yola götürür ve iyi işler yapan mü'minler için büyük bir mükâfat olduğunu ve ahirete inanmayanlar için elem dolu bir azap hazırladığımızı müjdeler.

11. Ve yed’ul insânu biş şerri duâehu bil hayr(hayri), ve kânel insânu acûlâ(acûlen).

İnsan hayra dua eder gibi şerre dua eder. İnsan çok acelecidir.

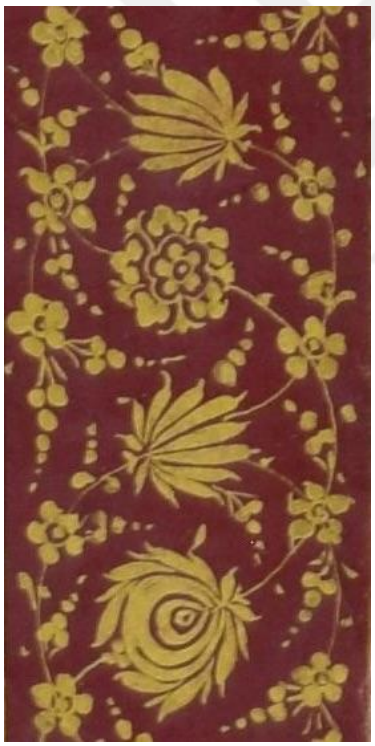
12. Ve cealnâl leyle ven nehâre âyeteyni fe mehavnâ…

Sayfadaki muhakkak hatlar, lapis renk zemin üzerine altınla yazılmıştır(Resim 138). Yazılar bazı noktalarda cetvel ve koltukların üzerine çıkmaktadır. Yazının harekeleri de altın renktedir. Secâvent harfler ise, turuncu renkte ve harekelerden sonra yapılmıştır. Muhakkak hatlar yazıldıktan sonra etraflarındaki boş alanlar beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir.

Muhakkak hatların arasında altın zemin üzerinde siyah renk ile nesih yazılar ve harekeler bulunmaktadır. Yazının secâvent harfleri ise, turuncu renk ile yazılmıştır. Sayfadaki duraklar diğer sayfalardaki duraklar ile aynı şekilde uygulanmıştır.

Resim 138: Varak 110a'nın yazı alanı.

Koltuklar: Muhakkak yazılar ile nesih yazıların arasında bulunan koltukların zeminleri bordo renktedir(Resim 139). Bu zeminlerin üzeri, altın çift tahrirlerle çift iplik şeklinde bezenmiştir. Koltukların bezemeleri koltuğu çevreleyen altın iplik üzerine taşmalar yapmıştır.

Resim 139: Varak 110a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Muhakkak yazı ve koltukların etrafını çevreleyen her iki tarafıda tahrirli altın iplik ile cetvel başlamaktadır. İpliğin dışında altın ipliğin etrafında dolaşan turuncu zeminli üzerinde "+ ve :"lar bulunan ince arasuyu bulunmaktadır(Resim 140). Turuncu ince arasuyunun etrafında altın renkte iplik dönmektedir. Altın iplik sonrası açık yeşil zeminli iplik bulunmaktadır. Bu iplik hem cetvel etrafında dönerken hemde cetvelin kâğıt dikim kısmına yakın bölümünden kâğıt sınırına yakın aşağı ve yukarı

doğru uzamaktadır. Ayrıca cetvelin kâğıt dikiş kısmına yakın olan kısmında açık yeşil iplik üzerinde ciddi bir yırtılma mevcuttur. Açık yeşil iplik sonrası altın iplik ve siyah zeminli ince arasuyu bulunmaktadır. İnce arasuyu siyah zemin üzerine beyaz "+ ve :"lardan oluşmaktadır.

Resim 140: Varak 110a'nın cetvel kısmı.

Cetvelin kâğıt dikiş yerine yakın kısmında ise açık yeşil zemin sonrası altın iplik ve siyah iplik bulunmaktadır. Sonrasında altın zemin üzerinde siyah renk ile tek iplik çift tahrirler bulunan arasuyu ile bezenmiştir. Altın arasuyu sonrası ise, ince siyah bir kuzu ile beyaz kalınca bir kuzu daha çekilmiştir.

Kenarsuyu: Cetvel ile kâğıt sınırı arasında bulunan kmenarsuyu cetvele bitişik geometrik paftalar ile paftaların dış kısmında bulunan halkârdan oluşmaktadır. Geometrik paftalar altın, turuncu, altın üzerine kırmızı ve lapis zeminli olup üzerlerine bezmeler yapılmıştır.

Altın zeminli paftanın üzerine klasik tezhip yapılmış lâkin dallar ve yapraklar lapis renkte yapılmıştır(Resim 141). Motif zemin renklerinde ise, turuncu, beyaz, gülkurusu, sarı ve mavi renkler kullanılmıştır. Altın zeminli paftaların etrafına kalınca siyah bir iplik çekilmiştir.

Resim 141: Varak 110a'nın kenarsuyundaki altın zeminli pafta.

Turuncu zeminli paftanın üzerine lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır(Resim 142). Lapis bezemelerden sonra kalınca açık yeşil bir iplik çekilmiştir. Açık yeşil iplik sonrasında ise, bütün paftaların arasında dolanan beyaz iplik bulunmaktadır.

Resim 142: Varak 110a'nın kenarsuyundaki turuncu zeminli pafta.

Altın üzerine kırmızı renk sürülerek yapılmış olan zeminli paftaların üzerine altın ile çift tahrirler yapılmıştır(Resim 143). Desen bitirildikten sonra turuncu, altın ve bordo paftaların etrafını dolanan beyaz iplik çekilmiştir. Bu renkli zeminli paftaların dışında kalınca açık yeşil bir iplik dolanmaktadır. İpliğin hemen dışında ise, lapis zeminli beyaz renk ile çift tahrirler yapılmıştır(Resim 144). Bu paftanın etrafında ince tahrirsiz altın bir iplik çekilmiştir.

Resim 143: Varak 110a'nın kenarsuyundaki bordo zeminli pafta.

Kenarsuyunun iç kısımlarındaki geometrik paftalardan sonra dış kısma sadece altın renk ile tarama halkâr yapılmıştır(Resim 145). Halkârda yapılan taramalar haricinde motifler üzerine altın noktalar uygulanmıştır. Bezeme yapılan kâğıdın uzun kenarı ve alt kenarından bezemelerinde bir kısmını içine alacak şekilde kesilmiştir.

Resim 144: Varak 110a'nın kenarsuyundaki lapis zeminli pafta.

Resim 145: Varak 110a'nın kenarsuyunun halkâr kısmı.

KATALOG NO: 25

Resim 146: Varak 117a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfasındaki yazılar Kehf sûresinin 49. ayetinin ortasından başlamış ve 58. ayetin ilk kısmı ile sonlanmıştır. Bu ayetler şunlardır:

يَا وَيْلَتَنَا مَالِ هَذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاء مِن دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا

مَا أَشْهَدتُّهُمْ خَلْقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلْقَ أَنفُسِهِمْ وَمَا كُنتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا

وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَائِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُم مَّوْبِقًا

وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُم مُّوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِن كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الْإِنسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَن يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءهُمُ الْهُدَى وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَن تَأْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَا

أُنذِرُوا هُزُوًا

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَن يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِن تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى فَلَن يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا

وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ

49….yâ veyletenâ mâ li hâzâl kitâbi lâ yugâdiru sagîraten ve lâ kebîraten illâ ahsâhâ, ve vecedû mâ amilû hâdırâ(hâdıran), ve lâ yazlimu rabbuke ehadâ(ehaden).

Kitap ortaya konur. Suçluları, kitabın içindekilerden korkuya kapılmış görürsün. "Eyvah bize! Bu nasıl bir kitaptır ki küçük, büyük hiçbir şey bırakmadan hepsini sayıp dökmüş!" derler. Onlar bütün yaptıklarını karşılarında bulurlar. Senin Rabbin hiç kimseye zulmetmez.

50. Ve iz kulnâ lil melâiketiscudû li âdeme fe secedû illâ iblîs(iblîse), kâne minel cinni fe feseka an emri rabbihî, e fe tettehızûnehu ve zurriyyetehû evliyâe min dûnî ve hum lekum aduvvun, bi'se liz zâlimîne bedelâ(bedelen).

Hani biz meleklere, "Adem için saygı ile eğilin" demiştik de İblis'ten başka hepsi saygı ile eğilmişlerdi. İblis ise cinlerdendi de Rabbinin emri dışına çıktı. Şimdi siz, beni bırakıp da İblis'i ve neslini, kendinize dostlar mı ediniyorsunuz? Halbuki onlar sizin için birer düşmandırlar. Bu, zalimler için ne kötü bir bedeldir!

51. Mâ eşhedtuhum halkas semâvâti vel ardı ve lâ halka enfusihim ve mâ kuntu muttehızel mudıllîne adudâ(aduden).

Ben onları ne göklerin ve yerin yaratılışına, ne de kendilerinin yaratılışına şahit tuttum. Saptıranları da hiçbir zaman yardımcı edinmiş değilim.

52. Ve yevme yekûlu nâdû şurakâiyellezîne zeamtum fe deavhum fe lem yestecibû lehum ve cealnâ beynehum mevbikâ(mevbikan).

(Ey Muhammed!) Allah'ın, "Ortağım olduklarını iddia ettiklerinizi çağırın" diyeceği, onların da çağıracakları, fakat kendilerine (çağırdıklarının) cevap vermeyecekleri ve bizim de aralarına bir uçurum koyacağımız günü hatırla!

53. Ve rael mucrimûnen nâre fe zannû ennehum muvâkıûhâ ve lem yecidû anhâ masrifâ(masrifen).

Suçlular (o gün) ateşi görünce onun içine düşeceklerini iyice anlayacaklar ve ondan kurtuluş yolu da bulamayacaklardır.

54. Ve lekad sarrafnâ fî hâzâl kur'âni lin nâsi min kulli meselin, ve kânel insânu eksere şey'in cedelâ(cedelen).

Andolsun, biz bu Kur'an'da insanlar için her türlü misali değişik şekillerde açıkladık. Fakat insan tartışmaya her şeyden daha çok düşkündür.

55. Ve mâ menean nâse en yu’minû iz câe humul hudâ ve yestagfirû rabbehum illâ en te’tiyehum sunnetul evvelîne ev ye’tiyehumul azâbu kubulâ(kubulen).

İnsanlara hidayet geldikten sonra onların inanmalarına ve Rab'lerinden mağfiret dilemelerine, ancak, öncekilerin başına gelenlerin kendi başlarına da gelmesi, ya da kendilerine azabın göz göre göre gelmesi (yönündeki beklentileri) engel olmuştur.

56. Ve mâ nursilul murselîne illâ mubeşşirîne ve munzirîne, ve yucâdilullezîne keferû bil bâtılı li yudhıdû bihil hakka vettehazû âyâtî ve mâ unzirû huzuvâ(huzuven).

Biz, peygamberleri ancak müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak göndeririz. İnkâr edenler ise, hakkı batılla çürütmek için mücadele ederler. Âyetlerimizi ve kendilerine yapılan uyarıları alaya alırlar.

57. Ve men azlemu mimmen zukkire bi âyâti rabbihî fe a'rada anhâ ve nesiye mâ kaddemet yedâhu, innâ cealnâ alâ kulûbihim ekinneten en yefkahûhu ve fî âzânihim vakrâ(vakran) ve in ted'uhum ilâl hudâ fe len yehtedû izen ebedâ(ebeden).

Kim, kendisine Rabbinin âyetleri hatırlatılıp da onlardan yüz çeviren ve elleriyle yaptığını unutandan daha zalimdir? Şüphesiz biz, onu anlamamaları için, kalplerine perdeler gerdik, kulaklarına da ağırlıklar koyduk. Sen onları hidayete çağırsan da artık ebediyen hidayet bulamazlar.

58. Ve rabbukel gafûru zur rahmeti…

Sayfadaki muhakkak yazılar altın zemin üzerine lapis renk ile yazılmıştır(Resim 147). Hatlar cetvele ve koltuk zemin renginin üzerine taşmalar yapmıştır. Muhakkak yazıların bazı harflerinin gözleri açık yeşil renk ile boyanmıştır. Yazının harekeleri ise siyah renktedir. Üst ve alt kısımdaki muhakkak yazıların zeminleri kırmızı renkte çift tahrir ile bezenmiştir. Orta alandaki muhakkak yazının zemininde ise, açık yeşil hurde rûmîler yapılmıştır(Resim 148). Yalnız yazının son kısmında harflerin altında kalan kısımda zemini kırmızı renkte olan beyaz renkte hurde rûmîler ile bezenmiştir. Yazının sarı renkteki durakları diğer sayfalardaki örnekleri ile aynı olup etrafına lapis renkte tahrir atılmıştır.

Resim 147: Varak 117a'nın yazı alanı 1.

Muhakkak yazıların aralarında açık mavi renkteki zemin üzerine altın ile yazılmış olan nesih yazı bulunmaktadır. Nesih yazıların zeminlerinde lapis renk ile çift tahrirler mevcuttur. Bu kısımdaki altın yazılar yazıldıktan sonra kırmızı renkte secâvent harfler yapılmış ve en son yine altın ile harekeler uygulanmıştır. Nesih yazının durakları ise, bezeme olarak diğer sayfalarla aynı iken renk olarak farklı yapılmıştır. Zemin rengi diğer sayfalarda açık mavi iken burada altın yapılmıştır(Resim 148).

Resim 148: Varak 117a'nın yazı alanı 2.

Koltuklar: Muhakkak yazı ve nesih yazının aralarında bulunan koltuklarda zemin rengi olarak açık yeşil kullanılmıştır(Resim 149). Açık yeşil zemin üzerine altın ile çift iplik şeklinde çift tahrirler yapılmıştır. Altın desen yapıldıktan sonra en dışa siyah renkte kalınca bir iplik çekilmiştir. Bu ipliğin bazı bölümlerinde dökülmeler bulunmaktadır.

Resim 149: Varak 117a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Yazıların ve koltuklar dışındaki cetvel, turuncu, siyah ve lapis renkteki üç adet ince arasuyu ile onların arası ve etrafında bulunan altın ipliklerden oluşmaktadır. Turuncu zeminli ince arasuyunun üzerine siyah renk ile "+ ve :"lar yapılmıştır. Bu arasuyu yazılar ve koltukları dikdörtgen şeklinde çevrelemiştir. Sonrasındaki siyah arasuyu üzerine ise, beyaz renkte "+ ve :"lar yapılmıştır. Siyah renkteki ince arasuyu turuncu arasuyunu çevreleyerek kâğıt dikim kısmına yakın üst ve alt tarafa doğru sınıra yakın şekilde uzamalar yapmıştır. Siyah ince arasuyu ile kenarsuyu arasında kalacak şekilde lapis renk ince arasuyunun zemininin üzeri beyaz "+ ve :"lar ile bezenmiştir. Siyah ince arasuyunun kâğıt dikim kısmında ise, sarı renkli zemin üzerine siyah renk ile "+ ve :"lar yapılmıştır.

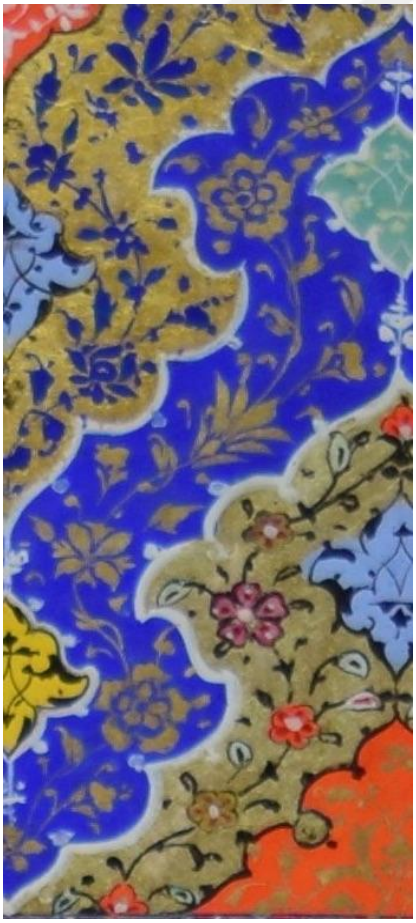
Sarı ince arayunun hemen yanında lapis renkte zemin üzerine çift iplik şeklinde çift tahrirlerle bezemeler yapılmıştır. Arasuyunun dışında ise, ince siyah kuzu sonrası sırası ile kırmızı ve lapis renkte kuzular bulunmaktadır.

Kenarsuyu: Kenarsuyunda iç içe geçmiş dendanlı paftalarla, paftaların içlerinde bulunan dendanlı salbekeler ve paftaların dışındaki bölümlerden oluşmaktadır(Resim 150). Cetvele bitişik enine simetrili oluşturan paftaların zemin renkleri de birbirinden farklı yapılmıştır.

Resim 150: Varak 117a'nın kenarsuyu bezemesi.

Kenarsuyunun en içteki paftası cetvele bitişik şekilde bir kubbe benzeri dendanlı ve turuncu ile açık mavi renkteki zemin renklerinde yapılmıştır. Paftalardan açık mavi renkte olan paftada iki farklı bezeme bulunmaktadır. Yalnız bu bezemeler sadece birinde farklı yapılmış iken diğerleri aynı şekildedir. Açık mavi zeminli bezemenin tek olanında rûmî ve çift tahrir beraber uygulanmıştır. Diğer birbiri ile aynı olan paftalar ise, bordo renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Turuncu zeminli olan paftalarda da aynı ayrım bulunmaktadır. Bezemeler rûmî ve çift tahrir şeklinde her paftada aynı iken renklerde farklılıklar vardır. Bu paftaların siyah tahrirleri beyaz ve altın renkli bezemelerden önce yapılmıştır. Bu iki renk zeminli paftaların bezemelerindeki farklılığın sebebi muhtemelen bezemenin yapılıp beğenilmemesi dolayısıyladır. Açık mavi zeminli paftanın üzerine turuncu salbek, turuncu paftanın üzerinde de açık mavi zeminli salbek bulunmaktadır. Bu salbeklerin hepsinde siyah renkte rûmîyle bezeme yapılmış ve siyah renk ile etrafına tahrir atılmıştır.

Renkli paftaların üzerinde farklı renklerdeki altın zeminli paftalar bulunmaktadır(Resim 151). Pafta zeminlerinde sarı ve beyaz - sarı altın zeminli paftaların üzerine klasik tezhip yapılmış fakat dalları siyah renk ile bezenmiştir. Ayrıca bezemeler altın paftaları çevreleyen beyaz iplikten sonra yapılmıştır. Bu paftalar iki farklı renkte altın kullanılarak birbirini takip edecek şekilde uygulanmıştır. Motif renkleri ise, turuncu, gülkurusu, açık yeşil, sarı ve pembedir. Bu paftaların etrafına beyaz renkte bir iplik çekilmiştir. Paftaların kubbe şeklinde çıkıntıların uçlarında bulunan salbeklerin zeminleri açık yeşil olup üzerine beyaz renkte rûmî ile bezenmiştir. Bu salbekler, lapis zemin üzerindeki çift tahrirlerden sonra yapılmıştır.

Resim 151: Varak 117a'nın kenarsuyu bezemesi.

Altın paftaların kubbe şeklindeki çıkıntıları arasında bulunan sarı renk zeminli salbeğin bezemeleri rûmî olup siyah renk ile uygulanmıştır. Bu salbek lapis zemindeki bezmeden sonra yapılmış ve etrafı beyaz renk iplik ile çevrilmiştir.

Altın paftaların hemen dışında lapis renkte desenin tamamını kaplayan pafta bulunmaktadır. Lapis zemin üzerine altın ile çift tahrirler yapılmıştır. Bu çift tahrirler altın paftaların etrafındaki beyaz iplik üzerindedir. Lapis renkteki paftaların kubbe şeklindeki çıkıntıları arasında turuncu ve açık mavi renkte salbekler bulunmaktadır. Bu paftanın bezemesi diğer salbekler ile aynı olup renkleride siyah renktedir. Salbeklerin hemen üzerinde ise dendanlı paftalar bulunmaktadır.

Resim 152: Kenarsuyundaki salbekler 1.

Turuncu salbek üzerinde açık mavi, açık mavi salbek üzerinde ise turuncu renkte siyah tahrirli dendanlı paftalar bulunmaktadır. Açık mavi zeminli paftanın bir tanesi altınla rûmî ve çift tahrir şeklinde bezenmiştir(Resim 152). Diğer açık mavi paftalarda ise, bordo renk ile çift tahrirler yapılmıştır(Resim 153). Turuncu zeminli paftalar da beyaz renkte çift tahrirlerle bezenmiştir(Resim 154). Yalnız beyaz bezemeler, turuncu zemini çevreleyen siyah tahrirlerden sonra yapılmıştır. Bu paftalar sayfanın alt kısmı dar olduğundan yapılmamıştır.

Resim 153: Kenarsuyundaki salbekler 2.

Açık mavi ve bordo zeminli paftaların orta kısımlarında lapis zeminli paftaların salbekleri bulunmaktadır. Bu paftanın salbekleri bordo ve siyah zeminli olup tığlar ile lapis zeminli paftaya bağlanmıştır(Resim 155 – 156). Salbeklerin bezemeleri ise, altın ile beyaz renkte çift tahrirlidir. Bu salbeklerin kâğıdın üst kısmında olan iki paftasında

ise çift tahrirler altın ile yapılmıştır. Ayrıca bu paftalar kağıdın alt kısmında yapılmamıştır.

Resim 154: Kenarsuyundaki salbekler 3.

Resim 155: Kenarsuyundaki salbekler 4.

Resim 156: Kenarsuyundaki salbekler 5.

Paftalar ve salbeklerden arda kalan kısımda, altın zemin üzerine lapis renk ile çift tahrir yapılmıştır. Bu bölüm, zemininde bulunan altın paftalar ve salbeklerden sonra yapılmış ve muhtemelen yapıştırma altın kullanılmıştır. Ayrıca sayfa, bezemelerin az bir kısmını içine alacak şekilde uzun kenar ve alt kenardan kesilmiştir.

KATALOG NO: 26

Resim 157: Varak 121a

Yazı Alanı: Yazmanın bu sayfasındaki hat yazıları Meryem sûresinin 51. ayetinin son kısımları ile başlamış ve 66. ayetin ilk kelimeleri ile sonlanmıştır. Bu ayetler şunlardır:

إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا

وَنَادَيْنَاهُ مِن جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا

وَوَهَبْنَا لَهُ مِن رَّحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا

وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِندَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَّبِيًّا

وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ النَّبِيِّينَ مِن ذُرِّيَّةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِن ذُرِّيَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَائِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمَن خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا

فَخَلَفَ مِن بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا

إِلَّا مَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا

جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًّا

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا

تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَن كَانَ تَقِيًّا

وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَٰلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا

وَيَقُولُ

51….innehu kâne muhlesan ve kâne resûlen nebiyyâ(nebiyyen).

52. Ve nâdeynâhu min cânibit tûril eymeni ve karrabnâhu neciyyâ(neciyyen).

Ona, Tûr dağının sağ tarafından seslendik ve kendisi ile gizlice konuşmak için kendimize yaklaştırdık.

53. Ve vehebnâ lehu min rahmetinâ ehâhu hârûne nebiyyâ(nebiyyen).

Rahmetimiz sonucu kardeşi Hârûn'u bir nebi olarak kendisine bahşettik.

54. Vezkur fîl kitâbi ismâîle innehu kâne sâdıkal va'di ve kâne resûlen nebiyyâ(nebiyyen).

Kitap'ta İsmail'i de an. Şüphesiz o sözünde duran bir kimse idi. Bir resül, bir nebi idi.

55. Ve kâne ye'muru ehlehu bis salâti vez zekâti ve kâne inde rabbihî mardıyyâ(mardıyyen).

Ailesine namaz ve zekâtı emrederdi. Rabb'inin katında da hoşnutluğa ulaşmıştı.

56. Vezkur fîl kitâbi idrîse innehu kâne sıddîkan nebiyyâ(nebiyyen).

Kitap'ta İdris'i de an. Şüphesiz o doğru sözlü bir kimse, bir nebi idi.

57. Ve rafa'nâhu mekânen aliyyâ(aliyyen).

Onu yüce bir makama yükselttik.

58. Ulâikellezîne en'amallâhu aleyhim minen nebiyyîne min zurriyyeti âdeme ve mimmen hamelnâ mea nûhin ve min zurriyyeti ibrâhîme ve isrâîle ve mimmen hedeynâ vectebeynâ, izâ tutlâ aleyhim âyâtur rahmâni harrû succeden ve bukiyyâ(bukiyyen).

İşte bunlar, Âdem'in ve Nûh ile beraber (gemiye) bindirdiklerimizin soyundan, İbrahim'in, Yakub'un ve doğru yola iletip seçtiklerimizin soyundan kendilerine nimet verdiğimiz nebîlerdir. Kendilerine Rahmân'ın âyetleri okunduğu zaman ağlayarak secdeye kapanırlardı.

59. Fe halefe min ba’dihim halfun edâus salâte vettebeûş şehevâti fe sevfe yelkavne gayyâ(gayyen).

Onlardan sonra, namazı zayi eden, şehvet ve dünyevi tutkularının peşine düşen bir nesil geldi. Onlar bu tutumlarından ötürü büyük bir azaba çarptırılacaklardır.

60. İllâ men tâbe ve âmene ve amile sâlihan fe ulâike yedhulûnel cennete ve lâ yuzlemûne şey’â(şey’en). 61. Cennâti adninilletî vaader rahmânu ibâdehu bil gayb(gaybi), innehu kâne va’duhu me’tiyyâ(me’tiyyen).

(60 - 61) Ancak tövbe edip inanan ve salih amel işleyenler başka. Onlar cennete, Rahmân'ın, kullarına gıyaben vaad ettiği "Adn" cennetlerine girecekler ve hiçbir haksızlığa uğratılmayacaklardır. Şüphesiz onun va'di kesinlikle gerçekleşir.

62. Lâ yesmeûne fîhâ lagven illâ selâmâ(selâmen), ve lehum rızkuhum fîhâ bukraten ve aşiyyâ(aşiyyen).

Orada boş söz işitmezler. Yalnızca (meleklerin) "selam!" (deyişini) işitirler. Orada sabah akşam rızıkları da vardır.

63. Tilkel cennetulletî nûrisu min ibâdinâ men kâne takıyyâ(takıyyen).

İşte bu, kullarımızdan Allah'a karşı gelmekten sakınanlara miras kılacağımız cennettir.

64. Ve mâ netenezzelu illâ bi emri rabbike, lehu mâ beyne eydînâ ve mâ halfenâ ve mâ beyne zâlike, ve mâ kâne rabbuke nesiyyâ(nesiyyen).

(Cebrail şöyle dedi :) "Biz ancak Rabbinin" emriyle ineriz. Önümüzdekiler, arkamızdakiler ve bunlar arasındakiler hep O'nundur. Rabbin unutkan değildir.”

65. Rabbus semâvâti vel ardı ve mâ beynehumâ fa’budhu vastabir li ibâdetihî, hel ta’lemu lehu semiyyâ(semiyyen).

(Allah) göklerin, yerin ve bu ikisi arasındakilerin Rabbidir. Şu halde, O'na ibadet et ve O'na ibadet etmede sabırlı ol. Hiç, O'nun adını taşıyan bir başkasını biliyor musun?

66. Ve yekûlul…

Sayfadaki muhakkak yazılar lapis renkte olup altın zemin üzerine yazılmıştır(Resim 158). Yazılar koltuk zemini ve cetvelin üzerine taşmaktadır. Muhakkak hat yazıldıktan sonra zemin kırmızı renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Çift tahrirlerden sonra siyah renk ile yazının harekeleri yapılmıştır. Duraklar diğer sayfadaki duraklar ile aynıdır.

Muhakkak yazıların arasında bulunan nesih yazılar açık mavi renkteki zemin üzerine altın ile yazılmıştır. Yazının sacâvent harfleri ise altın yazıdan sonra uygulanmıştır. Nesih yazının durakları ise, altın zeminli ve lapis tahrirlidir.

Resim 158: Varak 121a'nın yazı alanı.

Koltuklar: Yazılar arasında kalan koltukların zeminleri kâğıdın kendi renginde bırakılmıştır(Resim 159). Zemin üzerine lapis renk ile çift iplik çift tahrirler yapılmıştır. Motiflerden bazılarının zeminine çok hafif kırmızı renk sürülmüştür. Ayrıca motifler koltuğu çevreleyen altın iplik üzerine taşmaktadır.

Resim 159: Varak 121a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Yazıları çevreleyen altın iplik ile cetvel başlamaktadır. İçten dışa turuncu, açık yeşil, turuncu ve açık mavi renklerindedir. Renkli olan iplikler altın ipliklerden daha kalın yapılmıştır. İpliklerin hemen dışında altın zeminli arasuyu bulunmaktadır. Arasuyu diğer sayfalardaki gibi bezemesizdir. Arasuyunun dışında ise, ince bir siyah kuzu sonrası kalınca bordo ve lapis renkte kuzu çekilmiştir.

Kenarsuyu: Kenarsuyu, kâğıt ile cetvel arasında bulunan bölümde dendanlardan oluşturulmuş paftaların aralıklı olarak yerleştirilmesi ile tamamlanmıştır. Bu dendanlı paftaların araları keskin düz çizgilerle ile kapatılarak yine farklı paftalar oluşturulmuştur. Paftaların hepsi kâğıtın alt kısmında mesafe az olduğundan küçük yapılmıştır.

Dendanlı paftalardan krem renkte zeminli olan paftanın üzerine siyah renk ile çift tahrirler yapılmıştır(Resim 160). Açık yeşil renkte zeminli paftaların üzeri ise, kırmızı renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu çift tahrirlerden sonra pafta etrafına siyah iplik çekilmiştir. Altın zeminli paftalarda bordo renk ile çift tahrirler uygulanmıştır. Bu paftanın zeminindeki altın, siyah iplikten sonra yapılmış ve muhtemelen yapıştırma altın kullanılmıştır.

Resim 160: Varak 121a'nın kenarsuyu.

Farklı renklerdeki dendanlı paftaların aralarında kalan bölümler lapis ve altın üzerine kırmızı renkte yapılmıştır. Lapis renkli paftanın üzerine altın ile çift tahrirler uygulanmıştır. Altın üzerine kırmızı renkte olan pafta ise, beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu alanda yapılan bütün paftaların etrafı siyah renkte iplikler ile çevrilmiştir.

Resim 161: Varak 121a'nın kenarsuyu bezemesi.

Kenarsuyunda cetvel ile paftalı alanlar arasında kalan kısıma, açık mavi renkte zemin üzerine bordo renkte çift tahrir yapılmıştır(Resim 161). Bu çift tahrirler cetvelin en dışındaki lapis renkteki kuzudan önce uygulanmıştır. Orta alandaki paftalı alan ile kâğıdın dış sınırı arasıdaki kısım açık mavi renkte zeminlidir. Bu zeminin üzeri iç kısımdaki gibi bordo renkte çift tahrirler ile bezenmiştir.

Mushafın varak 112a sayfasında bezemelerin üstünde birer adet hamse ve aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır.

Bu sayfadaki işçilik iyi derecede kaliteli olan sayfalardandır. Bezemeleri yapan kişinin ustalığı üst kalitededir. Ayrıca kâğıt alt ve uzun kenardan bezemelerin küçük bir kısmınıda içine alacak şekilde kesilmiştir.

KATALOG NO: 27

Resim 162: Varak 133a

Yazı Alanı: Yazmanın hatları Hacc sûresinin 70. ayeti ile başlamış ve 78. ayetin sonları ile bitmiştir. Bu ayetler şunlardır:

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاء وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُم بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن نَّصِيرٍ

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنكَرَ يَكَادُونَ يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا قُلْ أَفَأُنَبِّئُكُم بِشَرٍّ مِّن ذَلِكُمُ النَّارُ وَعَدَهَا اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَن يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِن يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَّا يَسْتَنقِذُوهُ مِنْهُ ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ

مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الأُمُورُ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِّلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِن قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاء عَلَى النَّاسِ

70. E lem ta’lem ennallâhe ya’lemu mâ fis semâi vel ard(ardı), inne zâlike fî kitâbin, inne zâlike alâllâhi yesîr(yesîrun).

Bilmez misin ki kuşkusuz Allah gökte ve yerde ne varsa hepsini bilir. Kuşkusuz bunların hepsi bir kitapta (Levh-i mahfuz'da)dır. Şüphesiz bu Allah'a göre çok kolaydır.

71. Ve ya’budûne min dûnillâhi mâ lem yunezzil bihî sultânen ve mâ leyse lehum bihî ilmun, ve mâ liz zâlimîne min nasîr(nasîrin).

Onlar, Allah'ı bırakıp, hakkında Allah'ın hiçbir delil indirmediği, kendilerinin de hakkında hiçbir bilgilerinin bulunmadığı şeylere kulluk ederler. Zalimlerin hiçbir yardımcısı yoktur.

72. Ve izâ tutlâ aleyhim âyâtunâ beyyinâtin ta’rifu fî vucûhillezîne keferûl munker(munkere), yekâdûne yestûne billezîne yetlûne aleyhim âyâtinâ, kul e fe unebbiukum bi şerrin min zâlikum, en nâru, vaadehâllâhullezîne keferû, ve bi’sel masîr(masîru).

Kendilerine âyetlerimiz açık açık okunduğu zaman o kafirlerin yüz ifadelerinden inkarlarını anlarsın. Neredeyse, kendilerine âyetlerimizi okuyanlara hışımla saldıracaklar. De ki: "Şimdi size bu durumdan daha beterini haber vereyim mi: Ateş... Allah onu kâfirlere vaad etti. Ne kötü varış yeridir orası!”

73. Yâ eyyuhân nâsu duribe meselun festemiû lehu, innellezîne ted’ûne min dûnillâhi len yahlukû zubâben ve levictemeû lehu, ve in yeslubhumuz zubâbu şey’en lâ yestenkızûhu minhu, daufat tâlibu vel matlûb(matlûbu).

Ey insanlar! Size bir örnek verildi. Şimdi ona iyi kulak verin. Sizin Allah'tan başka taptıklarınız bir sinek dahi yaratamazlar, hepsi bunun için toplansalar bile. Eğer sinek onlardan bir şey kapsa bunu ondan kurtaramazlar. İsteyen de âciz, istenen de.

74. Mâ kaderûllâhe hakka kadrihî, innallâhe le kaviyyun azîz(azîzun).

Allah'ın kadrini gereği gibi bilemediler. Şüphesiz Allah kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir.

75. Allâhu yastafî minel melâiketi rusulen ve minen nâsi, innallâhe semîun basîr(basîrun).

Allah meleklerden de resüller seçer, insanlardan da. Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.

76. Ya’lemu mâ beyne eydîhim ve mâ halfehum, ve ilâllâhi turceul umûr(umûru).

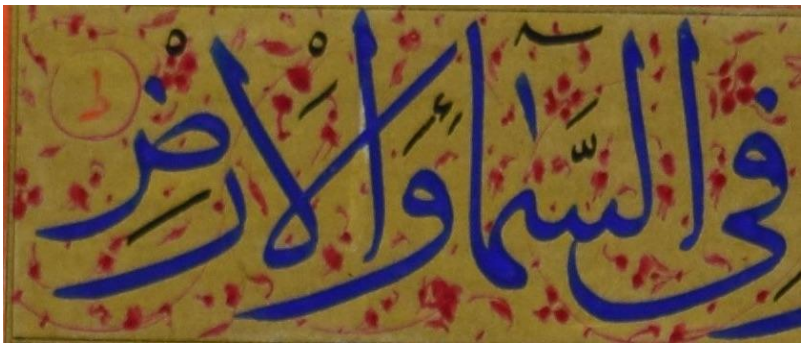
Onların önlerindekini de (yaptıklarını da), arkalarındakini de (yapacaklarını da) bilir. Bütün işler hep Allah'a döndürülür.

77. Yâ eyyuhâllezîne âmenûrkeû vescudû va’budû rabbekum vef’alûl hayra leallekum tuflihûn(tuflihûne).

Ey iman edenler, rükû edin, secde edin, Rabbinize kulluk edin ve hayır işleyin ki kurtuluşa eresiniz.

78. Ve câhidû fîllâhi hakka cihâdihî, huvectebâkum ve mâ ceale aleykum fîd dîni min haracin, millete ebîkum ibrâhîm(ibrâhîme), huve semmâkumul muslimîne min kablu ve fî hâzâ li yekûner resûlu şehîden aleykum ve tekûnû şuhedâe alân nâsi…

Sayfanın muhakkak hatları lapis renkte, altın zemin üzerine yazılmıştır. Yazı yazıldıktan sonra zemin, kırmızı renkle çift tahrirler ile bezenmiştir. Muhakkak hattın harekeleri siyah renkte olup çift tahrirlerden sonra uygulanmıştır. Harekeler bazı noktalarda yazıyı çevreleyen altın iplik üzerine taşmalar yapmıştır. Secâvent harfler turuncu renktedir. Üstteki muhakkak yazının sonlarındaki “tı” secâvent harfi, kırmızı renk ile ince bir daire içine alınmıştır.

Resim 163: Varak 133a’nın yazı alanı.

Muhakkak yazıların arasında bulunan nesih yazı ve harekeleri açık mavi zemin üzerine altın ile yazılmıştır. Nesih yazının secâvent harfleri turuncu renk ile uygulanmıştır. Nesih yazıların durakları altın zeminli ve siyah tahrirlidir.

Koltuklar: Koltuk zeminleri limonküfü renginden biraz koyu renkte uygulanmıştır(Resim 164). Zemin, altınla çift iplik şeklinde çift tahrir tekniğiyle bezenmiştir. Çift tahrir motifleri bazı kısımlarda zemini çevreleyen altın iplik üzerine taşmalar yapmıştır.

Resim 164: Varak 133a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Eserin cetvelleri iç kısımdan turuncu, açık yeşil, turuncu ve açık mavi renkte olup onları çevreleyen altın iplikler ile başlamaktadır. Ayrıca ipliklerin her iki tarafı da tahrirlidir. İpliklerin dışında altın zeminli bezemesiz arasuyu bulunmaktadır. Arasuyunun dışında siyah renkte ince bir kuzu ile kırmızı ve lapis renkte kuzu yapılmıştır.

Kenarasuyu: Kenarsuyu birbirine paralel iki adet siyah zeminli ince arasuyu arasına yapılan benzemelerden oluşmuştur(Resim 165). İnce arasuyunda aralıklı olarak dendanlardan kubbe şeklinde çıkıntılar yapılmış ve dendanlardan arda kalan kısımlar düz bir hat şeklinde birbirine bağlanmaktadır. İç kısımdaki ince arasuyunun çıkıntı yapan kubbelerinin uç noktaları cetvelin lapis renkteki kuzusunun altında kalmışlardır. İnce arasuyunun zemini siyah renkli olup, üzerine beyaz renkte "+ ve :"lar yapılmıştır. Paralel şekilde kenar suyunun ortasında ilerleyen ince arasuyunun iç kısmının zemini, açık mavi renge boyanmıştır. Açık mavi zemin üzerine ise, bordo renkte çift tahrirler yapılmıştır. İnce arasuyu, dışına yapılan bezemelerden sonra yapılmıştır.

Resim 165: Varak 133a'nın kenarsuyu bezemesi.

İnce arasuyunun dışında kâğıt sınırı arasında kalan paftalar farklı renklerde bezenmiştir. Bu paftalarda kızıl - kahve renkte çift tahrirler ile lapis renkte çift tahrirler uygulanmıştır. Lapis renkteki çift tahrirlerin motiflerinin zeminlerine kırmızı renkte gölgelendirmeler yapılmıştır. İnce arasularının dışında kalan bölüm ise, kızıl - kahve ile lapis renkte çift tahrirlerle bezenmiştir. Bu kısımdaki lapis motiflerin zeminlerinde de kırmızı renkte gölgelendirmeler bulunmaktadır.

Mushafın varak 133a sayfasında bezemelerin üstünde bir adet hamse gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır. Ayrıca kâğıt uzun kısım ve alt kısımdan kesilmiştir.

KATALOG NO: 28

Resim 166: Varak 142a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfası Furkan sûresinin 5. ayetinin sonları ile başlamış ve 18. ayetin ortaları ile sonlanmıştır. Bu ayetler şunlardır:

عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

قُلْ أَنزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا

وَقَالُوا مَالِ هَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُ نَذِيرًا

أَوْ يُلْقَى إِلَيْهِ كَنزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَّسْحُورًا

انظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا

تَبَارَكَ الَّذِي إِن شَاء جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِّن ذَلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَل لَّكَ قُصُورًا

بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَن كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا

إِذَا رَأَتْهُم مِّن مَّكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغَيُّظًا وَزَفِيرًا

وَإِذَا أُلْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّنِينَ دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا

لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا

قُلْ أَذَلِكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاء وَمَصِيرًا

لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاؤُونَ خَالِدِينَ كَانَ عَلَى رَبِّكَ وَعْدًا مَسْؤُولًا

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ أَأَنتُمْ أَضْلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاء أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ

قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنبَغِي لَنَا أَن نَّتَّخِذَ مِن دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاء وَلَكِن مَّتَّعْتَهُمْ وَآبَاءهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا

5….aleyhi bukraten ve asîlâ(asîlen).

6. Kul enzelehullezî ya’lemus sırre fîs semâvâti vel ard(ardı), innehu kâne gafûran rahîmâ(rahîmen).

(Ey Muhammed!), De ki: "O kitabı göklerin ve yerin sırrını bilen indirmiştir. Şüphesiz O, bağışlayandır, çok merhamet edendir.”

7. Ve kâlû mâli hâzâr resûli ye’kulit taâme ve yemşî fîl esvâk(esvâkı), lev lâ unzile ileyhi melekun fe yekûne meahu nezîrâ(nezîren).

Dediler ki: "Bu ne biçim peygamber ki yemek yer, çarşıda, pazarda dolaşır. Ona bir melek indirilseydi de bu onunla beraber bir uyarıcı olsaydı ya!”

8. Ev yulkâ ileyhi kenzun ev tekûnu lehu cennetun ye’kulu minhâ, ve kâlez zâlimûne in tettebiûne illâ raculen meshûrâ(meshûran).

"Yahut kendisine bir hazine verilseydi veya ürününden yiyeceği bir bahçesi olsaydı ya! "Zalimler (inananlara): "Siz ancak büyülenmiş bir adama uyuyorsunuz" dediler.

9. Unzur keyfe darabû lekel emsâle fe dallû fe lâ yestetîûne sebîlâ(sebîlen).

(Ey Muhammed!) Senin hakkında bak nasıl da temsiller getirdiler de (haktan) saptılar. Artık onlar doğru yolu bulamazlar.

10. Tebârakellezî in şâe ceale leke hayran min zâlike cennâtin tecrî min tahtihâl enhâru ve yec’al leke kusûrâ(kusûran).

Dilerse sana bundan daha güzelini, içinden ırmaklar akan cennetleri verebilecek olan, sana saraylar kurabilecek olan Allah'ın şanı yücedir.

11. Bel kezzebû bis sâati ve a’tednâ li men kezzebe bis sâati saîrâ(saîren).

Hayır, onlar Kıyameti de yalanladılar. Biz ise o Kıyameti yalanlayanlara çılgın bir cehennem ateşi hazırlamışızdır.

12. İzâ raethum min mekânin baîdin semiû lehâ tegayyuzan ve zefîrâ(zefîran).

Bu ateş onları uzak bir mesafeden görünce onun müthiş kaynamasını ve uğultusunu işitirler.

13. Ve izâ ulkû minhâ mekânen dayyıkan mukarranîne deav hunâlike subûrâ(subûran).

Elleri boyunlarına bağlanmış, çatılmış olarak cehennemin daracık bir yerine atıldıkları zaman orada, yok olup gitmeyi isterler.

14. Lâ ted’ûl yevme subûran vâhıden ved’û subûran kesîrâ(kesîren).

(Kendilerine) "Bugün bir kere yok olmayı istemeyin, bir çok kere yok olmayı isteyin!" (denir.)

15. Kul e zâlike hayrun em cennetul huldilletî vuidel muttakûn(muttakûne), kânet lehum cezâen ve masîrâ(masîren).

De ki: "Bu mu daha hayırlıdır, yoksa Allah'a karşı gelmekten sakınanlara vadedilen ebedilik cenneti mi?" Orası onlar için bir mükafaat ve varılacak bir yerdir.

16. Lehum fîhâ mâ yeşâûne hâlidîn(hâlidîne), kâne alâ rabbike va’den mes’ûlâ(mes’ûlen).

Ebedi olarak kalacakları orada onlar için diledikleri her şey vardır. Bu Rabbinin uhdesine aldığı, (yerine getirilmesi) istenen bir va’didir.

17. Ve yevme yahşuruhum ve mâ ya’budûne min dûnillâhi fe yekûlu e entum adleltum ibâdî hâulâi em hum dallûs sebîl(sebîle).

Rabbinin, onları ve Allah'ı bırakıp da taptıkları şeyleri bir araya getireceği ve (taptıklarına), "Siz mi saptırdınız benim şu kullarımı, yoksa onlar kendileri mi yoldan saptılar" diyeceği günü hatırla.

18. Kâlû subhâneke mâ kâne yenbegî lenâ en nettehıze min dûnike min evliyâe ve lâkin metta’tehum ve âbâehum hattâ nesûz zikre, ve kânû…

Yazı kısmındaki muhakkak hat lapis renk ile altın zemin üzerine yazılmıştır(Resim 166). Hat yazıldıktan sonra zemine kırmızı ile çift tahrirler uygulanmıştır. Bezemelerden sonra yazıların harekeleri siyah renkte yapılmıştır. Üst kısımdaki muhakkak yazının durağı ilk defa yazı satırına yapılmıştır.

Resim 166: Varak 142a'nın yazı alanı.

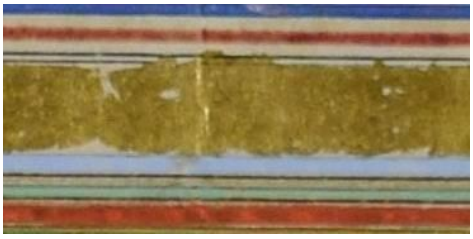
Muhakkak yazıların arasında kalan nesih yazı ve harekeleri açık mavi zemin üzerine altın ile yazılmıştır. Nesih hat bazı kısımlarda yazıyı çevreleyen altın iplik üzerine taşmıştır. Yazının secâvent harflerinin bir kısmı kırmızı, bir kısmı siyahtır. Duraklar ise, diğer sayfalardakilerin aynısıdır.

Koltuklar: Koltukların zemin renkleri açık yeşil ile boyanmıştır(Resim 167). Zeminde dış çizgiler gibi dikdörtgen formda siyah renkte iplik ile iç pafta oluşturulmuştur. Siyah iplik içerisindeki alana yine siyah renk ile tek iplik çift tahrirler yapılmıştır. Dış kısmında ise, koyu kahverengi renkte tek iplik çift tahrir uygulanmıştır.

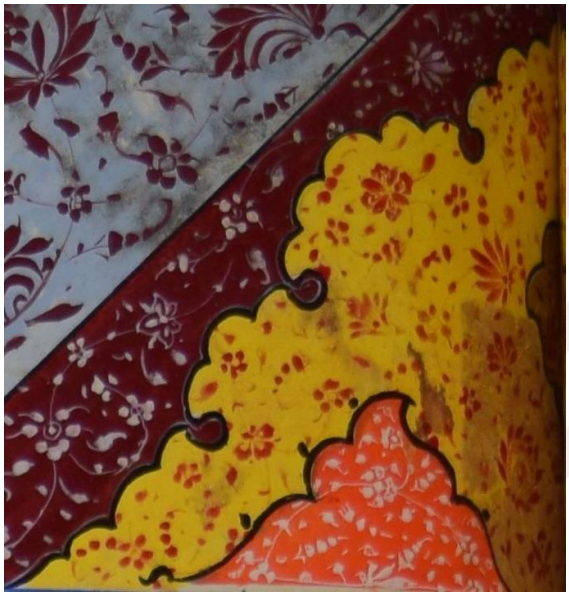
Resim 167: Varak 142a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Koltuk ve yazı alanlarının dışında bulunan cetvel, turuncu, açık yeşil ve açık mavi renk iplikler ile onları çevreleyen her iki tarafıda tahrirli altın ipliklerden oluşmaktadır(Resim 168). Bu kısımdaki renkli ipliklerin ebatları altın ipliklerden daha büyüktür. İpliklerden sonra zemini altın ve bezemesiz olan arasuyu bulunmaktadır. Arasuyunun zemininde kullanılan altın, yapıştırma altın olarak tercih edilmiştir. Altın zeminin hemen dışında ince bir siyah kuzu ile daha kalın kırmızı ve lapis renkte kuzular bulunmaktadır.

Resim 168: Varak 142a'nın cetvel kısmı.

Kenarsuyu: Kenarsuyu kâğıdın dikiş kısmının üst ve alt tarafından, dıştaki uzun kenarın orta noktasına doğru çizilmiş ipliklerle oluşturulmuş üçgenlerden oluşmaktadır. Kâğıdın dikiş noktasından başlayıp bir kısmı cetvele dayanan alan dendanlar ile paftalanmıştır. Birbirleri ile bağlantılı bu paftalar turuncu ve altın zeminlidir(Resim 169). Turuncu zemin üzerine beyaz, altın zemin üzerine ise bordo ile çift tahrirler yapılmıştır. Bu paftaların dışında ise, sarı zeminli ve dendanlı pafta bulunmaktadır. Bu paftanın üzeri, kırmızı renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Paftanın dışına ise siyah iplik çekilmiştir. Siyah ipliğin bordo zemin üzerindeki kısmına çok ince beyaz bir iplik daha uygulanmıştır.

Resim 169: Varak 142a'nın kenarsuyu bezemesi 1.

Sarı dendanlı paftanın yanında kâğıdın dikiş bölümünden cetvele doğru uzanan, zemini bordo renkli düz bir çizgi çekilmiştir(Resim 110). Bordo zemin üzerine beyaz renkte çift tahrirler yapılmıştır. Bu paftanın hemen yanında kâğıtın üst kısmından cetvelin üst kısmına doğru çizilmiş düz bir çizgi ile zemini açık mavi renkli pafta oluşturulmuştur. Bu paftanın üzerine de bordo renk ile çift tahrirler yapılmıştır. Bu pafta bir nevî yazıların bulunduğu alan ile cetvelin altından geçerek sayfanın uzun kenarının ortasına kadar gelmektedir. Kenar kısımdaki turuncu, altın ve sarı paftalar cetvelin uzun kenarının orta noktasında da bulunmaktadır. Yalnız sarı dendanlı paftanın zemini çimen yeşili renginde uygulanmıştır.

Resim 110: Varak 142a'nın kenarsuyu bezemesi 2.

Açık mavi zeminli paftanın üzerine kâğıt rengi zeminde bırakılarak, lapis renk ile çift tahrirler yapılmıştır(Resim 111). Bu çift tahrirlerin motif zeminlerinde kırmızı ve kahve renk ile gölgelendirme uygulanmıştır. Bu arasuyunun üzerindeki altın zeminli arasuyu, kırmızı renkte çift iplik şeklinde çift tahrirler ile bezenmiştir. Daha öncesinde köşede olan ve cetvele bitişik olan dendanlı paftaların aynısı altın arasuyunun üzerinde köşe kısımlarda da bulunmaktadır. Yalnız daha öncesinde sarı ve çimen yeşili olan pafta burada lapis renkte yapılmış ve üzerine altın çift tahrirler uygulanmıştır. Köşede dendanlı paftalardan arda kalan kısım, gülkurusu zemin üzerine kırmızı renk ile çift tahrirler ile bezenmiştir.

Resim 111: Varak 142a'nın kenarsuyu bezemesi 3.

Kenarsuyunda yapılmış bütün paftaların desenleri bitirildikten sonra siyah iplikler çekilmiştir. Bu siyah iplik bazı noktalarda farklı zemin renklerinin üzerine taşmıştır.

Mushafın varak 142a sayfasında bezemelerin üstünde iki adet hamse ve bir adette aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır. Kâğıt, bezemelerinde bir kısmının bulunduğu bölümü içerisine alarak kesilmiştir.

KATALOG NO: 29

Resim 112: Varak 151a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfasında lapis zeminli alandan başlayarak Neml sûresinin 61. ayetinin sonları yazılmış ve 76. ayetin bir kısmı yazılarak bitirilmiştir. Bu ayetler şunlardır:

لَا يَعْلَمُونَ

أَمَّن يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاء الْأَرْضِ أَإِلَهٌ مَّعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ

أَمَّن يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَن يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ أَإِلَهٌ مَّعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

أَمَّن يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاء وَالْأَرْضِ أَإِلَهٌ مَّعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

قُل لَّا يَعْلَمُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ

بَلِ ادَّارَكَ عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِّنْهَا بَلْ هُم مِّنْهَا عَمِونَ

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَئِذَا كُنَّا تُرَابًا وَآبَاؤُنَا أَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ

لَقَدْ وُعِدْنَا هَذَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِن قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ

وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُن فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

قُلْ عَسَى أَن يَكُونَ رَدِفَ لَكُم بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ

وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ

وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ

وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ فِي السَّمَاء وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَقُصُّ عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَكْثَرَ

61….lâ ya’lemûn(ya’lemûne).

62. Em men yucîbul mudtarra izâ deâhu ve yekşifus sûe ve yec’alukum hulefâel ard(ardı), e ilâhun meallâh(meallâhi), kalîlen mâ tezekkerûn(tezekkerûne).

Yahut kendisine dua ettiği zaman zorda kalmışa cevap veren ve başa gelen kötülüğü kaldıran, sizi yeryüzünün halifeleri kılan mı? Allah ile birlikte başka ilah mı var!? Ne kadar az düşünüyorsunuz!

63. Em men yehdîkum fî zulumâtil berri vel bahri ve men yursilur riyâha buşren beyne yedey rahmetihî, e ilâhun meallâh(meallâhi), teâlallâhu ammâ yuşrikûn(yuşrikûne).

Yahut karanın ve denizin karanlıklarında size yolunuzu gösteren ve rahmetinin önünden rüzgarları bir müjdeci olarak gönderen mi? Allah ile birlikte başka bir ilah mı var!? Allah onların ortak koştuklarından yücedir.

64. Em men yebdeul halka summe yuîduhu ve men yerzukukum mines semâi vel ard(ardı), e ilâhun meallâh(meallâhi), kul hâtû burhânekum in kuntum sâdikîn(sâdikîne).

Yoksa başlangıçta yaratmayı yapan, sonra onu tekrarlayan ve sizi gökten ve yerden rızıklandıran mı? Allah ile birlikte başka bir ilah mı var!? De ki, "Eğer doğru söyleyenler iseniz kesin delilinizi getirin.”

65. Kul lâ ya’lemu men fîs semâvâti vel ardıl gaybe illâllâh(illâllâhu) ve mâ yeş’urûne eyyâne yub’asûn(yub’asûne).

De ki: "Göktekiler ve yerdekiler gaybı bilemezler, ancak Allah bilir. Onlar öldükten sonra ne zaman diriltileceklerinin de farkında değildirler.”

66. Beliddâreke ilmuhum fîl âhırati, bel hum fî şekkin minhâ, bel hum minhâ amûn(amûne).

Ahiret (gününün gerçekleşeceği) hakkında bilgi (peygamberler aracılığı ile)onlara peşpeşe gelmiştir. Fakat onlar bu konuda şüphe içindedirler. Daha doğrusu onlar ahiretten yana kördürler.

67. Ve kâlellezîne keferû e izâ kunnâ turâben ve âbâunâ e innâ le muhracûn(muhracûne).

İnkâr edenler dediler ki: "Biz ve babalarımız toprak olmuş iken mi, gerçekten bizler mi (diriltilip) çıkarılacağız?"

68. Lekad vuıdnâ hâzâ nahnu ve âbâunâ min kablu in hâzâ illâ esâtîrul evvelîn(evvelîne).

"Andolsun, bizler de bizden önce babalarımız da bununla tehdit edilmiştik. Bu öncekilerin masallarından başka bir şey değildir."

69. Kul sîrû fîl ardı fanzurû keyfe kâne âkibetul mucrimîn(mucrimîne).

De ki: "Yeryüzünde dolaşın da suçluların sonunun nasıl olduğuna bir bakın."

70. Ve lâ tahzen aleyhim ve lâ tekun fî daykın mimmâ yemkurûn(yemkurûne).

Onlardan yana üzülme. Kurdukları tuzaklardan ötürü de sıkıntıya düşme.

71. Ve yekûlûne metâ hâzâl va'du in kuntum sâdıkîn(sâdıkîne).

Onlar, "Eğer doğru söyleyenler iseniz, bu tehdit ne zaman gerçekleşecek?" diyorlar.

72. Kul asâ en yekûne radife lekum ba'dullezî testa'cilûn(testa'cilûne).

De ki: "Belki de acele gelmesini istediğiniz şeyin bir kısmı size çok yaklaşmıştır."

73. Ve inne rabbeke le zû fadlın alân nâsi ve lâkinne ekserehum lâ yeşkurûn(yeşkurûne).

Şüphesiz senin Rabbin insanlara karşı lütuf sahibidir. Ancak onların çoğu şükretmezler.

74. Ve inne rabbeke le ya’lemu mâ tukinnu sudûruhum ve mâ yu’linûn(yu’linûne).

Şüphesiz senin Rabbin onların kalplerinin gizlediği şeyleri de, açığa çıkardıklarını da mutlaka bilir.

75. Ve mâ min gâibetin fîs semâi vel ardı illâ fî kitâbin mubîn(mubînin).

Gökte ve yerde gâib (gizli) hiçbir şey yoktur ki apaçık bir Kitap'ta (Levh-i Mahfuz'da) olmasın.

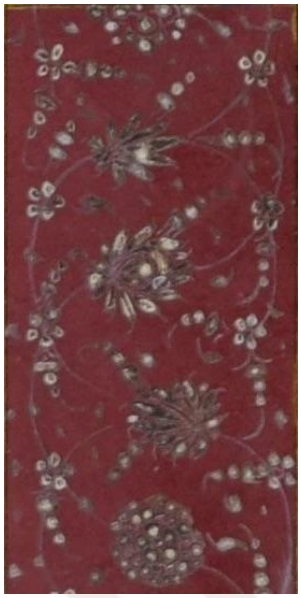
76.İnne hâzâl kur’âne yakussu alâ benî isrâîle ekser…

Sayfadaki muhakkak yazılar, altın renk ile lapis renkte zemin üzerine yazılmıştır(Resim 112). Yazı bazı noktalarda cetvel, koltuk ve kitabeli zencereğin üzerine taşmıştır. Muhakkak yazının zeminindeki beyaz renkteki çift tahrirler yazıdan sonra uygulanmıştır. Secâvent harfler çift tahrirlerden sonra turuncu renkte yapılmıştır.

Muhakkak yazıların arasında kalan kısımda altın üzerine siyah renk ile nesih yazı ve harekeleri yazılmıştır. Nesih hattın secâvent harfleri ise, harekelerden sonra turuncu renkte uygulanmıştır.

Resim 112: Varak 151a’nın yazı alanı.

Koltuklar: Yazılar arasında kalan koltuklarda bordo renkte zemin üzerine beyaz renk ile çift iplik şeklinde çift tahrirler yapılmıştır(Resim 113). Yalnız beyaz renklerde kararmalar mevcuttur. Yapılan bezemeler, koltuk etrafındaki altın iplik üzerine taşmalar yapmıştır.

Resim 113: Varak 151a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Sayfanın cetveli iki tane ince arasuyu arasında bulunan kitabeli zencerekten oluşmaktadır. Yazının hemen kenarında sarı renkte zemin üzerine siyah renk ile "+ ve :"lar yapılmıştır. İnce arasuyunun her iki tarafında altın zeminli ve tahrirli iplik bulunmaktadır.

Resim 114: Varak 151a'nın cedvelindeki kitabeli zencerek.

Altın ipliğin hemen dışında zeminleri siyah, açık yeşil, turuncu, açık mavi ve lapis renkte olan kitabeli zencerek bulunmaktadır. Kitabelerde turuncu, lapis ve siyah renkli zemin üzerine altın, açık yeşil renkli zemin üzerine lapis renkte ve açık mavi renkli zemin üzerine ise kahve renkte çift tahrirler yapılmıştır. Kitabelerin birleşim yerlerinin bir kısmının zeminleri siyah, bir kısmı ise açık yeşil renktedir. Ayrıca, lapis, siyah ve açık yeşil renk üzerine yapılan bezemeler, kitabelerin kenarlarında bulunan altın iplikten önce yapılmıştır.

Kitabeli arasuyunun hemen dışında her iki tarafı altın tahrirli, altın iplik içerisinde beyaz zeminli ince arasuyu bulunmaktadır. İnce arasuyundaki beyaz zemin üzerine siyah renk ile "+ ve : "lar yapılmıştır.

Kenarsuyu: Cetvel ile kâğıt sınırı arasındaki kenarsuyun, siyah renkteki iki adet kalın iplik ile her iki tarafında beyaz ince iplikler arasında kalan kitabeli zencerekten oluşmaktadır(Resim 115). Kitabeler açık yeşil ve hâreli kırmızı renkte olan zemin üzerindeki bezmelerden ile aralarında olan turuncu ve sarı paftalardan mütevellittir. Hâreli kırmızı renkteki zeminde altın, açık yeşil renkli zemin üzerinde lapis renkte çift tahrirler uygulanmıştır. Bu kitabelerin birleşimlerinde dörtlü penç şeklinde zemini boyalı paftalar bulunmaktadır. Bu paftaların alt ve üst kısmında siyah ipliklere birleşik yarım dörtlü penç paftalar yapılmıştır. Penç paftaların zeminleri sarı, turuncu ve pembe zeminli olup, hepsinin üzerleri altın çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu çift tahrirler pembe, sarı ve turuncu zeminlerin etrafını çevreleyen beyaz ipliklerden sonra yapılmıştır. Kitabeler ve penç şeklindeki paftaların etrafları her iki tarafı tahrirli beyaz iplikler ile çevrilmektedir.

Resim 115: Varak 151a'nın kenarsuyu bezemesi 1.

Siyah kalın iplik arasında, kitabeler ve paftalardan arda kalan kısımlarda açık mavi ve lapis renkteki zeminler bulunmaktadır. Açık mavi zeminli alan üzerine kızıl kahve renkte, lapis zeminli alan üzerine ise, altın ile çift tahrirler yapılmıştır. Kalın iplikler arasında bulunan kitabeler sayfanın alt kısmında yeterli alan bulunmadığından siyah ipliğe yapıştırılmıştır. Bu sebeple açık mavi ve lapis zeminli alanlar sadece üçgenimsi dendanlı paftalar şeklinde kalmıştır.

Resim 116: Varak 151a'nın kenarsuyu bezemesi 2.

Kenarsuyunda siyah renkli kalın ipliklerin haricinde bulunan alanın zemini altındır(Resim 116). Altın zemin üzerine ise, lapis renk ile çift tahrirler yapılmıştır. Bu çift tahrirler cetvel ve siyah ipliğin etrafına yapılan beyaz ve altın ipliklerden önce uygulanmıştır. Ayrıca bezemenin yapıldığı sayfa uzun kenar ve alt kenarından kesilmiştir.

KATALOG NO: 30

Resim 117: Varak 153a

Yazı Alanı: Yazmanın bu sayfasında Kasas sûresinin 19. ayetinin orta kısmı ile başlanmış ve 28. ayetin orta kısmı ile sonlanmıştır. Bu ayetler ise şunlardır:

أَتُرِيدُ أَن تَقْتُلَنِي كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ إِن تُرِيدُ إِلَّا أَن تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَن تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ

وَجَاء رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ يَا مُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ

فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاء مَدْيَنَ قَالَ عَسَى رَبِّي أَن يَهْدِيَنِي سَوَاء السَّبِيلِ

وَلَمَّا وَرَدَ مَاء مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِّنَ النَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِن دُونِهِمُ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّى يُصْدِرَ الرِّعَاء وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ

فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ

فَجَاءتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاء قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ

قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ عَلَى أَن تَأْجُرَنِي ثَمَانِيَ حِجَجٍ فَإِنْ أَتْمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِندِكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي إِن شَاء اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ

قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ

19….e turîdu en taktulenî kemâ katelte nefsen bil emsi in turîdu illâ en tekûne cebbâren fîl ardı ve mâ turîdu en tekûne minel muslihîn(muslihîne).

20. Ve câe raculun min aksal medîneti yes’â kâle yâ mûsâ innel melee ye’temirûne bike li yaktulûke fahruc innî leke minen nâsıhîn(nâsıhîne).

Şehrin öbür ucundan koşarak bir adam geldi. "Ey Mûsâ! İleri gelenler seni öldürmek için aralarında senin durumunu görüşüyorlar. Şehirden hemen çık. Şüphesiz ben sana öğüt verenlerdenim" dedi.

21. Fe harace minhâ hâifen yeterakkabu, kâle rabbi neccinî minel kavmiz zâlimîn(zâlimîne).

Mûsâ korku içinde etrafı gözetleyerek şehirden çıktı ve "Ey Rabbim! Beni bu zalim kavimden kurtar" dedi.

22. Ve lemmâ teveccehe tilkâe medyene kâle asâ rabbî en yehdiyenî sevâes sebîl(sebîli).

(Şehirden çıkıp) Medyen'e doğru yöneldiğinde, "Umarım Rabbim beni doğru yola iletir" dedi.

23. Ve lemmâ verede mâe medyene vecede aleyhi ummeten minen nâsi yeskûn(yeskûne), ve vecede min dûnihimumraeteyni tezûdân(tezûdâni), kâle mâ hatbukumâ, kâletâ lâ neskî hattâ yusdirar riâu ve ebûnâ şeyhun kebîr(kebîrun).

Medyen suyuna varınca, suyun başında (hayvanlarını) sulamakta olan bazı insanlar gördü. Bunların yanında da koyunlarını suya salmamak için uğraşan iki kız gördü. Mûsâ onlara, "(Koyunlarınızı burada tutmaktaki) maksadınız ne?" dedi. Onlar, "Çobanlar sulayıp çekilinceye kadar biz koyunlarımızı sulayamayız. Babamız ise çok yaşlı bir adamdır" dediler.

24. Fe sekâ lehumâ summe tevellâ ilâz zılli fe kâle rabbi innî limâ enzelte ileyye min hayrin fakîr(fakîrun).

Bunun üzerine Mûsâ onların koyunlarını suladı. Sonra gölgeye çekilip, "Rabbim! Bana göndereceğin her hayra muhtacım" dedi.

25. Fe câethu ıhdâhumâ temşî alâstihyâin, kâlet inne ebî yed'ûke li yecziyeke ecra mâ sekayte lenâ, fe lemmâ câehu ve kassa aleyhil kasasa kâle lâ tehaf, necevte minel kavmiz zâlimîn(zâlimîne).

Nihayet kızlardan biri utana utana yürüyerek ona gelip, "Bizim için koyunlarımızı sulamanın ücretini vermek üzere babam seni çağırıyor" dedi. Mûsâ onun

(Şuayb'ın) yanına gelip başından geçenleri ona anlatınca Şuayb, "Korkma o zalim kavimden kurtuldun" dedi.

26. Kâlet ıhdâhumâ yâ ebetiste'cirhu inne hayra meniste'certel kaviyyul emîn(emînu).

Kızlardan biri, "Babacığım, onu ücretle tut. Her hâlde ücretle tuttuklarının en hayırlısı, güçlü ve güvenilir olan bu adam olacaktır" dedi.

27. Kâle innî urîdu en unkihake ihdâbneteyye hâteyni alâ en te'curanî semâniye hıcec(hıcecin), fe in etmemte aşran fe min indike, ve mâ urîdu en eşukka aleyke, se tecidunî in şâallâhu mines sâlihîn(sâlihîne).

Şuayb, "Ben, sekiz yıl bana çalışmana karşılık şu iki kızımdan birisini sana nikâhlamak istiyorum. Eğer sen bunu on yıla tamamlarsan o da senden olur. Ben seni zora koşmak da istemiyorum. İnşaallah beni salih kimselerden bulacaksın" dedi.

28. Kâle zâlike beynî ve beyneke, eyyemâl eceleyni kadaytu fe lâ udvâne aleyye, vallâhu alâ mâ nekûlu…

Sayfadaki muhakkak yazılar altın ile lapis renkteki zemin üzerine yazılmıştır. Yazılar diğer sayfalardaki gibi cetvel ve koltuklar üzerine taşmıştır(Resim 118). Yazılardan arda kalan boşluk alanlar beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu çift tahrirler bazı kısımlarda kararmışlardır. Yazının secâvent harfleri turuncu renk ile çift tahrirlerden sonra yapılmıştır. Üst kısımdaki muhakkak yazının durağı diğer duraklardan farklı şekilde yazı satırının altında altın zemin ile koltuk zemini üzerindedir. Muhakkak yazıların arasında kalan nesih yazı ve harekeleri altın üzerine siyah renk ile yazılmıştır. Nesih yazının secâvent harfleri turuncu renkte olup harekelerden de sonra uygulanmıştır. Yazının durakları ise, diğer sayfalarda olanlarla aynıdır.

Resim 118: Varak 153a'nın yazı alanı.

Koltuk: Yazı alanları arasında kalan koltukların zeminleri altın üzerine kırmızı(hâreli kırmızı) renktedir(Resim 119). Koltukların iç kısmına siyah kalın bir iplik çekilmiştir. Bu iplik ile dış sınır arasıda kalan bölümde beyaz renk ile "+ ve :"lar yapılmıştır. Siyah ipliğin iç kısmı ise, çift iplik şeklinde altın çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu çift tahrirler siyah ipliklerden sonra uygulanmıştır.

Resim 119: Varak 153a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Yazı ile kenarsuyu arasında kalan cetvelin iç kısmında, sırası ile turuncu, açık yeşil ve açık mavi renkler ve her iki tarafı tahrirli altın iplikler bulunmaktadır. Renkli olan iplikler ebat olarak altın ipliklerden daha geniştir. Açık mavi iplikten sonra altın renkte ve bezemesiz arasuyu mevcuttur. Arasuyunun dışında ise, ince bir siyah kuzu sonrası bordo ile lapis renkte kuzular çekilmiştir.

Kenarsuyu: Sayfanın kenarsuyu zeminleri altın ve lapis renklerdeki sekizgen paftaların köşelerden birleşerek birbirini takip etmesiyle oluşmaktadır. Bu birleşimler kâğıdın dikiş yerinin alt kısmından üst çaprazına doğru bir hatta, birbiri arasında boşluk alanlar bırkılarak yapılmıştır.

Resim 119: Varak 153a'nın kenarsuyu 1.

Resim 120: Varak 153a'nın kenarsuyu 2.

Sekizgen paftalardan altın zeminli olan paftanın üzerine bordo, lapis renkli zemin üzerine ise altın ile çift tahrirler yapılmıştır(Resim 119 – 120). Sekizgenlerden arda kalan kısımlar turuncu, açık mavi ve açık yeşil zeminlidir. Turuncu renk zeminli alanda beyaz renkle çift tahrirler yapılmıştır. Mavi zeminli alanda da kırmızı renkte çift tahrirler uygulanmıştır. Açık mavi renkli zemin ise, lapis renkte çift tahrirler ile bezenmiştir.

Kenarsuyu kısmında bütün zemin renkleri yapılıp bezemeleri bitirildikten sonra zeminlerin birleşim kısımlarına siyah renkte iplik çekilmiştir. Mushafın varak 153a sayfasında bezemelerin üstünde bir adet hamse ve iki adet aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır.Ayrıca kâğıt uzun kenar ve alt kısımdan bezemenin de küçük bir kısmını içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

KATALOG NO: 31

Resim 121: Varak 156a

Yazı Alanı: Yazmanın bu sayfası Kasas sûresinin 82. ayetinin son kısımları ile başlamıştır. Sonrasında ayet bitmiş ve Ankebût sûresi başlamıştır. Ankebût sûresinin 4. ayetinin yarısında ise sayfa sonlanmıştır. Bu ayetler şunlardır:

لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

مَن جَاء بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِّنْهَا وَمَن جَاء بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَى مَعَادٍ قُل رَّبِّي أَعْلَمُ مَن جَاء بِالْهُدَى وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

وَمَا كُنتَ تَرْجُو أَن يُلْقَى إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِّلْكَافِرِينَ

وَلَا يَصُدُّنَّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنزِلَتْ إِلَيْكَ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

الم

أَحَسِبَ النَّاسُ أَن يُتْرَكُوا أَن يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ

وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ

82….lâ yuflihul kâfirûn(kâfirûne).

83. Tilked dârul âhıratu nec’aluhâ lillezîne lâ yurîdûne uluvven fîl ardı ve lâ fesâdâ(fesâden), vel âkıbetu lil muttakîn(muttakîne).

İşte ahiret yurdu. Biz onu yeryüzünde büyüklük taslamayan ve bozgunculuk çıkarmayanlara has kılarız. Sonuç, Allah'a karşı gelmekten sakınanlarındır.

84. Men câe bil haseneti fe lehu hayrun minhâ ve men câe bis seyyieti fe lâ yuczellezîne amilûs seyyiâti illâ mâ kânû ya’melûn(ya’melûne).

Kim bir iyilik getirirse ona bundan daha hayırlısı vardır. Kim de bir kötülük getirirse, bilsin ki, kötülük işleyenler ancak yapmakta olduklarının cezasına çarptırılırlar.

85. İnnellezî farada aleykel kur’âne le râdduke ilâ meâd(meâdin), kul rabbî a’lemu men câe bil hudâ ve men huve fî dalâlin mubîn(mubînin).

Kur'an'ı sana farz kılan Allah, şüphesiz seni dönülecek bir yere döndürecektir. De ki: "Rabbim hidayetle geleni ve apaçık bir sapıklık içinde olanı daha iyi bilir.”

86. Ve mâ kunte tercû en yulkâ ileykel kitâbu illâ rahmeten min rabbike fe lâ tekûnenne zahîran lil kâfirîn(kâfirîne).

Sen, bu kitabın sana verileceğini ummuyordun. Ancak o Rabbinden bir rahmet olarak sana verildi. Öyle ise kâfirlere sakın arka çıkma.

87. Ve lâ yasuddunneke an âyâtillâhi ba’de iz unzılet ileyke ved’u ilâ rabbike ve lâ tekûnenne minel muşrikîn(muşrikîne).

Allah'ın âyetleri sana indirildikten sonra, sakın seni onlardan çevirmesinler. Rabbin'e çağır ve sakın Allah'a ortak koşanlardan olma!

88. Ve lâ ted’u meallâhi ilâhen âhar(âhara), lâ ilâhe illâ huve, kullu şey’in hâlikun illâ vechehu, lehul hukmu ve ileyhi turceûn(turceûne).

Sen Allah ile beraber başka bir ilaha ibadet etme. Ondan başka hiçbir ilah yoktur. Onun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca O'nundur ve kesinlikle O'na döndürüleceksiniz.

1. Elif lâm mîm.

2. E hasiben nâsu en yutrakû en yekûlû âmennâ ve hum lâ yuftenûn(yuftenûne).

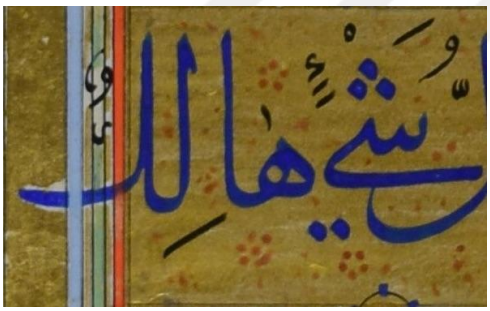
İnsanlar, "İnandık" demekle imtihan edilmeden bırakılacaklarını mı zannederler.

3. Ve lekad fetennâllezîne min kablihim fe le ya’lemennallâhullezîne sadakû ve le ya’lemenel kâzibîn(kâzibîne).

Andolsun, biz onlardan öncekileri de imtihan etmiştik. Allah doğru söyleyenleri de mutlaka bilir, yalancıları da mutlaka bilir.

4. Em hasibellezîne ya’melûnes seyyiâti

Sayfada bulunan muhakkak yazılar altın üzerine lapis renkte yazılmıştır(Resim 121). Muhakkak hatların harekeleri siyah renk ile uygulanmıştır. Yazılar ve harekeleri, cetvel, koltuk ve nesih yazı zeminine taşmıştır. Yazını secâvent harfleri ise, turuncu renkte yazı ve harekelerden sonra yapılmıştır. Muhakkak yazılardan sonra altın zemin, kırmızı renkte çift tahrir ile bezenmiştir. Yalnız bu bezemelerde silinme ve kaybolmalar mevcuttur. Yazının durakları diğer sayfalardakinin aynısıdır.Muhakkak yazıların arasında kalan alanda açık mavi renkte zemin üzerine altın ile nesih yazılar ve harekeler yazılmıştır. Yazı ve harekeler yazıldıktan sonra turuncu renkte secâvent harfler yapılmıştır. Nesih yazının durakları ise, altı zeminli olup, kenarları siyah tahrirlenmiş ve lapis renkli noktalar eklenmiştir.

Resim 121: Varak 156a’nın yazı alanı.

Sûrebaşı: Alt kısımdaki nesih yazının üzerinde bulunan sûrebaşının dış kısmında bulunan ince arasuyunda açık pembe renkte zemin üzerine siyah renkte “+ ve :”lar yapılmıştır(Resim 122). İnce arasuyunun içerisinde beyaz renk ile reyhanî yazı ile harekeler yazılmış ve tahrirlenmiştir. Yazıların zemini ise, açık mavi renkte olup üzerine lapis renk ile çift tahrirler uygulanmıştır. Yazı ile ince arasuyu aralarındaki köşebentler, lapis renkte zemin üzeri altın çift tahrirler ile bezenmiştir.

Resim 122: Varak 156a’nın sûrebaşı.

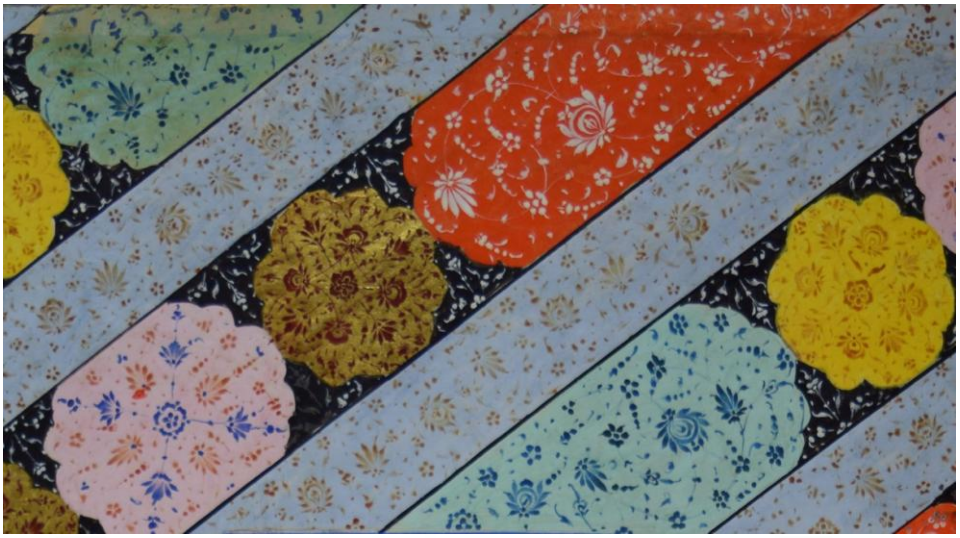
Koltuklar: Yazılar arasında kalan koltukların zeminleri lapis renktedir(Resim 123). Lapis zemin üzerine ise, beyaz renkte çift iplik şeklinde çift tahrirler yapılmıştır. Bezemeler bazı kısımlarda koltuk etrafını çevreleyen altın iplik üzerine taşmıştır. Beyaz renkteki çift tahrirlerin bazı noktalarında kararmalar mevcuttur.

Resim 123: Varak 156a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Cetvel turuncu, açık yeşil ve açık mavi renkteki iplikler ve onları çevreleyen her iki tarafı tahrirli altın iplikler ile başlamaktadır. Bu kısımda renkli iplikler ebat olarak altın ipliklerden daha kalındır. Cetvel çekilirken turuncu ve açık yeşil renkler, cetvele taşan yazının üzerinden geçirilmemiştir. Lâkin açık mavi renkteki iplik yazının üzerinden geçmektedir.

Açık mavi iplikten sonra altın zeminli ve bezemesiz arasuyu bulunmaktadır. Arasuyunun hemen dışında, ince siyah kuzu sonrası kalınca kızıl - kahve kuzu ile lapis renkte kuzu bulunmaktadır.

Kenarsuyu: Kenarsuyu kâğıdın dikiş yerinin olduğu kısmın üst ve alt köşelerinden uzun kenarın orta noktasına doğru oluşturulan kitabeli zencereklerden oluşur(Resim 124).

Resim 124: Varak 156a'nın kenarsuyu bezemesi.

Kitabeli zencereklerin zemin renklerinde açık yeşil, sarı, pembe, turuncu ve altın kullanılmıştır. Ayrıca kitabeli zencerekte kitabeler haricinde kalan köşe kısım siyah ile renklendirilmiştir. Kitabelerde, açık yeşil renk zeminli olan paftanın üzerine lapis ile çift tahrirler yapılmıştır. Sarı zeminli kitabenin üzeri ise, kızıl - kahve renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Altın zeminli paftanın üzeri, bordo renkte çift tahrirler ile süslenmiştir. Kitabelerden pembe zeminli olanına da lapis ve kızıl - kahve ile bezemeler yapılmıştır. Kitabelerin kesişme kısmında siyah zeminli alan da beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Kitabeler haricinde kalan açık mavi zeminli alana kızıl - kahve renkte çift tahrirler yapılmıştır. Kenarsuyunda bezemeler bitirildikten sonra renklerin kesişim kısmına siyah renkte iplikler çekilmiştir.

Mushafın varak 156a sayfasında bezemelerin üstünde birer adet hamse ve aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır. Ayrıca kâğıt uzun kısım ve alt kısımdan kesilmiştir. Ayrıca kâğıt uzun kısım ve alt kısımdan kesilmiştir.

KATALOG NO: 32

Resim 125: Varak 160a

Yazı Alanı: Yazmanın bu sayfası Rûm sûresinin 19. ayetinin orta kısmı ile başlamış ve 29. ayetin çok az bir kısmı eksik kalacak şekilde yazılmıştır. Bu ayetler şunlardır:

الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنتُم بَشَرٌ تَنتَشِرُونَ

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِّتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالِمِينَ

وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُم بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُم مِّن فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ

وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاء مَاء فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

وَمِنْ آيَاتِهِ أَن تَقُومَ السَّمَاء وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنتُمْ تَخْرُجُونَ

وَلَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَّهُ قَانِتُونَ

وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَى فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ضَرَبَ لَكُم مَّثَلًا مِنْ أَنفُسِكُمْ هَل لَّكُم مِّن مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُم مِّن شُرَكَاء فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنتُمْ فِيهِ سَوَاء تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنفُسَكُمْ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءهُم بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَن يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُم مِّن

19….meyyite minel hayyi ve yuhyil arda ba’de mevtihâ, ve kezâlike tuhracûn(tuhracûne).

20. Ve min âyâtihî en halakakum min turâbin summe izâ entum beşerun tenteşirûn(tenteşirûne).

Sizi topraktan yaratması, O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Sonra bir de gördünüz ki siz beşer olmuş (çoğalıp) yayılıyorsunuz.

21. Ve min âyâtihî en halaka lekum min enfusikum ezvâcen li teskunû ileyhâ ve ceale beynekum meveddeten ve rahmeten, inne fî zâlike le âyâtin li kavmin yetefekkerûn(yetefekkerûne).

Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de onun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır.

22. Ve min âyâtihî halkus semâvâti vel ardı vahtilâfu elsinetikum ve elvânikum, inne fî zâlike le âyâtin lil âlimîn(âlimîne).

Göklerin ve yerin yaratılması, dillerinizin ve renklerinizin farklı olması da onun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda bilenler için elbette ibretler vardır.

23. Ve min âyâtihî menâmukum bil leyli ven nehâri vebtigâukum min fadlihi, inne fî zâlike le âyâtin li kavmin yesmeûn(yesmeûne).

Geceleyin uyumanız ve gündüzün onun lütfundan istemeniz de O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda işiten bir toplum için ibretler vardır.

24. Ve min âyâtihî yurîkumul berka havfen ve tamaan, ve yunezzilu mines semâi mâen fe yuhyî bihil arda ba’de mevtihâ, inne fî zâlike le âyâtin li kavmin ya’kılûn(ya’kılûne).

Korku ve ümit kaynağı olarak şimşeği size göstermesi, gökten yağmur indirip onunla yeryüzünü ölümünden sonra diriltmesi, onun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda aklını kullanan bir toplum için elbette ibretler vardır.

25. Ve min âyâtihî en tekûmes semâu vel ardu bi emrihî, summe izâ deâkum da’veten minel ardı izâ entum tahrucûn(tahrucûne).

Emriyle göğün ve yerin (kendi düzenlerinde) durması da O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Sonra sizi yerden (kalkmaya) bir çağırdı mı, bir de bakarsınız ki (dirilmiş olarak) çıkıyorsunuz.

26. Ve lehu men fîs semâvâti vel ard(ardı), kullun lehu kânitûn(kânitûne).

Göklerde ve yerde kim varsa yalnızca O'na âittir. Hepsi O'na boyun eğmektedirler.

27. Ve huvellezî yebdeul halka summe yuîduhu, ve huve ehvenu aleyhi, ve lehul meselul a’lâ fîs semâvâti vel ard(ardı), ve huvel azîzul hakîm(hakîmu).

O, başlangıçta yaratmayı yapan, sonra onu tekrarlayacak olandır. Bu O'na göre (ilk yaratmadan) daha kolaydır. Göklerde ve yerde en yüce ve eşsiz sıfatlar O'nundur. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

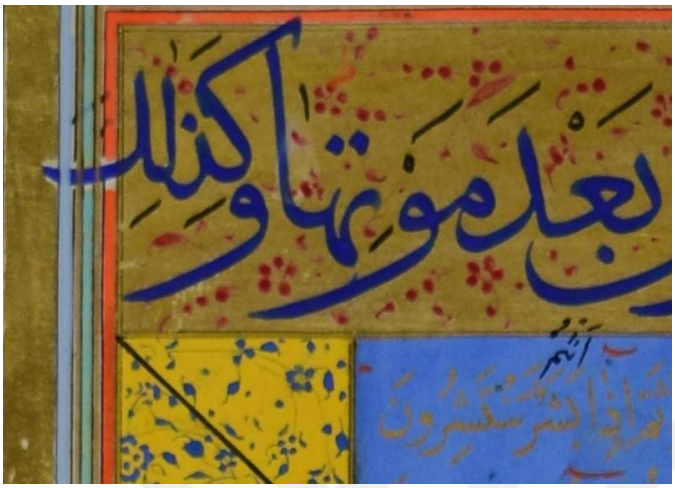
28. Darabe lekum meselen min enfusikum, hel lekum min mâ meleket eymânukum min şurakâe fî mâ razaknâkum fe entum fîhi sevâun tehâfûnehum ke hîfetikum enfusekum, kezâlike nufassılul âyâti li kavmin ya’kılûn(ya’kılûne).

Allah size kendinizden şöyle bir örnek getirdi: Kölelerinizden, verdiğimiz rızıklarda sizinle eşit haklara sahip olan ve birbirinizden çekindiğiniz gibi kendilerinden çekindiğiniz ortaklarınız var mı? Düşünen bir topluluk için âyetleri böyle ayrı ayrı açıklıyoruz.

29. Belittebeallezîne zalemû ehvâehum bi gayri ilmin, fe men yehdî men edallallâhu, ve mâ lehum min…

Sayfada muhakkak hatlar ve lapis renkte, harekeleri ise siyah renkte olup, altın zemin üzerine yazılmıştır(Resim 126). Yazı, kenarında bulunan cetvelin üzerine taşmıştır. Orta kısımdaki muhakkak hattın son kısmı muhtemelen yazı alanına sığmadığından boyutu küçültülerek üst kısmına yazılmıştır. Yazının zemininde kırmızı

renk ile çift tahrirler bulunmaktadır. Muhakkak hattın secâvent harfleri ise turuncu renkte harekelerden de sonra uygulanmıştır.

Orta alandaki yazı, nesih hattıyla açık mavi zemin üzerine altın ile uygulanmıştır. Nesih yazının harekeleri altın renkte olmasına rağmen bazı yerlerde siyah ile yazılmıştır. Secâvent harfler turuncu renkte harekelerden sonra yapılmıştır. Nesih yazının durakları ise, altın zeminli olup siyah renk ile tahrirlenmiştir.

Resim 126: Varak 160a'nın yazı alanı.

Koltuklar: Sayfanın koltukları sarı renkte zeminlidir(Resim 127). Zemin üzerine siyah renkte iplik ile cetvelden nesih yazıya doğru üçgen paftalar oluşturulmuştur. Bu siyah ipliklerle oluşturulan paftalar içerisine lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır.

Resim 127: Varak 160a'nın koltuk bezemeleri.

Cetvel: Yazı ve koltuklardan sonra, turuncu, açık yeşil ve açık mavi renkte iplikler ile onları çevreleyen her iki tarafı tahrirli altın iplik ile devam etmektedir. Renkli olan iplikler altın ipliklerden ebat olarak daha kalındır. İpliklerden sonra altın zeminli ve bezemesiz kalınca bir arasuyu bulunmaktadır. Arasuyunun devamında ince bir siyah kuzu ile kalınca bordo ve lapis renkte iki kuzu daha bulunmaktadır.

Kenarsuyu: Kâğıt ile cetvel arasında kalan kenarsuyu, zemin renkleri birbirinden farklı dendanların belli aralıklarla sıralanarak dizilmesi ile oluşturulmuştur. Paftaların zemin renkleri genel olarak belli bir sıra ile dizilmiştir. Açık yeşil zeminli pafta ile pembe renk zeminli pafta alt alta dizilmiştir. Lapis zeminli pafta ile altın zeminli paftalar alt alta dizilmiştir. Aynı şeklide bir diğer sıra ise, turuncu ve sarı renkteki paftalardır.

Resim 128: Varak 160a'nın kenarsuyu bezemeleri.

Renkli paftalardan açık yeşil, sarı ve pembe olan paftaların üzerleri lapis renk çift tahrirler ile bezenmiştir(Resim 128). Bu paftaların desenleri yapıldıktan sonra dendanların etrafına siyah renkte iplik çekilmiştir.

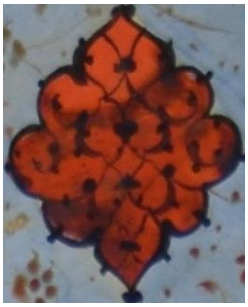
Altın zeminli paftanın üzerine bordo renk ile çift tahrirler yapılmıştır(Resim 129). Desen yapıldıktan sonra paftanın dış kısmına siyah renkte iplik çekilmiştir. Bu paftanın zemindeki altın muhtemelen yapıştırma olarak kullanılmıştır.

Resim 129: Varak 160a'nın kenarsuyundaki altın pafta.

Lapis renk zeminli paftanın üzeri altın çift tahrir ile bezenmiştir(Renk 129). Bezemeler yapıldıktan sonra diğer paftalardaki gibi zemin etrafına siyah iplikler çekilmiştir. Turuncu zeminli paftanın üzerine ise, beyaz renk ile çift tahrirler yapılmıştır. Bu beyaz ipliklerin bazılarında kararmalar bulunmaktadır. Pafta üzerine desen yapıldıktan sonra etrafına siyah tahrirler atılmıştır.

Resim 130: Varak 160a'nın kenarsuyundaki farklı altın pafta.

Resim 131: Varak 160a'nın kenarsuyundaki farklı turuncu pafta.

Sayfanın kenarsuyunda cetvelin üst kısmında bulunan altın ve turuncu zeminli iki paftanın üzerine diğer paftalardaki gibi çift tahrir yerine rûmî bezemeler yapılmıştır(Resim 130 – 131). Rûmîler turuncu zemin üzerine siyah, altın zemin üzerine ise bordo renkle yapılmıştır. Muhtemelen desen denemesi yapılıp beğenilmeyip çift tahrir yapılmıştır.

Sayfada paftalı alanlar haricinde kalan kısım açık mavi zeminli olup, üzerine kırmızı ile çift tahrirler yapılmıştır. Mushafın varak 160a sayfasında bezemelerin üstünde birer adet hamse ve aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır. Ayrıca kâğıt uzun kenar ve alt kenarından kesilmiştir.

KATALOG: 33

Resim 132: Varak 169a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfası Sebe sûresinin 11. ayetinin orta kısımları ile başlamış ve 20. ayetin orta kısımlarıyla sonlanmıştır. Bu ayetler şunlardır:

سَابِغَاتٍ وَقَدِّرْ فِي السَّرْدِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ وَأَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ وَمِنَ الْجِنِّ مَن يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَمَن يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ

يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاء مِن مَّحَارِيبَ وَتَمَاثِيلَ وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ وَقُدُورٍ رَّاسِيَاتٍ اعْمَلُوا آلَ دَاوُودَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنسَأَتَهُ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ أَن لَّوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَن يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُوا مِن رِّزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ

فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُم بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتَى أُكُلٍ خَمْطٍ وَأَثْلٍ وَشَيْءٍ مِّن سِدْرٍ قَلِيلٍ

ذَلِكَ جَزَيْنَاهُم بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ نُجَازِي إِلَّا الْكَفُورَ

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا قُرًى ظَاهِرَةً وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيَ وَأَيَّامًا آمِنِينَ

فَقَالُوا رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ

وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا

11….sâbigâtin ve kaddir fîs serdi va’melû sâlihâ(sâlihan), innî bimâ tamelûne basîr(basîrun).

12. Ve li suleymâner rîha guduvvuhâ şehrun ve ravâhuhâ şehrun ve eselnâ lehu aynel kıtri, ve minel cinni men ya’melu beyne yedeyhi bi izni rabbihî, ve men yezıg minhum an emrinâ nuzıkhu min azâbis saîr(saîri).

Süleyman'ın emrine de, sabah esişi bir ay, akşam esişi de bir ay(lık yol) olan rüzgârı verdik. Erimiş bakır ocağını da ona sel gibi akıttık. Cinlerden de Rabbinin

izniyle onun önünde çalışanlar vardı. İçlerinden kim bizim emrimizden çıkarsa ona alevli ateş azabını tattırırız.

13. Ya’melûne lehu mâ yeşâu min mehârîbe ve temâsîle ve cifânin kel cevâbi ve kudûrin râsiyâtin, i’melû âle dâvûde şukrâ(şukran), ve kalîlun min ibâdiyeş şekûr(şekûru).

Cinler Süleyman için dilediği biçimde kaleler, heykeller, havuz gibi çanaklar ve sabit kazanlar yapıyorlardı. Ey Davûd ailesi şükredin! Kullarımdan şükredenler pek azdır.

14. Fe lemmâ kadaynâ aleyhil mevte mâ dellehum alâ mevtihî illâ dâbbetul ardı te’kulu minseetehu, fe lemmâ harra tebeyyenetil cinnu en lev kânû ya’lemûnel gaybe mâ lebisû fîl azâbil muhîn(muhîni).

Süleyman'ın ölümüne hükmettiğimiz zaman, onun ölümünü onlara ancak değneğini yemekte olan bir kurt gösterdi. Süleyman'ın cesedi yıkılınca cinler anladılar ki, eğer gaybı bilmiş olsalardı aşağılayıcı azap içinde kalmamış olacaklardı.

15. Lekad kâne li sebein fî meskenihim âyetun, cennetâni an yemînin ve şimâlin, kulû min rızkı rabbikum veşkurû lehu, beldetun tayyibetun ve rabbun gafûr(gafûrun).

Andolsun, Sebe' halkı için kendi yurtlarında bir ibret vardı: Biri sağda biri solda iki bahçe bulunuyordu. Onlara şöyle denilmişti: "Rabbinizin rızkından yiyin ve O'na şükredin. Beldeniz güzel bir belde, Rabbiniz de çok bağışlayıcı bir Rabdir.”

16. Fe a’radû fe erselnâ aleyhim seylel arimi ve beddelnâhum bi cenneteyhim cenneteyni zevâtey ukulin hamtın ve eslin ve şeyin min sidrin kalîl(kalîlin).

Fakat onlar yüz çevirdiler. Biz de üzerlerine Arim selini gönderdik. Onların bahçelerini ekşi meyveli ağaçlar, acı ılgın ve biraz da sedir ağacı bulunan iki bahçeye çevirdik.

17. Zâlike cezeynâhum bimâ keferû, ve hel nucâzî illâl kefûr(kefûra).

Nimetlere karşı nankörlük etmeleri sebebiyle onları işte böyle cezalandırdık. Biz (bu şekilde) ancak nankörleri cezalandırırız.

18. Ve cealnâ beynehum ve beynel kurâlletî bâraknâ fîhâ kuran zâhiraten ve kaddernâ fîhâs seyr(seyre), sîrû fîhâ leyâliye ve eyyâmen âminîn(âminîne).

Sebe' halkı ile bereketlendirdiğimiz kentler arasına (her biri diğerinden) görülen kentler oluşturduk. Oralarda gidiş-gelişi belirledik (seyahati kolaylaştırdık) ve onlara da şöyle dedik: "Oralarda gece gündüz güvenlik içinde dolaşın.”

19. Fe kâlû rabbenâ bâid beyne esfârinâ ve zalemû enfusehum fe cealnâhum ehâdîse ve mezzaknâhum kulle mumezzakın, inne fî zâlike le âyâtin li kulli sabbârin şekûr(şekûrin).

Onlar ise, "Ey Rabbimiz! Yolculuğumuzun konakları arasını uzaklaştır" dediler ve kendilerine zulmettiler. Biz de onları ibret kıssalarına çevirdik ve kendilerini darmadağın ettik. Şüphesiz ki bunda çok sabreden, çok şükreden herkes için ibretler vardır.

20. Ve lekad saddaka aleyhim iblîsu zannehu fettebeûhu illâ…

Muhakkak yazı altın ile lapis renk üzerine yazılmıştır(Resim 133). Yazı bazı bölümlerde cetvelin üzerine taşmıştır. Yazı zeminindeki beyaz renkli bezemeler çift tahrir tekniğinde yazılardan sonra uygulanmıştır. Muhakkak yazının secâvent harfleri ise, kırmızı renk ile yazılmıştır. Muhakkak yazıların ortasında yer alan siyah renkteki nesih yazı ve harekeleri, altın zemin üzerine yazılmıştır. Nesih yazının secâvent harfleri ise, turuncu renk ile yazı ve harekelerden sonra yapılmıştır. Bu kısmın durakları açık mavi zeminli ve siyah tahrirlidir.

Resim 133: Varak 169a’nın yazı alanı.

Koltuklar: Yazıların arasında kalan koltukların zeminleri altın üzerine kırmızı(hâreli kırmızı) renktedir(Resim 169). Koltuk, orta alanındaki dendanlarla pafta ile köşelerdeki dendanlı paftalardan oluşmaktadır. Bu paftalı alanlarda beyaz renk ile çift tahrirler yapılmıştır. Çift tahrirlerin dışına siyah renk ile dendanlı iplikler çekilmiştir. Koltuklarda paftaların haricinde kalan kısım ise, altın çift tahrirler ile bezenmiştir.

Resim 134: Varak 169a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Yazı alanının dışında turuncu, açık yeşil ve açık mavi renkte iplikler ile onları çevreleyen her iki tarafıda tahrirli altın iplik bulunmaktadır. Renkli ipliklerin genişliği altın ipliklerden daha büyüktür. Onların dışında, altın zeminli ve bezemesiz arasuyu bulunmaktadır. Arasuyunun altın zemininde yapıştırma altın kullanılmıştır. Arasuyunun dış kısmında ince siyah kuzu ile kızıl - kahve ve lapis kuzular bulunmaktadır.

Kenarsuyu: Sayfanın kenarsuyu çaprazlama birbirinin üzerinden geçen siyah ipliklerin oluşturduğu kare paftalardan oluşmaktadır(Resim 135). Bu kare paftaların zeminleri siyah, lapis, sarı, bordo, açık mavi, krem rengi, pembe, altın ve turuncu renklerdedir.

Resim 135: Varak 169a'nın kenarsuyu bezemesi.

Kenarsuyundaki sarı, pembe ve altın renkli zeminli paftaların üzerine kırmızı renkte çift tahrirler yapılmıştır. Açık mavi ve krem renkli zeminler lapis renkte çift tahrir ile bezenmiştir. Turuncu, bordo ve siyah zeminli paftalara ise, beyaz renk ile çift tahrirler uygulanmıştır. Bu bezemeler yapıldıktan sonra paftaların ayrım kısımlarından siyah iplik çekilmiştir. Mushafın varak 169a sayfasında bezemelerin üstünde birer adet hamse ve aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır. Ayrıca bezemenin yapıldığı kâğıt, desenin küçük bir kısmınıda içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

KATALOG NO: 34

Resim 136: Varak 171a

Yazı Alanı: Yazmanın bu sayfasında Fâtır sûresi besmele-i Şerif ile başlamış ve 10. ayetin orta kısmı ile sonlanmıştır. Bu ayetler şunlardır:

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ مَّثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاء إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

مَا يَفْتَحِ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِن رَّحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا وَمَا يُمْسِكْ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِن بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاء وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ

وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الأمُورُ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغَرُورُ

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ

الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ

أَفَمَن زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَن يَشَاء وَيَهْدِي مَن يَشَاء فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسَرَاتٍ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَسُقْنَاهُ إِلَى بَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَحْيَيْنَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ

مَن كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ

1. El hamdu lillâhi fâtırıs semâvâti vel ardı câilil melâiketi rusulen ulî ecnihatin mesnâ ve sulâse ve rubâa, yezîdu fîl halkı mâ yeşâu, innallâhe alâ kulli şey’in kadîr(kadîrun).

Hamd, gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler yapan Allah'a mahsustur. O yaratmada dilediğini artırır. Şüphesiz Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter.

2. Mâ yeftehillâhu lin nâsi min rahmetin fe lâ mumsike lehâ, ve mâ yumsik fe lâ mursile lehu min ba’dihî, ve huvel azîzul hakîm(hakîmu).

Allah insanlar için ne rahmet açarsa, artık onu tutacak (engelleyecek) yoktur. Neyi de tutarsa, bundan sonra onu gönderecek yoktur. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

3. Yâ eyyuhân nâsuzkurû ni’metallâhi aleykum, hel min hâlikın gayrullâhi yerzukukum mines semâi vel ard(ardı), lâ ilâhe illâ huve fe ennâ tu’fekûn(tu’fekûne).

Ey insanlar! Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Allah'tan başka size göklerden ve yerden rızık veren bir yaratıcı var mı? O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. O halde nasıl oluyor da haktan döndürülüyorsunuz?

4. Ve in yukezzibûke fe kad kuzzibet rusulun min kablike, ve ilâllâhi turceul umûr(umûru).

(Ey Muhammed!) Eğer seni yalancı sayıyorlarsa bil ki, senden önce de nice peygamberler yalancı sayılmıştır. Bütün işler ancak Allah'a döndürülür.

5. Yâ eyyuhân nâsu inne va’dallâhi hakkun fe lâ tegurrannekumul hayâtud dunyâ, ve lâ yegurrannekum billâhil garûr(garûru).

Ey insanlar! Şüphesiz Allah'ın vaadi gerçektir. Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın. Sakın çok aldatıcı (Şeytan) Allah hakkında sizi aldatmasın.

6. İnneş şeytâne lekum aduvvun fettehızûhu aduvvâ(aduvven), innemâ yed’û hızbehu li yekûnû min ashâbis saîr(saîri).

Şüphesiz şeytan sizin için bir düşmandır. Öyle ise (siz de) onu düşman tanıyın. O, kendi taraftarlarını ancak alevli ateşe girecek kimselerden olmaya çağırır.

7. Ellezîne keferû lehum azâbun şedîdun, vellezîne âmenû ve amilûs sâlihâti lehum magfiratun ve ecrun kebîr(kebîrun).

İnkâr edenler için çetin bir azap vardır. İman edip salih ameller işleyenler için ise bir bağışlanma ve büyük bir mükâfat vardır.

8. E fe men zuyyine lehu sûu amelihî fe raâhu hasenâ(hasenen), fe innallâhe yudıllu men yeşâu ve yehdî men yeşâu, fe lâ tezheb nefsuke aleyhim haserâtin, innallâhe alîmun bimâ yesneûn(yesneûne).

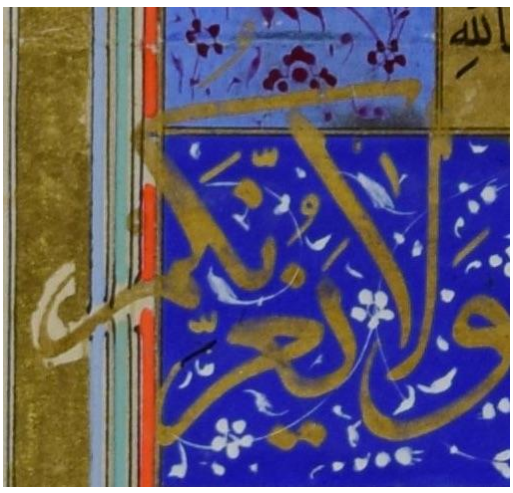
Kötü ameli kendisine süslü gösterilip de onu güzel gören kimse, ameli iyi olan kimse gibi mi olacaktır? Şüphesiz Allah dilediğini saptırır, dilediğini hidayete erdirir. (Ey Muhammed!) Onlar için duyduğun üzüntüler yüzünden kendini helak etme! Şüphesiz ki Allah onların yaptıklarını hakkıyla bilendir.

9. Vallâhullezî, erseler rîyâha fe tusîru sehâben fe suknâhu ilâ beledin meyyitin fe ahyeynâ bihil arda ba'de mevtihâ, kezâliken nuşûr(nuşûru).

Allah, rüzgârları gönderendir. Onlar da bulutları hareket ettirir. Biz de bulutları ölü bir toprağa sürer ve onunla ölümünden sonra yeryüzünü diriltiriz. İşte ölümden sonra diriliş de böyledir.

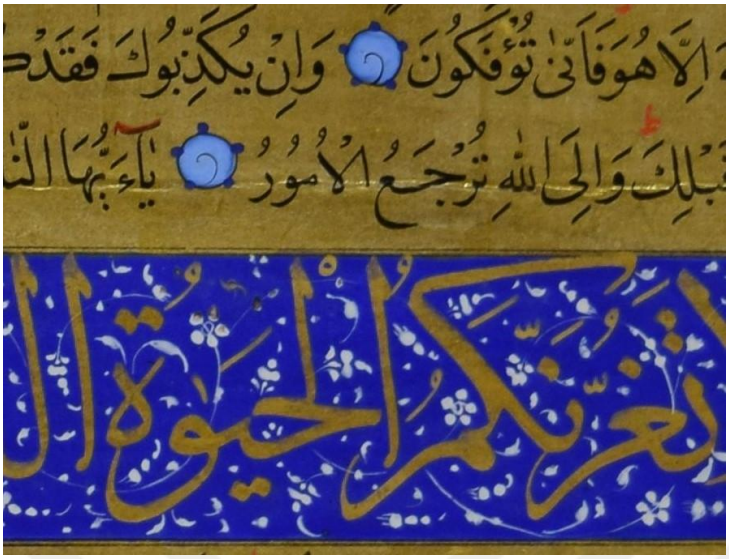
10. Men kâne yurîdul izzete fe lillâhil izzetu cemîâ(cemîan), ileyhi yes'adul kelimut tayyibu…

Mushafın bu sayfasının muhakkak yazıları, altın ile lapis renkteki zemin üzerine yazılmıştır(Resim 138). Yazıda, cetvel ve koltuk zeminin üzerine taşmalar mevcuttur(Resim 137). Hattın harekeleri yine yazı gibi altın renktedir. Muhakkak hattın zemini beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Yalnız bezemelerde en üstteki muhakkak besmelenin son kısmında ve üste, beyaz içi boş bir daire yapılmıştır.

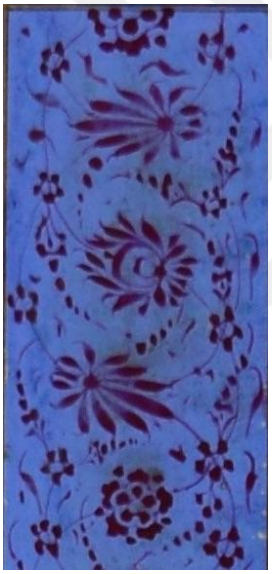

Muhakkak hattın ortalarında yer alan nesih yazılar ve harekeleri, siyah renkte altın zemin üzerine yazılmıştır(Resim 138). Yazının secâvent harfleri yazılar ve harekeler yazıldıktan sonra turuncu renk ile uygulanmıştır.

Resim 137: Varak 171a'nın yazıların taşmasına örnek.

Resim 138: Varak 171a'nın yazı alanı.

Koltuklar: Muhakkak yazıların arasında bulunan açık mavi zeminli koltukların üzerine bordo renkte çift iplik şeklinde çift tahririler yapılmıştır(Resim 139). Çift tahrirler bazı noktalarda koltuğu çevreleyen altın ipliğin üzerine taşmaktadır.

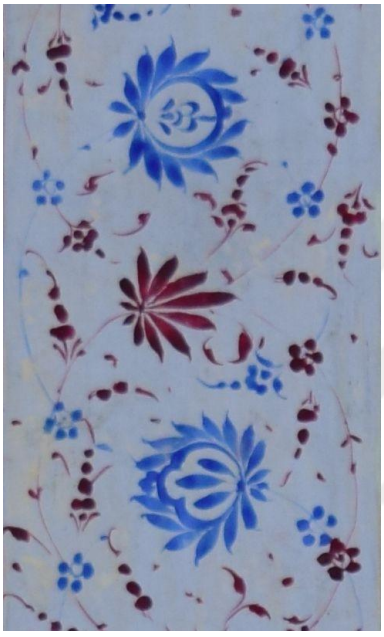
Resim 139: Varak 171a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Yazı ve koltukların dışında bulunan cetvel turuncu, açık yeşil ve açık mavi renkte iplikler ile onları çevreleyen her iki tarafıda tahrirli altın ipliklerden oluşmaktadır. İpliklerden sonra altın zeminli ve bezemesiz altın arasuyu vardır. Altın arasuyunun hemen dışında ise, ince siyah bir kuzu ile bordo ve lapis renkte iki kuzu bulunmaktadır.

Kenarsuyu: Kenarsuyu üst kısımda kâğıdın dikişinden başlayan ve cetvelin etrafını dolaşarak alt taraftan yine kâğıdın dikiş noktasına kadar uzanan ipliklerden oluşmaktadır. Bu iplikler üst üste belli aralıklarla yerleştirilerek bir nevî üç adet birbirini takip eden arasuları oluşturulmuştur.

Resim 140: Varak 171a'nın açık yeşil zeminli paftası.

Kenarsuyunun cetvele bitişik olan paftanın zemini açık yeşil renktedir(Resim 140). Bu paftanın üzerine bordo renkte çift iplik çift tahrirler yapılmıştır. Orta kısımda bulunan paftanın zemini ise, açık mavidir(Resim 141). Açık mavi paftanın üzeri ise, lapis ve kırmızı renkler ile çift iplik şeklinde çift tahrirlerle bezenmiştir. En dıştaki paftanın zemini ise, açık pembe renktedir(Resim 142). Pembe paftanın üzerine de lapis renk ile yine çift iplik şeklinde çift tahrirler yapılmıştır. Bezemeler bitirildikten sonra cetvelin en dışındaki lapis renkli kuzu çekilmiştir.

Resim 141: Varak 171a'nın açık mavi zeminli paftası.

Resim 142: Varak 171a'nın açık pembe zeminli paftası.

Farklı renklerdeki çift tahrirler uygulandıktan sonra paftaların birleşim yerlerine siyah renk ile iplik çekilmiştir. Mushafın varak 171a sayfasında bezemelerin üstünde birer adet hamse ve aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır. Ayrıca kâğıdın uzun kenarı ve alt kenarı bezemelerin bir kısmınıda içerisine alarak kesilmiştir.

KATALOG NO: 35

Resim 143: Varak 188a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfası, Fussilet sûresinin 4. ayetinin son kısımları ile başlamış ve 15. kısmın sonlarıyla bitirilmiştir. Bu ayetler şunlardır:

لَا يَسْمَعُونَ

وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكِنَّةٍ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ وَفِي آذَانِنَا وَقْرٌ وَمِن بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَاعْمَلْ إِنَّنَا عَامِلُونَ

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ وَوَيْلٌ لِّلْمُشْرِكِينَ

الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُم بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ

قُلْ أَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَندَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ

وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِن فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاء لِّلسَّائِلِينَ

ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاء وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ

فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَى فِي كُلِّ سَمَاء أَمْرَهَا وَزَيَّنَّا السَّمَاء الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِّثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ

إِذْ جَاءتْهُمُ الرُّسُلُ مِن بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاء رَبُّنَا لَأَنزَلَ مَلَائِكَةً فَإِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ

فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً

4….lâ yesmeûn(yesmeûne).

5. Ve kâlû kulûbunâ fî ekinnetin mimmâ ted’ûnâ ileyhi ve fî âzâninâ vakrun ve min beyninâ ve beynike hicâbun fa’mel innenâ âmilûn(âmilûne).

Dediler ki: "(Ey Muhammed!) Bizi çağırdığın şeye karşı kalplerimiz örtüler içerisindedir. Kulaklarımızda bir ağırlık, seninle bizim aramızda da bir perde vardır. O halde sen (istediğini) yap, şüphesiz biz de (istediğimizi) yapacağız.”

6. Kul innemâ ene beşerun mislukum yûhâ ileyye ennemâ ilâhukum ilâhun vâhidun festekîmû ileyhi vestagfirûhu, ve veylun lil muşrikîn(muşrikîne).

De ki: "Ben de ancak sizin gibi bir insanım. Fakat bana ilâhınızın yalnızca bir tek ilâh olduğu vahyediliyor. Artık O'na yönelin ve O'ndan bağışlanma dileyin. Allah'a ortak koşanların vay haline!"

7. Ellezîne lâ yu'tûnez zekâte ve hum bil âhirati hum kâfirûn(kâfirûne).

Onlar zekâtı vermeyen kimselerdir. Onlar ahireti de inkâr ederler.

8. İnnellezîne âmenû ve amilûs sâlihâti lehum ecrun gayru memnûn(memnûnin).

Şüphesiz iman edip salih ameller işleyenler için ise kesintisiz bir mükâfât vardır.

9. Kul e innekum le tekfurûne billezî halakal arda fî yevmeyni ve tec'alûne lehû endâdâ(endâden), zâlike rabbul âlemîn(âlemîne).

De ki: "Siz mi yeri iki günde (iki evrede) yaratanı inkâr ediyor ve O'na ortaklar koşuyorsunuz? O, âlemlerin Rabbidir."

10. Ve ceale fîhâ ravâsiye min fevkıhâ ve bârake fîhâ ve kaddera fîhâ akvâtehâ fî erbeati eyyâm(eyyâmin), sevâen lis sâilîn(sâilîne).

O, dört gün içinde (dört evrede), yeryüzünde yükselen sabit dağlar yarattı, orada bolluk ve bereket meydana getirdi ve orada rızık arayanların ihtiyaçlarına uygun olarak rızıklar takdir etti.

11. Summestevâ ilâs semâi ve hiye duhânun fe kâle lehâ ve lil ardı'tiyâ tav'an ev kerhâ(kerhen), kâletâ eteynâ tâiîn(tâiîne).

Sonra duman halinde bulunan göğe yöneldi; ona ve yeryüzüne, "İsteyerek veya istemeyerek gelin" dedi. İkisi de, "İsteyerek geldik" dediler.

12. Fe kadâhunne seb’a semâvâtin fî yevmeyni ve evhâ fî kulli semâin emrehâ ve zeyyennâs semâed dunyâ bi mesâbîha ve hıfzâ(hıfzen), zâlike takdîrul azîzil alîm(alîmi).

Böylece onları, iki günde (iki evrede) yedi gök olarak yarattı ve her göğe kendi işini bildirdi. En yakın göğü kandillerle süsledik ve onu koruduk. İşte bu, mutlak güç sahibi ve hakkıyla bilen Allah'ın takdiridir.

13. Fe in a’radû fe kul enzertukum sâıkaten misle sâıkati âdin ve semûd(semûde).

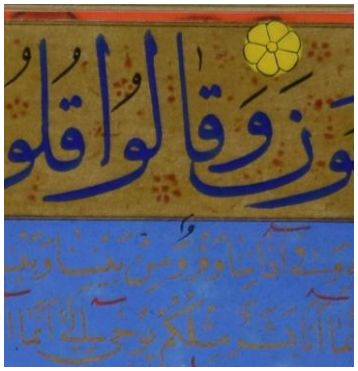
Eğer yüz çevirirlerse onlara de ki, "Ben sizi Âd ve Semûd kavimlerini çarpan yıldırım gibi bir yıldırıma karşı uyardım.”

14. İz câethumur rusulu min beyni eydîhim ve min halfihim ellâ ta’budû illâllâh (illâllâhe), kâlû lev şâe rabbunâ le enzele melâiketen fe innâ bimâ ursiltum bihî kâfirûn(kâfirûne).

Hani onlara peygamberler önlerinden ve arkalarından gelmiş, "Allah'tan başkasına ibadet etmeyin" demişler, onlar da, "Eğer Rabbimiz dileseydi (Peygamber olarak) melekler indirirdi. Bu sebeple biz sizinle gönderilenleri inkâr ediyoruz" demişlerdi.

15. Fe emmâ âdun festekberû fîl ardı bi gayril hakkı ve kâlû men eşeddu minnâ kuvveten, e ve lem yerav ennallâhellezî halakahum huve eşeddu minhum kuvveten…

Esredeki muhakkak yazılar lapis renk ile altın zemin üzerine yazılmıştır. Yazının harekeleri ise, siyah renktedir(Resim 144). Secâvent harfler yazı ve harekelerden sonra turuncu renk ile uygulanmıştır. Yazıların bazı bölümlerinde koltuk, cetvel ve kenarsuyu zemininin üzerine taşmalar mevcuttur(Resim 145). Özellikle alttaki muhakkak yazının son harfinde bu taşmalar çok belirgindir. Hattın etrafında kalan boşluklara kırmızı renkte çift tahrirler yapılmıştır. Fakat bu çift tahrirlerin bir kısmı silikleşmiş, özelikle dallar kaybolmuştur.

Resim 144: Varak 188a'nın yazı alanı.

Muhakkak yazıların aralarında kalan nesih yazı ve harekeler, açık mavi renkli zemin üzerine altınla yazılmıştır. Nesih yazının secâvent harfleri turuncu renk ile yapılmıştır. Duraklar ise daha önceki altın zeminli duraklar ile aynıdır.

Resim 145: Varak 188a'nın yazı taşma örneği.

Koltuklar: Lapis renkli koltuk zeminlerinin orta alanına dikdörtgen şeklinde siyah iplikler çekilmiştir(Resim 188). İpliğin bitirilmesinden sonra iç kısmına altın, dış kısmına ise, beyaz renkte çift tahrirler yapılmıştır. Bezemelerin her ikisi de tek iplik şeklindedir.

Resim 146: Varak 188a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Yazılar ve koltukların dışında kalan cetvelin iç kısmı turuncu, açık yeşil ve açık mavi renkte iplikler ile onları çevreleyen her iki tarafı tahrirli altın iplikler ile başlamaktadır. Renkli iplikler altın ipliklerin ebatından daha büyüktür. Ayrıca açık mavi renkli iplik kenarındaki tahrirlerden sonra çekildiği için bazı noktalarda taşmalar mevcuttur.

Açık mavi iplikten sonra altın zeminli ve bezemesiz arasuyu bulunmaktadır. Arasuyunun dışında ise, ince siyah kuzu sonrası kızıl - kahve kuzu ile lapis renkte kuzular bulunmaktadır.

Kenarsuyu: Kenarsuyu cetvelin dışını saran sarı zeminli pafta ile başlamaktadır. Sarı zeminli paftanın üzerine kırmızı renk ile çift tahrirler yapılmıştır. Bu paftanın hemen dışında kitabeli zencerek benzeri bir bezeme mevcuttur(Resim 147). Kitabelerin birleşim kısımları dendanlı iken diğer bölümleri düz bir hat şeklindedir. Kitabelerin birleşim kısımlarında dik bir kare şeklinde dendanlarla oluşturulmuş paftalar bulunmaktadır. Bu paftaların kitabe haricindeki köşelerinde sınıra dayanan şekilde yarım dendanlı dik kare paftalar yapılmıştır. Paftaların kitabe zeminleri açık yeşil ve turuncu renkte, birleşim yerlerindeki dendanlı kareler ise altın zeminlidir. Kenara dayanan dendanlı kareler ise, lapis renktedir. Kitabelerden açık yeşil zemin üzerine lapis renkte çift tahrir, turuncu zemin üzerine ise, beyaz renkte çift tahrirler yapılmıştır. Birleşim kısmındaki altın zeminli paftanın üzeri, siyah renkte çift tahirler ile bezenmiştir. Lapis renkli yarım paftaların üzerine ise, altın çift tahrirler uygulanmıştır.

Resim 147: Varak 188a'nın kenarsuyu bezemesi.

Kitabeli alanın dışında kalan kısımların zeminleri pembe ve açık mavi renktedir. Açık mavi zemin üzeri kızıl - kahve, pembe zemin üzeri de kırmızı renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Sarı zeminli pafta ile kitabelerin bulunduğu bu paftaların bezemeleri bitirildikten sonra zemin renklerinin kesişim kısımlarına siyah renkte tahrir çekilmiştir.

Paftalı alanların dışında kâğıdın üst ve uzun kenarı arasında kalan bölümün zemini siyah renk boyanmıştır. Bu siyah paftanın üzerine ise, beyaz renkte çift tahrirler yapılmıştır. Siyah pafta kâğıdın alt kısmında da devam etmiş ve bezenmiştir. Yalnız bu kısım kesilmiş ve küçük bir parçası kalmıştır.

Mushafın varak 188a sayfasında bezemelerin üstünde birer adet hamse ve aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır.

KATALOG NO: 36

Resim 148: Varak 212a

Yazı Alanı: Yazmanın bu sayfası Rahman sûresinin 71. ayeti ile başlamış ve Vakıa sûresinin 19. ayeti ile sonlanmıştır. Bu ayetler şunlardır:

فَبِأَيِّ آلَاء رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ

فَبِأَيِّ آلَاء رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ

فَبِأَيِّ آلَاء رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

مُتَّكِئِينَ عَلَى رَفْرَفٍ خُضْرٍ وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ

فَبِأَيِّ آلَاء رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ

لَيْسَ لِوَقْعَتِهَا كَاذِبَةٌ

خَافِضَةٌ رَّافِعَةٌ

إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًّا

وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا

فَكَانَتْ هَبَاء مُّنبَثًّا

وَكُنتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً

فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ

وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ

وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ

أُوْلَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ

فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ

ثُلَّةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ

وَقَلِيلٌ مِّنَ الْآخِرِينَ

عَلَى سُرُرٍ مَّوْضُونَةٍ

مُتَّكِئِينَ عَلَيْهَا مُتَقَابِلِينَ

يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ

بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقَ وَكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ

لَا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنزِفُونَ

71. Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân(tukezzibâni).

72. Hûrun maksûrâtun fîl hiyâm(hiyâmi).

Onlar, çadırlara kapanmış hurilerdir.

73. Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân(tukezzibâni).

O halde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?

74. Lem yatmishunne insun kablehum ve lâ cânn(cânnun).

Onlara, eşlerinden önce ne bir insan ne bir cin dokunmuştur.

75. Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân(tukezzibâni).

O halde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?

76. Muttekiîne alâ rafrafin hudrin ve abkariyyin hisân(hisânin).

Onlar yeşil yastıklara ve güzel yaygılara yaslanırlar, (nimetlenirler).

77. Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân(tukezzibâni).

O halde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?

78. Tebârakesmu rabbike zîl celâli vel ikrâm(ikrâmi).

Azamet ve ikram sahibi Rabbinin adı yücedir.

1. İzâ vakaatil vâkıatu. 2. Leyse li vak’atihâ kâzibetun.

Kesin gerçekleşecek (olan Kıyamet) koptuğu zaman, onun kopuşunu yalanlayacak kimse olmayacaktır.

3. Hâfidatun râfiatun. 4. İzâ ruccetil ardu reccâ(reccen). 5. Ve bussetil cibâlu bessâ(bessen). 6. Fe kânet hebâen munbessâ (munbessen). 7. Ve kuntum ezvâcen selâseten.

Yeryüzü şiddetle sarsıldığı, dağlar parça parça dağılıp saçılmış toz olduğu ve siz de üç sınıf olduğunuz zaman, O, (kimini) yükseltir, (kimini) alçaltır.

8. Fe ashâbul meymeneti mâ ashâbul meymenet(meymeneti).

Ahiret mutluluğuna erenler var ya; ne mutlu kimselerdir!

9. Ve ashâbul meş'emeti mâ ashâbul meş’emet(meş’emeti).

Kötülüğe batanlara gelince; ne mutsuz kimselerdir!

10. Ves sâbikûnes sâbikûn(sâbikûne). 11. Ulâikel mukarrabûn (mukarrabûne).

(İman ve amelde) öne geçenler ise (Ahirette de) öne geçenlerdir. İşte onlar (Allah'a) yaklaştırılmış kimselerdir.

12. Fî cennâtin naîm(naîmi).

Onlar, Naîm cennetlerindedirler.

13. Sulletun minel evvelîn(evvelîne).14. Ve kalîlun minel âhirîn(âhirîne).

Onların çoğu öncekilerden, azı da sonrakilerdendir.

15. Alâ sururin mevdûnetin. 16. Muttekiîne aleyhâ mutekâbilîn(mutekâbilîne).

Onlar, karşılıklı yaslanmış vaziyette mücevherâtla işlenmiş tahtlar üzerindedirler.

17. Yetûfu aleyhim vildânun muhalledûn(muhalledûne).18. Bi ekvâbin ve ebârîka ve ke'sin min maîn(maînin).19. Lâ yusaddeûne anhâ ve lâ yunzifûn(yunzifûne).

(17 - 21)Ebediyen genç kalan uşaklar, onların etrafında; içmekle başlarının dönmeyeceği ve sarhoş olmayacakları, cennet pınarından doldurulmuş sürahileri, ibrikleri ve kadehleri, beğendikleri meyveleri ve arzu ettikleri kuş etlerini dolaştırırlar.

Sayfanın muhakkak yazıları lapis renk ile altın zemin üzerine yazılmıştır(Resim 149). Yazının harekeleri siyah renkte uygulanmıştır. Muhakkak hattın zemini ise, kırmızı renkte çift tahrirler ile bezenmiştir.

Muhakkak yazıların aralarında yer alan nesih yazılar ve harekeleri, açık mavi renkte zemin üzerine altın ile yazılmıştır. Nesih yazı, bazı noktalarda etrafını çevreleyen altın iplik ile koltuk zemin renklerinin üzerine taşmıştır. Secâvent harfler ise, turuncu renk ile yazı ve harekelerden sonra uygulanmıştır.

Resim 149: Varak 212a'nın yazı alanı.

Sûrebaşı: Sûrebaşının orta alanında lapis renk zemin üzerine altın ile yazılmış Reyhanî yazı bulunmaktadır(Resim 150). Yazının zemini ve salbeklerin etrafı zemin rengi ile aynı renkte tahrirlenmiştir. Yazının etrafında dendanlar ile bölünmüş alanın zemininde, beyaz renk ile çift tahrirler yapılmıştır. Dendanlı paftanın sağ ve sol tarafındaki lapis zeminli paftanın üzeri ise, beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Çift tahrirler dendanların etrafını çevreleyen ipliklerden sonra yapılmıştır. Sûrebaşında

yazı alanı ve salbekler haricinde kalan bölüm, açık mavi renkte olup üzerine altın çift tahrir ile bezenmiştir.

Resim 150: Varak 212a'nın sûrebaşı.

Yazılı ve bezemeli alanın dışında ise turuncu ve açık yeşil renkte ince arasuyu mevcuttur. Turuncu zeminli arasuyunun üzerine siyah renkte "<"ler, açık yeşil renkteki arasuyunun üzerine ise, yine siyah renkte "+ ve :"lar yapılmıştır. İnce arasularının aralarında ve çevresinde, altın renkte her iki tarafı tahrirli altın iplikler bulunmaktadır.

Koltuklar: Koltuk zeminine orta alandaki muhakkak yazıdan yukarı ve aşağı yönde siyah renkte ve birbirini takip eden ok işareti şeklinde siyah iplikler yapılmıştır(Resim 150). Koltuk zemininde yer alan siyah ipliklerden sonra beyaz ve turuncu renkte çift tahrirler uygulanmıştır.

Resim 150: Varak 212a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Muhakkak ve nesih hatlar ile koltukların dışında bulunan cetvel, turuncu, açık yeşil ve açık mavi renklerdeki iplikler ile onları çevreleyen her iki tarafıda tahrirli altın iplikler ile başlamaktadır. Bu kısımdaki renkli ipliklerin genişliği altın ipliklerden daha fazladır.

İpliklerden sonra altın zeminli ve bezemesiz arasuyu bulunmaktadır. Arasuyunun hemen dışında ise, diğer sayfalarda olduğu gibi ince siyah kuzu sonrası bordo ve lapis renkte iki kuzu daha bulunmaktadır.

Kenarsuyu: Kâğıt sınır ile cetvel arasındaki kenarsuyu, dik şekilde birbirini takip eden kare paftalar ile onların kesişim noktalarında bulunan daire paftalardan oluşmaktadır. Kare paftaların zemin renkleri turuncu, pembe, sarı, açık mavi ve açık yeşil renktedir(Resim 151). Açık mavi ve pembe zeminli paftaların üzerine kırmızı renkte çift tahrirler yapılmıştır. Turuncu zeminli paftanın üzeri beyaz, sarı renkli zemin üzeri siyah ve açık yeşil renkli zemin üzeri ise, lapis renkli çift tahrirler ile bezenmiştir. Yalnız üst kısımda orta alandaki açık mavi renkteki paftanın üzerine kırmızı renkte rûmî bezemeler yapılmıştır(Resim 152).

Resim 151: Varak 212a'nın kenarsuyu bezemesi.

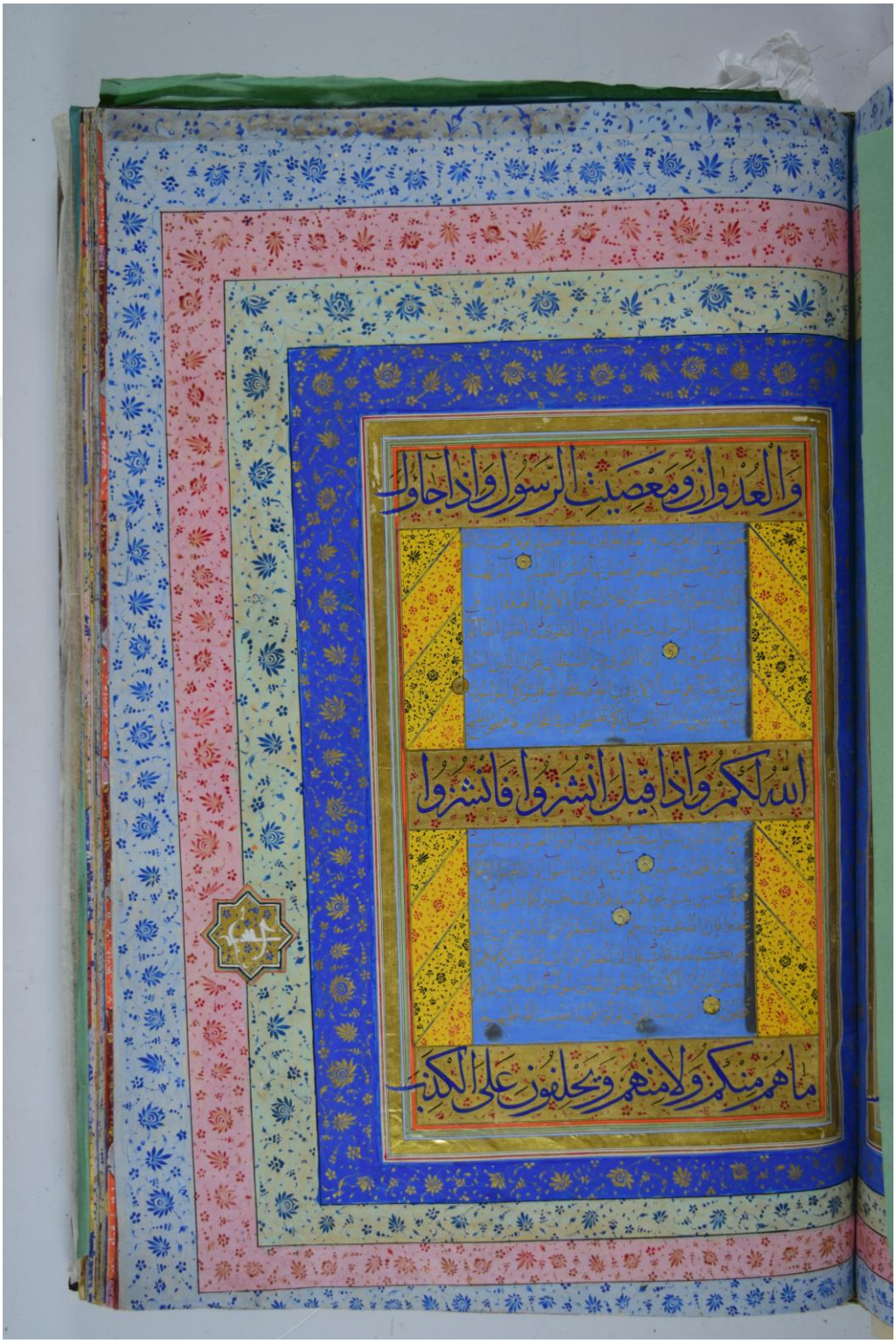
Daire şeklindeki paftaların zemin renkleri lapis, altın, siyah ve altın üzerine kırmızı(hâreli kırmızı) renktedir. Bu paftalardan altın zeminli paftanın üzerine siyah, diğer paftaların üzerine ise, altın ile çift tahrirler yapılmıştır.

Resim 152: Varak 212a'nın kenarsuyundaki rûmî bezeme.

Paftaların tamamının üzerlerindeki bezemeler tamamlandıktan sonra zemin renklerinin kesişim kısımlarına siyah renkte tahrir çekilmiştir. Mushafın varak 212a sayfasında bezemelerin üstünde birer adet hamse ve aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır. Ayrıca bezemelerden bir kısmını içerisine alacak şekilde sayfa alt tarafından kesilmiştir.

KATALOG NO: 37

Resim 153: Varak 216a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfası Mücadele sûresinin 8. ayetinin orta kısımları ile başlamış ve 14. ayetin sonları ile bitirilmiştir. Bu ayetler şunlardır:

وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَاؤُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمَصِيرُ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انشُزُوا فَانشُزُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةً ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

أَأَشْفَقْتُمْ أَن تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَاتٍ فَإِذْ لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِم مَّا هُم مِّنكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ

8….vel udvâni ve ma’siyetir resûli, ve izâ câûke hayyevke bi mâ lem yuhayyike bihillâhu, ve yekûlûne fî enfusihim lev lâ yuazzibunâllâhu bi mâ nekûlu.

9. Yâ eyyuhâllezîne âmenû iza tenâceytum fe lâ tetenâcev bil ismi vel udvâni ve ma’siyetir resûli ve tenâcev bil birri vet takvâ, vettekûllâhellezî ileyhi tuhşerûn(tuhşerûne).

Ey iman edenler! Siz başbaşa gizlice konuştuğunuz zaman, günah, düşmanlık ve peygambere isyanı konuşmayın. İyilik ve takvayı konuşun ve huzuruna toplanacağınız Allah'a karşı gelmekten sakının.

10. İnnemân necvâ mineş şeytâni li yahzunellezîne âmenû ve leyse bi dârrihim şey’en illâ bi iznillâh(iznillâhî), ve alâllâhi felyetevekkelil mu’minûn(mu’minûne).

O kötü fısıltılar iman edenleri üzmek için ancak şeytandan kaynaklanmaktadır. Oysa şeytan, Allah'ın izni olmadıkça, mü'minlere hiçbir zarar verebilecek değildir. Öyle ise mü'minler ancak Allah'a tevekkül etsinler.

11. Yâ eyyuhâllezîne âmenû izâ kîle lekum tefessehû fîl mecâlisi fefsehû yefsehıllâhu lekum, ve izâ kîlenşuzû fenşuzû yerfeillâhullezîne âmenû minkum vellezîne ûtûl ilme deracât(deracâtin), vallâhu bi mâ ta’melûne habîr(habîrun).

Ey iman edenler! Size, "Meclislerde yer açın" denildiği zaman açın ki, Allah da size genişlik versin. Size, "Kalkın", denildiği zaman da kalkın ki, Allah içinizden inananların ve kendilerine ilim verilenlerin derecelerini yükseltsin. Allah yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

12. Yâ eyyuhâllezîne âmenû izâ nâceytumur resûle fe kaddimû beyne yedey necvâkum sadakaten, zâlike hayrun lekum ve athar(atharu), fe in lem tecidû fe innellâhe gafûrun rahîm(rahîmun).

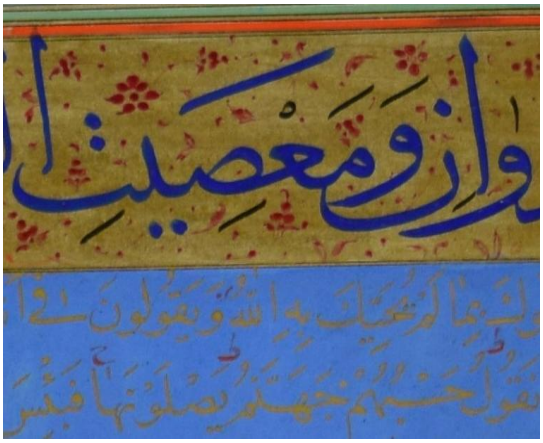
Ey iman edenler! Peygamber ile başbaşa konuşacağınız zaman, başbaşa konuşmanızdan önce bir sadaka verin. Bu, sizin için daha hayırlı ve daha temizdir. Şâyet (sadaka verecek bir şey) bulamazsanız, bilin ki Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

13. E eşfaktum en tukaddimû beyne yedey necvâkum sadakâtin, fe iz lem tef’alû ve tâballâhu aleykum, fe ekîmûs salâte ve âtûz zekâte ve etîûllâhe ve resûlehu, vallâhu habîrun bi mâ ta’melûn(ta’melûne).

Başbaşa konuşmanızdan önce sadakalar vermekten çekindiniz mi? Bunu yapmadığınıza ve Allah da, sizi affettiğine göre artık namazı kılın, zekâtı verin, Allah'a ve Resülüne itaat edin. Allah bütün yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

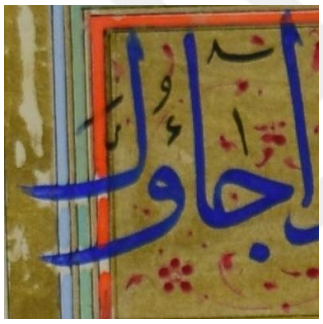
14. E lem tera ilâllezîne tevellev kavmen gadıballâhu aleyhim, mâ hum minkum ve lâ minhum ve yahlifûne alâl kezibi…

Sayfanın muhakkak hatları, lapis renk ile altın zemin üzerine yazılmıştır(Resim 154). Yazı bazı kısımlarda cetvel üzerine taşmıştır(Resim 155). Yazının harekeleri ise siyah renkte yazılmış ve aynı şekildeki taşma bunlarda da mevcuttur. Yazının secâvent harfleri turuncu renktedir. Muhakkak yazıların zemini, boşlukları dolduran kırmızı çift tahrirler ile bezenmiştir.

Resim 154: Varak 216a'nın yazı alanı.

Muhakkak yazıların aralarında bulunan nesih yazı ve harekeleri, altın ile açık mavi zemin üzerine yazılmıştır. Nesih yazının secâvent harfleri ise, muhakkak hatlardaki gibi turuncu renktedir.

Resim 155: Varak 216a'nın yazının taşma kısmı

Koltuklar: Bu kısımda sarı renkteki zemin üzerine yazı kısmından dıştaki kenarsuyuna doğru aşağı yönde iplikler ile arasındaki desen bulunmaktadır(Resim 156). İplikler lapis renkte olup her iki tarafıda tahrirlenmiş lâkin renklerin büyük kısmı dökülmüştür.

İplikler yapıldıktan sonra oluşan paftaların birbirini takip edecek şekilde, birine kırmızı diğerine siyah renkte çift tahrirler yapılmıştır. Bu bezemeler lapis renkteki ipliğin altında iken, koltuğu çevreleyen altın ipliğin üzerindedir.

Resim 156: Varak 216a'nın koltuk bezemesi.

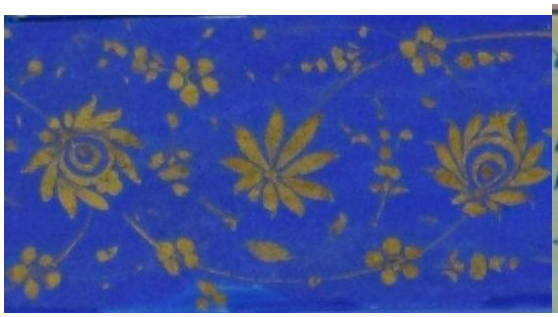
Cetvel: Muhakkak yazı ve koltuğun dış kısmında bulunan cetvel turuncu, açık yeşil ve açık mavi renklerdeki iplikler ile onları çevreleyen tahrirli altın ipliklerden oluşmaktadır. Renkli ipliklerin ebatları altın ipliklerden daha geniştir. Ayrıca bu iplikler cetvele taşan muhakkak hatların sınırında kalmış ve üzerlerine geçmemişken harekelerde buna dikkat edilmemiştir.

İpliklerin dışında altın zeminli ve bezemesiz arasuyu bulunmaktadır. Arasuyunun dışında ise, diğer sayfalarda olduğu gibi ince siyah kuzu sonrası, bordo ve lapis renkte iki kuzu daha yapılmıştır.

Resim 157: Varak 216a'nın kenarsuyu bezemesi.

Kenarsuyu: Kenarsuyu cetvel ile kâğıt sınır arasında kalan alanda belli bir aralıkla çekilmiş siyah iplikler ile birbirini takip eden paftalardan oluşmaktadır(Resim 157). Bu paftalar kâğıdın dikiş kısmından çıkarak cetveli çevrelemiş ve yine dikiş kısmında bitmiştir. Cetvelin hemen dışındaki lapis renk zeminli paftanın üzerine altın ile çift iplik şeklinde çift tahrirler yapılmıştır(Resim 158). Lapis zeminin hemen dışındaki açık yeşil zeminli paftada, lapis renkte tek iplik çift tahrirler uygulanmıştır(Resim 159). Bir sonraki açık pembe renk zeminli paftanın üzeri, çift iplik şeklinde kırmızı renkte çift tahrirler ile bezenmiştir(Resim 160). Kâğıdın en dışında ise, açık mavi renk zemindeki paftada çift iplik şeklinde lapis renkte çift tahrir uygulanmıştır(Resim 161). Bezmelerin hepsi yapıldıktan sonra zemin renklerinin kesiştiği noktalara siyah renkte iplik çekilmiştir.

Resim 158: Varak 216a'nın lapis zeminli pafta.

Resim 159: Varak 216a'nın açık yeşil zeminli pafta.

Resim 160: Varak 216a'nın lapis zeminli pafta.

Resim 161: Varak 216a'nın açık yeşil zeminli pafta.

Mushafın varak 216a sayfasında bezemelerin üstünde bir aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır. Bezemelerin yapıldığı kâğıt, alt ve uzun kenarından süslemelerinde bir kısmını içerisine alacak şekilde kesilmiştir. Lâkin kâğıdın alt kısmında yapılan kesik bezmelerin simetrisine göre yamuk olmuştur.

KATALOG: 38

Resim 162: Varak 222a

Yazı Alanı: Yazmanın bu sayfası Munâfikûn sûresinin ilk ayeti ile başlamış ve 10. ayetin küçük bir kısmı ile bitmiştir. Bu ayetler ise şunlardır:

إِذَا جَاءكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ

اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاء مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ

وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِن يَقُولُوا تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُّسَنَّدَةٌ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّوْا رُؤُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُم مُّسْتَكْبِرُونَ

سَوَاء عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنفِقُوا عَلَى مَنْ عِندَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنفَضُّوا وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ

يَقُولُونَ لَئِن رَّجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَن ذِكْرِ اللَّهِ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

وَأَنفِقُوا مِن مَّا رَزَقْنَاكُم

1. İzâ câekel munâfikûne kâlû neşhedu inneke le resûlullâh(resûlullâhi), vallâhu ya’lemu inneke le resûluhu, vallâhu yeşhedu innel munâfikîne le kâzibûn(kâzibûne).

(Ey Muhammed!) Münafıklar sana geldiklerinde, "Senin, elbette Allah'ın peygamberi olduğuna şahitlik ederiz" derler. Allah senin, elbette kendisinin peygamberi olduğunu biliyor. (Fakat) Allah o münafıkların hiç şüphesiz yalancılar olduklarına elbette şahitlik eder.

2. İttehazû eymânehum cunneten fe saddû an sebîlillâh(sebîlillâhi), innehum sâe mâ kânû ya’melûn(ya’melûne).

Yeminlerini kalkan yaptılar da insanları Allah'ın yolundan çevirdiler. Gerçekten onların yaptıkları şey ne kötüdür!

3. Zâlike bi ennehum âmenû summe keferû fe tubia alâ kulûbihim fe hum lâ yefkahûn(yefkahûne).

Bu, onların önce iman edip sonra inkâr etmeleri, bu yüzden de kalplerine mühür vurulması sebebiyledir. Artık onlar anlamazlar.

4. Ve izâ raeytehum tu'cibuke ecsâmuhum, ve in yekûlû tesma' li kavlihim, ke ennehum huşubun musennedetun, yahsebûne kulle sayhatin aleyhim, humul aduvvu fahzerhum, kâtelehumullâhu ennâ yu'fekûn(yû'fekûne).

Onları gördüğün zaman kalıpları hoşuna gider. Konuşurlarsa sözlerine kulak verirsin. Onlar sanki elbise giydirilmiş kereste gibidirler. Her kuvvetli sesi kendi aleyhlerine sanırlar. Onlar düşmandır, onlardan sakın! Allah onları kahretsin! Nasıl da (haktan) çevriliyorlar!

5. Ve izâ kîle lehum teâlev yestagfir lekum resûlullâhi levvev ruûsehum ve raeytehum yesuddûne ve hum mustekbirûn(mustekbirûne).

O münafıklara, "Gelin, Allah'ın Resülü sizin için bağışlama dilesin" denildiği zaman başlarını çevirirler ve sen onların büyüklük taslayarak uzaklaştıklarını görürsün.

6. Sevâun aleyhim estagferte lehum em lem testagfir lehum, len yagfirallâhu lehum, innallâhe lâ yehdîl kavmel fâsikîn(fâsikîne).

Onlara bağışlama dilesen de, dilemesen de onlar için birdir. Allah onları asla bağışlamayacaktır. Çünkü Allah, fasıklar topluluğunu doğru yola iletmez.

7. Humullezîne yekûlûne lâ tunfikû alâ men inde resûlillâhi hattâ yenfaddû, ve lillâhi hazâinus semâvâti vel ardı ve lâkinnel munâfikîne lâ yefkahûn(yefkahûne).

Onlar, "Allah Resûlü'nün yanında bulunanlara (muhacirlere) bir şey vermeyin ki dağılıp gitsinler" diyenlerdir. Hâlbuki göklerin ve yerin hazineleri Allah'ındır. Fakat münafıklar (bunu) anlamazlar.

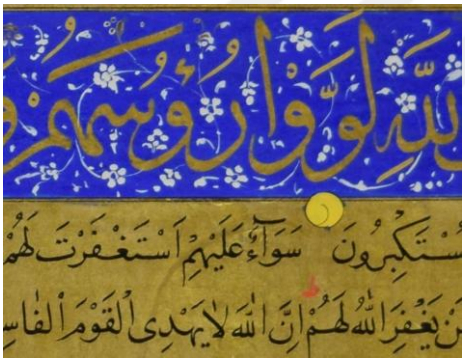
8. Yekûlûne le in raca’nâ ilâl medîneti le yuhricennel eazzu minhâl ezelle, ve lillâhil izzetu ve li resûlihî ve lil mu’minîne ve lâkinnel munâfikîne lâ ya’lemûn(ya’lemûne).

Onlar, "Andolsun, eğer Medine'ye dönersek, üstün olan, zayıf olanı oradan mutlaka çıkaracaktır" diyorlardı. Hâlbuki asıl üstünlük, ancak Allah'ın, Peygamberinin ve mü'minlerindir. Fakat münafıklar (bunu) bilmezler.

9. Yâ eyyuhâllezîne âmenû lâ tulhikum emvâlukum ve lâ evlâdukum an zikrillâh(zikrillâhi), ve men yef'al zâlike fe ulâike humul hâsirûn(hâsirûne).

Ey iman edenler! Mallarınız ve evlatlarınız sizi, Allah'ı zikretmekten alıkoymasın. Her kim bunu yaparsa, işte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.

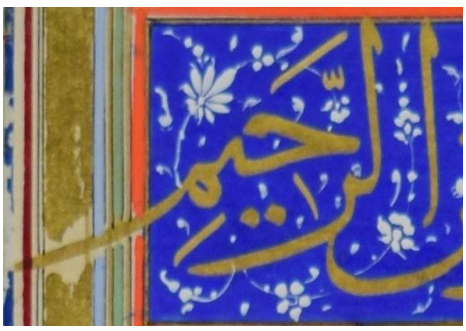
10. Ve enfikû mimmâ razaknâkum…

Sayfanın muhakkak hatları ve harekeleri altın renkte olup, lapis renkte zemin üzerine yazılmıştır(Resim 163). Yazı bazı noktalarda cetvel ve koltuk zeminlerine taşmıştır(Resim 164). Muhakkak yazıların zeminleri beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir

. **Resim 163:** Varak 222a’nın yazı alanı.

Muhakkak yazıların aralarında bulunan siyah nesih yazılar ve harekeleri, altın zemin üzerine yazılmıştır(Resim 163). Nesih yazının secâvent harfleri turuncu renktedir. Duraklar açık mavi renk zeminli ve siyah tahrirli olup, orta kısımdaki muhakkak yazının altında bulunan bir nesih durağının zemini ise, sarı renkte yapılmıştır.

Resim 164: Varak 222a’nın yazı taşma kısmı.

Koltuklar: Muhakkak yazının arasında kalan bölümde bulunan koltuklar, birbiri ile aynı ölçülerde üç parçaya bölünmüştür(Resim 165). Koltuğun orta alanı her iki yandan siyah iplik ile ayrılmıştır. Bölünen alanların her birine tek iplik çift tahrirler ile bezeme yapılmıştır. İçteki paftanın çift tahriri beyaz renkte iken dıştakiler altın ile uygulanmıştır.

Resim 164: Varak 222a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Yazı ve cetvellerin dışındaki cetvel iç taraftan sırası ile turuncu, açık yeşil ve açık mavi renklerde ile her iki tarafıda tahrirli altın iplikler ile başlamaktadır. Bu iplikler yapılırken cetvele taşan yazıları kaybetmemeye özen gösterilmiş ve yazı sınırlarında renklere ara verilmiştir. Renkli ipliklerin ebatları diğer sayfalarda olduğu gibi altın ipliklerden daha geniştir. Ayrıca açık mavi iplik etrafındaki tahrirler çekildikten sonra renklendirilmiştir.

İpliklerden sonra zemini altın olan ve üzerine bezeme yapılmamış arasuyu bulunmaktadır. Bu kısımdaki altın muhtemelen yapıştırma olarak kullanılmış ve yazıların üzerleri kapatılmamıştır. Altın arasuyunun alt kısmında bulunan bir bölümde dökülme izleri mevcuttur. Arasuyundan hemen sonra siyah renkte ince bir kuzu ile kalınca bordo ve lapis renkte iki kuzu daha bulunmaktadır.

Kenarsuyu: Kenarsuyunda kâğıt sınırı ile cetvel arasında bulunan bölüm orta kısımdan arasuyu ile ikiye bölünmüş ve cetvelin üç farklı kısmından dendanlı paftalarla kubbe şeklindeki alanlardan oluşmaktadır..

Resim 165: Varak 222a'nın kenarsuyundaki dendanlı pafta bezemesi.

Cetvelin üst kısmının orta noktasında sarı renk zeminli dendanlarla oluşturulmuş paftanın içerisi kırmızı ve lapis renklerde çift tahrirler ile bezenmiştir. Sarı paftanın dışında beyaz renkte iplikler bulunmaktadır. Bu paftanın kubbe şeklindeki çıkıntılarında altın renkte salbekler mevcuttur. Salbeklerin üzerine kırmızı renkte rûmîler yapılıp sarı zemin etrafındaki beyaz iplikle çevrelenmiştir. Bu paftaların hemen dışında lapis renk zeminli dendanlardan oluşan bir pafta bulunmaktadır. Lapis renkli zemin üzerine altın ile çift tahrir yapılmış ve paftanın etrafı beyaz renkte iplik ile tahrirlenmiştir. Cetvelin üst kısmında bulunan bu bezemelerin aynısı uzun kenarlarda yapılmıştır. Cetvelin alt kısmına ise, sarı renkli pafta ve salbekler yapılmış fakat sarı renk yerine lapis renkte zemin yapılıp üzeri altın çift tahrir ile bezenmiştir.

Resim 166: Varak 222a'nın kenarsuyundaki arasuları.

Kenarsuyunun ortasından geçen bordo zeminli arasuyunun üzerine beyaz renkte çift tahrirler yapılmış ve sonrasında siyah tahrir çekilmiştir(Resim 166). Arasuyu ile cetvel arasında kalan kısmın zemini, açık yeşil renkte olup üzeri kırmızı renkte çift tahrirle bezenmiştir. Kâğıt sınırı ve bordo arasuyu arasında kalan açık mavi zemin üzerine bordo renkte çift tahrirler yapılmıştır. Açık mavi ve açık yeşil zemin üzerine yapılan bezemeler lapis zeminli pafta etrafındaki beyaz iplikten önce yapılmıştır.

Mushafın varak 222a sayfasında bezemelerin üstünde bir adet hamse gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır. Ayrıca kâğıt uzun kenardan bezemelerin küçük bir kısmınıda içerisine alacak şekilde kesilmiştir. Sayfanın cetvel ile kâğıt dikiş kısmı arasındaki genişçe bir alana bant benzeri bir kâğıt yapıştırılmıştır.

KATALOG NO: 39

Resim 167: Varak 234a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfası İnsân sûresinin 23. ayeti ile başlamaktadır. Devamında ise, Murselât sûresinin 17. ayeti ile bitirilmiştir. Bu ayetler şunlardır:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنزِيلًا

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ آثِمًا أَوْ كَفُورًا

وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا

إِنَّ هَؤُلَاء يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ وَرَاءهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا

نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلًا

إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَن شَاء اتَّخَذَ إِلَى رَبِّهِ سَبِيلًا

وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَن يَشَاء اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

يُدْخِلُ مَن يَشَاء فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا

فَالْعَاصِفَاتِ عَصْفًا

وَالنَّاشِرَاتِ نَشْرًا

فَالْفَارِقَاتِ فَرْقًا

فَالْمُلْقِيَاتِ ذِكْرًا

عُذْرًا أَوْ نُذْرًا

إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ

فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ

وَإِذَا السَّمَاء فُرِجَتْ

وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ

وَإِذَا الرُّسُلُ أُقِّتَتْ

لِأَيِّ يَوْمٍ أُجِّلَتْ

لِيَوْمِ الْفَصْلِ

وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ

أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ

ثُمَّ نُتْبِعُهُمُ الْآخِرِينَ

23. İnnâ nahnu nezzelnâ aleykel kur’âne tenzîlâ(tenzîlen).

Şüphe yok ki, Kur'an'ı sana elbette biz indirdik biz.

24. Fasbir li hukmi rabbike ve lâ tutı’ minhum âsimen ev kefûrâ(kefûran).

O halde, Rabbinin hükmüne sabret. Onlardan hiçbir günahkâra ve hiçbir nanköre itaat etme.

25. Vezkurisme rabbike bukraten ve asîlâ(asîlen).

Sabah akşam Rabbinin adını an.

26. Ve minel leyli fescud lehu ve sebbihhu leylen tavîlâ(tavîlen).

Gecenin bir kısmında ona secde et; geceleyin de onu uzun uzadıya tespih et.

27. İnne hâulâi yuhıbbûnel âcilete ve yezerûne verâehum yevmen sekîlâ(sekîlen).

Şunlar (inanmayanlar) dünyayı tercih ediyorlar ve çetin bir günü arkalarına atıyorlar.

28. Nahnu halaknâhum ve şeddednâ esrahum, ve izâ şi’nâ beddelnâ emsâlehum tebdîlâ(tebdîlen).

Onları biz yarattık ve eklemlerini (birbirine) biz bağladık. Dilediğimizde (onları yok eder) yerlerine benzerlerini getiririz.

29. İnne hâzihî tezkiratun, fe men şâettehaze ilâ rabbihî sebîlâ(sebîlen).

İşte bu bir öğüttür. Dileyen, Rabbine ulaştıran bir yol tutar.

30. Ve mâ teşâûne illâ en yeşâallâh(yeşâallâhu), innallâhe kâne alîmen hakîmâ(hakîmen)

Allah'ın dilemesi olmadıkça siz dileyemezsiniz. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

31. Yudhilu men yeşâu fî rahmetihî, vez zâlimîne eadde lehum azâben elîmâ(elîmen).

O, dilediği kimseyi rahmetine sokar. Zalimlere ise elem dolu bir azap hazırlamıştır.

1. Vel murselâti urfâ(urfen). 2. Fel âsıfâti asfâ(asfen). 3. Ven nâşirâti neşran. 4. Fel fârikâti ferkâ(ferkan). 5. Fel mulkıyâti zikrâ(zikran). 6. Uzran ev nuzrâ(nuzran). 7. İnnemâ tûadûne le vâkıun

(1 - 7) Ard arda gönderilenlere, kasırga gibi esenlere, hakkıyla yayanlara, hakkıyla ayıranlara, özür ya da uyarı olmak üzere öğüt bırakanlara andolsun ki, uyarıldığınız (Kıyamet) mutlaka gerçekleşecektir.

8. Fe izân nucûmu tumiset.

Yıldızların ışığı söndürüldüğü zaman,

9. Ve izâs semâu furicet.

Gök yarıldığı zaman,

10. Ve izâl cibâlu nusifet.

Dağlar ufalanıp savrulduğu zaman,

11. Ve izâr rusulu ukkıtet.

Peygamberler için (ümmetlerine şahitlik etmek üzere) vakit belirlendiği zaman (kıyamet gerçekleşir).

12. Li eyyi yevmin uccilet.

(Bu) hangi güne ertelenmiştir?

13. Li yevmil fasli.

Hüküm ve ayırım gününe.

14. Ve mâ edrâke mâ yevmul fasli.

Hüküm ve ayırım gününü sen ne bileceksin.

15. Veylun yevme izin lil mukezzibîn(mukezzibîne).

O gün vay yalanlayanların haline!

16. E lem nuhlikil evvelîn(evvelîne).

Biz öncekileri helak etmedik mi?

17. Summe nutbiuhumul âhırîn(âhırîne).

Sonra arkadan gelenleri de onların peşine takacağız.

Varağın muhakkak hatlar ve harekeleri, altın renkte lapis renk üzerine yazılmıştır(Resim 168). Yazının bazı kısımları cetvel ve koltuktaki kırmızı zemin renginin üzerine taşmıştır. Lapis zemin üzerine yapılan hat haricinde kalan kısımda beyaz renkte çift tahrirler uygulanmıştır. Yazının secâvent harfleri ise, turuncu renk ile hat ve harekelerden sonra yapılmıştır. Sayfada muhakkak yazı için ayrılmış orta alan muhakkak hat yerine sûrebaşı tezhibi şeklinde bezenmiştir.

Muhakkak yazıların arasında kalan kısımda siyah renkte nesih hat, altın zemin üzerine yazılmıştır. Yazının secâvent harfleri turuncu renkte nesih yazı ve harekelerden sonra uygulanmıştır.

Resim 168: Varak 234a'nın yazı alanı.

Sûrebaşı: Sayfanın orta kısmında yer alan lapis zeminin kenarında boşluk bırakarak iç kısımdan tahrirsiz altın iplik çekilmiştir(Resim 169). Bu ipliğin içerisinde beyaz renkte reyhanî yazı ve harekeleri bulunmaktadır. Beyaz yazı haricinde altın iplik içerisine yine altın ile çift tahrirler yapılmıştır. Yazının başlangıç ve bitiş kısımlarında dendanlı köşebentler oluşturulmuştur. Köşebent ile iplik arasında kalan alanda ipliğe bitişik turuncu zemin üzerine beyaz rûmîler ile bezeme yapılmıştır. Turuncu paftanın iplik haricinde kalan bölümüne beyaz iplik çekilmiştir.

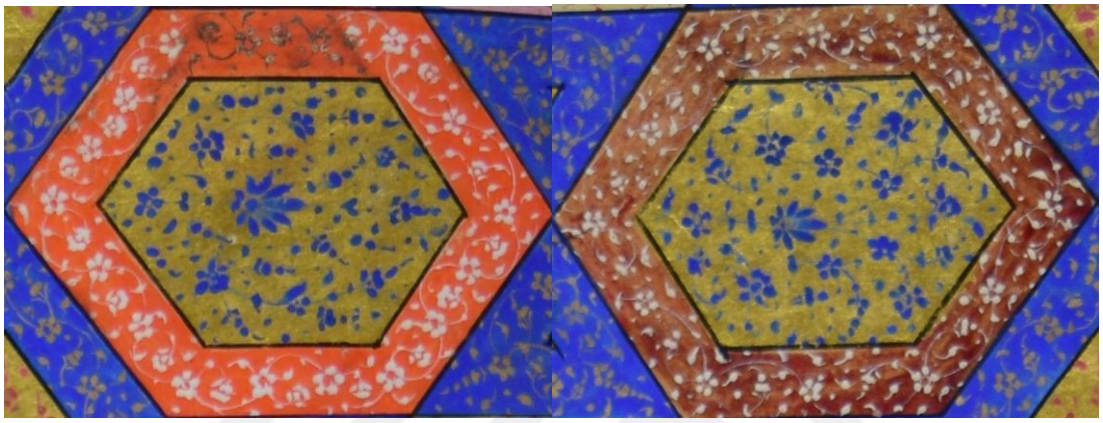
Resim 169: Varak 234a'nın sûrebaşı bezemesi.

Koltuklar: Muhakkak ve nesih yazılar arasında kalan koltuklar altın ve kırmızı renkte zeminlidir(Resim 170). Renklerin zemin ayrımı olan kısımlar ince bir altın iplik ile ayrılmıştır. Kırmızı zemin üzerine beyaz renkte, altın zemin üzerine ise, lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Yalnız kırmızı zemin üzerine yapılan beyaz ipliklerin bazı kısımlarında kararmalar mevcuttur.

Resim 170: Varak 234a'nın koltuk bezemesi.

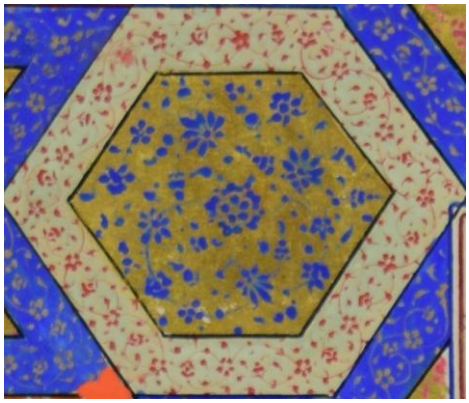
Cetvel: Koltuk ve muhakkak yazı etrafında bulunan cetvel turuncu, açık yeşil ve açık mavi renkteki iplikler ile her iki tarafı tahrirli altın iplikler ile başlamaktadır. Bu ipliklerin dışında altın zeminli ve bezemesiz bir arasuyu bulunmaktadır. Arasuyundaki altın yapıştırma olarak kullanılmıştır. Arasuyunun dışında ise, ince siyah bir kuzu sonrası kızıl - kahve ve lapis renkte iki kuzu bulunmaktadır. Cetvelin kâğıt dikiş kısmına yakın bölümlerde yırtılma olmuş ve üzerine bant benzeri kâğıt yapıştırılmıştır.

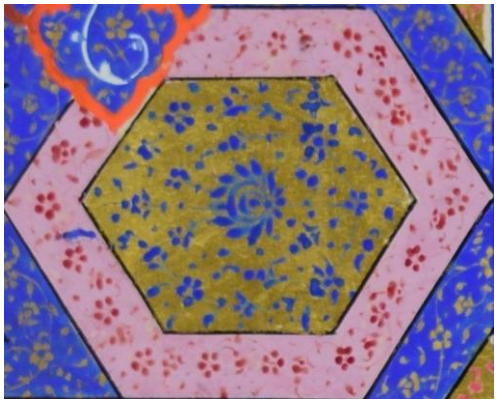
Resim 171: Varak 234a'nın kenarsuyundaki altıgen pafta

Resim 172: Varak 234a'nın kenarsuyundaki altıgen pafta

Kenarsuyu: Cetvel ile kenarsuyu arasına köşe noktalarından birbiri ile kesişen altıngenler ve onların birleşim noktalarında oluşan yıldız şeklindeki paftlardan mevcuttur. Altıgen paftaların zemini altın renkte olup üzerine lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Altın zeminli altıgen paftanın dışında tekrar bir altıgen pafta bulunmaktadır. Dıştaki altıgen paftalar açık yeşil, turuncu, pembe ve altın üzerine kırmızı(hâreli kırmızı) renktedir(Resim 171 – 172 – 173 – 174). Pembe ve açık yeşil zeminli paftanın üzerine kırmızı renk ile çift tahrir, hâreli kırmızı ve turuncu renkteki zeminler üzerine ise, beyaz renkte çift tahrirler yapılmıştır. Yıldız paftaların hepsinin zemini altın olup pembe renkte çift tahrirler ile süslenmiştir(Resim 175). Altıgen ve yıldız şeklindeki paftaların etrafında dolanan lapis renk zeminli paftanın üzeri, altın çift tahrirler ile bezenmiştir. Kenarsuyundaki bezemeler bittikten sonra, zemin renklerinin kesişme kısımlarına siyah iplikler çekilmiştir.

Resim 173: Varak 234a'nın kenarsuyundaki altıgen pafta

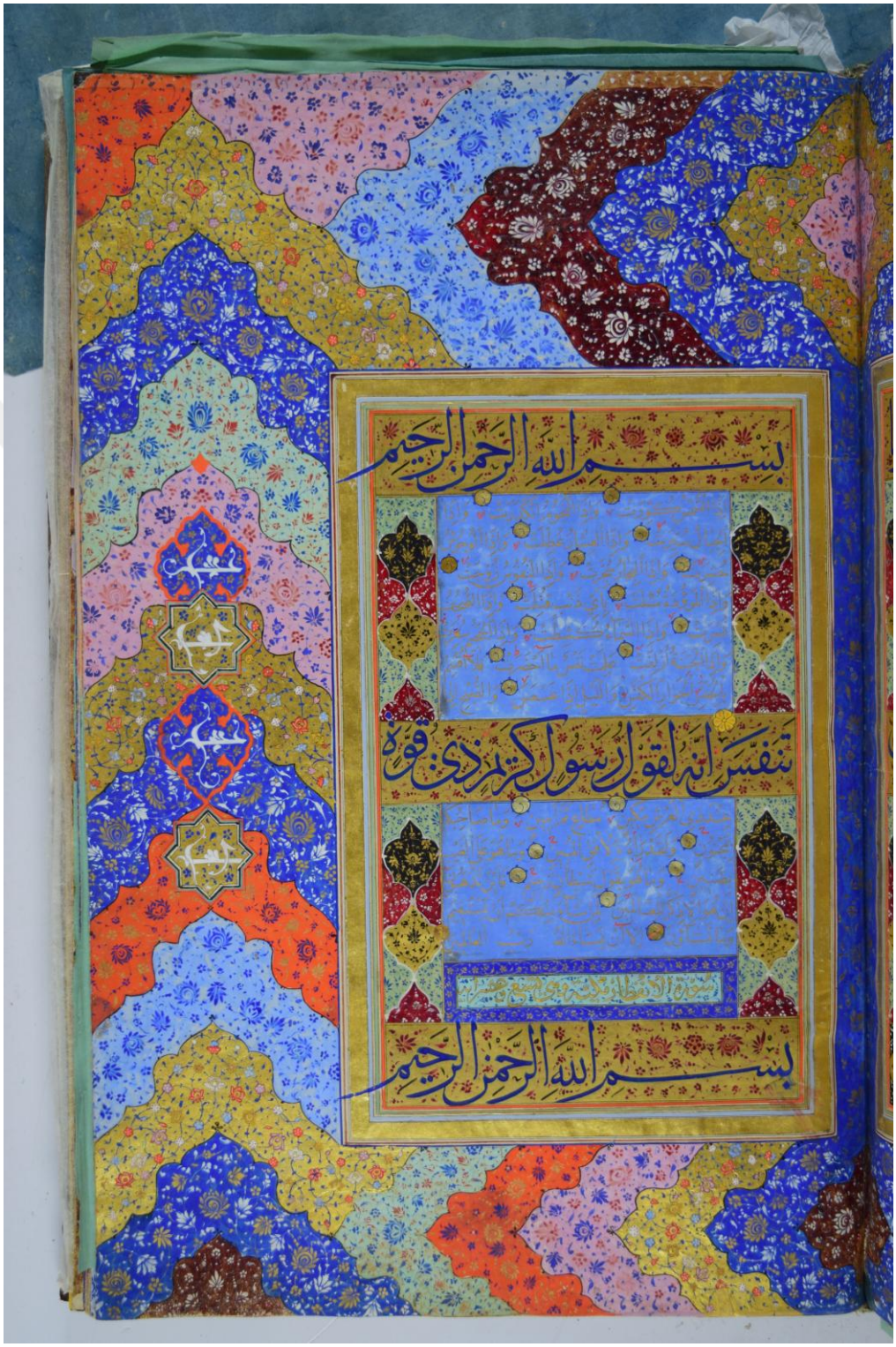
Resim 174: Varak 234a'nın kenarsuyundaki altıgen pafta

Resim 175: Varak 234a'nın kenarsuyundaki yıldız pafta

Mushafın varak 234a sayfasında bezemelerin üstünde iki adet hamse ve bir adet aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır. Ayrıca kâğıt uzun kenarından bezemelerin bir kısmınıda içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

KATALOG NO: 40

Resim 176: Varak 237a

Yazı Alanı: Yazmanın bu sayfasında Besmele-i Şerif ile başlayan Tekvir sûresi bulunmaktadır. Alt kısımda da İnfitâr Sûresinin sûrebaşı yapılmış ve Besmele-i Şerif ile bitirilmiştir. Bu sûre şöyledir:

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ

وَإِذَا النُّجُومُ انكَدَرَتْ

وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ

وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ

وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ

وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ

وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ

وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ

بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ

وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ

وَإِذَا السَّمَاء كُشِطَتْ

وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ

وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ

فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ

الْجَوَارِ الْكُنَّسِ

وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ

وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ

ذِي قُوَّةٍ عِندَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ

مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ

وَمَا صَاحِبُكُم بِمَجْنُونٍ

وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ

وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ

وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ

فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ

لِمَن شَاء مِنكُمْ أَن يَسْتَقِيمَ

وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَن يَشَاء اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

1. İzâş şemsu kuvvirat.

Güneş, dürüldüğü zaman,

2. Ve izân nucûmunkederat.

Yıldızlar, bulanıp söndüğü zaman,

3. Ve izâl cibâlu suyyirat.

Dağlar, yürütüldüğü zaman,

4. Ve izâl ışâru uttılet.

Gebe develer salıverildiği zaman.

5.Ve izâl bihâru succirat.

Yaban hayatı yaşayan (irili ufaklı) tüm canlılar toplandığı zaman,

6. Ve izâl vuhûşu huşirat.

Denizler kaynatıldığı zaman,

7. Ve izân nufûsu zuvvicet.

Ruhlar (bedenlerle) eşleştirildiği zaman.

8. Ve izâl mev'ûdetu suilet. 9. Bi eyyi zenbin kutilet.

(8 - 9)Diri diri gömülen kız çocuğunun, hangi günahtan ötürü öldürüldüğü sorulduğu zaman,

10. Ve izâs suhufu nuşirat.

Amel defterleri açıldığı zaman,

11. Ve izâs semâu kuşitat.

Gökyüzü (yerinden) sıyrılıp koparıldığı zaman,

12. Ve izâl cahîmu su'ırat.

Cehennem alevlendirildiği zaman,

13. Ve izâl cennetu uzlifet.

Cennet yaklaştırıldığı zaman,

14. Alimet nefsun mâ ahdarat.

Herkes önceden hazırlayıp getirdiği şeyleri bilecektir.

15. Fe lâ uksimu bil hunnes(hunnesi). 16. El cevâril kunnes(kunnesi).

(15 - 16) Andolsun, bir görünüp bir sinenlere, akıp gidip kaybolanlara,

17. Vel leyli izâ as'as(as'ase).

Andolsun, yöneldiği zaman geceye,

18. Ves subhı izâ teneffes(teneffese).

Andolsun, aydınlandığı zaman sabaha ki,

19. İnnehu le kavlu resûlin kerimin. 20. Zî kuvvetin inde zîl arşi mekîn(mekînin). 21. Mutâın semme emîn(emînin).

(19 - 21) O (Kur'an), şüphesiz değerli, güçlü ve arşın sahibi katında itibarlı, orada (meleklerce) itaat edilen, güvenilir bir elçinin (Cebrail'in) getirdiği sözdür.

22. Ve mâ sâhıbukum bi mecnûn(mecnûnin).

(Ey Kureyşliler!) Sizin arkadaşınız (Muhammed) bir deli değildir.

23. Ve lekad raâhu bil ufukıl mubîn(mubîni).

Andolsun o, Cebrâil'i apaçık ufukta gördü.

24. Ve mâ huve alâl gaybi bi danîn(danînin).

O, gayb hakkında cimri değildir.

25. Ve mâ huve bi kavli şeytânin racîm(racîmin).

Kur'an, kovulmuş şeytanın sözü değildir.

26. Fe eyne tezhebûn(tezhebûne).

(Hal böyle iken) nereye gidiyorsunuz?

27. İn huve illâ zikrun lil âlemîn(âlemîne). 28. Li men şâe minkum en yestekîm(yestekîme).

O, âlemler için, içinizden dürüst olmak isteyenler için, ancak bir öğüttür.

29. Ve mâ teşâûne illâ en yeşâallâhu rabbul âlemîn(âlemîne).

Âlemlerin Rabbi olan Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.

Sayfadaki muhakkak yazılar lapis renkte altın zemin üzerine yazılmıştır(Resim 177). Hat cetvel ve koltuk zemini üzerine taşmalar yapmıştır. Yazıların harekeleri siyah renk, secâvent harfleri ise, turuncu renkte uygulanmıştır. Yazının zemin boşlukları ise, kırmızı renkte çift tahrirler ile bezenmiştir.

Resim 177: Varak 237a'nın yazı alanı.

Muhakkak yazıların arasında kalan altın nesih yazılar ve harekeleri, açık mavi zemin üzerine yazılmıştır. Nesih yazının secâvent harfleri de muhakkak yazı gibi turuncu renktedir.

Sûrebaşı: Alt kısımdaki muhakkak besmelenin hemen üstünde bulunan sûrebaşı dikdörtgen araasuyu ile içerisinde farklı renk zeminli dikdörtgen paftadan oluşur(Resim 178). İç kısımdaki dikdörtgen alanın zemini açık yeşil renkte olup, üzerine altın ile Reyhanî yazı yazılmıştır. Yazının etrafında siyah renkte tahrir bulunmaktadır. Yazı bitirildikten sonra zemini lapis renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Yazının dışında yer alan altın iplik bazı noktalarda yazının altındadır. Altın ipliğin dışına ise lapis renkte zemin üzerine tek iplik altın çift tahrirler yapılmıştır. Lapis zemin dışındada altın renkte iplik mevcuttur.

Resim 178: Varak 237a'nın sûrebaşı bezemesi.

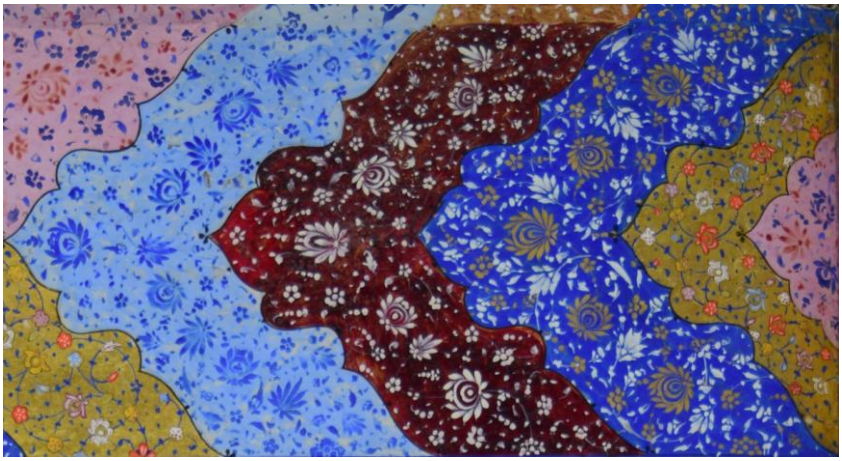

Koltuklar: Koltuk zemini üzerinde beyaz renkte iplikler ile dendanlı paftalar oluşturulmuştur(Resim 179). Paftaların zeminleri altın, siyah, açık yeşil ve kırmızı renktedir. Açık yeşil zemin üzerine lapis, altın üzerine siyah, kırmızı zemin üzerine beyaz ve siyah zemin üzerine ise altın ile çift tahrirler yapılmıştır.

Resim 179: Varak 237a'nın koltuk bezemesi.

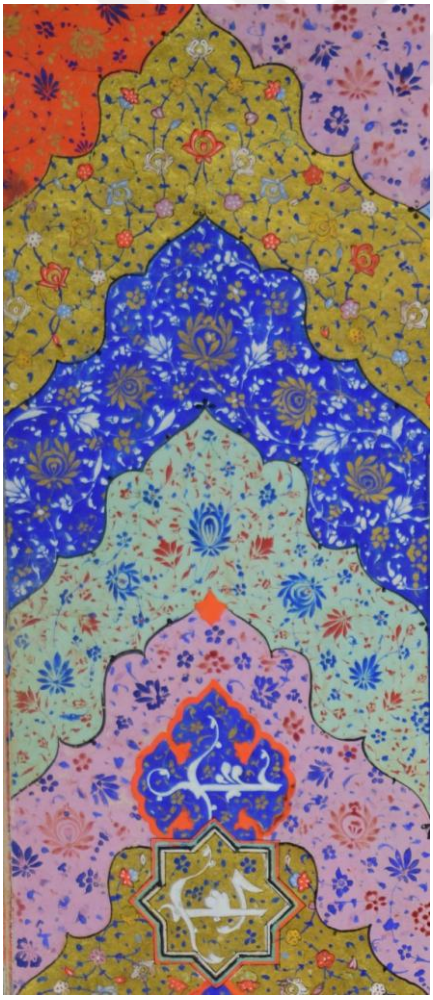
Cetvel: Cetvel, muhakkak yazılar ve koltuklar dışında turuncu, açık yeşil ve açık mavi renklerde iplikler ile onları çevreleyen her iki tarafıda tahrirli altın ipliklerden oluşmaktadır. Renkli ipliklerin kalınlığı altın ipliklerden daha fazladır. İpliklerin hepsi cetvele taşan yazıların kenarlarında bırakılmıştır. İpliklerden sonra arasuyu altın zeminli ve bezemesizdir. Arasuyunun zemininde yapıştırma altın tercih edilmiştir. Arasuyunun hemen dışında ince bir siyah kuzu ve sonrasında bordo ve lapis renkte kuzular bulunmaktadır.

Kenarsuyu: Cetvelin dışında kalan kenarsuyu iç içe geçmiş farklı renk zeminlerdeki dendanlı paftalardan oluşmaktadır. Bu paftalardan cetvelin alt ve üstünde olanları kâğıdın dikiş kısmından uzun kenara doğru, uzun kenarda ise alt kısımdan üst kısma doğru yapılmıştır.

Resim 180: Varak 237a'nın kenarsuyu bezemesi 1.

Kenarsularındaki paftaların zemin renkleri pembe, altın, lapis, bordo, açık mavi, açık yeşil ve turuncu renklerdedir (Resim 180 – 181). Pembe ve açık yeşil renklerde zeminli paftaların üzerine lapis ve kırmızı, lapis zeminli paftanın üzerine beyaz ve altın ile çift tahrirler yapılmıştır. Bordo zeminli paftanın üzeri beyaz, açık mavi zemin ise, lapis renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Turuncu renk zeminli paftanın üzerine de lapis ve altın renkte çift tahrirler uygulanmıştır.

Altın paftaların üzerlerine klasik tezhip yapılmıştır. Yalnız tezhibin dalları lapis renktedir. Bu kısmın altınları yapıştırma olarak uygulanmıştır. Tezhibin motif zeminlerinde turuncu, sarı, açık mavi, beyaz ve gülkurusu kullanılmıştır. Paftaların üzerine yapılan bezemeler bitirildikten sonra pafta zemin renklerinin birleşim kısımlarından siyah tahrir çekilmiştir.

Resim 181: Varak 237a'nın kenarsuyu bezemesi 2.

Mushafın varak 237a sayfasında bezemelerin üstünde ikişer adet hamse ve aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır. Ayrıca kâğıt bezemelerin bir kısmınıda içeri alacak şekilde uzun kenardan kesilmiştir.

KATALOG NO: 41

Resim 182: Varak 241a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfası Fecr sûresinin 23. ayetinin ortaları ile başlamış ve Beled sûresinin 17. ayeti ile sonlanmıştır. Bu ayetler şu şekildedir:

بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنسَانُ وَأَنَّى لَهُ الذِّكْرَى

يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي

فَيَوْمَئِذٍ لَّا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ

وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ

ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً

فَادْخُلِي فِي عِبَادِي

وَادْخُلِي جَنَّتِي

لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ

وَأَنتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ

وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدَ

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي كَبَدٍ

أَيَحْسَبُ أَن لَّن يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ

يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُّبَدًا

أَيَحْسَبُ أَن لَّمْ يَرَهُ أَحَدٌ

أَلَمْ نَجْعَل لَّهُ عَيْنَيْنِ

وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ

وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ

فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ

فَكُّ رَقَبَةٍ

أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ

يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ

أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ

ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ

23….bi cehenneme yevme izin yetezekkerul insânu ve ennâ lehuz zikrâ.

24. Yekûlu yâ leytenî kaddemtu li hayâtî.

"Keşke bu hayatım için önceden bir şey yapsaydım" der.

25. Fe yevme izin lâ yuazzibu azâbehû ehadun.

Artık o gün, Allah'ın edeceği azabı kimse edemez.

26. Ve lâ yûsiku vesâkahû ehadun.

Onun vuracağı bağı kimse vuramaz.

27. Yâ eyyetuhân nefsul mutmainnetu.

(Allah şöyle der:) "Ey huzur içinde olan nefis!"

28. İrciî ilâ rabbiki râdıyeten mardıyyeten.

"Sen O'ndan razı, O da senden razı olarak Rabbine dön!”

29. Fedhulî fî ibâdî.

"(İyi) kullarımın arasına gir.”

30. Vedhulî cennetî.

"Cennetime gir."

1. Lâ uksimu bi hâzâl beled(beledi). 2. Ve ente hıllun bi hâzâl beled(beledi). 3. Ve vâlidin ve mâ veled(velede). 4. Lekad halaknâl insâne fî kebedin.

(1 - 4) Sen bu beldedeyken bu beldeye (Mekke'ye), babaya ve ondan meydana gelen çocuğa yemin ederim ki biz insanı bir sıkıntı ve zorluk içinde (olacak ve bunlara göğüs gerecek şekilde) yarattık.

5. E yahsebu en len yakdira aleyhi ehadun.

İnsanoğlu, kendisine kimsenin güç yetiremeyeceğini mi sanıyor?

6. Yekûlu ehlektu mâlen lubedâ(lubeden).

"Yığınla mal harcadım" diyor.

7. E yahsebu en lem yerahû ehadun.

Kendisini kimsenin görmediğini mi sanıyor?

8. E lem nec'al lehu ayneyn(ayneyni). 9. Ve lisânen ve şefeteyn(şefeteyni). 10. Ve hedeynâhun necdeyn(necdeyni).

Biz ona iki göz, bir dil, iki dudak vermedik mi; iki apaçık yolu (hayır ve şer yollarını) göstermedik mi?

11. Fe lâktehamel akabete.

Fakat o, sarp yokuşa atılmadı.

12. Ve mâ edrâke mâl akabetu.

Sarp yokuşun ne olduğunu sen ne bileceksin?

13. Fekku rakabetin.

O tutsak bir boynu çözmek(köle azat etmek)tir.

14. Ev ıt’âmun fî yevmin zî mesgabetin. 15. Yetîmen zâ mekrabetin. 16. Ev miskînen zâ metrabetin.

(14 - 15 - 16)Yahut şiddetli bir açlık gününde kendisiyle yakınlığı olan bir yetimi yahut yerde sürünen bir yoksulu doyurmaktır.

17. Summe kâne minellezîne âmenû ve tevâsav bis sabri ve tevâsav bil merhameti.

Sayfadaki muhakkak hatlar, altın zemin üzerine lapis renkte yazılmıştır(Resim 183). Hat yazıları, cetvel ve koltuk zemini üzerine taşmıştır. Yazının harekeleri siyah renktedir. Secâvent harfler ise, yazı ve harekelerden sonra turuncu renkte yapılmıştır. Muhakkak hattın zemininde kalan alan, kırmızı renkte çift tahrirler ile bezenmiştir.

Muhakkak yazıların orta kısmında bulunan nesih hatlar ve harekeleri, altın ile açık mavi zemin üzerine yazılmıştır. Nesih yazının secâvent harfleri ise, turuncu renklerde uygulanmıştır.

Resim 183: Varak 241a’nın yazı alanı.

Sûrebaşı: Sûrebaşı kısmı nesih yazının açık mavi zemin renginden sonra yapılmıştır(Resim 184). İç kısımda beyaz renkteki reyhanî yazı ve harekeleri etrafı siyah tahrirlerle çevrilmiştir. Yazıdan hariç kalan kısımda altın zemin üzerine lapis renkte çift tahrirler uygulanmıştır. Bu kısımdaki altın zemin yapıştırma olarak kullanılmıştır. Altın zeminin sağ ve sol kısımlarında dendanlar ile bölünmüş, lapis renk zeminli paftanın üzeri altın ile çift tahrirle bezenmiştir. Altın ve lapis renkteki paftaların dışına altın ve siyah iplik çekilmiştir. İpliklerin dışında beyaz zeminli arasuyu

bulunmaktadır. Arasuyuna kırmızı ve lapis renkte çift iplik şeklinde çift tahrirler yapılmıştır. Beyaz arasuyunun dışına ise, siyah ve altın iplikler yapılmıştır.

Resim 184: Varak 241a'nın sûrebaşı bezemesi.

Koltuklar: Muhakkak yazı ve nesih yazıların arasında bulunan koltuklar, lapis renkte zemin üzerine beyaz iplik ile üçgen paftalardan oluşmuştur(Resim 185). Bu üçgen paftalar içerisi, beyaz ve altın renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Altın renkteki çift tahrirler, beyaz çift tahrir ve ipliklerden sonra yapılmıştır.

Resim 185: Varak 241a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Yazı ve koltukların çevresinde bulunan altın iplik ile cetvel başlamaktadır. Altın iplik sonrası açık mavi, açık yeşil ve turuncu renkte iplikler ile

onların aralarında bulunan her iki tarafıda tahrirli altın iplikler ile cetvel devam etmiştir. Renkli ipliklerin genişliği altın ipliklerden daha fazladır. Bu kısımdaki iplikler cetvele taşan yazının üzerinden geçmemiş fakat harekeler ipliklerin altında kalmıştır.

İpliklerden sonra altın zeminli ve bezemesiz arasuyu yapılmıştır. Arasuyunda yapıştırma altın kullanılmıştır. Arasuyu sonrası ince bir siyah kuzu ve kızıl - kahve ile lapis renkte kuzular bulunmaktadır.

Kenarsuyu: Cetvel ile kâğıt dış kenarı arasında bulunan kenarsuyunda yatay şekilde altın zeminli dendanlı paftalar ile dikey şekildeki siyah ve hâreli kırmızı renkteki paftalardan oluşmaktadır(Resim 185). Bu paftaların haricinde kalan paftaların zeminleri farklı renklerde boyanmıştır. Altın zeminler üzerine klasik tezhip yapılmış yalnız dallar lapis renkte uygulanmıştır. Motiflerin zemin renkleri ise, turuncu, açık mavi, sarı, beyaz ve gülkurusu renktedir. Altın paftaların zeminleri yapıştırmadır. Siyah zeminli paftaların üzerine altın ile çift tahrirler yapılmıştır. Hâreli kırmızı renkteki zemin üzeri ise, beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir.

Resim 185: Varak 241a'nın kenarsuyu bezemesi.

Altın, siyah ve kırmızı paftaların haricinde kalan alanların zeminleri lapis, turuncu, açık mavi, sarı, pembe ve açık yeşil renktedir. Açık yeşil ve sarı renk zemin üzeri, kırmızı renkte çift tahrir ile bezenmiştir. Açık mavi renkteki zemin üzerine lapis ve bordo, turuncu renkteki zemin üzerine lapis ve beyaz, pembe renk zemin üzerine lapis ve kırmızı renklerinde çift tahrirler yapılmıştır. Bu paftaların tamamının çift

tahrirleri siyah renkte tahrirler altında kalmaktadır. Lapis renkteki zemin üzerinde bulunan altın çift tahrirler ise, siyah renkteki tahrir altındadır. Bütün paftaların bezemeleri bitirildikten sonra birleşim noktalarından siyah tahrir çekilmiş fakat lapis zemin üzerindeki altın desen bunun dışında kalmıştır.

Mushafın varak 241a sayfasında bezemelerin üstünde bir adet hamse ve iki adet aşere gülü bulunmaktadır. Bezeme özellikleri ise, diğer sayfalardakilerle aynıdır. Ayrıca bezenen kâğıt uzun kenardan kesilmiştir

KATALOG NO: 42

Resim 186: Varak 244a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfasında üç adet sûre bulunmaktadır. Üst kısımda Besmele-i Şerif ile Âdîyat sûresi vardır. Hemen altında Asr sûresi sûrebaşı ile başlamaktadır. Ortadaki Lapis zeminli yazı alanının alt kısmında ise sûrebaşı ile Tekasur sûresi başlamış ve 5. ayetin ortaları ile sonlanmıştır. Bu kısımda bulunan ayetler şunlardır:

وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا

فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا

فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا

فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا

فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا

إِنَّ الْإِنسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ

وَإِنَّهُ عَلَى ذَلِكَ لَشَهِيدٌ

وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ

أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ

وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ

إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ

الْقَارِعَةُ

مَا الْقَارِعَةُ

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ

يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ

وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنفُوشِ

فَأَمَّا مَن ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ

وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ

فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ

وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَهْ

نَارٌ حَامِيَةٌ

أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ

حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ

كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ

ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ

كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ

1. Vel âdiyâti dabhâ(dabhan). 2. Fel mûriyâti kadhâ(kadhan). 3. Fel mugîrâti subhâ(subhan). 4. Fe eserne bihî nak'â(nak'en). 5. Fe vesatne bihî cem'â(cem'an). 6. İnnel insâne li rabbihî le kenûd(kenûdun).

(1 - 6) Soluk soluğa süratle koşan, (koşarken ayaklarını) vurarak ateş çıkaran, sabah erkenden baskın yapan, orada tozu dumana katan ve düşman topluluğunun ortasına dalan atlara andolsun ki, insan gerçekten Rabbine karşı pek nankördür.

7. Ve innehu alâ zâlike le şehîd(şehîdun).

Hiç şüphesiz buna kendisi de şahittir.

8. Ve innehu li hubbil hayri le şedîd(şedîdun).

Hiç şüphesiz o, mal sevgisi sebebiyle çok katıdır.

9. E fe lâ ya'lemu izâ bu'sira mâ fîl kubûr(kubûri). 10. Ve hussıle mâ fîs sudûri. 11. İnne rabbehum bi him yevme izin le habîr(habîrun).

(9 - 11) Acaba o bilmiyor mu ki, kabirlerde bulunanlar çıkarıldığı ve kalplerdeki ortaya konulduğu zaman, işte o gün onların Rabbi kendilerinin her halinden mutlaka haberdardır.

1. El kâriatu.

Yürekleri hoplatan büyük felaket!

2. Mâl kâriatu.

Nedir o yürekleri hoplatan büyük felaket?

3. Ve mâ edrâke mâl kâriatu.

Yürekleri hoplatan büyük felaketin ne olduğunu sen ne bileceksin?

4. Yevme yekûnun nâsu kel ferâşil mebsûs(mebsûsi).

O gün insanlar, her biri bir tarafa uçuşan küçük kelebekler gibi olacaktır.

5. Ve tekûnul cibâlu kel ıhnil menfûş(menfuşi).

Dağlar da atılmış renkli yünler gibi olacaktır.

6. Fe emmâ men sekulet mevâzînuhu.

İşte o vakit, kimin tartıları ağır gelmişse,

7. Fe huve fî îşetin râdiyetin.

Artık o, hoşnut olacağı bir hayat içinde olacaktır.

8. Ve emmâ men haffet mevâzînuhu.

Ama kimin de tartıları hafif gelirse,

9. Fe ummuhu hâviyetun.

İşte onun anası (varacağı yer) Hâviye'dir.

10. Ve mâ edrâke mâ hiyeh.

Sen Hâviye'nin ne olduğunu ne bileceksin?

11. Nârun hâmiyetun.

O, kızgın bir ateştir.

1. Elhâkumut tekâsur(tekâsuru). 2. Hattâ zurtumul mekâbir(mekâbira).

(1 - 2) Çoklukla övünmek sizi, kabirlere varıncaya (ölünceye) kadar oyaladı.

3. Kellâ sevfe ta'lemûn(ta'lemûne).

Hayır; ileride bileceksiniz!

4. Summe kellâ sevfe ta'lemûn(ta'lemûne).

Hayır, Hayır! İleride bileceksiniz!

5. Kellâ lev ta'lemûne

Hayır, kesin olarak bir bilseniz…

Sayfanın muhakkak hatları ve harekeleri, altın ile lapis renk zemin üzerine yazılmıştır(Resim 187). Yazı cetvel, koltuk ve kenarsuyu üzerine taşmıştır(Resim 188). Orta kısımdaki muhakkak hattın son kısmında ayet eksik kalmıştır. Bu eksiklik bir yandan koltuk üzerine altın ile cetvelin üzerine de siyah renkte nesih hatla yazılmıştır. Ayrıca alt kısımdaki yazının bazı noktalarında dökülmeler görlmektedir. Muhakkak yazı haricinde kalan alana beyaz renk ile çift tahrir yapılmıştır. Secâvent harfler ise en son turuncu renkte uygulanmıştır.

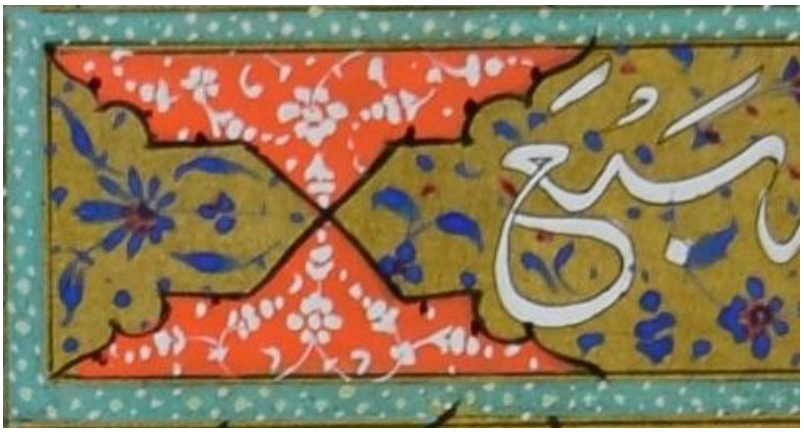
Resim 187: Varak 244a'nın yazı alanı.

Muhakkak yazıların orta kısımlarında altın zemin üzerine siyah renkte nesih hat ile ayetler yazılmıştır. Ayetlerin harekeleri de siyah renktedir. Secâvent harfler ise, turuncu renkte uygulanmıştır.

Resim 188: Varak 244a'nın yazıların taşma kısmı.

Sûrebaşı: Yazmanın bu varağında iki adet sûrebaşı bulunmaktadır. Birinci sûrebaşı yazısı reyhanî hat ile altın zemin üzerine beyaz renkte yazılmış ve tahrirlenmiştir(Resim 189). Hat yazıldıktan sonra haricinde kalan alana lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Çift tahrirlerin motif zeminleri kırmızı ile can noktaları ise, siyah ile renklendirilmiştir. Yazı alanının sağ ve sol kısımlarında turuncu renk zeminli bir dendanlı paftalar bulunmaktadır. Bu paftaların kenarlarına siyah tahrir çekilmiş ve sonrasında beyaz renk ile çift tahrirler yapılmıştır.

Resim 189: Varak 244a'nın sûrebaşı bezemesi 1.

Yazı alanı dışına pafta ve desenden sonra sırası ile altın iplik, yeşil zeminli ince arasuyu ve tekrar altın iplik yapılmış ve tahrirleri çekilmiştir. Açık yeşil zeminli ince

arasuyunun üzeri ise, beyaz renkte noktalar ile bezenmiştir. Ayrıca yeşil ince arasuyunun alt kısmında nesih yazının harekelerinin küçük bir kısmı kapatılmıştır.

Resim 190: Varak 244a'nın sûrebaşı bezemesi 2.

İkinci sûrebaşında altın üzerine beyaz renkte reyhanî hat ile yazı yazılmış ve tahrirlenmiştir(Resim 190). Bu alanın orta kısmında Karia sûresinin son ayetleri bulunmaktadır. Nesih yazının harekeleri beyaz ince arasuyunun üzerindedir. Yazı haricinde kalan orta alanın zemini rûmîler ile bezenmiştir. Hattın dışında kalan kenar kısımlarında siyah zeminli dendanlı pafta ile köşe kısımlarda dört adet açık mavi zeminli köşebentler bulunmaktadır. Siyah zemin üzerine altın, açık mavi renkteki zemin üzerine ise lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Bezemeler haricinde altın iplik sonrası beyaz zeminli ince arasuyu ve sonrasında tekrar altın iplik çekilmiştir. Beyaz ince arasuyunun üzerine ise siyah renkte "+ ve :"ler yapılmıştır.

Koltuklar: Koltuk kısımlarında kâğıdın ortasından yukarı ve aşağı yönde oklar şeklinde paftalar yapılmıştır. Bu kısmın zemin renkleri altın ile kırmızı renklerinde yapılmıştır. Altın paftaların etrafına yine altın iplikler çekilmiştir. Paftanın üzeri ise, lapis renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Kırmızı zemin üzerine beyaz renkte çift tahrirler yapılmış ve çift tahrirler altın iplik altında kalmıştır.

Resim 190: Varak 244a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Muhakkak yazı ve koltuk etrafında dolanan altın iplik ile cetvel başlamaktadır. Altın iplik sonrası turuncu, açık yeşil ve açık mavi renkte iplikler ile aralarında altın renkte her iki tarafı tahrirli iplikler yapılmıştır. Renkli ipliklerin genişliği altın ipliklerden daha büyüktür. Açık mavi renkteki iplik sonrası altın zeminli ve bezemesiz arasuyu bulunmaktadır. Arasuyunun orta kısmına Karia sûresinin bir kısmı siyah nesih hat ile yazılmıştır. Arasuyu sonrası ince siyah kuzu ile kızıl - kahve ve lapis renkte kuzular ile cetvel bitmektedir.

Kenarsuyu: Cetvel ile kâğıt sınırı arasında kalan bölümde dikine dörtgenler ve onların etrafında dolanan altın renkli arasuları vardır(Resim 191). Aynı dörtgenlerin küçüğü büyük dörtgenlerin köşelerinin birleşim noktalarında bulunur. Büyük dörtgenlerin içlerine ise, dendanlı paftalar yapılmıştır.

Resim 191: Varak 244a'nın kenarsuyundaki dörtgen pafta.

Dörtgenlerin içerisinde bulunan dendanlı paftalar lapis renkte zeminin üzeri önce altın ile sonrasında beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir(Resim 192). Lapis paftaların dışında dörtgen paftaların içerisinde pembe, açık yeşil, turuncu ve açık mavi renk zeminli paftalar bulunmaktadır. Pembe paftaların üzerine önce kırmızı onun üzerine de lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Açık mavi renkteki zemin, önce kahverengi sonrasında lapis renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Turuncu paftaların üzeri ise beyaz renk ile çift tahrirlidir.

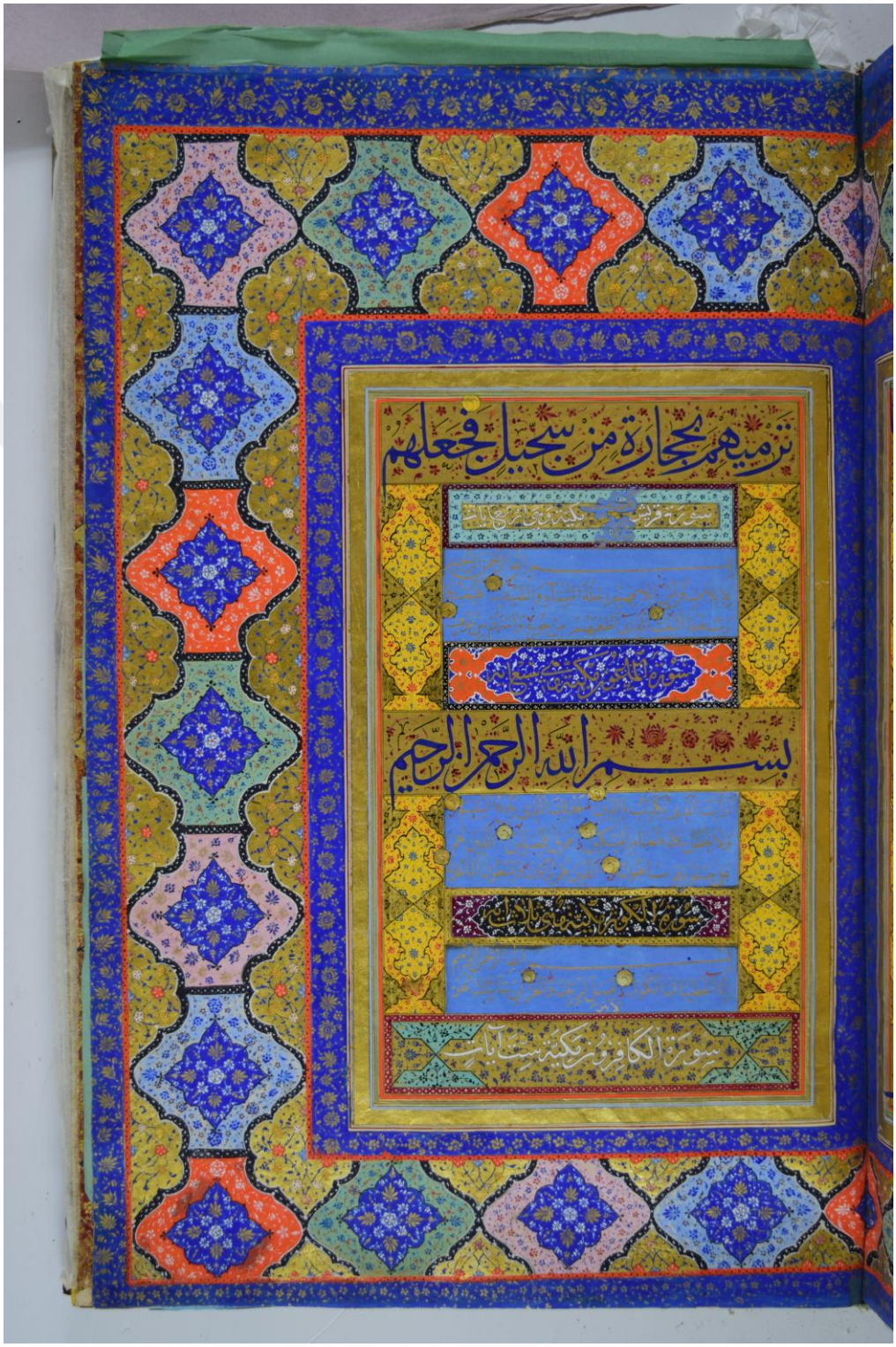
Resim 192: Varak 244a'nın kenarsuyu bezemesi.

Dörtgenleri çevreleyen altın arasuyu ile küçük dörtgenlerin iç kısmına klasik tezhip yapılmıştır. Fakat dallar lapis renkte işlenmiştir. Klasik tezhipte kullanılan motiflerin zeminleri turuncu, açık mavi, beyaz ve kahve renktedir.

Küçük dörtgenlerin çevresindeki arasuyunun zeminleri bordo ve sarı renktedir(Resim 191). Köşe kısımları ise siyah renktedir. Sarı zeminli arasuyunun üzeri kırmızı, bordo zeminli kısmın üzeri ise beyaz renkte çift tahrirlidir. Köşelerde bulunan siyah paftaların üzerlerine ise, altın çift tahrirler yapılmıştır.

Sayfadaki bezemelerin tamamı bitirildikten sonra zemin renklerinin birleşim kısımlarına siyah tahrirler çekilmiştir. Kâğıdın uzun kenarı bezemelerin bir kısmını içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

KATALOG NO: 43

Resim 193: Varak 245a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfasının üst kısmı Fîl sûresinin 4. ayeti ile başlamaktadır. Fîl sûresinin hemen altında sûrebaşı ile birlikte Kureyş sûresi bulunur. Alt kısmında bulunan sûrebaşı ile Maun sûresi yazılmıştır. Maun sûresinden sonra Kevser sûresi ve ondan sonrada Kafirun sûresinin sûrebaşı bulunmaktadır. Bu kısımda geçen ayetler ise şu şekildedir:

تَرْمِيهِم بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ

فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ

لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ

إِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ

فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ

الَّذِي أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَآمَنَهُم مِّنْ خَوْفٍ

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ

فَذَلِكَ الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ

وَلَا يَحُضُّ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ

فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّينَ

الَّذِينَ هُمْ عَن صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ

الَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُونَ

وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ

إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ

4. Termîhim bi hicâratin min siccîl(siccîlin).5. Fe cealehum ke asfin me’kûl(me’kûlin).

(3 - 5) Üzerlerine balçıktan pişirilmiş taşlar atan sürü sürü kuşlar gönderdi. Nihayet onları yenilmiş ekin yaprakları haline getirdi.

1. Li îlâfi kureyş(kureyşin). 2. Îlâfihim rıhleteş şitâi ves sayf(sayfi). 3. Felya’budû rabbe hâzâl beyt(beyti). 4. Ellezî at’amehum min cûın ve âmenehum min havf(havfin).

(1 - 4) Kureyş’i ısındırıp alıştırdığı; onları kışın (Yemen'e) ve yazın (Şam'a) yaptıkları yolculuğa ısındırıp alıştırdığı için, Kureyş de, kendilerini besleyip açlıklarını gideren ve onları korkudan emin kılan bu evin (Kâbe'nin) Rabbine kulluk etsin.

1. E raeytellezî yukezzibu bid dîn(dîne).

Gördün mü, o hesap ve ceza gününü yalanlayanı!

2. Fe zâlikellezî yedu’ul yetîm(yetîme). 3. Ve lâ yahuddu alâ taâmil miskîn(miskîni).

İşte o, yetimi itip kakan, yoksula yedirmeyi özendirmeyen kimsedir.

4. Fe veylun lil musallîn(musallîne).

Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki,

5. Ellezîne hum an salâtihim sâhûn(sâhûne).

Onlar namazlarını ciddiye almazlar.

6. Ellezîne hum yurâûn(yurâûne).

Onlar (namazlarıyla) gösteriş yaparlar.

7. Ve yemneûnel mâûn(mâûne).

Ufacık bir yardıma bile engel olurlar.

1.İnnâ a’taynâkel kevser(kevsere).

Şüphesiz biz sana Kevseri verdik.

2. Fe salli li rabbike venhar.

O Halde, Rabbin için namaz kıl, kurban kes.

3. İnne şânieke huvel ebter(ebteru).

Doğrusu sana buğzeden, soyu kesik olanın ta kendisidir.

Sayfanın muhakkak yazıları lapis renkte altın zemin üzerine yazılmıştır. Harekeleri ise, siyah renkte yapılmıştır. Bu sayfada alt kısımdaki muhakkak yazı yerini sûrebaşına bırakmıştır. Hattın zemininde yazı harici alanda kırmızı çift tahrirler vardır.

Muhakkak yazıların arasında ve alt kısmında bulunan altın nesih yazı ile harekeleri, açık mavi renkte zemin üzerine yazılmıştır. Nesih yazının secâvent harfleri ise, turuncu renktedir.

Resim 194: Varak 245a’nın yazı alanı.

Sûrebaşı: Mushafın bu sayfasında dört adet sûrebaşı yapılmıştır. En üstte muhakkak yazının hemen altında bulunan sûrebaşının hattı rika’a ile yazılmıştır. Yazı altın zemin üzerine beyaz renkte yazılmış ve tahrirlenmiştir(Resim 195). Bu kısmın orta noktasında açık mavi zemin üzerine altın ile nesih yazı bulunmaktadır. Bu bölüm üstteki ayetin devamı niteliğindedir. Altın zemin üzerine yazıdan hariç kalan alanda lapis çift tahrirler yapılıp etrafına altın ile iplik çekilmiştir. Orta kısımda yazılan rika’a hattı bazı kısımlarda altın ipliğin üzerindedir. Altın ipliğin çevresi açık yeşil zeminli olup üzerine lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Açık yeşil zemin sonrası altın iplik, bordo ince arasuyu ve sonrasında tekrar altın iplik çekilmiştir. Bordo ince arasuyunun üzerine

beyaz renkte “+ ve :”lar yapılmıştır. Bu bezemelerin bazıları bordo zemin dışındaki altın iplikler üzerine çıkmıştır.

Resim 195: Varak 245a’nın sûrebaşı bezemesi 1.

Orta alandaki muhakkak yazının hemen üzerinde bulunan ikinci sûrebaşının orta noktasında lapis zemin üzerine altın rika’a hattı ile sûre ismi yazılmıştır(Resim 196). Yazıdan arda kalan kısmı beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Hattın sağ ve sol kısmında beyaz renkte dendanlar yapılmıştır. Bu kısmın alt ve üstünde lapis zemin üzerine beyaz rûmîler işlenmiştir. İç kısımda turuncu zeminli paftanın üzeri altın çift tahrirler ile bezenmiştir. Bezemelerin dışında altın iplik, siyah ince arasuyu ve bir altın iplik daha yapılmıştır. Siyah ince arasuyunun üzeri beyaz noktalar ile bezenmiştir. Bu kısımdaki bezeme sonrası iplikler ve ince arasuyu, altın nesih yazıdan sonra uygulanmıştır.

Resim 196: Varak 245a’nın sûrebaşı bezemesi 2.

Resim 197: Varak 245a'nın sûrebaşı bezemesi 3.

Alt kısımdaki muhakkak yazının altında siyah zemin üzerine rika'a hattı ile altın yazı yazılmıştır(Resim 197). Yazının dışında kalan siyah zeminin üzeri beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Siyah paftanın sağ ve sol kısmına beyaz dendanlı iplikler çekilmiştir. Bu ipliklerin dışında ise, mürdüm renginde zemin üzerine beyaz çift tahrirler yapılmıştır. Bezemelerin haricinde kalan kısıma, sırası ile altın zeminlerde iplik, ince arasuyu ve tekrar iplik yapılmıştır. İnce arasuyu üzerine siyah renk ile "+ ve :"lar yapılmıştır.

Resim 198: Varak 245a'nın sûrebaşı bezemesi 4.

Dördüncü sûrebaşının iç kısmında altın zemin üzerine beyaz renkte rika'a hattı ile sûre ismi yazılmış ve siyah renk ile tahrirlenmiştir(Resim 198). Yazı haricinde bulunan altın zemin üzerine, lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Çift tahrir motiflerinin zeminlerinde kırmızı renkte gölgelendirmeler mevcuttur. Yazının sağ ve sol kısmında siyah iplikler ile geometrik keskin paftalar oluşturulmuştur. Paftaların alt ve üs kısımları açık yeşil renk zeminli ve üzeri siyah renkte çift tahrirlidir. Paftanın yan kısımlarında ise lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Bezemelerin dışında ise altın iplik sonrası bordo zeminli ince arasuyu ve altın iplik bulunmaktadır. Bordo zemin üzerine beyaz renk ile "+ ve :"lar ile bezenmiştir.

Koltuklar: Sarı renk zemindeki koltukların orta noktasında siyah iplik ile dendanlıpaftalar ve keskin hatlı geometrik paftalar oluşturulmuştur(Resim 199). Koltuk içerisindeki iki uzun kenarlara birleşik altın paftalar ile orta alandaki üçgen paftaların içerisi altın zeminlidir. Altın zeminli paftaların üzerine siyah renkte çift tahrirler yapılmıştır. Bu altın paftalar harici alandaki paftaların birine kırmızı renkte, diğerine ise açık mavi renkte çift tahrirler yapılmıştır.

Resim 199: Varak 245a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Muhakkak yazı ile koltuk dışındaki cetvel bölümü turuncu, açık yeşil ve açık mavi renkler ile aralarında her iki tarafıda tahrirli altın iplikler bulunmaktadır. Renkli ipliklerin genişliği altın ipliklerden daha fazladır. Renklerin dışında altın zeminli ve bezemesiz arasuyu bulunmaktadır. Arasuyu dışında ise, ince siyah kuzu ile kızıl - kahve ve lapis renkte kuzular mevuttur.

Kenarsuyu: Yazmanın bu sayfasının kenarsuyu bezemesi cetvel ile kâğıt sınırı arasında belli bir mesafe bırakılarak çekilmiş turuncu ince arasuyu içerisindeki bezemeden oluşmaktadır. Turuncu ince arasuyunun içerisine dendanlı siyah iplik ile oluşturulan pafta yan yana ve alt alta sıralanmıştır(Resim 200). Bu paftanın içerilerine ise, siyah ipliklerle başka paftalar yapılmıştır. Siyah iplikli paftalar lapis zemin üzeri önce altın ve sonrası beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Lapis paftalar ile siyah ince arasuyu arasında kalan paftaların zemin renkleri pembe, açık yeşil, turuncu ve açık mavidir.

Resim 200: Varak 245a'nın kenarsuyu bezemesi.

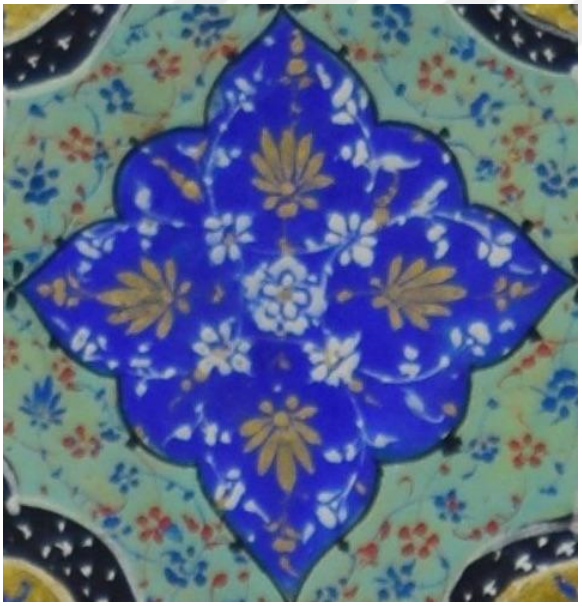
Pembe zeminli paftanın birinin üzeri önce altın sonrasında sonrasında lapis renk çift tahrirler ile bezenmiştir. Diğer pembe paftalarda ise, önce kırmızı, sonrasında da lapis renk çift tahrirler ile bezenmiştir. Açık mavi renk zemin üzerine yapılan çift tahrirlerde lapis renk önce, kahve renk ise sonra yapılmıştır.

Açık yeşil zeminli paftanın üzerine yapılmış çift tahrirlerde kırmızı renk önce lapis renk sonra yapılmıştır. Turuncu zemin üzerine ise beyaz çift tahrirler uygulanmıştır. Renkli paftaların dışında siyah renkte ince arasuyu bulunmaktadır. Arasuyunun zemini üzerine beyaz renkte "+ ve :"ler yapılmış ve zeminin her iki yanına beyaz iplikler çekilmiştir.

Resim 201: Varak 245a'daki altın zeminli pafta.

Turuncu ince arasuyu alanında bulunan altın zemin üzerine klasik tezhip ile lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır(Resim 201). Klasik tezhibin dalları lapis renktedir. Motif zeminleri turuncu, açık mavi, sarı, beyaz ve gülkurusu renktedir.

Kenarsuyunda bulunan turuncu ince arasuyu üzerine siyah renkte "+ ve :"lar yapılmıştır. Cetvel ve ince arasuyu arasındaki alan ile ince arasuyu ve kâğıt sınırı arasında bulunan alan lapis renktedir. Lapis zeminli bu alana altın renkte çift tahrirler yapılmıştır. Bu çift tahrirler turuncu renkteki ince arasuyunun altında kalmaktadır. Ayrıca kâğıt uzun kenardan bezemeleride içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

Resim 202: Varak 245a'daki lapis zeminli pafta.

KATALOG NO: 44

Resim 203: Varak 246a

Yazı Alanı: Mushafın bu sayfasında Besmele-i Şerif le İhlâs sûresi başlamaktadır. Hemen ardından sûrebaşı ile Felak sûresi ve yine sûrebaşı ile Nâs sûresi yazılmıştır. Bu kısımda bulunan ayetler ve anlamları ise şöyledir:

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

اللَّهُ الصَّمَدُ

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ

مِن شَرِّ مَا خَلَقَ

وَمِن شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ

وَمِن شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ

وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ

مَلِكِ النَّاسِ

إِلَهِ النَّاسِ

مِن شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ

الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ

مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ

1. Kul huvallâhu ehad(ehadun).

De ki: "O, Allah'tır, bir tektir.”

2. Allâhus samed(samedu).

"Allah Samed'dir. (Her şey O'na muhtaçtır, o, hiçbir şeye muhtaç değildir.)”

3. Lem yelid ve lem yûled.

Ondan çocuk olmamıştır (Kimsenin babası değildir). Kendisi de doğmamıştır (kimsenin çocuğu değildir).”

4. Ve lem yekun lehu kufuven ehad(ehadun).

"Hiçbir şey O'na denk ve benzer değildir.”

1. Kul eûzu bi rabbil felak(felakı). 2. Min şerri mâ halak(halaka). 3. Ve min şerri gâsikın izâ vekab(vekabe). 4. Ve min şerrin neffâsâti fîl ukadi. 5. Ve min şerri hâsidin izâ hased(hasede).

(1 - 5) De ki: "Yarattığı şeylerin kötülüğünden, karanlığı çöktüğü zaman gecenin kötülüğünden, düğümlere üfleyenlerin kötülüğünden, haset ettiği zaman hasetçinin kötülüğünden, sabah aydınlığının Rabbine sığınırım."

1. Kul eûzu bi rabbin nâs(nâsi). 2. Melikin nâs(nâsi). 3. İlâhin nâs(nâsi). 4. Min şerril vesvâsil hannâs(hannâsi). 5. Ellezî yuvesvisu fî sudûrin nâs(nâsi). 6. Minel cinneti ven nâs(nâsi).

(1 - 5) De ki: "Cinlerden ve insanlardan; insanların kalplerine vesvese veren sinsi vesvesecinin kötülüğünden, insanların Rabbine, insanların Melik'ine, insanların İlah'ına sığınırım.”

Sayfanın muhakkak hatları ve harekeleri altın ile lapis renkte zemin üzerine yazılmıştır(Resim 204).

Resim 204: Varak 246a’nın muhakkak yazı kısmı.

Yazılar bazı noktalarda koltuk zeminine, cetvele ve kenarsuyuna taşmaktadır. Muhakkak yazının haricindeki zemin alanı beyaz renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu sayfa mushafın son sayfası olduğundan en alt kısımda muhakkak hat ile eserin hattatı olan Abdülkadir el - Hüseynî'nin ismi bulunmaktadır(Resim 205).

Resim 205: Varak 246a hattat isminin bulunduğu kısım.

Muhakkak yazıların ara kısmında kalan siyah renkteki nesih yazı ve harekeleri, altın zemin üzerine yazılmıştır(Resim 206). Nesih yazının zemininde lapis ve kızıl - kahve renkte iki farklı helezon üzerinde hurde rûmîler bulunmaktadır.

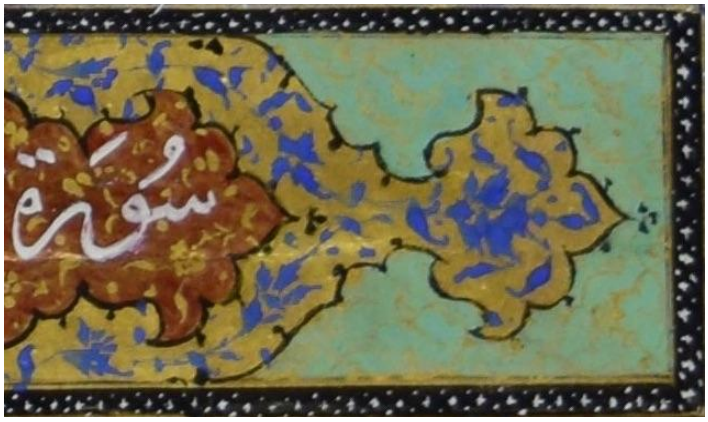
Resim 206: Varak 246a'nın nesih yazı kısmı.

Sûrebaşı: Eserin bu sayfasına iki adet sûrebaşı denk gelmiştir. İlk sûre başı Felak sûresinin başında bulunan altın zemin üzerine beyaz rika'a hattı ile yazılmış yazının bulundu kısımdır(Resim 207). Rika'a hattının siyah tahrirleri çekilmiştir. Yazıdan hariç kalan alanın boşluk bölgelerinde lapis renkte bezemeler yapılmıştır. Altın zeminin dışında siyah renkte bir iplik bulunmaktadır. İplikten hemen sonra sarı renkteki zemin üzerine kırmızı ve lapis renkte çift iplik rûmîler uygulanmıştır. Sarı zemin dışında lapis zeminli ince arasuyu mevcuttur. Arasuyunun üzerine beyaz renkte "+ ve :"ler yapılmıştır. Lapis ince arasuyunun her iki kenarında altın iplik bulunmaktadır.

Resim 207: Varak 246a'nın sûrebaşı 1.

Alt kısımda Nas sûresinin hemen üzerinde bulunan sûrebaşının yazı kısmı dendanlı bordo zeminli paftanın üzerindedir. Bordo zeminli pafta üzerine beyaz renk ile yazılan rika'a hattı tahrirsizdir(Resim 208). Yazı haricinde kalan alanda altın ile çift tahrirler yazılıp paftanın etrafına siyah iplik yapılmıştır. Siyah iplik altın ve lapis renkli çift tahrirlerden önce uygulanmıştır. Bu paftanın dış kısmında yine dendanlı bir pafta mevcuttur. Paftanın zemini altın olup üzerine lapis renkte çift tahrirler yapılmış ve etrafına siyah renk iplik çekilmiştir. Sûrebaşının köşe kısmında bulunan köşebentlerin zeminleri açık yeşil renktedir ve üzeri altın rûmîler ile bezenmiştir. Rûmîler köşebentlerin kenarındaki siyah iplik üzerindedir. Dış kısımda ise, siyah zeminli ince arasuyu yapılmıştır. Arasuyunun zemini üzerine beyaz renkte "+ ve :"lar yapılmıştır. İnce arasuyunun her iki tarafına altın renkte iplikler çekilmiştir.

Resim 208: Varak 246a'nın sûrebaşı 2.

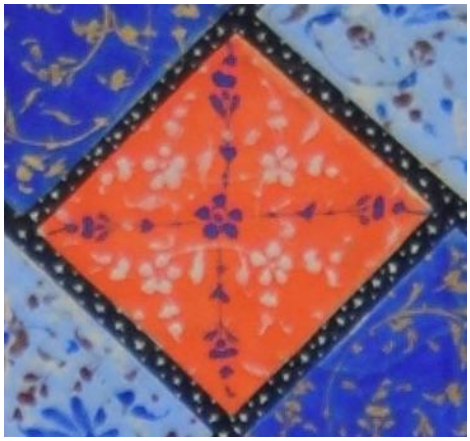
Koltuklar: Muhakkak yazıların arasında kalan koltuklarda altın zemin üzerine işlemeli rûmîler yapılmıştır(Resim 209). İşlemeleri altın olan rûmîlerden kırmızı zeminli önce siyah zeminli olanı sonra bezenmiştir. Rûmîlerin zemininde bulunan altın üzerine lapis renkte çift tahrirler uygulanmıştır. Bezemelerin dışında her iki tarafında altın iplik olan lapis zeminli ince arasuyu bulunmaktadır. Lapis zemin üzerine beyaz renkte "+ ve :"lar yapılmıştır.

Resim 209: Varak 246a'nın koltuk bezemesi.

Cetvel: Muhakkak yazı ve koltuk haricindeki cetvel, ince arasuyu ile her iki tarafıda tahrirli altın iplikler ile tamamlanmıştır. İnce arasuyunda yanyana üçgen paftalar sıralanmış ve zeminleri pembe, kırmızı, beyaz ve açıkyeşil ile boyanmıştır. Üçgen paftalar arasına da siyah tahrirler atılmıştır.

Kenarsuyu: Kenarsuyu iç kısımda, kare benzeri bir dörtgenler etrafında bulunan dikdörtgenler ile onların etrafını saran altın zeminli dikdörtgen ile kesişim noktalarında bulunan kare benzeri dörtgenlerden oluşur. Bezemelerin iç kısmında bulunan dörtgen zemin renkleri turuncu, gülkurusu ve açık yeşil renktedir.

Resim 210: Varak 246a'nın kenarsuyundaki turuncu pafta.

Resim 211: Varak 246a'nın kenarsuyundaki glkurusu pafta.

Turuncu zeminli paftanın üzerine önce lapis renkte sonra beyaz renkte çift tahrirler yapılmıştır(Resim 210). Gülkurusu ve açık yeşil renk zeminli paftaların üzerleri kırmızı renk çift tahrirler ile bezenmiştir(Resim 211 - 212). Bu dörtgen paftalar ile onların etrafını saran dikdörtgen paftalar arasına siyah zemin üzerine beyaz renkte "+ ve :"lar yapılmıştır. Dikdörtgen paftalarının zemin renkleri açık mavi ve lapis renktedirler(Resim 214). Açık mavi renkteki paftanın üzerine önce lapis renkte, sonrada bordo renkte çift tahrirler yapılmıştır. Lapis zeminli paftanın üzeri altın çift tahrirler ile bezenmiştir.

Resim 212: Varak 246a'nın kenarsuyundaki açık yeşil pafta.

Resim 213: Varak 246a'nın kenarsuyundaki siyah pafta.

Dikdörtgen paftaların etrafını çevreleyen altın dikdörtgenler üzerine klasik tezhip yapılmıştır. Yalnız klasik tezhibin dalları lapis renktedir. Tezhibin motif zeminlerinde açık mavi, turuncu, sarı, beyaz, gülkurusu ve açık yeşil renkler kullanılmıştır. Altın dikdörtgenlerin kesişim kısmında bulunan dörtgenlerin zemin renkleri siyah, gülkurusu ve açık yeşil renktedir. Siyah renk zemin üzerine beyaz, gülkurusu ve açık yeşil zemin üzerine ise, kırmızı renkte çift tahrirler yapılmıştır(Resim 213). Altın paftalar ile kesişim noktalarındaki dörtgenlerin çevresinde turuncu zeminli ince arasuyu bulunmaktadır. Turuncu ince arasuyunun üzeri ise, siyah renkte "+ ve :"ler ile bezenmiştir. Ayrıca kâğıt bezemelerin bir kısmınıda içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

Resim 214: Varak 246a'nın kenarsuyu.

KATALOG NO: 45

Resim 215: Varak 246b

Yazı Alanı: Eserin ayetlerin bitiminden sonraki ilk sayfası olan bu sayfa Hatim duasının bulunduğu Hâtime Sayfasıdır. Bu sebeple iç kısımda beş satırda farklı yazılar ile her yazının alanı farklı şekilde bezenmiştir.

Resim 216: Varak 246b'nın sûrebaşı 1.

Sayfanın ilkyazı alanı mavi zeminli olup üzerine altın renkte yazı yazılarak siyah renkte tahrirler çekilmiştir(Resim 216). Yazı yazıldıktan sonra zemin alanına lapis renkte çift tahrirler ile altın noktalar yapılmıştır. Zemine yapılan altın noktalar üzerine iğne perdah uygulanmıştır. Açık mavi zeminin etrafında turuncu renkte iplikler mevcuttur. Turuncu iplik haricinde kalan alanda yine turuncu renkte ve tahrirli rûmî paftalar yapılmıştır. Turuncu rûmîlerin iç kısmı altın zeminli dış kısmı ise, lapis renk boyalıdır. Klasik tezhibin motif zeminleri gülkurusu, sarı, açık mavi ve beyaz renktedir.

Resim 217: Varak 246b'nın sûrebaşı 2.

İkinci yazı alanının zemini turuncu renkli olup üzerine altın ile yazı yazılmış ve tahrirlenmiştir(Resim 217). Bu kısımdaki yazının altın zeminlerinde bazı dökülmeler mevcuttur. Hat haricinde kalan alan lapis renk çift tahrir ile bezenmiştir. Çift tahrirler ile yazıların boşluk alanlarında altın noktalar yapılmış ve üzerlerine iğne perdah uygulanmıştır. Turuncu zemin ile klasik tezhip alanı arasına beyaz iplikler çekilmiştir. Yazı kenarındaki klasik tezhip alanında rûmîler açık yeşil renkte yapılmış ve tahrirlenmiştir. Altın zeminli alanın motif zeminleri turuncu, sarı ve açık mavi renktedir. Lapis zeminli alandaki motifler ise, gülkurusu, turuncu, beyaz ve sarı renkte yapılmıştır.

Resim 218: Varak 246b'nın sûrebaşı 3.

Üçüncü yazı alanında, yazı altın ile lapis zeminüzerine uygulanmıştır(Resim 218). Yazının zemininde beyaz çift tahrirler ile boşluk alandaki altın noktalara iğne perdah yapılmıştır. Klasik tezhip alanı ile yazı alanı, turuncu renkte iplik ile ayrılmıştır. Köşe kısımlarda turuncu renkli ve tahrirli rûmîler ile paftalar yapılmıştır. Altın zemindeki motifler gülkurusu, sarı, açık mavi, açık yeşil ve beyaz renkler kullanılmıştır. Lapis zemin üzerindeki motiflerin zeminleri ise pembe ve sarı renktedir.

Resim 219: Varak 246b'nın sûrebaşı 4.

Dördüncü satırdaki yazı, altın zemin üzerine beyaz renkte ve her iki tarafı tahrirli yazılmıştır(Resim 219). Yazı zemininde lapis renkte çift tahrirler uygulanmıştır. Yazı ve çift tahrirlerin boşluk alanlarına iğne perdahlar yapılmıştır. Yazı alanı ile klasik tezhip alanı arasına turuncu renkte iplikler çekilmiştir. Köşe kısımlarda yapılan rûmîler açık yeşil renkte ve tahrirlidir. Altın zemindeki motifler turuncu, açık mavi ve sarı renktedir. Lapis zemin üzerindeki motiflerin zeminleri ise, pembe, sarı, turuncu ve beyaz renktedir.

Resim 220: Varak 246b'nın sûrebaşı 5.

Son yazı alanındaki hat açık yeşil zemin üzerine altın ile yazılmış ve tahrirlenmiştir(Resim 220). Yazı sonrasında zemine lapis renkte çift tahrirler ve altın noktalar üzerine iğne perdahlar yapılmıştır. Açık yeşil zemin ile klasik tezhip alanı arasına turuncu renkte iplik çekilmiştir. Köşe kısımlarda yapılan turuncu rûmîler tahrirlenmiştir. Altın zemindeki motifler gülkurusu, açık mavi ve sarıdır. Lapis zemin üzerindeki motifler ise, gülkurusu, turuncu, sarı ve beyaz renktedir.

Cetvel: Cetvel yazı alanlarını çevreleyen lapis renkli ince arasuyu ile başlamaktadır. Lapis zemin üzerine beyaz renkte "+ ve :"lar yapılmıştır. İnce arasuyunun her iki tarafında altın iplikler bulunmaktadır. Lapis renkteki ince arasuyunun hemen dışında iki ucu kâğıdın üst sınırına kadar uzanan açık yeşil renkte ince arasuyu yapılmıştır. İnce arasuyunun üzeri siyah renk ile "+ve :"lar ile bezenmiştir. Aynı ince arasuyu sûrebaşı alanının etrafınıda sarmaktadır. Yeşil zeminli ince arasuyunun her iki yanında altın iplikler mevcuttur.

Sûrebaşı: Hâtime sayfasında sûrebaşının orta alanında, açık mavi zemin üzerine her iki tarafı tahrirli altın yazı yazılmıştır(Resim 221). Yazı sonrasında zemin üzerine lapis renkte çift tahrir ile altın noktalara iğne perdahlar uygulanmıştır. Açık mavi zemin etrafına turuncu renkte iplik çekilmiştir. Bu paftanın altın zeminli salbeklerinin üzerine siyah renk ile çift tahrirler yapılmıştır.

Resim 221: Varak 246b'nın sûrebaşı bezemesi.

Sûrebaşının köşebentlerinde altın zemin üzerine beyaz renk ile tahrirli rûmîler yapılmıştır. Bu kısımda beyaz rûumiler ile pafta oluşturulmuş ve içerisi lapis renkte boyanmıştır. Yazı alanı ve köşebent haricinde kalan kısmında cetvele bitişik açık yeşil zemin üzerine siyah rûmîler işlenmiş ve etrafına beyaz iplik çekilmiştir. Salbekli yazı alanı ve köşebentler haricinde kalan kısımda klasik tezhip yapılmıştır. Klasik tezhip motif zeminleri turuncu, sarı, gülkurusu ve beyaz renktedir. Bezemeli alanın etrafı siyah zeminli ince arasuyu ile çevrilmiştir. İnce arasuyunun iç kısmına beyaz renkte, dış kısmına ise altın iplik çekilmiştir. Siyah zeminli ince arasuyu üzeri beyaz renkte "+ ve :"lar ile bezenmiştir. İnce arasuyu dışına altın zeminli zencerek yapılmıştır. Zencereğin orta noktalarında dörtlü penç kullanılmıştır. Bu pençlerin zemin renkleri ise, sarı, açık mavi ve turuncu renktedir. Zencereğin yollarının üzerine ise, iğne perdahlar yapılmıştır.

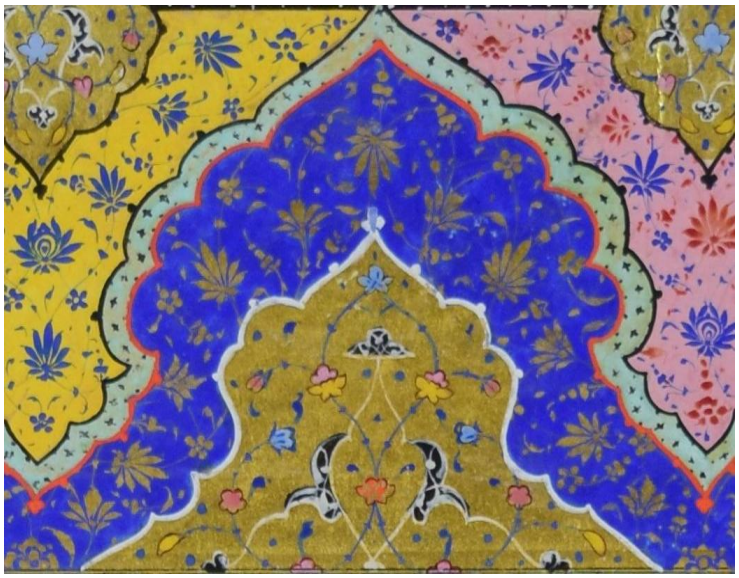
Kenarsuyu: Hâtime sayfasının 246b varağı Unvan sayfası şeklinde üst kısmı kubbeli yapılmıştır(Resim 222). Kubbenin iç kısmına altın zemin üzerine lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Altın zeminli alanı dış kısmı dendanlı ve salbeklidir. Salbeklerin zeminleri altın olup, üzerine lapis renk çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu dendanlı alanların çevresi turuncu renkte iplikler ile çevrilmiştir. Kubbenin dış

kısmında, zemini açık mavi olan kalınca bir iplik dolanmaktadır. Bu iplik salbeklerin aralarına giren dendanlı paftalar şeklinde uzamıştır. Salbeklerin iç kısmına giren açık mavi zeminli paftaların üzerine, lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Ayrıca açık mavi zeminin her iki tarafına turuncu renkte iplikler çekilmiştir. Altın zeminli alan ile açık mavi zeminli alan arasında kalan kısıma ise, klasik tezhip yapılmıştır. Tezhibin motif zeminleri ise, turuncu, gülkurusu, pembe ve beyaz renktedir.

Resim 222: Varak 246b'nın kubbe kısmı.

Kenarsuyu, cetvel ile kâğıt sınırı ortasından ikiye ayıran, üzerine beyaz renk ile "+ ve :"lar yapılmış siyah ince arasuyundan oluşmaktadır(Resim 223). İplik ile cetvel arasında bulunan alanda, iç içe geçmiş dendanlı paftalar bulunmaktadır. Cetvelin hemen yanına, altın zeminli ve beyaz renkte tahrirli dendanlı paftalar yapılmıştır. Bu altın pafta içerisinde zemini siyah renkte beyaz rûmîler uygulanmıştır. Rûmîler harici alan klasik tezhip ile bezenmiştir. Yalnız klasik tezhibin dalları lapis renkte ve rûmîlerden sonra yapılmıştır. Motiflerin zemin renkleri ise, sarı, pembe, gülkurusu ve mavi renktedir.

Resim 223: Varak 246b'nın dendanlı kenarsuyu bezemesi.

Altın zeminli paftanın dışında turuncu iplikler ile çevrilmiş lapis renkte zemin bulunmaktadır. Lapis zemin üzeri, altın renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu çift tahrirler beyaz iplik ile turuncu ipliğin altındadır. Lapis zeminli alanın dışına ise, açık yeşil renkte ince arasuyu yapılmıştır. İnce arasuyu içerisine siyah renkte "+ ve :"lar yapılmıştır. Arasuyu dışına siyah renkte iplikler çekilmiştir.

Siyah ince arasuyu ile dendanlı açık yeşil ince arasuyu arında kalan alanda, açık mavi, sarı ve pembe renkte zeminli dendanlı paftalar oluşturulmuştur. Açık mavi ve sarı zemin üzerine lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Açık pembe zemin ise, lapis ve kırmızı renkte çift tahrirler ile bezenmiştir.

Orta alandaki siyah ince arasuyu ile sarı, pembe ve açık mavi renkte zemin üzerinde, altın zeminli ve siyah tahrirli dendanlı paftalar bulunmaktadır(Resim 224). Altın paftaların üzeri, siyah zeminli beyaz renkte hurde rûmîler ile bezenmiştir. Rûmîler haricinde kalan alana lapis dallı tezhip yapılmıştır. Motif zeminleri ise, gülkurusu, turuncu, açık mavi ve sarı renktedir.

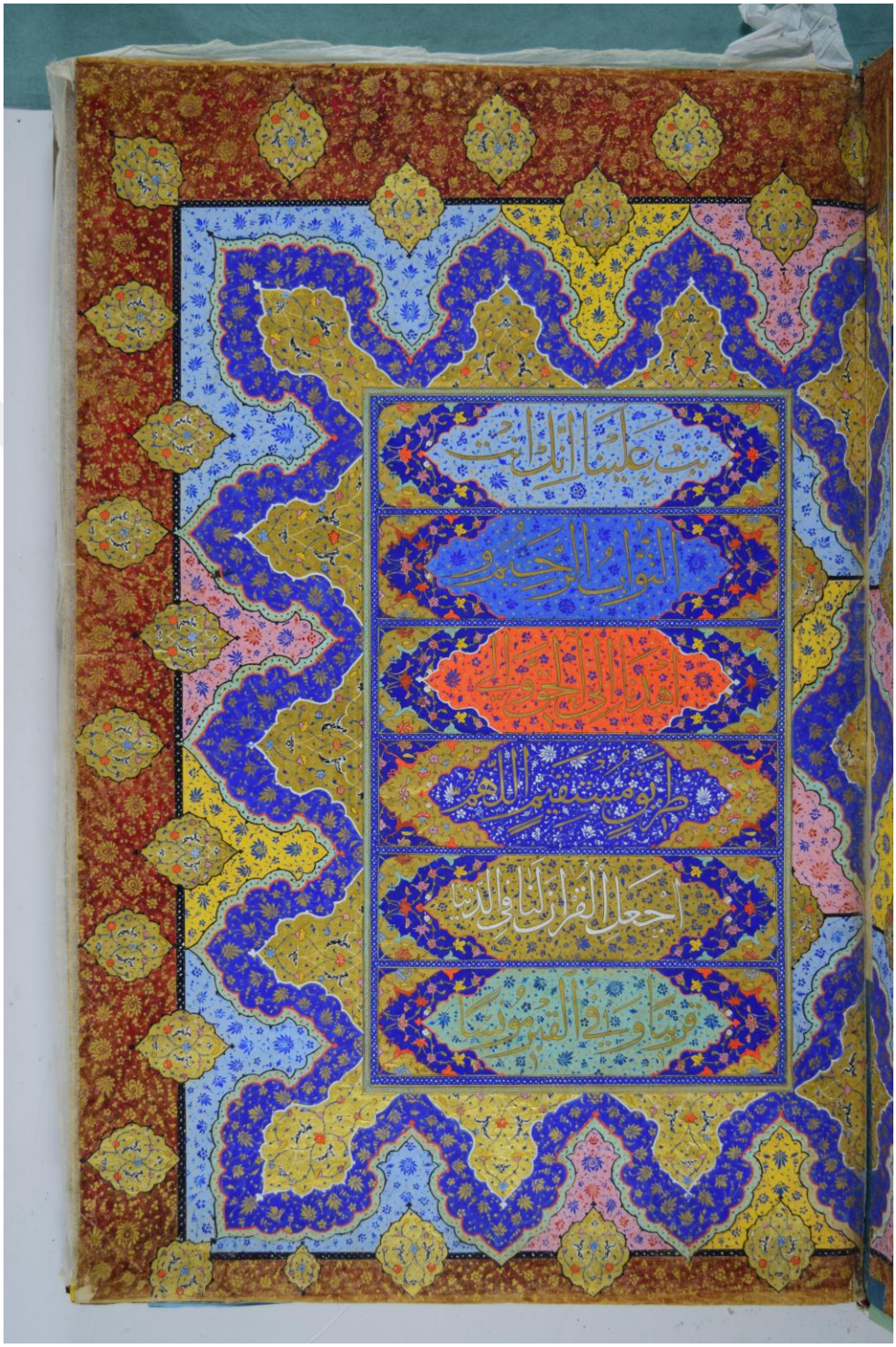
Resim 224: Varak 246b'nın kenarsuyundaki altın zeminli pafta.

Siyah zeminli ince arasuyu ile kâğıt sınırı arasında kalan bölümde altı zemin üzerine kırmızı renkli(hâreli kırmızı) zemin üzerine altın çift tahrirler yapılmıştır(Resim 225). Ayrıca kâğıt, üzerindeki bezemelerin bir kısmınıda içerisine alacak şekilde uzun kenardan kesilmiştir.

Resim 225: Varak 246b’nın kenarsuyundaki çift tahrir kısmı.

KATALOG NO: 46

Resim 226: Varak 247a

Yazı Alanı: Sayfanın ilkyazı alanı açık mavi zeminli olup, üzerine altın renkte yazı yazılarak siyah renkte tahrirler atılmıştır(Resim 227). Yazı yazıldıktan sonra zemin alanına lapis renkte çift tahrirler ile altın noktalar yapılmıştır. Zemine yapılan altın noktalar üzerine iğne perdah uygulanmıştır. Açık mavi zeminin etrafında turuncu renkte iplikler mevcuttur. Turuncu iplik haricinde kalan alanda, açık yeşil renkte ve tahrirli rûmî paftalar yapılmıştır. Açık yeşil paftanın iç kısmı, altın zeminli dış kısmı ise lapis renktedir. Klasik tezhibin motif zeminleri gülkurusu, sarı, açık mavi ve beyaz renktedir.

Resim 227: Varak 247a'nın sûrebaşı 1.

Varağın ikinci yazı alanı mavi renkte zeminli olup, üzerine altın ile yazı yazılmış ve etrafı tahrirlenmiştir(Resim 228). Yazı zemini lapis renkte çift tahrirler ile altın noktalarla bezenmiştir. Yazı zeminine yapılan altın noktalara ise, iğne perdah yapılmıştır. Mavi renk zeminli alan etrafına turuncu renkte iplikler çekilmiştir. İplik haricinde kalan kısımda turuncu renkte ve siyah tahrirli rûmîler ile paftalar yapılmıştır. Altın ve lapis renkte yapılan paftalarda klasik tezhip uygulanmıştır. Klasik tezhiplerin motif zeminleri açık mavi, gülkurusu, turuncu, sarı ve beyaz renktedir.

Resim 228: Varak 247a'nın sûrebaşı 2.

Sayfanın üçüncü yazı alanı turuncu renk zeminlidir. Turuncu zemin üzerine altın ile yazı yazılmış ve tahrirlenmiştir(Resim 229). Altın yazılardan bazılarının üzerinde dökülmeler bulunmaktadır. Yazı haricinde kalan bölüme, lapis renkte çift tahrirler ile altın noktalar yapılmıştır. Altın noktalara iğne perdah uygulanmıştır. Turuncu zeminli yazı alanın etrafına beyaz renkte iplikler çekilmiştir. İplik haricinde kalan alanda açık yeşil renkte ve tahrirli rûmîler ile paftalar oluşturulmuştur. Rûmîlerin iç kısmına lapis, dış kısmına ise, altın ile zemin yapılmıştır. Bu zeminler üzerine klasik tezhip uygulanmıştır. Klasik motif zeminleri, gülkurusu, sarı, açık mavi, açık yeşil ve beyaz renktedir.

Resim 229: Varak 247a'nın sûrebaşı 3.

Resim 230: Varak 247a'nın sûrebaşı 4.

Yazmanın 247a varağının dördüncü yazı alanı lapis zeminli olup, üzerine altın ile yazı yazılmıştır(Resim 230). Yazı haricinde kalan alan, beyaz renkte çift tahrirler ve iğne perdah yapılmış altın noktalar ile bezenmiştir. Altın zeminli paftanın etrafına turuncu renk ile dendanlı tahrirler çekilmiştir. Lapis zemin haricindeki alanda yine turuncu renkte ve tahrirli rûmîler ile paftalar oluşturulmuştur. Rûmîlerin iç kısmı altın, dış kısmı lapis renkte klasik tezhip yapılmıştır. Klasik tezhip motiflerinin zeminleri ise, turuncu, açık mavi, açık yeşil, gülkurusu, sarı ve beyaz renktedir.

Resim 231: Varak 247a'nın sûrebaşı 5.

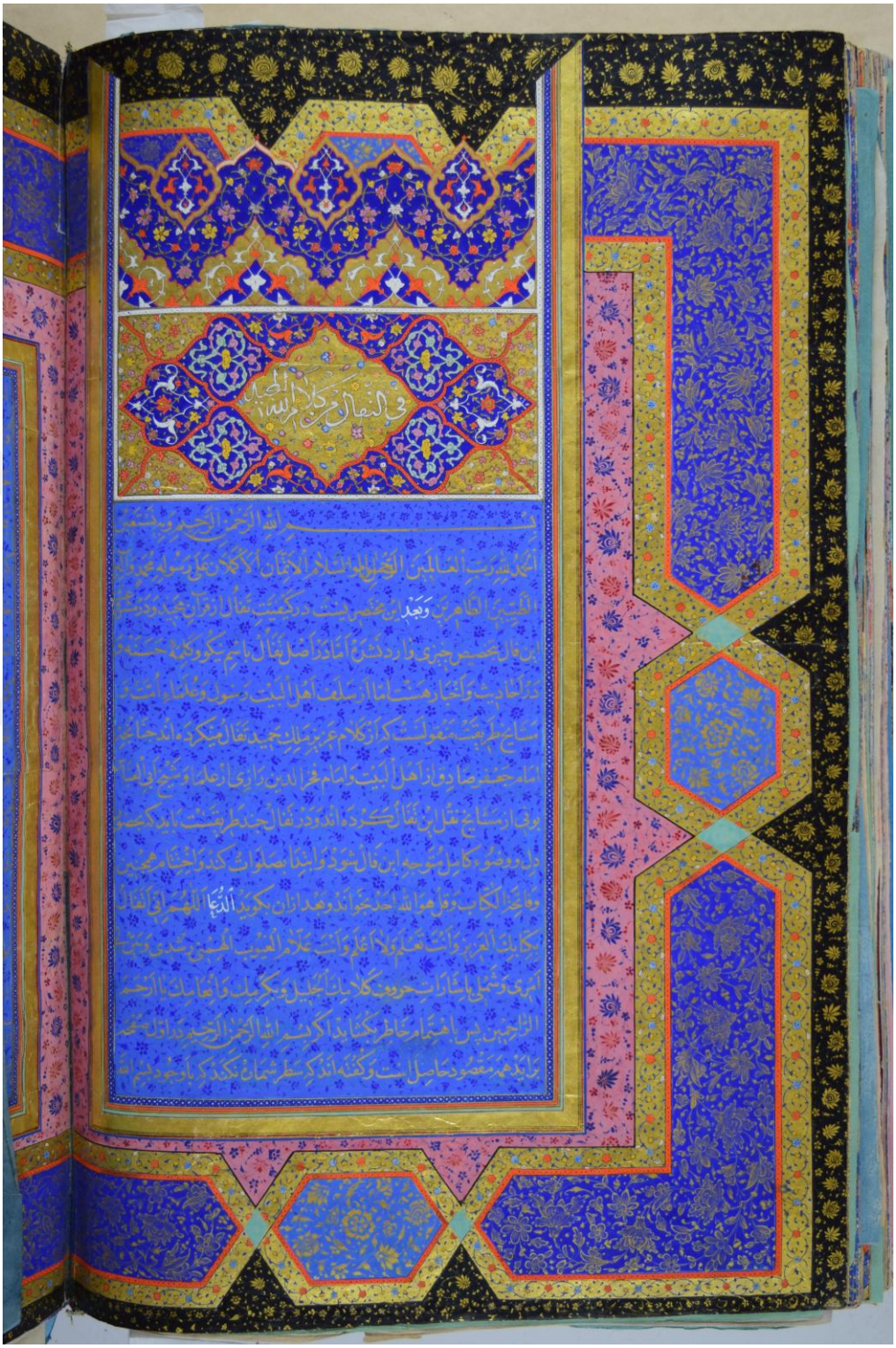
Beşinci satırdaki yazı altın zemin üzerine beyaz renkte yazılmış ve her iki tarafına tahrir çekilmiştir(Resim 231). Yazı zeminine lapis renkte çift tahrirler uygulanmıştır. Yazı ve çift tahrirlerin boşluk alanlarına ise, altın noktalar üzerine iğne perdahlar yapılmıştır. Lapis zeminin etrafına turuncu renkte tahrirler çekilmiştir. Köşe kısımlarda yapılan rûmîler açık yeşil renkte ve tahrirlidir. Bu rûmîlerin iç kısmı altın, dış kısmı ise, lapis renk zeminlidir. Her iki zemin üzerine klasik tezhip yapılmıştır. Tezhip motiflerinin zemin rekleri turuncu, açık mavi, gülkurusu, sarı, ve beyazdır.

. **Resim 232:** Varak 247a’nın sûrebaşı 6.

Eserin son yazı satırı açık yeşil zeminli olup üzerine altın ile yazı yazılmış ve tahrirlenmiştir(Resim 232). Yazı haricinde kalan alana lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Çift tahrirler ile yazı haricinde kalan bölüme, altın noktalar yapılıp iğne perdah uygulanmıştır. Açık mavi zemin etrafında turuncu renk ile tahrirler çekilmiştir. Turuncu tahrirler haricinde kalan alana, turuncu renkte tahrirli rûmîler ile paftalar yapılmıştır. Rûmîlerin iç kısmı altın, dış kısmı lapis renk zeminli olup, üzerine klasik tezhip uygulanmıştır. Klasik tezhip motiflerinin zeminleri açık mavi, gülkurusu, turuncu, sarı ve beyaz renktedir. Yazmanın yazı alanı haricinde kalan cetvel ve kenarsuyunun bezemeleri 246b numaralı varak ile aynıdır.

KATALOG NO: 47

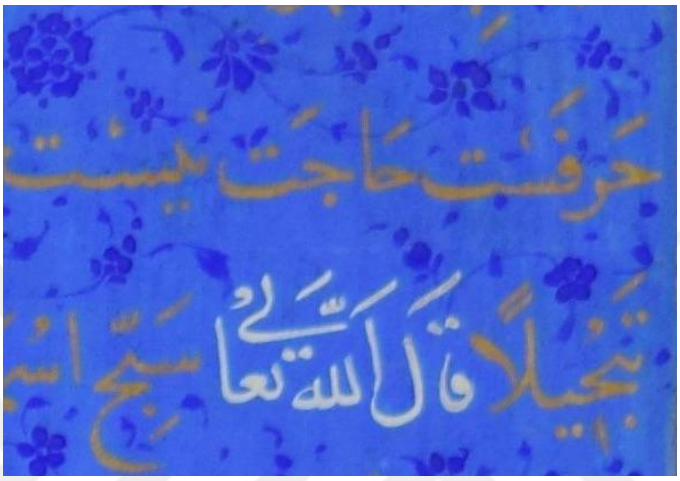
Resim 233: Varak 247b

KATALOG NO: 48

Resim 234: Varak 248a

Yazı Alanı: Yazmanın 247b numaralı varağı falnamenin başlangıç sayfasıdır. Her iki sayfada karşılıklı olarak yazılmıştır(Resim 235). Bu sebeple yazı alanlarının bezemeleri çok benzer şekilde süslenmiştir. Yazı alanında, mavi zemin üzerine nesih hat ve harekeleri altın ile yazılmıştır. Yazının bazı bölümleri beyaz renktedir. Nesih hattın zemininde yazı yazıldıktan sonra lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır.

Resim 235: Varak 247b – 248a'nın yazı alanları

Sûrebaşı: Sûrebaşının orta kısmında altın renkte zemin üzerinde beyaz renkte rika'a hattı ile yazı yazılmış ve tahrirlenmiştir(Resim 236). Yazının haricinde kalan bölüme ise, klasik tezhip yapılmıştır. Klasik tezhibin motif zemin renkleri gülkurusu, turuncu, lapis ve sarıdır.

Resim 236: Varak 247b'nin sûrebaşı bezemesi.

Sûrebaşında paftalar turuncu zeminli olan ve üzerinde “+”lar bulunan ince arasuyu ile bölünmüştür. Yazı etrafında, içerisinde dolantı bulut motifi bulunan zemini lapis renkte olan paftalar bulunmaktadır. Bulutlu paftaların yanında yine lapis renkteki pafta üzerine rûmî ve klasik tezhip yapılmıştır. Rûmîler beyaz renkte ve tahrirlidir. Klasik tezhip motif zeminleri ise, sarı, gülkurusu, turuncu ve beyaz renktedir. Lapis zemin haricindeki altın zeminli paftalara zer-ender-zer tezhip yapılmıştır. Motif zemin renkleri ise, turuncu, gülkurusu, açık mavi, sarı ve beyazdır. Paftaların dış kısmı, zemini beyaz renkte olan, üzerine siyah ile “+ ve :”lar yapılmış ince arasuyu ile çevrilmiştir. Bu ince arasuyu sûrebaşının etrafını dolanıp cetvele bitişik olarak kâğıt üst sınırına doğru uzanmaktadır.

Cetvel: Cetvel, her iki tarafında da altın iplik bulunan lapis renkteki ince arasuyu ile başlamıştır(Resim 235). Lapis zemin üzerine beyaz renkte “+ ve :”lar yapılmıştır. Lapis sonrası altın turuncu ve açık yeşil renkte iplik ile her iki tarafında altın iplikler bulunmaktadır. İplikler sonrası altın zeminli ve bezemesiz arasuyu mevcuttur. Arasuyunun dışına ise, ince siyah kuzu sonrası bordo ve lapis renkte iki kuzu daha çekilmiştir. Cetvel yazı alanını çevreleyerek üst kısımdan kâğıt sınırına doğru uzanmaktadır.

Resim 237: Varak 247b’nin cetvel kısmı.

Kenarsuyu: Varaklardan 247b numaralı sayfa falname başlangıcı olup, Unvan sayfası şeklinde tasarlanmıştır. Cetvelin kâğıt sınırına uzanmış alanın iç kısmına, enine simetrili paftalar ile klasik tezhip yapılmıştır(Resim 238). Tezhibin sûrebaşının üzerinde turuncu iplikle ayrılmış altın zeminli pafta bulunmaktadır. Altın paftanın içerisi, tahrirli turuncu ve beyaz renkte rûmîler ile bezenmiş ve paftanın etrafına turuncu tahrir çekilmiştir. Bu paftanın üzerinde klasik tezhip alanı bulunmaktadır. Tezhibin motif

zemin renkleri gülkurusu, turuncu, sarı ve beyazdır. Klasik tezhibin dışında içerisinde turuncu ve beyaz rûmîlerin olduğu lapis zeminli ve dendanlı paftalar bulunmaktadır. Bu paftalar ile klasik tezhip alanı, her iki tarafında turuncu iplik olan, altın zeminli ince arasuyu ile çevrelenmiştir.

Resim 238: Varak 247b'nin Unvan sayfası kısmı.

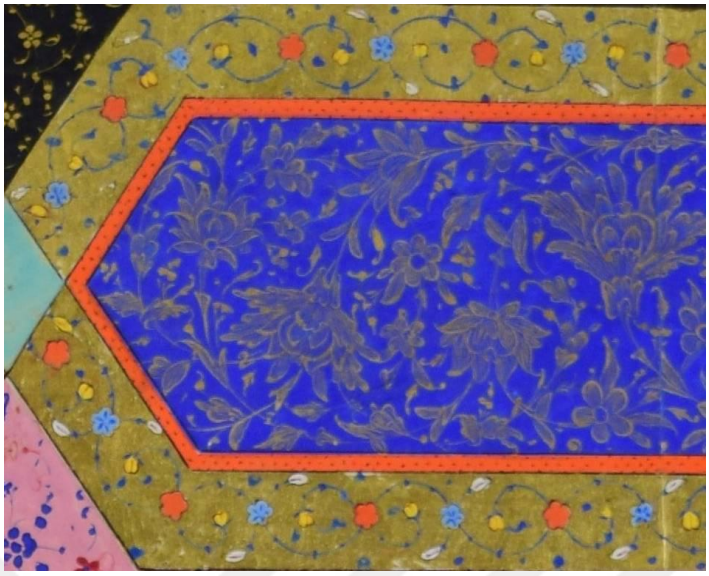
Kenarsuyu, cetvel ile kâğıt sınırı arasında bulunan altın zeminli iki arasuyunun kesişmeleri ile oluşmuş paftalardan oluşmaktadır(Resim 239). Varaklardan her ikisinin de kenarsuyu bezemeleri aynıdır. Altın arasuyularının zemini üzerine klasik tezhip yapılmıştır. Lâkin klasik tezhip dalları lapis renkte renkte uygulanmıştır. Arasularının kesişim kısımları açık yeşil renk ile boyanmıştır. Arasuyunun iç kısımlarında olan paftalarda altın zemine bitişik turuncu zeminli ince arasuyu yapılmıştır. İnce arasuyunun üzeri, siyah renkte "+"lar ile bezenmiştir.

Resim 239: Varak 247b – 248a'nın kenarsuyu bezemesi.

Arasularının içerisinde bulunan paftaların zeminleri açık mavi ve lapis renktedir(Resim 240). Açık mavi zeminli paftanın üzerine, altın ile çift tahrirler yapılmıştır. Çift tahrir deseni turuncu renkteki ince arasuyundan sonra yapılmıştır. Lapis zeminli paftaların içerisine ise, tarama halkâr yapılmıştır(Resim 241). Halkâr deseni ise turuncu renkteki ince arasuyundan önce yapılmıştır.

Resim 240: Varak 247b – 248a'nın kenarsuyu bezemesi 2.

Resim 241: Varak 247b – 248a'nın kenarsuyu bezemesi 3.

Cetvel ile altın ince arasuyu arasında kalan pembe zeminli alana, lapis ve kırmızı renk ile çift tahrirler yapılmıştır. Çift tahrirlerden kırmızı renk önce, lapis renk ise sonra uygulanmıştır. Desen bitirildikten sonra, pembe zemin ile altın arasuyu arasına, siyah renkte tahrir çekilmiştir.

Sayfanın altın zeminli arasuyu ile kâğıt bitimi arasında kalan kısmın zemini siyah renktedir. Bu bölüme siyah zemin üzerine altın ile çift tahrirler yapılmıştır. Karşılıklı bezenen 247b – 248a varaklarının her ikisi de uzun kenarlarından kesilmiştir.

KATALOG NO: 49

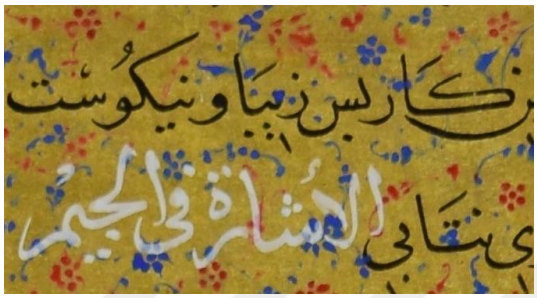
Resim 242: Varak 248b

KATALOG NO: 50

Resim 243: Varak 249a

Yazı Alanı: Mushafın bu varaklarında falname yazımı devam etmektedir(Resim 244). Sayfaların yazı alanı, altın zemin üzerine siyah nesih hatla yazılmıştır. Yazılardan arda kalan alana, kırmızı ve lapis renklerde çift tahrirler yapılmıştır. Bu bezemelerde kırmızı renk önce, lapis renk ise sonra uygulanmıştır. Bezemeler bitirildikten sonra yazının bazı bölgelerine beyaz renkte yazılar eklenmiştir.

Resim 244: 248b – 249a'nın yazı alanı örneği.

Cetvel: Sayfaların cetvelleri lapis renkte ince arasuyu ile başlamaktadır. İnce arasuyunun üzerine beyaz renkte "+ ve :"lar yapılmıştır. Lapis zeminli ince arasuyu etrafında her iki tarafı tahrirli altın iplikler bulunmaktadır. İnce arasuyu sonrasına turuncu, altın ve açık yeşil iplikler çekilmiştir. İpliklerden sonra, altın zeminli ve bezemesiz arasuyu bulunmaktadır. Arasuyu sonrası altın iplik, kırımızı ve lapis kuzular yapılmıştır. 248b varağında kâğıt dikiş kısmına yakın bölümde ciddi bir yırtılma mevcuttur.

Kenarsuyu: Yazmanın bu sayfalarına, kâğıt dikiş noktasından çıkıp, cetveli dolanarak tekrar dikiş noktasında sonlanan iki adet arasuyu yapılmıştır. Bu arasuları açık mavi zeminli olup, üzerine önce altın sonra turuncu renkte çift tahrirler yapılmıştır(Resim 245).

Resim 245: 248b – 249a'nın kernarsuyundaki arasuyu.

Cetvel ile ince arasuyu arasında kalan alana kitabeli zencerek yapılmıştır. Kitabelerin zemin rengi lapis ve altın üzerine kırmızı(hâreli kırmızı) renktedir(Resim 246). Lapis zemin üzerine yapılmış çift tahrirlerde önce altın, sonra beyaz renk uygulanmıştır. Hâreli kırmızı zeminli kitabenin üzeri ise, altın çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu alandaki kitabelerin aralarında kalan kısma, siyah zemin üzerine altın ile çift tahrir yapılmıştır.

Resim 246: 248b – 249a'nın kernarsuyundaki kitabeli zencerek 1.

İki arasuyunun arasında kalan alan, kitabeli zencerek şeklinde bezenmiştir. Kitabeler altın, açık yeşil ve sarı renktedir(Resim 247). Sarı zeminli kitabede önce lapis renk, sonra ise kırmızı renk ile çift tahrirler yapılmıştır. Açık yeşil zeminli pafta sırasıyla altın ve lapis renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Altın zeminli kitabede ise, tezhip uygulanmıştır. Bezemenin dalları lapis, çiçek zeminleri ise, turuncu ve açık mavi renktedir. Kitabelerin aralarında bulunan alan siyah zeminli ve üzeri altın çift tahrirlidir.

Resim 247: 248b – 249a'nın kernarsuyundaki kitabeli zencerek 2.

Dıştaki arasuyu ile kâğıt sınırı arasında bulunan bölüme, diğer alanlardaki gibi kitabeli arasuyu yapılmıştır(Resim 248). Bu kitabeler altın ve lapis renkte zeminlidir. Altın zeminli kitabede önce kırmızı sonra lapis renkte çift tahrirler uygulanmıştır. Lapis

zeminli kitabe ise, sırası ile altın ve beyaz renkte çift tahrirle bezenmiştir. Kitabelerin birleşim kısımları ise, siyah zeminli olup altın çift tahrirlidir.

Resim 248: 248b – 249a'nın kernarsuyundaki kitabeli zencerek 3.

Eserin bu varaklarında bütün desen bitirildikten sonra arasuyularının her iki tarafına siyah tahrirler çekilmiştir. Karşılıklı olarak bezenen 248b – 249a numaralı varakları, bezemenin bir kısmınıda içerisine alacak şekilde uzun kenarından kesilmiştir. Ayrıca 249a numaralı varağın kâğıt bitiş çizgisinin alt kısmında ve 248b numaralı varağın cetvel kısmında yırtılma ve katlanma mevcuttur.

KATALOG NO: 51

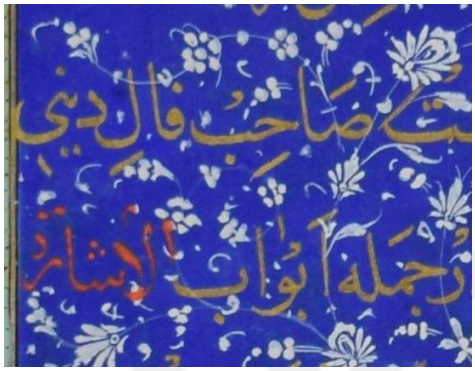
Resim 249: Varak 249b

KATALOG NO: 52

Resim 250: Varak 250a

Yazı Alanı: Mushafın bu varakları falnamenin devam ettiği sayfalardır ve karşılıklı olarak aynı şekilde bezenmiştir(Resim 251). Sayfaların yazıları lapis renk üzerine altın ile yazılmıştır. Yazının zeminine beyaz renkte çift tahrirler yapılmıştır. Çift tahrirler yapıldıktan sonra yazının bazı bölümlerine turuncu renkte yazılar yazılmıştır.

Resim 251: Varak 249b - 250a yazı alanı.

Cetvel: Yazı alanı dışında kalan cetvel her iki tarafında tahrirli altın iplikler bulunan, açık yeşil ince arasuyu ile başlamaktadır. İnce arasuyunun üzerine siyah renkte "+ ve :"lar yapılmıştır. Cetvelin devamında sırası ile turuncu, altın ve açık mavi renkte iplikler bulunmaktadır. İplikler sonrası altın zeminli ve bezemesiz arasuyu mevcuttur. Arasuyu sonrası ise, tahrirli altın iplik ile kırmızı ve açık mavi renkte kuzular vardır.

Kenarsuyu: Sayfanın kenarsuyu yanyana dikine dörtgenler ve onların kesişim noktalarında bulunan daha küçük dörtgenlerden oluşmaktadır. Zemin kısımlarında büyük dörtgenlerin zeminleri açık mavi, mavi, lapis, açık yeşil, turuncu, sarı, pembe ve altın üzerine kırmızı(hâreli kırmızı) renktedir.

Resim 252: Varak 249b - 250a kenarsuyu 1.

Pembe zeminli paftanın üzerine önce lapis, sonrasında kırmızı renkte çift tahrirler yapılmıştır(Resim 252). Lapis renk zeminli paftada, sırasıyla altın ve beyaz renkte çift tahrirler mevcuttur(Resim 253). Mavi zeminli pafta, önce altın sonra turuncu renkte çift tahrirler ile bezenmiştir. Açık mavi zeminli paftanın bezemesinde çift tahrirlerde kahverengi önce, lapis renk ise sonra uygulanmıştır. Açık yeşil renk zeminli paftanın üzerine lapis renk önce, altın renkteki çift tahrirler ise sonra yapılmıştır. Sarı renkteki paftada altın çift tahrirler önce lapis renkli olanlar ise sonra uygulanmıştır(Resim 254). Turuncu zeminli paftanın üzeri altın renkte çift tahrirler ile bezenmiştir(Resim 252). Altın üzerine kırmızı renkteki paftanın üzerine ise, altın çift tahrirler yapılmıştır(Resim 254).

Resim 253: Varak 249b - 250a kenarsuyu 2.

Resim 254: Varak 249b - 250a kenarsuyu 3.

Altın zeminli dörtgen paftanın üzeri kırmızı ve lapis renkte çift tahrirler ile bezenmiştir(Resim 255). Sayfalardaki bezemelerin tamamı bitirildikten sonra siyah tahrirler çekilmiştir. Sayfalar uzun kenardan bezemelerin bir kısmınıda içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

Resim 255: Varak 249b - 250a kenarsuyu 4.

KATALOG NO: 53

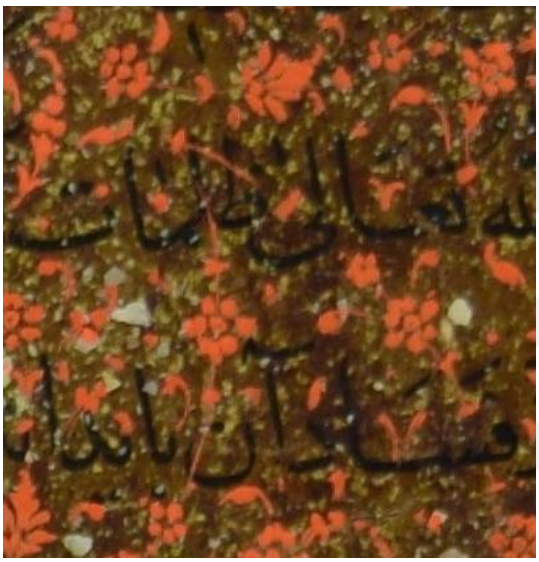
Resim 256: Varak 250b

KATALOG NO: 54

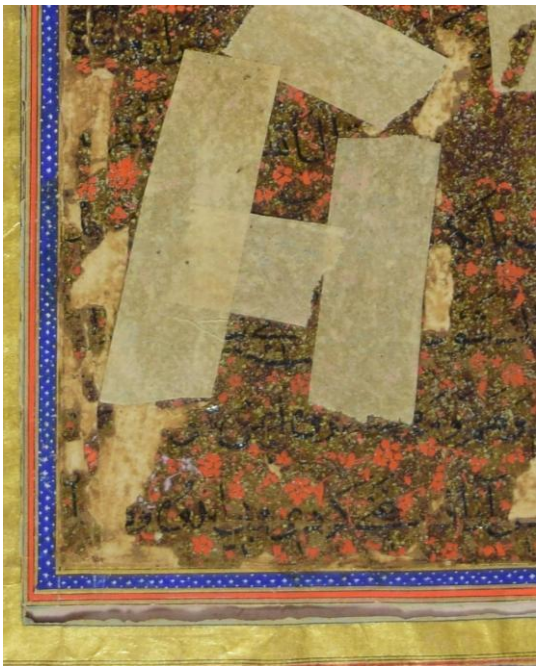

Resim 257: Varak 251a

Yazı Alanı: Mushafın karşılıklı bezenen bu iki sayfasında falname metni devam etmektedir. Yazının zemini koyu kahve benzeri bir renktedir. Bu zemin üzerine siyah renkte nesih hat ile yazı yazılmıştır(Resim 258). Sayfalara yazılar yazıldıktan sonra üzerlerine küçük parçalar halinde sedef serpilmiştir. Bu işlemden sonra, yazının boşluk kısımlarına turuncu renkte çift tahrirler yapılmıştır. 251b numaralı varakta çok ciddi hasar vardır. Bu kısmın yazı alanına bant benzeri kâğıt parçaları yapıştırılmıştır(Resim 259).

Resim 258: Varak 250b - 251a yazı alanı.

Resim 259: Varak 251a yazı alanındaki hasar.

Cetvel: Varakların cetveli yazı alanını çevreleyen lapis renk zeminli ince arasuyu ile başlamaktadır. İnce arasuyunun üzeri beyaz renkte "+ ve :"lar ile bezenmiştir. Lapis zemin sonrası sırası ile altın, turuncu, altın ve açık yeşil iplikler çekilmiştir. 251a numaralı varak açık yeşil iplik kısmından kâğıttan tamamen ayrılmıştır(Resim 260). İplikler sonrası altın zeminli ve bezemesiz arasuyu bulunmaktadır. Arasuyu sonrasına ise, altın iplik ve bordo kuzu yapılmıştır.

Resim 260: Varak 251a'da cetvel kısmındaki ayrım.

Kenarsuyu: Sayfaların kenarsuyu kâğıt sınırı ile cetvelin orta alanından geçen turuncu arasuyu ile ayrılmıştır(Resim 261). Turuncu arasuyu üzerine altın ile çift tahrir yapılmıştır. Arasuyunun bezemesi bitirildikten sonra her iki tarafına siyah renkte tahrir çekilmiştir. Cetvel ile turuncu arasuyu arasında kalan alanda, kitabeli zencerek bulunmaktadır. Kitabeler lapis ve açık mavi zeminlidir. Lapis zeminli kitabenin üzerine önce altın, sonra beyaz renk ile çift tahrirler yapılmıştır. Açık mavi zeminli paftada turuncu ve tahrirli rûmîler ile pafta yapılmış ve bu paftanın içerisi altınla boyanmıştır. Altın ve açık mavi zeminli paftanın geri kalan kısmında klasik tezhip mevcuttur. Klasik tezhibin motif zemin renkleri ise, gülkurusu, turuncu, açık mavi ve sarıdır. Kitabelerin bezemeleri bitirildikten sonra dendanların etrafına beyaz renkte tahrirler çekilmiştir. Kitabelerin birleşim kısımları yapıştırma altın olup üzeri siyah renkte çift tahrirler ile bezenmiştir.

Resim 261: Varak 250b - 251a kenarsuyu kitabeli zencerek kısmı.

Turuncu ince arasuyu ile kâğıt sınırı arasında kalan bölüm yapıştırma altın ile kaplanmıştır(Resim 262). Altın zemin üzerine önce kırmızı renk, sonrasında lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Dış kısımdaki kırmızı renk çift tahrirlerin bazı bölümlerinde silinmeler mevcuttur. Ayrıca kâğıt uzun kenarından, bezemelerin bir kısmını da içerisine alacak şekilde kesilmiştir.

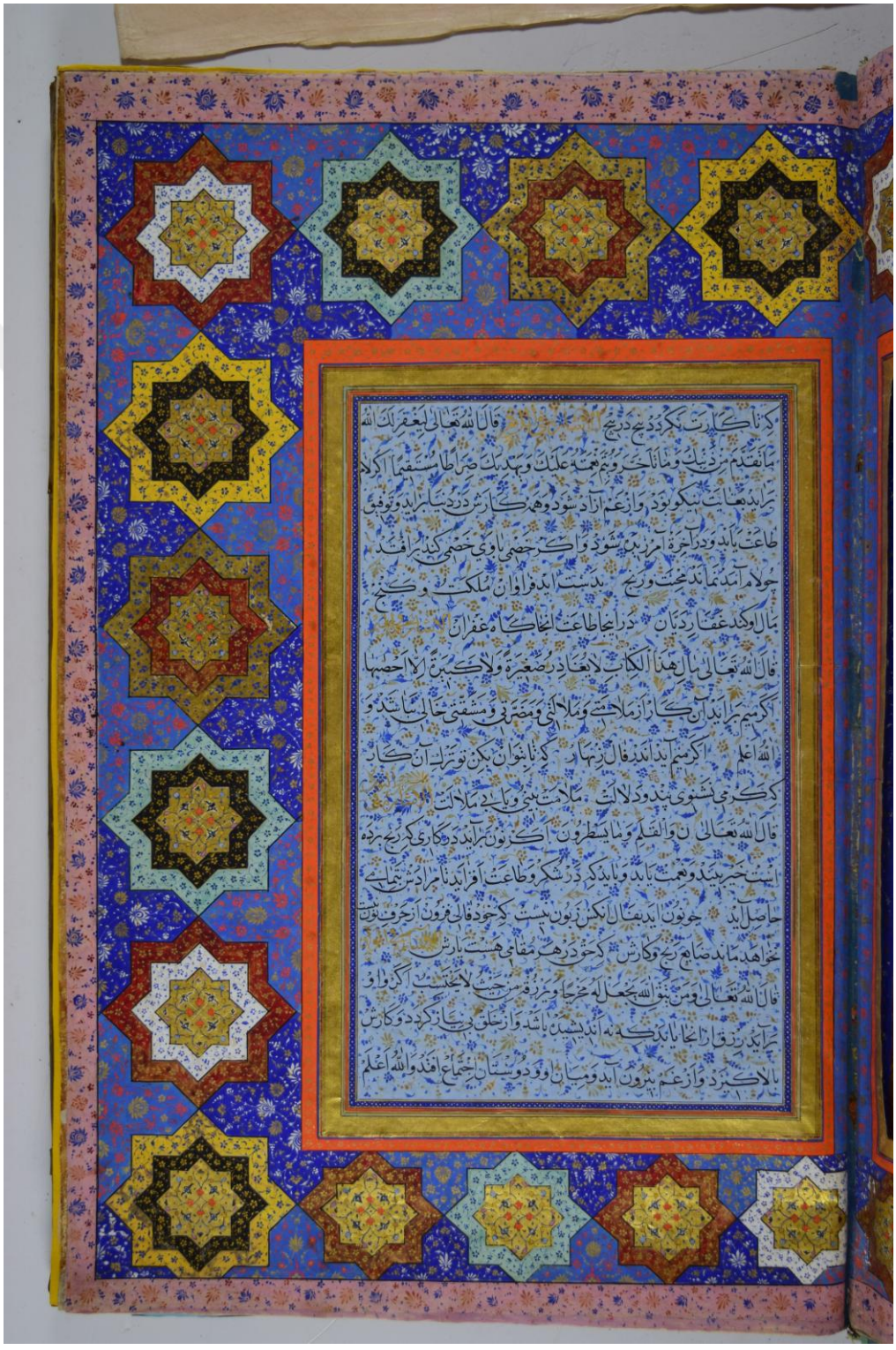
Resim 262: Varak 250b - 251a kenarsuyundaki çift tahrir bezemesi.

KATALOG NO: 55

Resim 263: Varak 251b

KATALOG NO: 56

Resim 264: Varak 252a

Yazı Alanı: Mushafın bu iki varağında falname yazımı devam etmektedir. Varakların yazı zemini açık mavi renkte olup, üzerine siyah nesih hat ile yazı yazılmıştır(Resim 265). Yazının zemininde önce altın sonrasında ise, lapis renkte çift tahrirler uygulanmıştır. Bezemeler bitirildikten sonra yazının bazı noktalarına altın ile yazılar eklemiştir.

Resim 265: Varak 251b - 252a'nın yazı alanı.

Cetvel: Açık mavi yazı zeminini çevreleyen cetvel alanı lapis renkte olan, üzerinde beyaz renkte "+ ve :"lar bulunan ince arasuyu ile başlamaktadır. Her iki tarafında altın iplik bulunan ince arasuyu sonrası sırası ile turuncu, altın ve açık yeşil iplikler mevcuttur. Açık yeşil ipliğin hemen yanında zemini altın ve bezemesiz arasuyu yapılmıştır. Arasuyu sonrası altın iplik ile bordo ve lapis renkte kuzu çekilmiştir.

Cetvelde 251b numaralı varağın açık yeşil iplik kısmında, ciddi bir ayrım mevcuttur(Resim 266). Tamamen sayfadan kopan bu kısım ciddi bir yenilemeye ihtiyaç duymaktadır.

Resim 266: Varak 251b'nin cetvel kısmındaki ciddi ayrım.

Kenarsuyu: Sayfanın cetvelini çevreleyen turuncu ince arasuyu ile kenarsuyu başlamaktadır. Arasuyunun üzerine altın ile çift tahrirler yapılmıştır. Çift tahrirler sonrası arasuyunun dış kısmına siyah renkte tahrir çekilmiştir. Arasuyu sonrasındaki alanda içe içe yapılmış sekizgenler mevcuttur. Bu sekizgenlerin en dışlarındakiler köşe kısımlarından birbiri ile kesişerek cetvelin etrafını dolaşmaktadır. Cetvelin üst kısmı ve kâğıdın uzun kenarına denk gelen bölümde iç içe üç sekizgen yapılmıştır. Cetvelin alt kısmında ise, bezeme alanı az olduğundan iç içe iki sekizgenler uygulanmıştır.

Sekizgenlerin en iç kısmında olan altın zeminli paftanın üzerine, siyah zeminli beyaz hurde rûmîler yapılmıştır. Rûmîler haricinde kalan kısımlara klasik tezhip yapılmıştır. Lâkin tezhibin dalları lapis renkte uygulanmıştır. Tezhip motiflerinin zemin renkleri turuncu, sarı, pembe ve açık mavidir(Resim 267 – 26 – 269 – 270) .

Resim 267: Varak 251b - 252a'nın kenarsuyu 1.

Sekizgenlerden açık yeşil, altın, sarı ve beyaz zeminli paftaların üzerlerine lapis renkte çift tahrirler yapılmıştır. Altın üzerine kırmızı renkte(hâreli kırmızı) zeminli pafta ile siyah renk zeminli paftanın üzerine ise, altın ile çift tahrirler uygulanmıştır(Resim 272). Sekizgen paftalardan hariç kalan açık mavi ve lapis zeminli paftaların üzerilerine de çift tahrirler yapılmıştır(Resim

271).

Resim 268: Varak 251b - 252a'nın kenarsuyu 2.

Açık mavi zemin üzerine turuncu çift tahrirler önce, altın çift tahrirler ise, sonra uygulanmıştır. Lapis zemin üzeri ise, önce altın sonrasında beyaz çift tahrirler ile bezenmiştir. Sekizgen paftaların her birinin etrafına siyah renkte tahrir çekilmiştir. Bu paftaların ile kâğıt bitiminde bulunan pembe zemin arasında da siyah renkte tahrir bulunmaktadır. Pembe zemin üzerine önce kırmızı, sonra lapis renk ile çift tahrirler yapılmıştır. Ayrıca varaklar bezemelerin bir kısmınıda içine alacak şekilde uzun kenarlarından kesilmiştir.

Resim 269: Varak 251b - 252a'nın kenarsuyu 3.

Resim 270: Varak 251b - 252a'nın kenarsuyu 4.

Resim 271: Varak 251b - 252a'nın kenarsuyu 5.

Kenarsuyunundaki sekizgenler çift katmanlı olmasına rağmen, alt kısımdakiler tek katmanlı ve ebat olarak diğerlerinden küçük yapılmıştır(Resim 272). Renk olarak altın sekizgen ve hemen dışında hâreli kırmızı, yeşil, sarı ve beyaz renkte sekizgenlerden oluşmaktadır.

Resim 272: Varak 251b - 252a'nın kenarsuyu 6.

KATALOG NO: 57

Resim 273: Varak 252b

KATALOG NO: 58

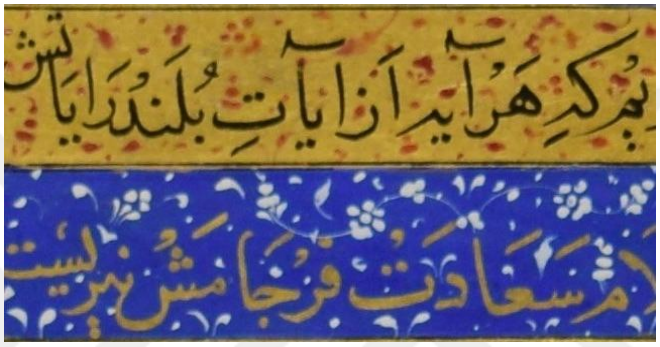
Resim 274: Varak 253a

Yazı Alanı: Varakların bu sayfaları falname anlatımının devamı ve içerisinde müzehhip Tacettin Haydar'ın ismininde geçtiği yazı kısmından oluşur(Resim 275). Bu

kısımdaki yazı alanı altın zemin ve lapis zemin olarak bölünmüş ve aralarına altın iplikler çekilmiştir(Resim 276). Nesih hat ile yazılan yazı, lapis zemin üzerine altın, altın zemin üzerine ise, siyah renkte ile yazılmıştır. Nesih hatlar bazı kısımlarda cetvel üzerine taşmıştır. Bu zeminlerde yazı haricinde kalan alanlar çift tahrirler ile bezenmiştir. Bu çift tahrirler altın zemin üzerine kırmızı, lapis zemin üzerine ise beyaz renkte uygulanmıştır.

Resim 275: Varak 253a'da mzehhip isminin bulunduğu kısım.

Resim 276: Varak 252b - 253a yazı alanı.

Cetvel: Yazı alanı dışında kalan cetvel, içerisine üçgenler yapılmış olan ince arasuyu ile başlamaktadır(Resim 277). Üçgenlerin zemin renkleri açık pembe, açık turuncu, açık yeşil ve beyazdır. İnce arasuyunun iki yanında etrafları tahrirli altın iplikler bulunmaktadır. İnce arasuyu ile kitabeli zencerek arasına, kalınca siyah renkte iplik çekilmiştir.

Resim 277: Varak 252b - 253a cetvel kısmı.

Siyah iplik sonrasında zeminleri açık yeşil, turuncu, açık mavi, hâreli kırmızı ve sarı renkte kitabeli zencerek yapılmıştır(Resim 278). Kitabelerden hâreli kırmızı, açık yeşil, açık mavi ve turuncu renkli zeminlerin üzeri, altın çift tahrirler ile bezenmiştir. Kitabeler arasında kalan dörtlü penç şeklinde altın paftaların üzerine ise,

kırmızı renkte çift tahrir yapılmıştır. Kitabeli zencereğin dış kısmına, iç kısımdaki gibi altın, siyah ve tekrar altın iplikler çekilmiştir. İpliklerin dış kısmında, yine iç kısımdaki gibi üçgen paftalı ince arasuyu yapılmıştır. İnce arasuyu dışında da altın iplik ile cetvel tamamlanmıştır.

Resim 278: Varak 252b - 253a kitabeli zencerek kısmı.

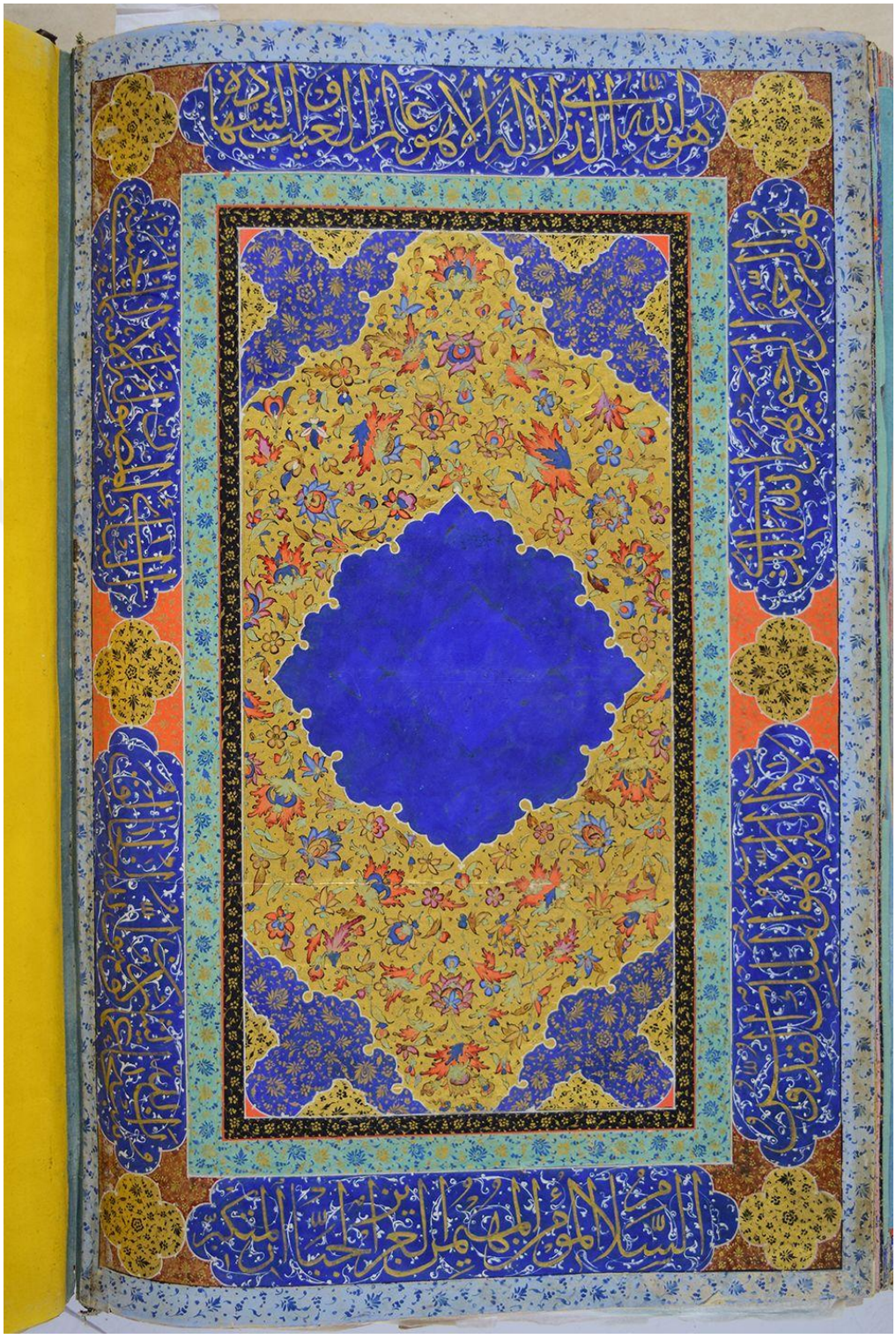
Kenarsuyu: Cetvel ile kâğıt sınırı arasında kalan kenarsuyunda beyaz iplikler ile dendanlı paftalar oluşturulmuştur(Resim 278). Altın zeminli bu paftalar içerisine kırmızı zeminli beyaz rûmîler yapılmıştır. Rûmî paftalar haricinde kalan kısım, klasik tezhip ile bezenmiştir. Tezhibin dalları lapis renkte uygulanmıştır. Tezhiplerin motif zeminleri turuncu, açık mavi, gülkurusu ve sarı renktedir. Paftanın dışında kalan kısımdaki beyaz tahrirler zemindeki bezemeden sonra yapılmıştır.

Resim 278: Varak 252b - 253a kenarsuyu bezemesi.

Varakların altın zeminli pafta haricinde kalan kısıma lapis renk üzerine, altın çift tahrirler ile bezenmiştir. Kenarsuyunun dışında kalan bölümde hâreli kırmızı renk zemin üzerine bir helezona oturtulmamış şekilde altın çift tahrirler yapılmıştır.

KATALOG NO:59

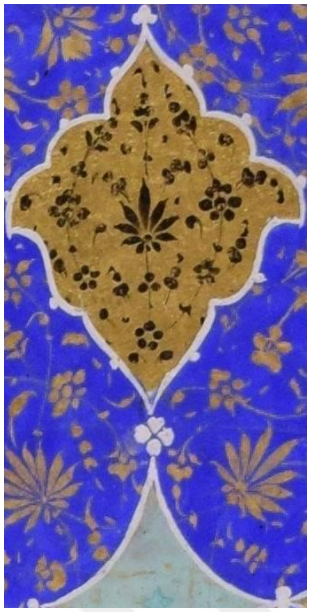

Resim 279: Varak 253b

KATALOG NO: 60

Resim 280: Varak 254a

İç Kısım: Sayfanın iç kısmında bulunan lapis zeminli madalyonun içerisinde altın zeminli dört pafta bulunmaktadır(Resim 281). Bu paftaların ortasındaki kare benzeri birleşim noktasına, sadece limonküfü renk boya sürülmüştür. Altın zeminli paftanın üzerine siyah renk ile hatâyî grubu motifler çift tahrir tekniği ile uygulanmıştır. Altın paftaların etrafına yapılan tahrirsiz beyaz tahrir zemindeki siyah bezemeden sonra yapılmıştır.

Resim 281: Varak 253b - 254a'da madalyondaki altın pafta.

Lacivert madalyonun üzeri altın çift tahrirler ile bezenmiştir(Resim 282). Bu kısımdaki desende simetriye tam uyulmadan, hatta bazı motifler simetrisindeki motiften farklı olarak uygulanmıştır. Bu kısımdaki desen yapıldıktan sonra zemin etrafına beyaz tahrir çekilmiştir. Lapis renk zemin içerisindeki bezemeler sadece 254a varağında bulunmaktadır.

Resim 282: Varak 253b - 254a'da madalyondaki altın çift tahrirler.

Cedvelin iç kısmında kalan köşe alanlarda içerideki madalyonun 4/1'i uygulanmıştır(Resim 282). Yalnız köşelerde altın paftaların birleşim kısmı limonküfü yerine sülyen renginde boya ile boyanmıştır.

İç kısımda madalyon ve köşebentler haricinde kalan bölümde altın zemin üzerine renkli (Şikaf) halkâr yapılmıştır (Resim 282). Eserin tamamında bulunan simetriye uymama kuralı burada da mevcuttur. Yapılan halkârda lapis, açık mavi, açık yeşil, sülyen, altın, sarı kızılkahve, pembe, bordo gibi renkler kullanılmıştır.

Resim 282: Varak 253b - 254a'nın halkâr bezemesi.

Halkârda açık mavi, pembe, açık turuncu, sarı renkteki motiflerin uçlarına yine aynı renklerin koyuları olan lapis, bordo, sülyen ve kahverengi renkler ile kalınca bir tahrir çekilmiş ve koyu renkler sonrasında da siyah renk ile bir tahrir daha atılmıştır(Resim 282). Yapraklarda açık yeşil, kahve, lapis ve sarı gibi birçok renk kullanılmıştır. Yapraklara sürülen renklerden sonra yine siyah ile tahrir atılmıştır. Ayrıca desende en göze gelen büyük ebatlı hatâyîlerde açık turuncu, pembe ve sarı renklerin uçlarından can noktasına doğru, yine aynı renklerin koyuları olan sülyen, bordo ve kahverengi ile taramalar yapılarak uçları koyulaştırılmıştır. Dallarda açık yeşil ve lapis renk sürülmüş ve rengin ortasından siyah renk ile tahrir çekilmiştir.

Halkâr, zemin rengi olan altın sürüldükten sonra üzerine uygulanmıştır. Halkârın tamamı bitirilip, göbekteki madalyon ve köşebentleri çevreleyen beyaz tahrir halkâr motiflerinin üzerinden geçerek yapılmıştır.

Cetvel: Cetvel kısmı iki arasuyundan oluşmaktadır. İç kısımda siyah zeminli çift iplik bir desen uygulanmıştır(Resim 283). Bu desende hatâyî grubu motifler çift tahrir tekniği ile tek renk altın kullanılarak yapılmıştır. Bu desen bezendikten sonra iç kısmına beyaz, dış kısmına sülyen renkte tahrir çekilmiştir.

Resim 283: Varak 253b - 254a'nın cetvel kısmı.

Siyah ipliğin hemen yanındaki açık yeşil zeminli arasuyu, altın ve lapis renkten oluşan çift iplik şekilne çift tahrirler ile bezenmiştir(Resim 283). Lapis renkli desenin bazı motifleri altın renkli motiflerin üzerinde olduğundan altın renkli desen lapis renkli olandan önce uygulanmıştır. Açık yeşil zeminli arasuyunun iç kısmında siyah zeminli arasuyunu birbirinden ayıran sülyen iplik bulunmaktadır. Dış kısmında ise, içerisinde yazı bulunan kitabeli kenar suyu ile arasına beyaz iplik çekilmiştir. Her iki iplikte desen uygulandıktan sonra yapılmıştır.

Kenarsuyu: Kenar suyunda içerisinde sülüs yazı bulunan bir kitabeli zencerek yapılmıştır. Lapis ve altın zeminli kitabeler ile onlardan arda kalan boşluklara bordo ve sülyen zeminli bezemeler uygulanmıştır. Lapis zeminli kitabelerde yazı ve harekeleri altın ile yazılışmıştır. Burada 253b varağın üst kısımdan başlayıp sağ tarafından devam eden kısımda Haşr sûresinin 22, 23 ve 24. ayetin bir kısmı yazılmıştır. Bu ayetler şöyledir:

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ

هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاء الْحُسْنَى

22. Huvallâhullezî lâ ilâhe illâ huve, âlimul gaybi veş şehâdeti, huver rahmânur rahîm(rahîmu).

O, kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'tır. Gaybı da, görünen âlemi de bilendir. O, Rahmân'dır, Rahîm'dir.

23. Huvallâhullezî lâ ilâhe illâ huve, el melikul kuddûsus selâmul mu'minul muheyminul azîzul cebbârul mutekebbir(mutekebbiru), subhânallâhi ammâ yuşrikûn(yuşrikûne).

O, kendisinden başka hiçbir ilah bulunmayan Allah'tır. O, mülkün gerçek sahibi, kutsal (her türlü eksiklikten uzak), barış ve esenliğin kaynağı, güvenlik veren, gözetip koruyan, mutlak güç sahibi, düzeltip ıslah eden ve dilediğini yaptıran ve büyüklükte eşsiz olan Allah'tır. Allah, onların ortak koştuklarından uzaktır.

24. Huvallâhul hâlikul bâriul musavviru lehul esmâul husnâ…

Yazmanın 254a varağının üst kısmında Hadîd sûresinin 3. ayeti bulunmaktadır. Sağ kısımdan başlayıp sola doğru dönen diğer yazıda ise, 4. ayet yazılmıştır. Bu ayetler şunlardır:

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنزِلُ مِنَ السَّمَاء وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

3. Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın(bâtınu), ve huve bi kulli şey'in alîm(alîmun).

O, ilk ve sondur. Zâhir ve Bâtın'dır. O, her şeyi hakkıyla bilendir.

4. Huvellezî halakas semâvâti vel arda fi sitteti eyyâmin summestevâ alâl arş(arşi), ya'lemu mâ yelicu fîl ardı ve mâ yahrucu minhâ ve mâ yenzilu mines semâi ve mâ ya'rucu fîhâ, ve huve meakum eyne mâ kuntum, vallâhu bi mâ ta'melûne basîr(basîrun).

O, gökleri ve yeri altı günde (altı evrede) yaratan, sonra Arş'a kurulandır. Yere gireni, ondan çıkanı, gökten ineni, oraya yükseleni bilir. Nerede olsanız, O sizinle beraberdir. Allah bütün yaptıklarınızı hakkıyla görendir.

Yazıların hiç biri tashih edilmemiş ve zeminleri ise, hurde rûmîler ile bezenmiştir(Resim 284). Bu rûmîler yazı yazıldıktan sonra yazıdan arda kalan boşlukları doldurmak için yapılmıştır. Lapis zeminli kitabelerin birleşim noktalarında bulunan altın zeminli kitabenin üzerine, siyah renkte çift tahrir uygulanmıştır. Lapis ve altın zeminli kitabeler yazılıp desenleri de bitirildikten sonra beyaz tahrir ile çevrelenmiştir. Yalnız yazıların dış tarafına beyaz renkte olmayıp siyah renkte bir tahrir çekilmiştir.

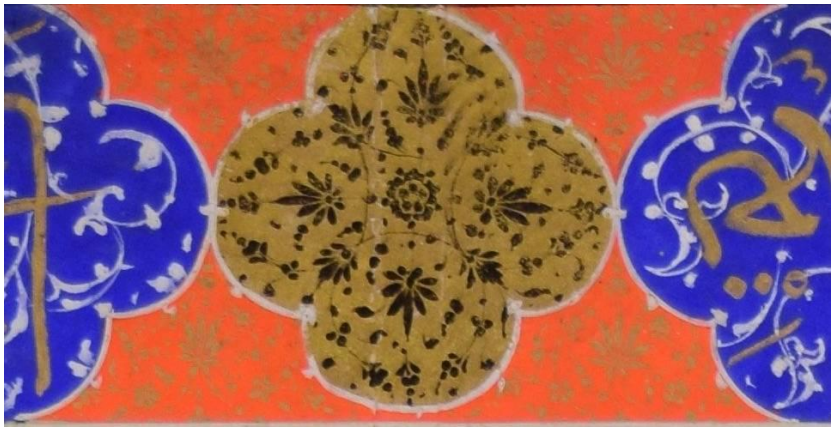

Resim 284: Varak 253b - 254a'nın yazı alanı.

Kitabelerden arda kalan köşelerdeki boşluklara altın zemin üzerine kırmızı renk sürülerek zeminde hareli bir renk elde edilmiştir(Resim 285). Bu kırmızı rengin üzerine altın ile çift tahrir tekniğinde bezenmiştir. Sayfanın orta kısmındaki kitabe birleşimlerinden arda kalan alana ise, açık turuncu renk ile zemin yapılmıştır(Resim 286). Bu kısımda kullanılan turuncu oldukça canlı ve fazlaca göz alıcıdır. Hatta üzerine uygulanan altın desen bile nerdeyse gözükmemektedir. Turuncu zemin üzerine altın renkte çift tahrirler uygulanmıştır.

Resim 285: Varak 253b - 254a'da yazıların köşe kısımları.

Resim 286: Varak 253b - 254a'da yazıların orta kısımları.

Kenarsuyunun dış noktasında açık mavi zemin, lapis renkte çift tahrirler ile bezenmiştir(Resim 286). Buradaki desen daha öncede belirttiğimiz ve oldukça ustalık gerektiren serbest fırça tekniğinde yapılmıştır. Hiçbir desen geçirme ya da tasarım olmadan boşlukları doldurma kaygısı ile yapılmıştır. Dallar neredeyse yok gibidir. Bu bölümde bazı yerlerde küçük parçalar halinde dökülmeler mevcuttur.

Resim 286: Varak 253b - 254a'da kenarsuyunun dış kısmı.

Genel olarak bu varaklarda, sayfa zemin renkleri sürülmüş ve hattata gelmiştir. Hattat yazıyı bitirdikten sonra müzehhib desenlerin hepsini bitirmiş ve cetvelkeş en son bütün cetvelleri çekerek sayfanın bezemesini tamamlamıştır. Sayfa karşılıklı olarak tam sayfa bezenmiştir. Yalnız nedendir bilinmez 1b'deki bezemede ortadaki madalyonun zemin rengi olan lapis renk sürülmüş ve üzerine bezeme yapılmamıştır.

Yazmanın bu varakları Lale Uluç'un Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar XVI. yüzyıl Şiraz Elyazmaları kitabında ilk sayfa olarak gösterilmiştir. Fakat katalog 59'daki fotoğrafa baktığımızda, ilk sayfa olduğu düşünülen varak, sağ tarafta biriken varak öbeğinden dolayı son sayfa konumundadır. Özellikle yazmanın sayfalarının sağa doğru açıldığı düşünülürse bu tez doğrudur.

4. YAZMANIN SAYFA DÜZENİ

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet hazinesi 48 numarada kayıtlı mushafta yazı alanı, koltuk ve cetvel alanı, bezeme özellikleri açısından çok benzeşmektedir. Bu benzerlik renk farklılıkları olmasına rağmen teknik ve motif kullanımına bakıldığında açıkça bellidir. Özellikle cetvel kısmında çoğunlukla süsleme olmaması en belirgin benzerliktir. Koltuk kısımlarında çift tahrir tekniği kullanılması bir diğer eşleşmedir. Eserin benzerliklerinden yola çıkarak kenarsularının paftalamalarını inceleyerek farklı görünmelerine rağmen pafta tasarımlarında benzerlikler olduğunu farkettik. Bu sebeple eserin kenar sularını ayrı ayrı değerlendirmek yerine pafta yakınlıklarından yola çıkarak bir gruplama oluşturduk.

Grupları oluştururken ana öğemiz sayfanın kenarsuyu kısmının paftalama özellikleridir. Eserin tamamında yaptığımız incelemeler sonucu yazmanın kenarsuları sekiz ayrı grup halinde değerlendirilmiştir. Malumunuz üzere tezimizde kullandığımız 60 varak haricinde bütün sayfaların fotoğraflarını görmüş bulunmaktayım. Bu paftalama özellikleri diğer bütün sayfa bezemelerinde benzer tasarım kurguları ile kullanılmıştır. Bu benzerlikler sadece renk ayrımı olarak kolaylıkla ayrımı yapılacak şekilde değildir. Eserin görüntülerine baktığımızda benzersiz gibi görünmesine karşın, detaylı incelediğimizde ayrımlar farkedilir durumdadır. Bu gruplar sırası ile şöyledir:

1. Üçgen Paftalı Kenarsuları
2. Halkârlı Kenarsuları
3. Geometrik Paftalı Kenarsuları
4. İnce Arasuyu İle Bölünmüş Kenarsuları
5. Cetvele Bitişik Paftalı Kenarsuları
6. Orta Alanda Paftalanan Kenarsuları
7. İplikler İle Bölünmüş Kenarsuları
8. Dendan Paftalı Kenarsuları

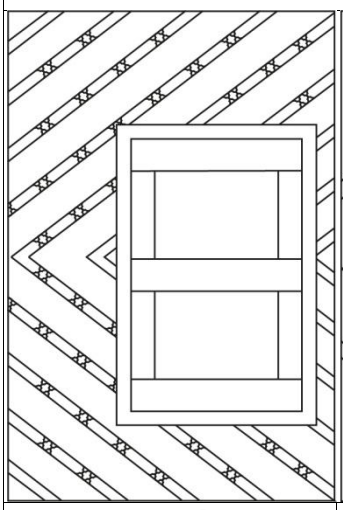
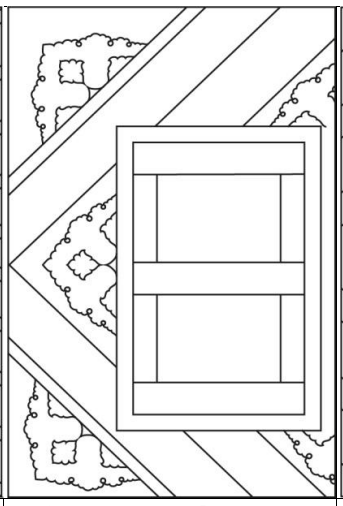
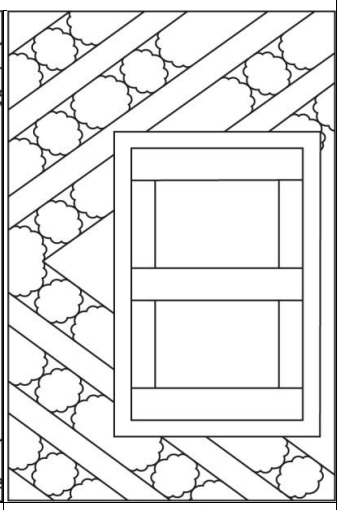
Bu grupları ve ayrıntılı bir şekilde pafta alanlarının yer aldığı tabloları aşağı detaylı bir şekilde incelemekteyiz.

4.1. ÜÇGEN PAFTALI KENARSULARI:

Eserin 6b - 7a, 141b - 142a ve 155b - 156a sayfaları üçgen paftalı olarak tasarlanmış ve varakların dikiş delikleri çizgisinden, kâğıdın uzun kısmına doğru belli aralıklarla birbirini takip eden üçgen paftalardan oluşmuştur. Karşılıklı sayfaların genel görünümü bize yazının bulunduğu alanın, bir nevî desenin üzerine yapılmış olduğu hissini uyandırır. Klasik mushaflarda pek rastlamadığımız bu tip desen anlayışı, mushaf bezemeleri arasında özgün bir çalışmadır. Müzehhibin bu tasarımı, bezeme anlayışının ne kadar geniş ve dönemine nazaran oldukça aykırı olduğunun kanıtıdır.

Cedvelin iç kısmında üst, orta ve alt bölümlerinde "Muhakkak", ortalarda kalan kısımda ise "nesih" yazı çeşidi ile ayetler yazılmıştır. Yazıların secâvent harfleri turuncu renk ile yapılmıştır. Kenarda kalan dikdörtgen koltuklarda ise çoğunlukla çift tahrir tekniği kullanılarak hatâyî grubu motifler ile bezemeler yapılmıştır. Varak 6b - 7a'da geniş üçgen kısımlarda halkâr diğer ince arasularında çift tahrir tekniği ile kitabeli zencerek uygulanmıştır. Diğer sayfa örneklerinde ise sadece çift tahrir tekniği kullanılmıştır. Eserde bu sayfalara örnek sayfalar şunlardır:

TABLO 1. ÜÇGEN PAFTALI KENARSULARI

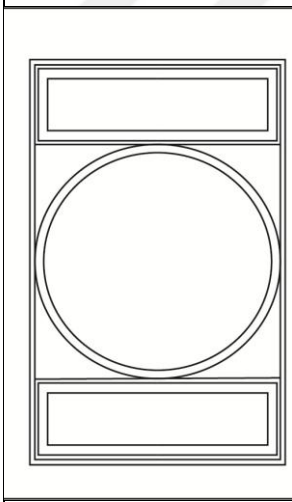
		
Çizim 1: 6b – 7a	**Çizim 2:** 141b – 142a	**Çizim 3:** 155b – 156a

4.2. HALKÂRLI KENARSULARI:

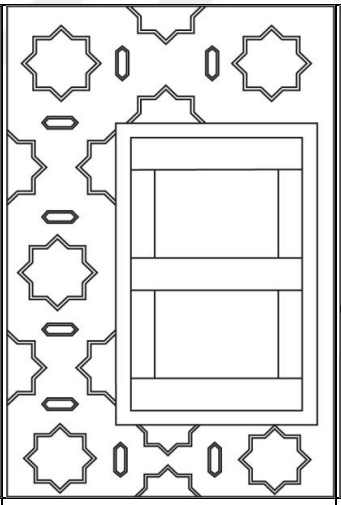
Eserde halkâr kullanılan sayfaların bazılarında kâğıt zemini aynı, bazılarında ise farklı bir renge boyanmış ve üzerine desen uygulanmıştır. Yine bazı tasarımlarda ise dış alanda paftalar oluşturulup içlerine çift tahrir tekniği ile bezeme yapılmıştır.

Halkâr uygulamasında tarama halkâr çeşidi hiç kullanılmamıştır. Sadece tonlama (sulandırma) halkâr çeşidi yapılmıştır. Eserde, 2b - 3a numaralı varaklar Temellük Kitabeli zahriye olup karşılıklı aynı bezeme yapılmıştır. İlk bakıldığında tasarım olarak aynı gibi gözükselerde detaylarda desen tasarımı farklıdır. Varak 11a'de paftaların içlerine çift tahrir tekniği ile farklı bir desen uygulanmıştır. Varak 67b - 68a'da ise, rûmîlerin içleri yine çift tahrir tekniği ile bezenmiştir. Paftalardan arda kalan kısımlara halkâr deseni yapılmıştır.

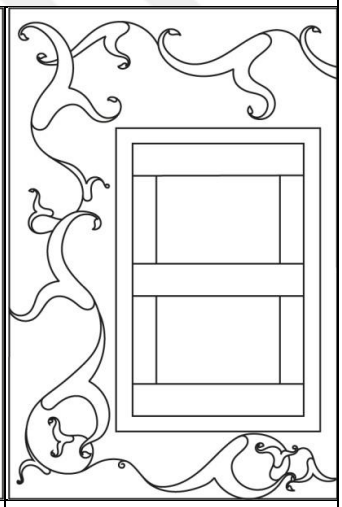
TABLO 2. HALKÂRLI KENARSULARI

Çizim 4: 2b – 3a

Çizim 5: 11a

Çizim 6: 67b – 68a

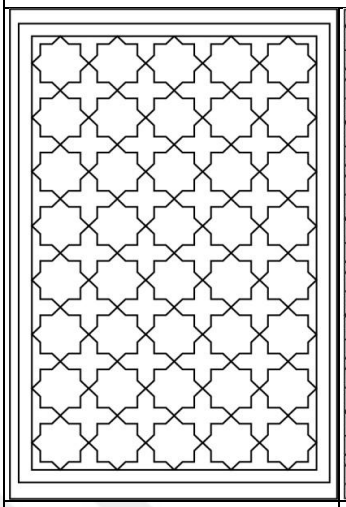
4.3. GEOMETRİK PAFTALI KENARSULARI:

Bu sayfaların hepsinde, geometrik paftaya ayrılmış alanların zeminleri farklı renkler ile boyanmıştır. Boyama sonrasında üzerine çoğulukla çift tahrir tekniği ile serbest fırça tekniğinde uygulanmıştır. Bazılarında ise, genellikle altın zeminli olanlarda klasik tezhip yapılmıştır.

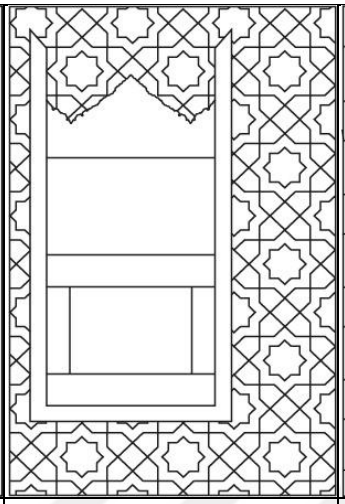
Mushafın 1b - 2a sayfalarında bulunan Zahriye sayfasındaki sekiz köşeli yıldızların zeminleri sıralı olarak lapis ve altın ile renklendirilmiştir.Her iki renk paftada, rûmî motifleri ile hatâyî grubu motifler kullanılmıştır. Altın olan paftalarda klasik tezhip yapılmış, lapis zeminli paftalarda ise çift tahrir tekniği uygulanmıştır. Sayın Ahmet Saim Arıtan'ın tabiri ile dört kollu yıldızlarda[91]ise motif olarak sadece çift tahrir tekniği kullanılmıştır. Eserde 4b sayfası Unvan sayfası şeklinde tasarlanmış ve Besmele'den sonra Bakara Sûresi yazılmıştır. Besmelenin üst kısmındaki dikdörtgen ve paftalı alana, altın zeminli klasik tezhip ve zemini boyalı klasik tezhip yapılmıştır. Cedvelin dışındaki iç içe sekiz köşeli yıldızların iç kısmına altın üzerine klasik tezhip yapılmıştır. Bu paftalar haricinde diğer bütün paftalarda çift tahrir tekniği uygulanmıştır. Yazma eserde 152b - 153a, 168b - 169a, 211b - 212a, 233b - 234a, 243b - 244a, 245b - 246a, 249b - 250a sayfalarında ise bezeme motifi olarak sadece çift tahrir tekniği ile hatâyî grubu motifler uygulanmıştır.

[91] Arıtan, **Konya Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan Selçuklu ve Selçuklu Üslubunu Taşıyan Cild Kapakları**, s.19.

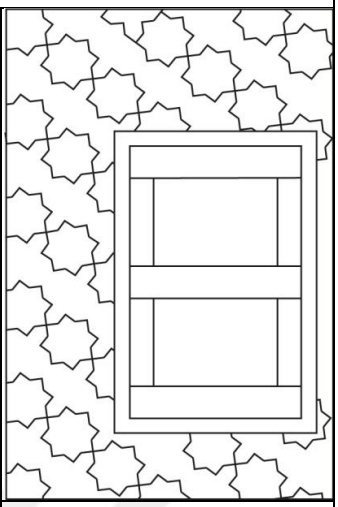
TABLO 3. GEOMETRİK PAFTALI KENARSULARI

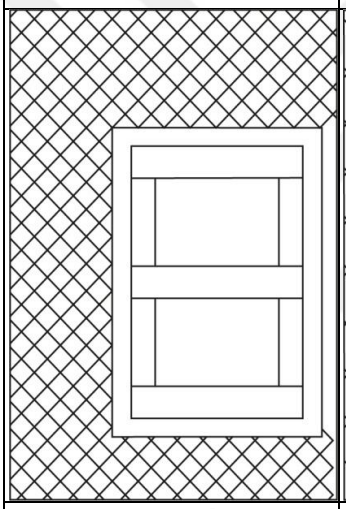
Çizim 7: 1b – 2a

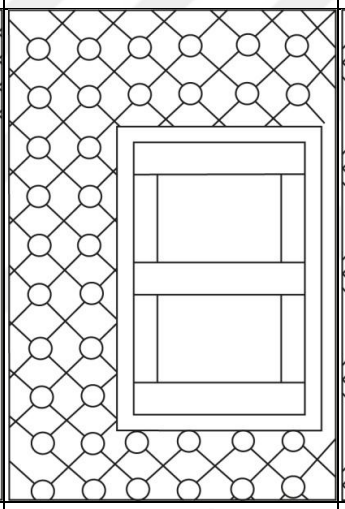
Çizim 8: 4b

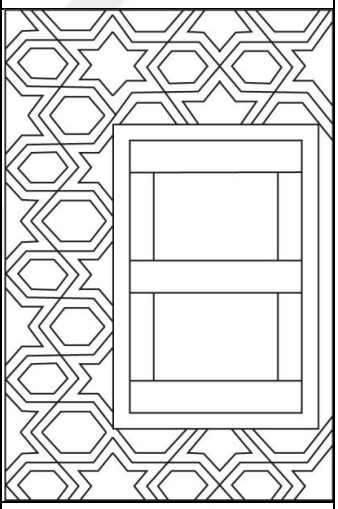
Çizim 9: 152b – 153a

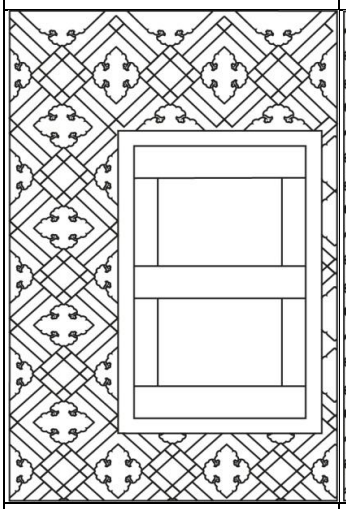
Çizim 10: 168b – 169a

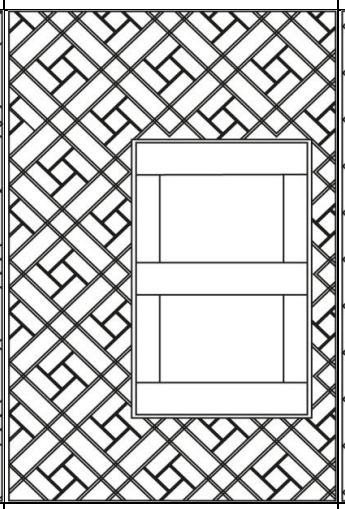
Çizim 11: 211b – 212a

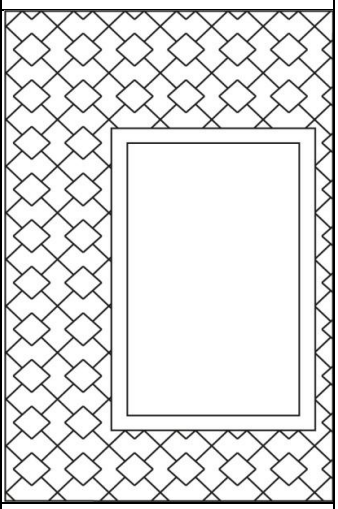
Çizim 12: 233b – 234a

Çizim 13: 243b – 244a

Çizim 14: 245b – 246a

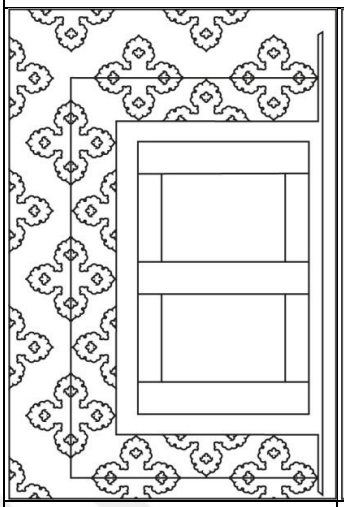
Çizim 15: 249b – 250a

4.4. İNCE ARASUYU İLE BÖLÜNMÜŞ KENARSULARI:

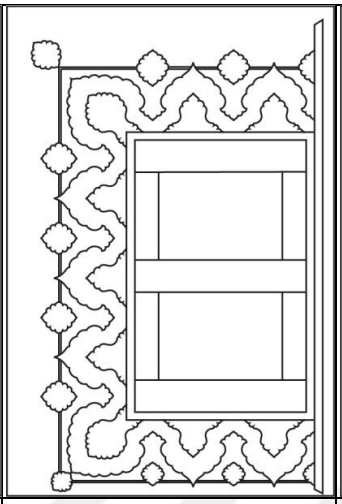
Yazma eserdeki bu varaklar, cedvel ile kâğıdın bitişinin arasında kalan alanı ince arasuyu ile ikiye bölerek bezenmiştir. Varaklardaki ince arasuyunun her iki tarafında bazen desen aynı iken, bazısında ise farklı bezemeler uygulanmıştır. İnce arasuyu ise "+" ve "-" ler ile çift tahrir tekniğinden oluşan çeşitli şekillerde karşımıza çıkmaktadır.

Yazmanın 17b - 18a, 25b - 26a, 56b - 57a, 86b - 87a varaklarında cedvel ile ince arasuyu arasındaki paftalı alanda klasik tezhip ile çift tahrir tekniği kullanılmıştır. İnce arasuyu ile kâğıt sınırı arasında kalan bölümde, paftalar harici kısımda altın ile halkâr yapılmıştır. 221b - 222a varaklarında ince arasuyu çift tahrir tekniği ile bezenmiştir. Cedvelin üç tarafındaki paftalı alanda rûmî ile çift tahrir tekniği birlikte kullanılmıştır. İnce arasuyunun her iki tarafında paftalar harici bölüm çalakalem çift tahrir tekniği ile bezenmiştir. Varaklardan 246b e 247a'da cedvel ile ince arasuyu arasında kalan alanda klasik tezhip ile çift tahrir tekniği ile birlikte kullanılmıştır. İnce arasuyunun dışında kalan kısımda ise paftalardan arda kalan alanda çalakalem çift tahrir tekniği uygulanmıştır. Yalnız 246a sayfasında cedvelin üst kısmındaki paftalı bölümde hatâyî grubu motifler kullanılarak klasik tezhip ile çift tahrir tekniği uygulanmıştır. Eserin 250b ve 251a varaklarında ince arasuyu ile cedvel arasında kalan kısımda, kitabeli zencerek ile çift tahrir tekniği ve klasik tezhip sıralı bir şekilde kullanılmıştır. İnce arasuyu ile arasuyunun dışında kalan kısım çalakalem çift tahrir tekniği ile bezenmiştir.

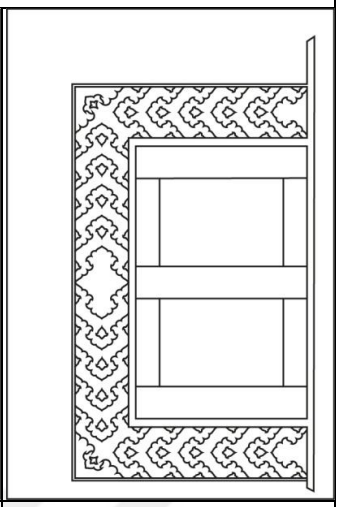
TABLO 4. İNCE ARASUYU İLE BÖLÜNMÜŞ KENARSULARI

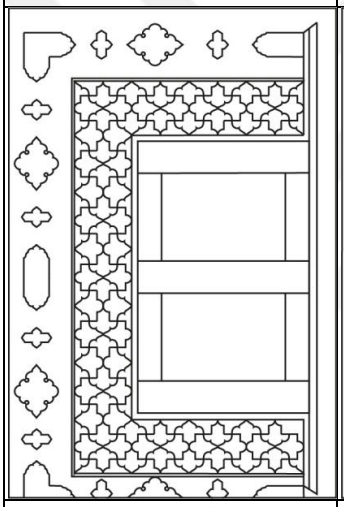
Çizim 16: 17b – 18a

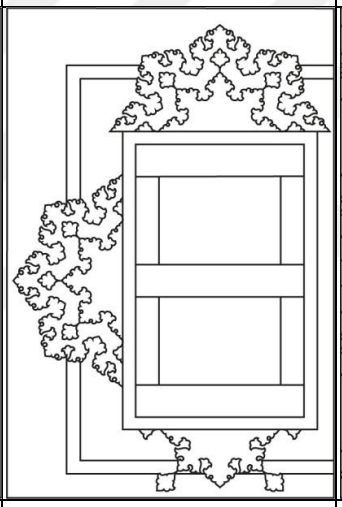
Çizim 17: 25b – 26a

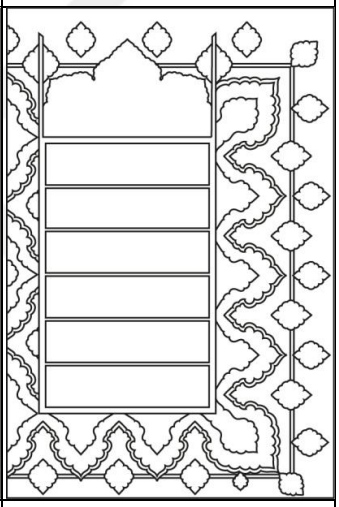
Çizim 18: 56b – 57a

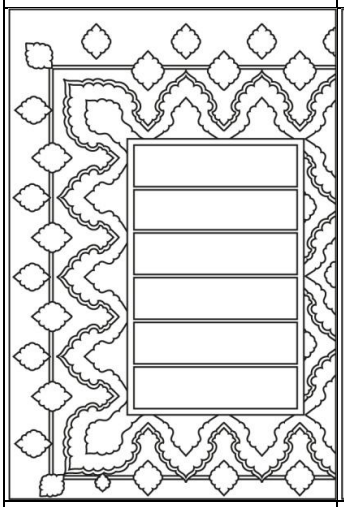
Çizim 19: 86b – 87a

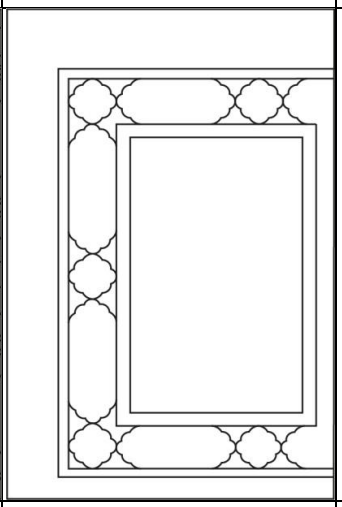
Çizim 20: 221b – 222a

Çizim 21: 246a

Çizim 22: 247a

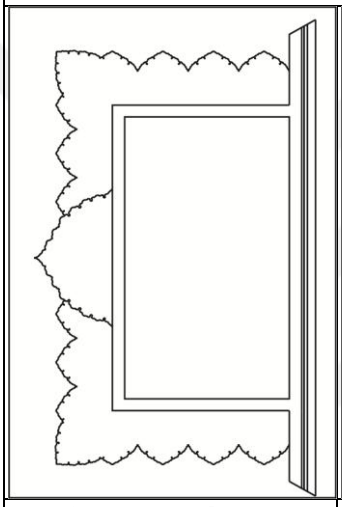
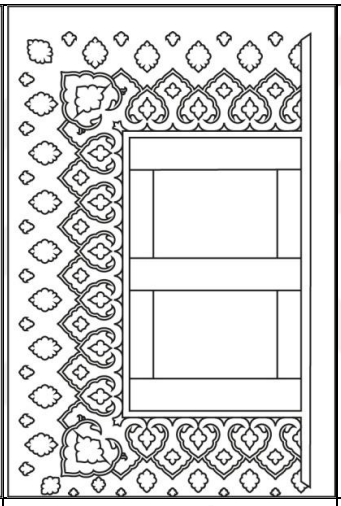
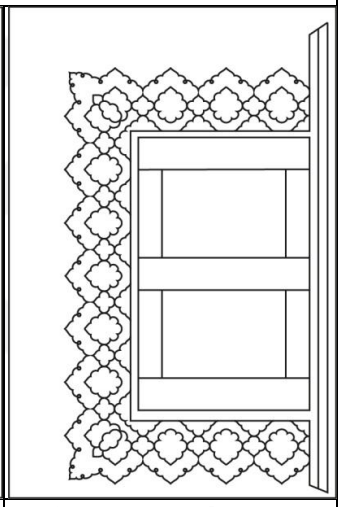
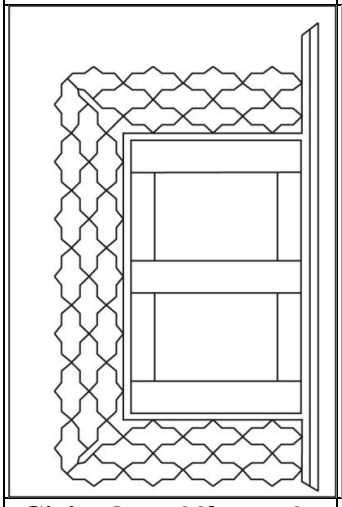
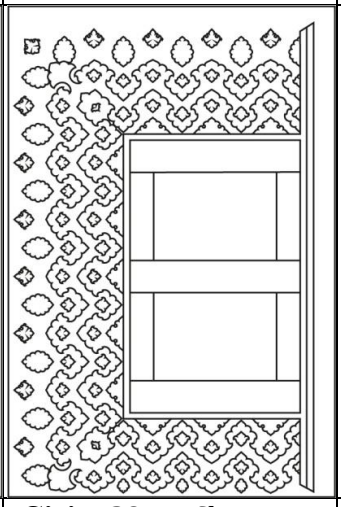

Çizim 23: 250b – 251a

4.5. CETVELE BİTİŞİK PAFTALI KENARSULARI:

Eserde bu sayfalara örnek sayfaların hepsinde bezeme anlayışı kendini tekrar eden paftalardan oluşan klasik bezemedir. Mushaftaki bu örnek sayfalarda, cedvele bitişik klasik katlanan paftalı desenin dış kısmında 11b - 12a ile 109b - 110a varaklarında çalakalem halkâr uygulanmıştır. 3b - 4a, 47b - 48a ve 116b - 117a varaklarında ise, klasik bezeme dışında kalan alanda serbest çift tahrir tekniği ile desen oluşturulmuştur.

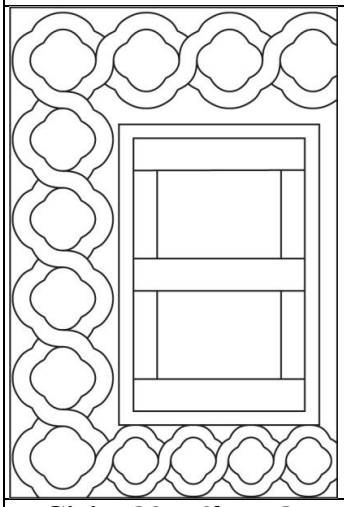
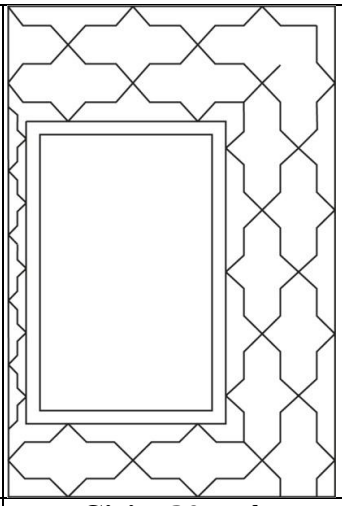
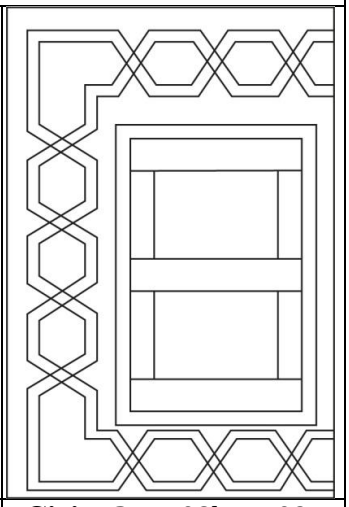
TABLO 5. CETVELE BİTİŞİK PAFTALI KENARSULARI

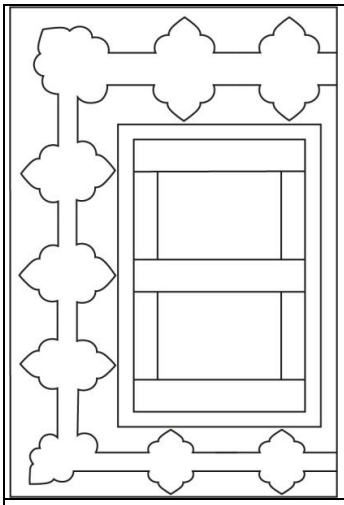
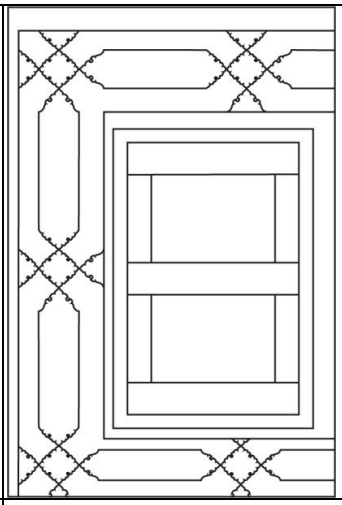
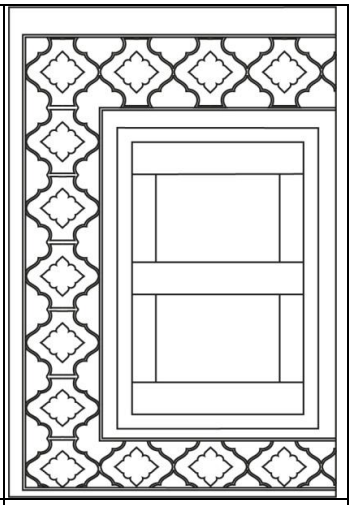
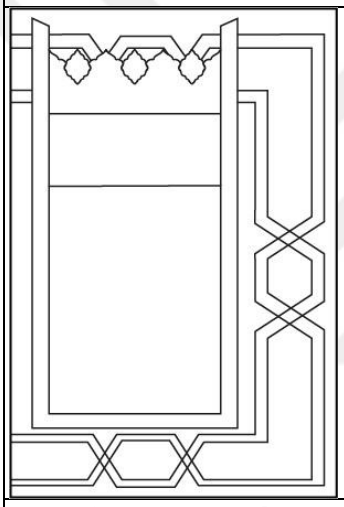
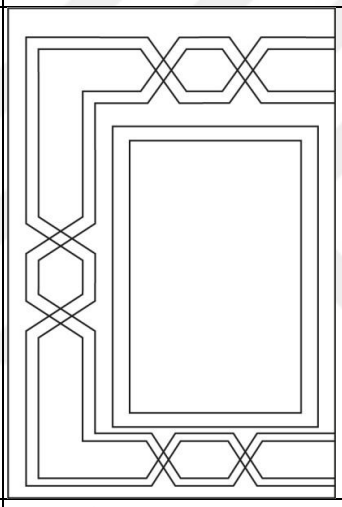
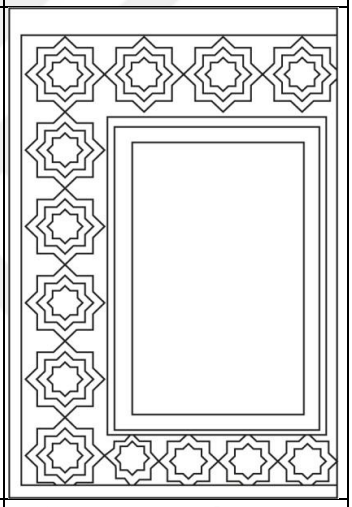
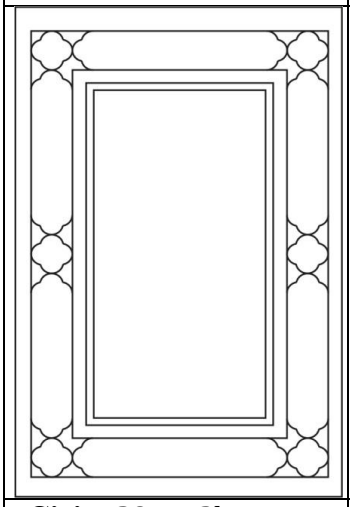
		
Çizim 24: 3b – 4a	**Çizim 25:** 11b – 12a	**Çizim 26:** 47b – 48a
		
Çizim 27: 109b – 110a	**Çizim 28:** 116b – 117a	

4.6. ORTA ALANDA PAFTALANAN KENARSULARI:

Bu bölümdeki varaklar tasarımları açısından bakıldığında, cedvel ile kâğıt sınırı arasındaki alanın orta kısmında bulunan paftalı bölümlerden oluşur. Bu bölümlerin haricinde kalan kısımlarda ise, genellikle çift tahrir tekniği ile oluşturulmuş desenler bulunmaktadır. Mushafın 253b - 254a sayfaları ilk bezemelerin başladığı varaklardır. İç kısımda renkli(Şikaf) Halkâr ile çift tahrir tekniğinden oluşan bir kompozisyon bulunur. Dış kısımda rûmî ile çevrelenmiş "Sülüs" yazı kitabeli zencereğin iç kısımlarına yazılmıştır. Eserde 13a ve 10b varakları aslında karşılıklı aynı bezemeli olsa da farklı sayfalara yapılmıştır. Buna mukabil 13a sayfası tek varak olarak tasarlanmıştır. Yazmanın 247b sayfası Falnâmenin başlangıç sayfası olduğundan Unvan sayfası şeklinde bezenmiştir. Kenar kısmındaki kitabeli zencereğin iç kısmı halkâr, onun hemen kenarındaki ince arasuyu ise klasik tezhiplidir. Yazının üst kısmındaki paftalı alanda ise rûmî, bulut ve hatâyî grubu motifler ile klasik tezhip yapılmıştır. 248a - 251b- 252a varaklarında falnâme devam etmektedir.

TABLO 6. ORTA ALANDA PAFTALANAN KENARSULARI

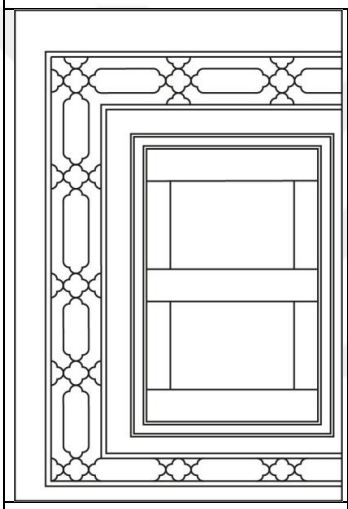
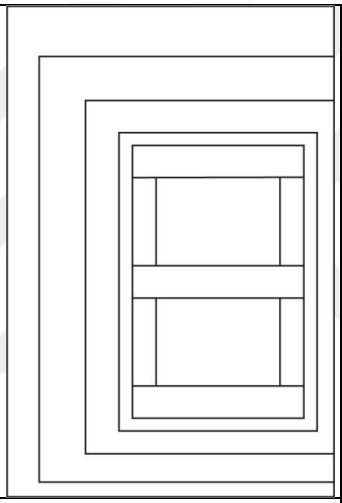
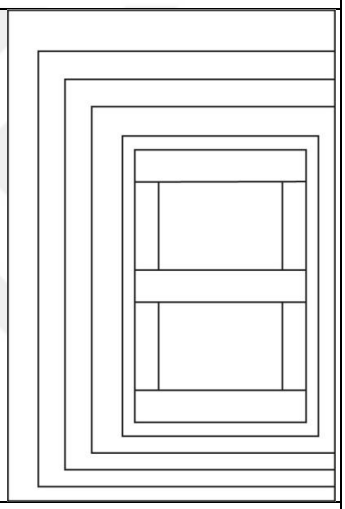
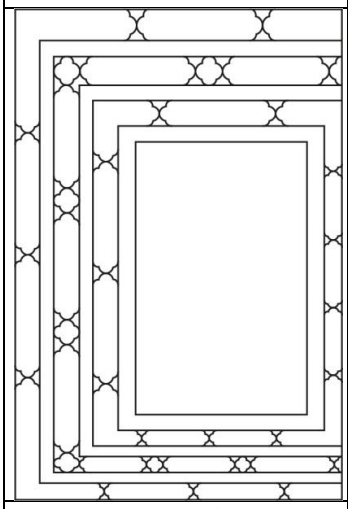
		
Çizim 29: 10b – 13a	**Çizim 30:** 12b	**Çizim 31:** 108b – 109a

		
Çizim 32: 132b – 133a	**Çizim 33:** 187b – 188a	**Çizim 34:** 244b – 245a
		
Çizim 35: 247b	**Çizim 36:** 248a	**Çizim 37:** 251b – 252a
		
Çizim 38: 253b – 254a		

4.7. İPLİKLER İLE BÖLÜNMÜŞ KENARSULARI:

Yazma eserin bu bölümüne aldığımız varaklar, cedvel bitimi ile kâğıt sınırı arasında kalan bölümde ard arda birkaç iplik veya ince arasuyu ile bölünmüş varaklardır. Eserdeki varaklardan 248b - 249a'da kitabeli zencereğin birleşimindeki küçük paftalarda klasik tezhip uygulanmıştır. Bunun haricinde diğer sayfalarda sadece çift tahrir tekniği kullanılmıştır.

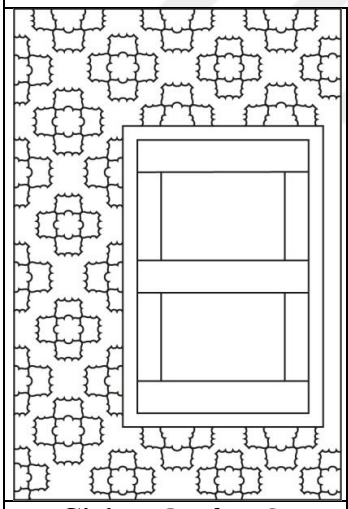
TABLO 7. İPLİKLER İLE BÖLÜNMÜŞ KENARSULARI

		
Çizim 39: 150b – 151a	**Çizim 40:** 170b – 171a	**Çizim 41:** 215b – 216a
		
Çizim 42: 248b – 249a		

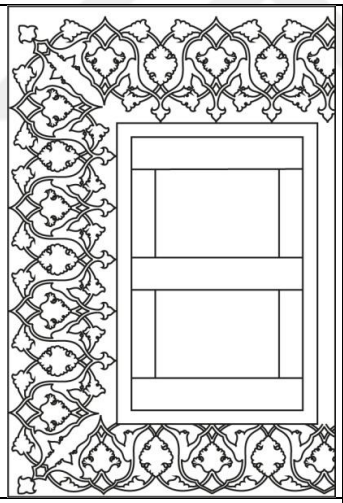
4.8. DENDANLI PAFTALI KENARSULARI:

Yazma eserdeki bu sayfalar, cedvel bitimi ile kâğıt sınırı arasındaki alanda tasarlanmış dendanlı paftalardan oluşmaktadır. Bu paftalar ile haricinde kalan alanlar kimi zaman simetrik, kimi zaman çalakalem yapılmış desenler ile bezenmiştir. Yazma eserde 236b - 237a ile 252b - 253a varak numaralı sayfaların bazı bölümlerinde klasik tezhip kullanılmıştır. Bunun haricinde hem bu varaklar hem diğer varaklarda sadece çift tahrir tekniği uygulanmıştır. Eserdeki 252b - 253a numaralı varaklar karşılıklı olarak Ketebe sayfasıdır. Eserin hattının yazılış tarihi, bezeme tarihi, müzehhibinin kim olduğu gibi kısımlar bu sayfalarda bulunmaktadır.

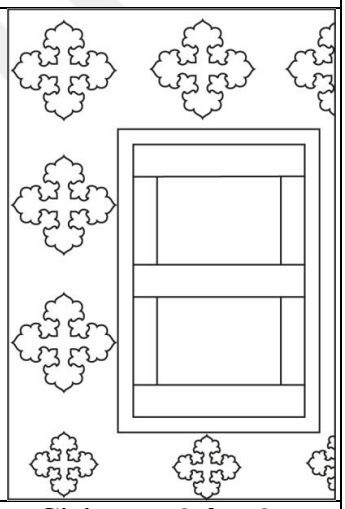
TABLO 8. DENDANLI PAFTALI KENARSULARI

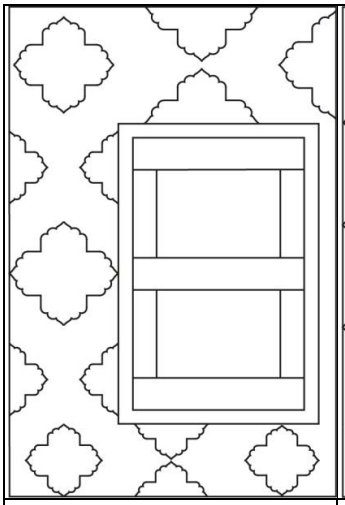
Çizim 43: 5b – 6a

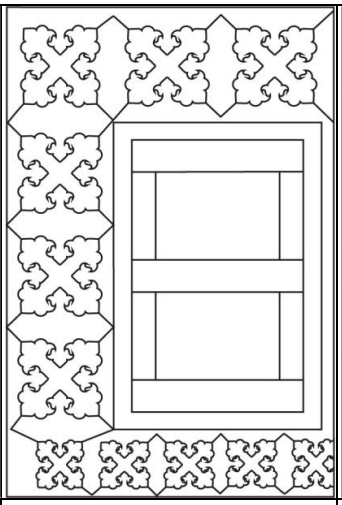
Çizim 44: 7b – 8a

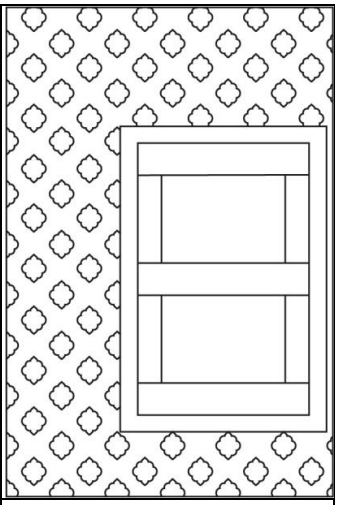
Çizim 45: 81b – 82a

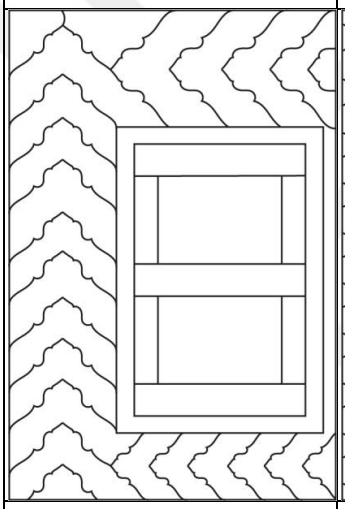
Çizim 46: 106b – 107a

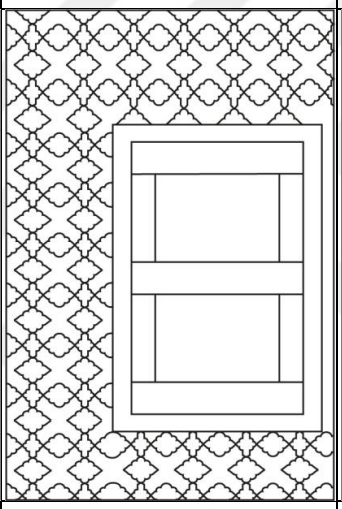
Çizim 47: 120b – 121a

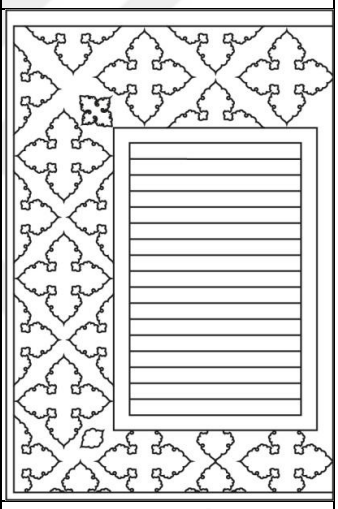
Çizim 48: 159b – 160a

Çizim 49: 236b – 237a

Çizim 50: 240b – 241a

Çizim 51: 252b – 253a

4.2.GÜLLER

Mushaflarda sayfa kenarlarında bulunan, sûre ve cüzlerin kısımlarında kullanılan, içerisinde işaret ve yazıların bulunduğu madalyon şeklindeki bezemelerdir. Mushafı okuyan kişiye kolaylık sağlaması açısından içerisinde hamse, nısıf, aşere, cüz ve secde gibi ibareler bulunmaktadır.

Genellikle yazının kenarındaki boşluklarda yapılmış ve etrafı yazıdan ayrılabilmesi için bezenmiştir. Bir sayfada birden fazla gül bulunduğu gibi birbirine bitişik şekilde de tezyîn edilen örnekleri mevcuttur. Toplamda 10 çeşit gül bulunmaktadır. Bunlar sırası ile şöyledir:

1. **Hamse Gülü:** Sayfadaki her beş ayette bir yapılan bezemedir.
2. **Aşere Gülü:** Yazmada her on ayette bir yapılan bezemedir.
3. **Hizip Gülü:** Mushafın otuz cüzünden her birinin dörtte birini belirtmek için yapılan bezemedir.
4. **Nısıf Gülü:** Mushafın otuz cüzünden her birinin yarısını belirtmek için yapılan bezemedir.
5. **Cüz Gülü:** Mushaftaki cüzlerin her birinin başında bulunan bezemedir.
6. **Zahriye Gülü:** Özellikle erken dönemde geometrik zahriyelerin kenarlerına yapılan bezemedir.
7. **Serlevha Gülü:** Serlevhalarda tezhipli kısma bitişik yapılan bezemedir.
8. **Sûrebaşı Gülü:** Mushaflarda sûrebaşlarındaki tezhipli alanın yanında bulunan bezemedir.
9. **Hâtime Gülü:** Hâtime sayfasında tezhipli alanın hemen yanında bulunan bezemedir.

10. **Secde Gülü:** Mushaflarda secde ayetlerinin hemen yanında bulunan bezemedir.

4.2.1. AŞERE GÜLÜ

Mushafta bulunan aşere gülleri altın zemin üzerine üstübeç renkte yazılmıştır(Resim 287). Yazı yazılırken bazı harflerde rumi benzeri motifler kullanılarak bir nevî yazı süslenmiştir. Yazı haricinde kalan alan lapis renkte çift tahrirler ile bezenmiştir.

Altın zemin etrafına etrafı tahrirli beyaz iplik ile sırası ile tahrirsiz açık yeşil ve turuncu renkte iplikler çekilmiştir. Bu renkler bazı sayfalarda farklılık göstermektedir.

Resim 287: Aşere Gülü.

4.2.2 HAMSE GÜLÜ

Mushaftaki hamse gülleri armudî formda lapis zemin üzerine üstübeç renkte yazılmıştır(Resim 288).Yazıdan hariç kalan zemine altın renkte çift tahrirler yapılmıştır.

Zeminin etrafı turuncu renkte ve tahrirsiz, kalın bir iplik ile çevrelenmiştir.

Resim 288: Hamse Gülü.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Araştırmamıza konu olan mushafın hazırlanışına, ilk olarak yazı alanlarının zemin renkleri(altın veya renk) sürülerek başlanmıştır. Bezemelerin zeminlerinde görülen renklerin kâğıt rengi olmadığını bazı sayfalarda cetvel alanı ile yazı zemini arasındaki boşluk kısmında bulunan kâğıt renginden anlamaktayız. Kâğıdın zemin rengi nohudî renkte iken boyanarak farklı paftalarda renkler oluşturulmuştur. Bu uygulanmadan sonra yazı yazılmış ve bezemelerin işlenmesine geçilmiştir.

Eserde uygulanan altınlar iki farklı şekilde kullanılmıştır. İlk olarak sürme altın dediğimiz altın tabakaların ezilerek inceltilmiş ve yapıştırıcı(arap zamkı veya jelâtin) yardımı ile fırça kullanarak uygulanmıştır. Bir diğer metod ise, altın varağın kâğıt zemini üzerine sürülen yapıştırıcıya yapıştırılması ile uygulanmıştır. Bu yapıştırma altın üzerine desen geçirmek ve uygulamak meşakkatli bir işlem olmasına rağmen, birçok yerde başarıyla kullanılmıştır.

Cetvelin iç kısımların yazılarında muhakkak yazılara hiç bir şekilde tashih yapılmadığını görmekteyiz. Hatlar ile harekeleri, birkaç sayfa haricinde çoğunlukla aynı renkte yazılmıştır. Bu renkler genellikle, altın zemin üzerine siyah ve lapis zemin üzerine ise altın renktedir. Secavent harfler ise, yazılar ve harekeler bitirildikten sonra eklenmiş ve hepsi turuncu renkte uygulanmıştır. Hatlar yazılırken hattat sınırların içerisine sıkışmak yerine harflerin formunu bozmadan rahatlıkla cetvel, koltuk ve kenarsuyu alanına taşmalar yapmıştır. Müzehhipler ise bu harflere saygı duymuş ve bezemeleri onları kapatmadan yapmaya özen göstermişlerdir.

Yazmanın cetvel kısmında çoğunlukla benzer renkler kullanılmıştır. Cetvel genellikle iç kısımdan iplikler ile başlayıp arasuyu sonrası kuzular şeklinde uygulanmıştır. Turuncu, açık mavi ve açık yeşil ipliklerde çoğunlukla tercih edilen renklerdir. Arasuları çok az sayfada bezemeli yapılmış ise de, büyük oranda altın zemin üzerine bezemesizdir. Arasuyu sonrasında çoğunlukla iplik kullanılmadan sadece kuzular tercih edilmiştir. Kuzu renklerinde ise, bordo - kırmızı ve lapis renk tercih edilmiştir. Cetvellerde çok fazla olmasada ard arda sıralanmış farklı renklerde ince

arasuları yapılmıştır. Renkli zeminli ince arasularının üzerleri, siyah ya da beyaz renkte "+ ve :"lar ile bezenmiştir.

Kenarsuları yapılmadan ve cetvelin kuzuları çekilmeden önce dış kısmın zemin renklerinin tamamı sürülmüştür. Renkler sürülüp bitirildikten sonra yapılan desen bazen kuzuların altında bazen de üsttünde kalmıştır. Yalnız altın renkte yapılan bezemeler çoğunlukla kuzular ve ipliklerden sonra yapılmıştır. Aslında incelediğimiz eserlerden anladığımız kadarıyla, desen uygulanmadan önce, zemin doldurulup müzehhip işini bitirmiş ve yazma cetvelkeşe gönderilmiştir. Fakat desenin durumuna göre, müzehhip ve cetvelkeş işini bitirdikten sonra da desene eklemeler yapılmıştır.

Sayfaların tamamında varağın alt, üst ya da uzun kenarındaki bezemelerin bir kısmınıda içerisine alacak şekilde kesilmeler mevcuttur. Kesikler bazen her kenara, bazen de tek kenara uygulanmıştır. Bu işlem muhtemelen ciltlenen sayfaların düzgün durması için tercih edilmiştir. Ayrıca varakların bazılarında özellikle cetvel kısımında yırtılmalar olmuş, hatta bazılarına da bant benzeri kâğıtlar yapıştırılmıştır.

Yazmanın 253b - 254a sayfaları, Lale ULUÇ'un Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar (16.yy. Şiraz Elyazmaları) kitabında eserin ilk sayfaları olarak belirtilmiştir. Fakat yaptığımız araştırmalar ve fotoğraflar üzerinde detaylı inceleme sonucu bu sayfanın ilk sayfa olmasının imkânsız olduğu kanaatine varmaktayız. Özellikle fotoğrafa bakıldığında 253b sayfasının kenar kısmında biriken sayfa öbeği onun ilk sayfa olmadığını kanıtlar niteliktedir.

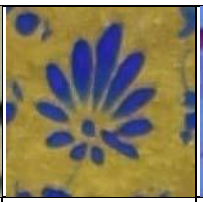
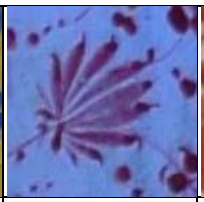
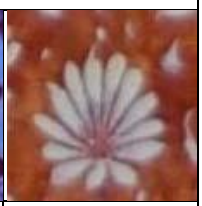
Mushafın tamamı tam sayfa ve karşılıklı bezenmiştir. Yalnız bu kuralı bazı sayfalar bozmaktadır. Örneğin, 10b sayfası ile 13a varağı karşılıklı aynı olmalarına rağmen farklı sayfalara uygulanmıştır. Onların karşılarında bulunan 11a ile 12b sayfaları ise birbirinden farklı ve tek varakta uygulanmıştır. Bu iki sayfanın bir eşi başka bir sayfada bulunmamaktadır.

Eserin bezemelerine bakıldığında, döneminin en farklı ve özgün eseri olduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Özellikle kenar bezemeleri açısından değerlendirdiğimizde müzehhibin tasarım anlayışının ne kadar çığır açıcı olduğu görülmektedir. İslâm coğrafyasında mushaf bezemeleri yapılırken bir kısıtlama

olmamasına rağmen, bütün dönemlerde çok az değişiklikler haricinde belli bir bezeme anlayışının dışına çıkılmamıştır. Eserimizde ise, bu kuralı göz ardı edilmiştir. Mushafın tasarımlarının çok farklı şekilde hazırlanmış olması ve döneminden özgün şekilde bezenmesi ne kadar önemli bir eser olduğunu kanıtlamaktadır.

Müzehhip olarak Muhammed bin Taceddin Haydar ismi eserde bulunsa da, bu eser motiflerin uygulanışı açısından bakıldığında bir kişinin elinden çıkmamıştır. Özellikle tüm sayfalarda kullanılan aşağıdaki çift tahrir tekniği ile uygulanmış olan motif, farklı renklerde boyanmış zemin üzerine bezenmiş olarak birçok yerde karşımıza çıkmaktadır. Bu motif, çeşitli alan ve paftalarda fazlaca kullanılarak Mushafta en çok dikkati çeken motif olmuştur. Kanaviçesi kimi yerde daire iken, kimi yerlerde elips şeklini almıştır. Özellikle motifin uç kısımlarına bakıldığında bazen küt ve topak iken, bazen uzamış ve fırça ile çapaklar bırakılmıştır. Bu uygulama el farklılıklarını çok açık şekilde göstermektedir. Özellikle Resim 289,290 ve 292'de motif uçları sanatkârın fırça kullanımına has özellikler ile çapaklıdır. Resim 291 ve 293'te ise, sanatkârın veya sanatkârların diğer çizimlerden farklı şekilde motif yapraklarını küt ve tombul yapmış olması, el farklılıklarını çok açık şekilde ortaya koymaktadır. Hatta kimi motiflerin iç kısmında bulunan can noktasının yapılmamış olmasının da sanatkârın takdiri olduğunu düşünebiliriz. Sanatçıların bu el hareketlerine ve melekelerine dayanarak, motifin detaylı incelemesine bakarsak, eserdeki bezemelerin 4 ya da 5 kişinin elinden çıktığını söyleyebiliriz.

Tablo 9: Motif Farklılıkları

				
Resim 289: Varak 4a	**Resim 290:** Varak 12a	**Resim 291:** Varak 151a	**Resim 292:** Varak 10b	**Resim 293:** Varak 121a

Bu sebeple eserde imzası bulunan Taceddin Haydar, muhtemelen eserin tasarım kısmını kendi onayından geçirerek uygulatmıştır. Hatta eserin Zahriye, Serlevha ve Unvan Sayfası gibi bazı sayfalardaki işçiliklerin ustalığına bakarsak bu sayfaları

kendi bezemiş olabilir. Yazmanın tamamındaki işçiliği değerlendirirsek diğer sayfalar için yardım aldığını düşünebiliriz.

Eserin yapıldığı tarihlerde, kütüphane geleneğinin yaygın olduğu bilindiğinden, ayrıca eserin kalitesi göz önünde bulundurularak, Taceddin Haydar'ın kendi atölyesinin "Sernakkaş"ı olabileceği söylenebilir. Bu sebeple; tasarımını onayladığı desenleri, altında bulunan diğer müzehhiblere uygulatmış olmalıdır.

Sonuç olarak, TSMK. EH.48 envanterinde kayıtlı olan mushafın bezemeleri döneminin özgün eserleri arasındadır. Özellikle o dönemlerde mushaf bezemelerinde, belli bir tasarım anlayışının dışına çıkılmadığı düşünülürse, oldukça farklı olduğu görülmektedir. Bu sebeple; Safevi dönemini irdelersek hükümdarların, sanatkârların özgür bezeme anlayışına izin verdikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca zengin ve farklı kompozisyonları destekleme anlayışları, yenilikçi bakış açısına sahip olduklarının kanıtı niteliğindedir. Müzehhip ise, tasarım anlayışı bakımından çağının bir adım ötesinde olduğunu çok açık bir şekilde göstermektedir. Bu bakış açısı, sonraki dönemlerde belki sevilmediğinden, belki de renklerin olgun olmamasından dolayı pek beğenilmeyip kullanılmamıştır. Fakat yine de bu özgün eser hem tasarımı, hem de diğer eserlerden farklılığı bakımından sanatımızda önemli bir yer teşkil etmektedir. Sanatkârlar klasiğe bağlı kalarak farklı tasarımlar yapmış ve deneme olarak hayal dünyasındaki etkilerini sanat çevrelerine sunmuştur. Bu noktada önemli olan beğenip beğenilmemesi değil, denenmiş ve uygulanabilmiş olmasıdır. Sanatkârın tasarımları her ne kadar deneme amaçlı olup günümüzde pek fazla örneği olmasa da, sanatımız açısından önemli bir etki bıraktığı aşikârdır.

6. UYGULAMALAR

Eser Adı: Hz. Süleyman

Malzeme ve Teknik: Murakkaya gerilmiş doğal boyalar ile boyanmış kâğıt üzerine akrilik, altın ve suluboya ile uygulanmıştır.

Ölçüler: 35 x 50

Eser Adı: İsimsiz

Malzeme ve Teknik: Murakkaya gerilmiş doğal boyalar ile boyanmış kâğıt üzerine akrilik, altın ve suluboya ile uygulanmıştır.

Ölçüler: 35 x 50

Eser Adı: İsimsiz

Malzeme ve Teknik: Murakkaya gerilmiş doğal boyalar ile boyanmış kağıt üzerine akrilik, altın ve suluboya ile uygulanmıştır.

Ölçüler: 35 x 50

Eser Adı: İsimsiz

Malzeme ve Teknik: Murakkaya gerilmiş doğal boyalar ile boyanmış kağıt üzerine akrilik, altın ve suluboya ile uygulanmıştır.

Ölçüler: 35 x 50

7. KAYNAKÇA

Alparslan, Ali. "İslam Yazıları", Ali Rıza Özcan (Ed.) **Hat ve Tezhip Sanatı** içerisinde. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009. 27 - 45.

Arıtan, Ahmet Saim**. Konya Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan Selçuklu ve Selçuklu Uslûbunu Taşıyan Cild Kapakları.** Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1992.

Arıtan, Ahmet, Saim. "Ciltçilik", **Diyanet İslam Ansiklopedisi.** C.7. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1993.

Arseven, Celal Esad. **Türk Sanatı.** Cem Yayınevi, 1984.

Aslanapa, Oktay. **Türk Sanatı.** 6.basım. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1984.

Bağcı, Serpil, Çağman, Filiz, Renda, Günsel ve Tanındı, Zeren. **Osmanlı Resim Sanatı.** 1.Baskı. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2006. 54 - 55.

Bazın, Marcel. "Kazvin", **Diyanet İslam Ansiklopedisi.** C.25. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2002.

Beksaç, Engin. "İran:Sanat", **Diyanet İslam Ansiklopedisi.** C.22. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2000.

Biçer Şehnaz. **Eski Yıldız Kütüphanesi'ndeki Timur, Osmanlı ve İran(Safevi) Minyatürlü Yazmaların Tezhiplerinin Mukayesesi.** Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.

Biçer Özcan, Şehnaz. **Timur Devri Herat Tezhip Ekolü (Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi).** Sanatta Yeterlilik Tezi. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, 2007.

Birol, Ayan, İnci. **Türk Tezyini Sanatlarında Desen Tasarımı, Çizim Tekniği ve Çeşitleri.** 1.Baskı. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 2008.

Çagman Filiz, Tanındı Zeren. **Topkapı Sarayı İslam Minyatürleri.** İstanbul: Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları, 1979.

Çagman Filiz. "Bihzâd", **Diyanet İslam Ansiklopedisi.** C.6. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1992.

Derman, Çiçek. "Tezhip:Safevi Dönemi Tezhip Üslûbu", **Diyanet İslam Ansiklopedisi.** C.41. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2012.

Derman, Çiçek. "Yayımlanmamış Ders Notları", **Yüksek Lisans Ders Notları.** Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, 2013.

Derman, Uğur. **İslam Kültür Mirasında Hat San'atı.** 1.baskı. İstanbul: IRCICA, 1992.

Deveci, Abdurrahman. "Akkoyunlu Türkmen Döneminin Minyatür Çalışmaları". **Türk Yurdu.** Sayı.324, Ağustos 2014.

Duran Gülnur. "Tezhip", **Diyanet İslam Ansiklopedisi.** C.41. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2012.

Hillenbrand Robert. **İslam Sanatı ve Mimarlığı.** Çiğdem Kafesçioğlu (çev.). 1.Baskı. İstanbul: Homer Kitabevi ve Yayıncılık, 2005.

İnal, Güner. **Türk Minyatür Sanatı.** Ankara: Atatürk Kültür Merkezi, 1976.

Kühnel, Ernst. **Doğu İslam Medeniyetinde Minyatür.** Suut Kemal Yetkin – Melahat Özgü (çev.). Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1952.

Mahir, Banu. "Minyatür", **Diyanet İslam Ansiklopedisi.** C.30. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2005.

Özcan, Nermin. **Safevi Devri Tezhip Sanatı(İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki Eserlerin İncelenmesi).** Sanatta Yeterlilik Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.

Özgüdenli, Osman, Gazi. “İsfahan”, **Diyanet İslam Ansiklopedisi.** C.22. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2000.

Serin, Muhittin. “Şah Mahûd Nîşâbûrî”, **Diyanet İslam Ansiklopedisi.** C.38. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2010.

Tanındı, Zeren. “Başlangıcından Osmanlıya Tezhip Sanatı”, Ali Rıza Özcan (Ed.) **Hat ve Tezhip Sanatı** içerisinde. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009. 243 - 258.

Tanındı, Zeren. “Topkapı Sarayı Kitap Hazinesi’nin Nadide Eserlerinden Bir Diğeri: Hazine 2166 Numaralı Safevi Albümü Hakkında”. **Sanat Tarihi Yıllığı.** Sayı.25, 2013, 187 - 238.

Uluç, Lale. “ 16. Yüzyılda Osmanlı - Safevi Kültürel İlişkileri”. **Doğubatı Üç Aylık Düşünce Dergisi.** Sayı.54, Ekim 2010, 23 - 58.

Uluç, Lale. **Türkmen Valiler, Şirazlı ustalar, Osmanlı OkurlarXVI. Yüzyıl Şiraz Elyazmaları.** 1.Baskı. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2006.

Uluç, Lale. “Zülkadirli Şiraz Valilerinin Son Döneminden Resimli bir Yusuf ve Züleyha Nüshası”, M.Baha Tanman (Ed.) **Nurhan Atasoy’a Armağan** içerisinde. İstanbul: Lale Yayıncılık, 2014 386 - 421

Uslu, Recep. “Herat”, **Diyanet İslam Ansiklopedisi.** C.17. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1998.

Uzun, Mustafa. “Falnâme”, **Diyanet İslam Ansiklopedisi.** C.12. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1995.

Tanındı, Zeren. “Kur’an-ı Kerim Nüshalarının Ciltleri ve Tezhipleri”, Müjde Unustası(Ed.). **1400. Yılında Kur’an-ı Kerim** içerisinde. İstanbul: Antik A.Ş., 2010.

Tanındı, Zeren. “Kütüphane”, **Diyanet İslam Ansiklopedisi.** C.32. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2006.